

T.C.
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE VE İNGİLİZCE DERS
KİTAPLARINDA ORTA DÜZEY KONUŞMA
ETKİNLİKLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI (YEDİ İKLİM
TÜRKÇE VE NEW ENGLISH FILE ÖRNEĞİ)

Yüksek Lisans Tezi

Azize ALHAN DERİNKÖK

Danışman
Doç. Dr. Mesut GÜN

Nevşehir
Mart 2022

T.C.
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE VE İNGİLİZCE DERS
KİTAPLARINDA ORTA DÜZEY KONUŞMA
ETKİNLİKLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI (YEDİ İKLİM
TÜRKÇE VE NEW ENGLISH FILE ÖRNEĞİ)

Yüksek Lisans Tezi

Azize ALHAN DERİNKÖK

Danışman
Doç. Dr. Mesut GÜN

Nevşehir
Mart 2022

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Tezi Hazırlayan

Azize ALHAN DERİNKÖK

TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK

“Yabancı Dil Olarak Türkçe ve İngilizce Ders Kitaplarında Orta Düzey Konuşma Etkinliklerinin Karşılaştırılması (Yedi İklim Türkçe ve New English File Örneği)” adlı Yüksek Lisans tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzu’na uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan
Azize ALHAN DERİNKÖK

Danışman
Doç.Dr. Mesut GÜN

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Başkanı
Prof. Dr. Ali MEYDAN

KABUL VE ONAY SAYFASI

Doç.Dr. Mesut GÜN danışmanlığında Azize ALHAN DERİNKÖK tarafından hazırlanan “Yabancı Dil Olarak Türkçe ve İngilizce Ders Kitaplarında Orta Düzey Konuşma Etkinliklerinin Karşılaştırılması(Yedi İklim Türkçe ve New English File Örneği)” adlı bu çalışma, jürimiz tarafından Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

...../...../.....

JÜRİ

İMZA

Danışman : Doç. Dr. Mesut GÜN.....

Üye : Doç. Dr. Lokman TANRIKULU

Üye : Doç. Dr. Bengü AKSU ATAÇ.....

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun /..... / tarih ve sayılı Kararı ile onaylanmıştır.

...../...../.....

Doç. Dr. Lokman TANRIKULU

Enstitü Müdürü

**YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE VE İNGİLİZCE DERS
KİTAPLARINDA ORTA DÜZEY KONUŞMA ETKİNLİKLERİNİN
KARŞILAŞTIRILMASI (YEDİ İKLİM TÜRKÇE VE NEW ENGLISH FILE
ÖRNEĞİ)**

Azize ALHAN DERİNKÖK

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

**Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Yabancılara Türkçe
Öğretimi Yüksek Lisans Programı**

Danışman: Doç. Dr. Mesut GÜN

ÖZET

Yabancı dil öğretiminde tarih boyunca çeşitli kaynaklardan yararlanılmıştır. Bu kaynaklardan en sık kullanılanı kuşkusuz ders kitapları olmuştur. Ders kitaplarının yaygın kullanımı da dil becerilerinin öğretimi etkinlikleri ile ilgili sistematik bir çözümleme ihtiyacını doğurmuştur. Temel dil becerilerinden birisi olan konuşma becerisinin dil bilmenin gerekliliklerinden olduğu bilinmektedir. Sözlü iletişime dayalı iletişimsel yeti ancak konuşma becerisinin etkin öğretimi yolu ile gelişmektedir. Buradan hareketle bu araştırmada yabancılara İngilizce öğretiminde kullanılan Oxford Üniversitesi Yayıncılığı tarafından hazırlanan New English File seti ile Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan Yedi İklim Türkçe seti orta düzey ders kitaplarında yer alan konuşma etkinlikleri belirli ölçütlere göre değerlendirilmiştir. Araştırmanın ilk bölümünde kuramsal çerçeveden, ikinci bölümünde kullanılan yöntemden bahsedilmiş; üçüncü bölümde ise elde edilen bulgular incelenmiştir.

Bu araştırmanın amacı, New English File seti ile Yedi İklim Türkçe seti ders kitaplarında yer alan konuşma etkinliklerini karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesidir. Nitel bir araştırma olan çalışmada, doküman analizi yöntemi kullanılmış olup konuşma etkinlikleri, ders kitaplarında üniteler içerisindeki dağılım oranları, diğer becerilerle ilişkilendirme oranları, beceri alanlarına göre dağılımında konuşma becerisinin yeri, telaffuz etkinlikleri oranı, konuşma etkinliklerinin gerçekleşme anı (öncesi, sırası ve sonrası), etkinlik türleri, etkileşim türleri, görsel ve işitsel öğelerle desteklenme oranları ve Avrupa Ortak Başvuru Metni tanımlayıcılarına

uygunluk düzeyleri bağlamında değerlendirilmiştir. Karşılaştırılan kitapların konuşma etkinliklerinin görsel öğelerle desteklenmesi bakımından dengeli bir dağılıma sahip olduğu, ancak işitsel öge destekli etkinlikler konusunda Türkçe öğretimi kitaplarının yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ders kitaplarında iletişimsel yetinin gelişimine yönelik etkinliklere ağırlık verilmesi, konuşma etkinliklerinin öğrenci odaklı olması ve becerilerin dengeli ele alınması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Konuşma Becerisi, Konuşma Etkinlikleri, New English File Ders Kitapları, Yabancılar Türkçe Öğretimi, Yedi İklim Türkçe Ders Kitapları.

**THE COMPARISON OF SPEAKING ACTIVITIES AT INTERMEDIATE
LEVEL IN TURKISH AND ENGLISH COURSEBOOKS AS FOREIGN
LANGUAGE (A SAMPLE FROM YEDİ İKLİM TÜRKÇE AND NEW
ENGLISH FILE)**

Azize ALHAN DERİNKÖK

**Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Social Sciences Institute,
Department of Turkish and Social Sciences Education, Teaching Turkish To
Foreigners Master Program**

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Mesut GÜN

ABSTRACT

Various sources have been used throughout history in foreign language teaching. The most frequently used of these sources were undoubtedly the coursebooks. The widespread use of coursebooks has led to the need for a systematic analysis of teaching language skills activities. It is known that speaking skill, which is one of the basic language skills, is one of the requirements of knowing a language. The communicative ability based on oral communication improves through effective teaching of speaking skills. At this point of view, in this study, speaking activities in the intermediate-level coursebooks of the New English File set prepared by Oxford University Publishing, used in teaching English to foreigners and the Yedi İklim Turkish set prepared by Yunus Emre Institute, used in teaching Turkish as a foreign language, were evaluated according to some certain criteria. In the first part of the study, the theoretical framework was mentioned, in the second part the method used was mentioned and in the third part, the findings obtained were examined.

The aim of this research is to evaluate the speaking activities in the coursebooks of the New English File set and the Yedi İklim Turkish set, comparatively. In the study, which is a qualitative research, document analysis method was used and speaking activities, distribution rates within the units in the coursebooks, association rates with other skills, the place of speaking skill in the distribution according to skill areas, the rate of pronunciation activities, the moment (before, during and after) of speaking activities, activity types, interaction types, rates of support with audio-visual elements

and levels of accordance with the descriptors of the Common European Framework of Reference for Languages. It was determined that the compared books had a balanced distribution in terms of supporting speech activities with visual elements, but Turkish teaching books were inadequate in terms of auditory element supported activities. In addition, it was concluded that the teaching of Turkish as a foreign language coursebooks should focus on activities for the development of communicative skills, speaking activities should be student-oriented and skills should be handled balancedly.

Key Words: New English File Coursebooks, Speaking Activities, Speaking Skill, Teaching Turkish to Foreigners, Yedi İklim Türkçe Coursebooks.

TEŞEKKÜR

Lisansüstü eğitimimin ders döneminden itibaren engin vizyonu ile bana güç veren, tüm yoğunluğuna ve yaşadığım tüm aksiliklere rağmen her daim bana inanıp emek ve zaman harcayan, titiz çalışma disipliniyle, bilimsel katkılarıyla beni yönlendiren ve rehberlik eden hocam, tez danışmanım, Sayın Doç.Dr. Mesut GÜN'e ve tezi bitirebilmem için beni cesaretlendiren, desteğini hiç esirgmeden cömertçe, babacan tavrıyla sunan kıymetli hocam Doç.Dr. Lokman TANRIKULU'na en kalbî duygularıyla saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Mesleki desteği, ilgisi, sabrı ve yol arkadaşlığı sayesinde bu tezin ortaya çıkmasında katkısı olan, ders dönemine devam etme motivasyonum, pek kıymetli dostum Hilal AYYILDIZ ÇİFÇİ'ye, tezimin son aşamasında gözden kaçırdığım noktaları fark etmeme yardımcı olan Hüseyin DENİZ hocama ve kıymetli eşi Şule Şeyma DENİZ'e, Varlıklarından güç aldığım, bana her daim inandıklarını bildiğim canım annem ve kardeşlerime, ders dönemimden tezimin teslim aşamasına kadar maddi, manevi imkanlarını seferber edip nazımı çeken büyüklerim ve meslektaşlarım ablam Afife UYANIK ve eniştem Feyzullah UYANIK'a,

Sürecin başından sonuna kadar yanımda olan, mesleki ve manevi desteği ile her takıldığımda sevgiyle elini uzatan hayat arkadaşım, eşim Ahmet Emre DERİNKÖK'e, sonsuz teşekkür ederim.

En büyük teşekkürüm, bu satırları en çok okumasını istediğim ancak okuyamayacak olan ve bu tezin yazılmasında en az annem kadar emeği olan, sayesinde hayatı öğrendiğim, her an yokluğunu daha derinden hissettiğim ve mesleğini seçtiğim kişiye, Henüz minicikken dizlerinin dibinde dinlediğim kevser havuzunun başında buluşabilmek ve yarım kalan sohbetimize devam edebilmek ümidiyle,
Canım babam Cevli ALHAN'a, rahmetle...

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	İ
TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK	İİ
KABUL VE ONAY SAYFASI	İİİ
ÖZET.....	İV
ABSTRACT.....	VI
TEŞEKKÜR.....	Vİİ
İÇİNDEKİLER	İX
KISALTMALAR	Xİİ
ŞEKİLLER LİSTESİ	XIV
TABLOLAR LİSTESİ.....	XIX
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM: DİL VE DİL ÖĞRETİMİ

1.1. Dil Olgusu.....	3
1.1.1. Dil Nedir, Nasıl Oluşmuştur?.....	3
1.1.2. Dilbilimin Alanlarından Birisi Olarak Sesbilim	8
1.1.3. Dil ve Sözlü İletişim	12
1.1.4. Anadil Edinimi ve Yabancı Dil Öğrenimi	14
1.2. Yabancı Dil Öğretimi.....	15
1.2.1. Yabancı Dil Öğretim Yaklaşımları ve Yöntemleri	15
1.2.2. Türkçenin ve İngilizcenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi.....	17
1.2.3. Yabancı Dil Öğretiminde Materyal Kullanımı: Ders Kitapları.....	18
1.3. Yabancı Dil Öğretiminde Temel Dil Becerilerinin Öğretimi	20

İKİNCİ BÖLÜM: KONUŞMA BECERİSİ VE KONUŞMA ÖĞRETİMİ

2.1. Konuşma Becerisi	23
-----------------------------	----

2.1.1.	Konuşma Becerisinin Temel Öğeleri	24
2.1.2.	Konuşma Alt Becerileri.....	24
2.2.	Konuşma Türleri	25
2.2.1.	Hazırlıklı Konuşma Türleri	26
2.2.2.	Hazırlıksız Konuşmalar.....	27
2.3.	Yabancı Dil Öğretiminde Konuşma Becerisi	27
2.3.1.	Sesletim ve Telaffuz Eğitimi.....	28
2.3.2.	Konuşma Becerisinin Öğretiminde Kullanılan Yaklaşımlar.....	30
2.3.3.	Yabancı Dil Öğretimi Yöntem ve Tekniklerinde Konuşma Becerisinin Yeri	31
2.3.4.	Konuşma Öğretiminde Materyal Kullanımı	33
2.3.5.	Konuşma Öğretiminde Kullanılan Sınıf içi Etkinlik Türleri	34
2.4.	Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde Konuşma Becerisi	37
2.4.1.	Avrupa Ortak Başvuru Metni Amacı ve İçeriği.....	37
2.4.2.	Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde Konuşma Becerisi	40
2.4.2.1.	Alımlama Etkinliklerinde Sözlü Kavrama	40
2.4.2.2.	Üretim Etkinliklerinde Sözlü Üretim.....	42
2.4.2.3.	Etkileşim Etkinliklerinde Sözlü Etkileşim.....	43
2.4.3.	Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde Sesletim.....	45

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM

3.1.	Araştırmanın Amacı.....	47
3.2.	Araştırmanın Önemi.....	49
3.3.	Araştırmanın Yöntemi	49
3.4.	Sınırlılıklar	50
3.5.	Çalışma Materyali.....	50
3.6.	Varsayımlar.....	50
3.7.	Verilerin Analizi	51

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUMLAR

4.1.	Yabancı Dil Olarak Türkçe ve İngilizce Öğretiminde Kullanılan Yedi İklim Türkçe ve New English File B1 Seviyesi Ders Kitapları Karşılaştırması	52
4.1.1.	Konuşma Etkinliklerinin Üniteler İçerisindeki Dağılım Oranları.....	54

4.1.2. Konuşma Etkinliklerinin Diğer Temel Dil Becerileriyle İlişkilendirilme Oranları	62
4.1.3. Etkinliklerin Beceri Alanlarına Göre Dağılımında Konuşma Becerisinin Yeri	64
4.1.4. Telaffuz Etkinliklerinin Ders Kitapları İçerisindeki Dağılım Oranları..	66
4.1.5. Konuşma Etkinliklerinin Gerçekleşme Anı Dağılım Oranları.....	68
4.1.6. Konuşma Etkinlik Türleri Dağılım Oranları	71
4.1.7. Konuşma Etkinliklerinde Etkileşim Türleri Üzerine Odaklanma Oranları	86
4.1.8. Konuşma Etkinliklerinin Görsel ve İşitsel Öğelerle Desteklenme Oranları	92
4.1.9. Konuşma Etkinliklerinin Avrupa Ortak Başvuru Metni Tanımlayıcılarına Uygunluk Düzeyleri.....	97
4.2. Yabancı Dil Olarak Türkçe ve İngilizce Öğretiminde Kullanılan Yedi İklim Türkçe ve New English File B2 Seviyesi Ders Kitapları Karşılaştırması	99
4.2.1. Konuşma Etkinliklerinin Üniteler İçerisindeki Dağılım Oranı.....	99
4.2.2. Konuşma Etkinliklerinin Diğer Temel Dil Becerileriyle İlişkilendirilme Oranları	102
4.2.3. Etkinliklerin Beceri Alanlarına Göre Dağılımında Konuşma Becerisinin Yeri	104
4.2.4. Telaffuz Etkinliklerinin Ders Kitaplarındaki Dağılım Oranları.....	105
4.2.5. Konuşma Etkinliklerinin Gerçekleşme Anı Dağılım Oranları.....	105
4.2.6. Konuşma Etkinlik Türleri Dağılım Oranları	107
4.2.7. Konuşma Etkinliklerinde Etkileşim Türleri Üzerine Odaklanma Oranları	117
4.2.8. Konuşma Etkinliklerinin Görsel ve İşitsel Öğelerle Desteklenme Oranları	120
4.2.9. Konuşma Etkinliklerinin Avrupa Ortak Başvuru Metni Tanımlayıcılarına Uygunluk Düzeyleri.....	123
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	125
KAYNAKÇA	133

EKLER.....143

KISALTMALAR

AOBM : Avrupa Ortak Başvuru Metni

Akt. : Aktaran

K.İ.İ. : Konuşma ile İlişkilendirilme

N.E.F. : New English File

TDK : Türk Dil Kurumu

TÖMER : Türkçe Öğretimi Merkezi

vb. : ve benzeri

Y.İ.T. : Yedi İklim Türkçe

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1: Hazırlıklı Konuşmalar	26
Şekil 2.2: AOBM Dil Düzeyleri (AOBM, 2001)	38
Şekil 2.3: Alımlama Etkinlikleri (AOBM, 2021)	41
Şekil 4.1: Konuşma Etkinliklerinin Diğer Becerilerle İlgisi	63
Şekil 4.2: Y.İ.T. Ders Kitabında Etkinliklerin Beceri Alanlarına Göre Dağılımı	65
Şekil 4.3: N.E.F., A2-B1, B1, B1 Plus İngilizce Ders Kitaplarının Beceri Alanlarına Göre Dağılımı.....	65
Şekil 4.4: Y.İ.T., N.E.F. A2-B1, N.E.F. B1 ve N.E.F. B1 Plus Ders Kitapları Telaffuz Etkinlikleri Oranı	67
Şekil 4.5: Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti B1 Ders Kitabı Konuşma Etkinlikleri Gerçekleşme Anı Dağılımı.....	69
Şekil 4.6: N.E.F. Ders Kitapları Konuşma Etkinlikleri Gerçekleşme Anı Dağılımı .	70
Şekil 4.7: Y.İ.T ve N.E.F. Ders Kitapları Konuşma Etkinlikleri Gerçekleşme Anı..	71
Şekil 4.8: Isınma(warm-up) Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B1,10)	72
Şekil 4.9: Açık Uçlu Soru Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B1,32)	72
Şekil 4.10: Kısa Cevaplı Soru Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B1,60)	73
Şekil 4.11: Tartışma Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B1,23)	73
Şekil 4.12: Karşılaştırma Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B1,18).....	73
Şekil 4.13: Şarkı Söyleme Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B1,29).....	73
Şekil 4.14: Diyalog Canlandırma Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B1,77).....	74
Şekil 4.15: Görsel Yardımıyla Konuşma Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B1,112)	74
Şekil 4.16: Betimleme Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B1,81).....	74
Şekil 4.17: Anı/Hikâye Anlatımı Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B1,151).....	74
Şekil 4.18: Kelime Havuzundan Yararlanarak Konuşma Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B1,88).....	75
Şekil 4.19: Oyun Oynama Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B1,93).....	75
Şekil 4.20: Anlatım/Yönlendirme Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B1,106).....	75
Şekil 4.21: Sorulara cevap vererek konuşma Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B1,106)	76
Şekil 4.22: Görev Temelli Konuşma Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B1,44).....	76

Şekil 4.23: Yedi İklim Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitabı Konuşma Etkinlik Türleri Dağılım Oranları	76
Şekil 4.24: Isınma (Warm-up) Soruları Etkinliği Örneği (New English File Intermediate Plus 3B,28).....	78
Şekil 4.25: Kısa Cevaplı Sorular Etkinliği (N.E.F.Pre-Intermediate Students'Book 2C,20).....	78
Şekil 4.26: Görsel Yardımıyla Konuşma Etkinliği Örneği (N.E.F. Intermediate B1 Students' Book 1C,12).....	78
Şekil 4.27: Sorulara Cevap Vererek Konuşma Etkinliği Örneği (New English File Intermediate Plus 3B,29).....	79
Şekil 4.28: Sorulardan Hareketle Konuşma Etkinliği Örneği (New English File Intermediate Plus 8B,81).....	79
Şekil 4.29: Grup Çalışması Konuşma Etkinlik Türü Örneği (New English File Intermediate Plus 9A,87)	79
Şekil 4.30: Betimleme Konuşma Etkinlik Türü Örneği	80
Şekil 4.31: Diyalog Canlandırma Etkinliği Örneği (N.E.F. Pre-Intermediate Students' Book 2,24).....	80
Şekil 4.32: Tartışma Etkinliği Örneği (N.E.F. Intermediate Plus Students' Book 3A,27)	80
Şekil 4.33: Kelime/Cümle Tekrar Etme Etkinliği Örneği (N.E.F. Pre-Intermediate Students' Book 4B,43).....	81
Şekil 4.34: Karşılaştırma Etkinlik Türü Örneği (N.E.F. Pre-Intermediate Students' Book 6B,66).....	81
Şekil 4.35: Karşılıklı Sohbet Etkinlik Türü Örneği (N.E.F. Intermediate Plus Students' Book 7B,68).....	82
Şekil 4.36: Cümle Tamamlama Etkinlik Türü Örneği (N.E.F. Pre-Intermediate Students' Book 6A,65).....	82
Şekil 4.37: Oyun Konuşma Etkinlik Türü Örneği ((N.E.F. Pre-Intermediate Students' Book 3C,33).....	83
Şekil 4.38: Röportaj Yapma Konuşma Etkinlik Türü Örneği (N.E.F. Pre-Intermediate Students' Book 4C,45).....	83
Şekil 4.39: Tekrar Anlatma Konuşma Etkinlik Türü Örneği (N.E.F. Pre-Intermediate Students' Book 7B,78).....	84

Şekil 4.40: N.E.F. Ders Kitapları Konuşma Etkinlik Türleri Dağılım Oranları.....	84
Şekil 4.41: Öğrenci-Öğretmen Etkileşimi Örneği (Yedi İklim,106).....	87
Şekil 4.42: Öğrenci-Öğretmen Etkileşimi Örneği (N.E.F.Intermediate Plus,9).....	87
Şekil 4.43: Öğrenci- Öğrenci Etkileşimi Örneği (Yedi İklim,87).....	88
Şekil 4.44: Öğrenci- Öğrenci Etkileşimi Örneği (N.E.F.Pre-Intermediate,7).....	88
Şekil 4.45: Öğrenci- İçerik Etkileşimi Örneği (Yedi İklim,29.N.E.F.,71).....	88
Şekil 4.46: N.E.F. Ders Kitapları A2-B1/B1/B1 Plus Etkileşim Türleri Oranları.....	89
Şekil 4.47: Y.İ.T. ve N.E.F. B1 Ders Kitapları Konuşma Etkinlikleri Etkileşim Türleri Oranları.....	91
Şekil 4.48: Görsel Destekli Konuşma Etkinlikleri Örnekleri (Yedi İklim,56;N.E.F.Intermediate Plus,95).....	93
Şekil 4.49: İşitsel Öge Destekli Konuşma Etkinlik Örneği (N.E.F. Intermediate,94).....	94
Şekil 4.50: Hem İşitsel Hem de Görsel Destekli Konuşma Etkinlikleri Örnekleri (Yedi İklim,121;N.E.F. Intermediate,58).....	94
Şekil 4.51: Görsel veya İşitsel Destekli Olmayan Konuşma Etkinlikleri Örnekleri (Yedi İklim,141; N.E.F. Pre-Intermediate,4).....	94
Şekil 4.52: Ders Kitaplarının Görsel ve İşitsel Öğelerle Desteklenme Oranları.....	95
Şekil 4.53: Y.İ.T. ve N.E.F. Ders Kitapları Görsel ve İşitsel Öğelerle Desteklenme Oranları Karşılaştırması.....	96
Şekil 4.54: Y.İ.T. ve N.E.F. B1 Konuşma Etkinliklerinin Avrupa Ortak Başvuru Metni Tanımlayıcılarına Uygunluk Düzeyleri.....	98
Şekil 4.55: Konuşma Etkinliklerinin Diğer Becerilerle İlgisi.....	103
Şekil 4.56: Y.İ.T ve N.E.F. ders kitapları beceri alanlarına göre dağılımı.....	104
Şekil 4.57: Y.İ.T ve N.E.F. Ders Kitapları Telaffuz Etkinlikleri Dağılım Oranı	105
Şekil 4.58: Y.İ.T ve N.E.F. Ders Kitapları Konuşma Etkinlikleri Gerçekleşme Anı Dağılım Oranları.....	106
Şekil 4.59: Isınma(warm-up) Konuşma Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B2,142).....	107
Şekil 4.60: Kısa Cevaplı Sorular Konuşma Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B2,172).....	108
Şekil 4.61: Tartışma Konuşma Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B2,51).....	108
Şekil 4.62: Betimleme Konuşma Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B2,49).....	108

Şekil 4.63: Diyalog Canlandırma Konuşma Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B2,41)	109
Şekil 4.64: Diyalog Canlandırma Konuşma Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B2,41)	109
Şekil 4.65: Kelime/Kavram Havuzundan Yararlanarak Konuşma Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B2,178)	109
Şekil 4.66: Yönlendirme/ Anlatım Konuşma Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B2,177)	109
Şekil 4.67: Oyun, Konuşma Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B2,87)	110
Şekil 4.68: Sorulara Cevap Vererek Konuşma Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B2,167)	110
Şekil 4.69: Görev Temelli Konuşma Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B2,62)	110
Şekil 4.70: Tahmin Etme Konuşma Etkinlik Türü Örneği (N.E.F.Upper Intermediate,5)	111
Şekil 4.71: Röportaj Konuşma Etkinlik Türü Örneği (N.E.F.Upper Intermediate,5)	111
Şekil 4.72: Grup Çalışması Konuşma Etkinlik Türü Örneği (N.E.F.Upper Intermediate,9)	112
Şekil 4.73: Grup Çalışması Konuşma Etkinlik Türü Örneği (N.E.F.Upper Intermediate,9)	112
Şekil 4.74: Sorulara Cevap Vererek Konuşma Etkinlik Türü Örneği (N.E.F.Upper Intermediate,52)	112
Şekil 4.75: Tartışma Konuşma Etkinlik Türü Örneği (N.E.F.Upper Intermediate,73)	113
Şekil 4.76: Görsel Yardımıyla Konuşma Etkinlik Türü Örneği (N.E.F.Upper Intermediate,36)	113
Şekil 4.77: Karşılaştırma Konuşma Etkinlik Türü Örneği (N.E.F.Upper Intermediate,39)	113
Şekil 4.78: Isınma (Warm-up) Konuşma Etkinlik Türü Örneği (N.E.F.Upper Intermediate,88)	113
Şekil 4.79: Diyalog Canlandırma Konuşma Etkinlik Türü Örneği (N.E.F. Upper Intermediate,117)	114

Şekil 4.80: Betimleme Konuşma Etkinlik Türü Örneği (N.E.F.Upper Intermediate,63)	114
Şekil 4.81: Y.İ.T. B2 ve N.E.F. Upper Intermediate B2 Ders Kitapları Konuşma Etkinlik Türleri Dağılım Oranları	115
Şekil 4.82: Y.İ.T. (41) ve N.E.F. (20) B2 Ders Kitapları Öğrenci - Öğrenci Etkileşim Türü Örneği	117
Şekil 4.83: Y.İ.T. (88) ve N.E.F. (36) Ders Kitapları Öğrenci - Öğretmen Etkileşim Türü Örneği	118
Şekil 4.84: Y.İ.T. (91) ve N.E.F. (87) Öğrenci - İçerik (Monolog) Etkileşim Türü Örneği	118
Şekil 4.85: Y.İ.T. ve N.E.F. B2 Konuşma Etkinlikleri Etkileşim Türü Oranları	119
Şekil 4.86: B2 Düzeyi Ders Kitapları Görsel Destekli Konuşma Etkinlikleri Örneği (Y.İ.T.B2, 132; N.E.F. Upper Intermediate,13)	120
Şekil 4.87: İşitsel Öğe Destekli Konuşma Etkinliği Örnekleri (Y.İ.T.B2,41;N.E.F.Upper Intermediate,20)	121
Şekil 4.88: Hem Görsel Hem İşitsel Öğe Destekli Konuşma Etkinliği Örneği (N.E.F.Upper Intermediate,43)	121
Şekil 4.89: Görsel veya İşitsel Destek Olmayan Konuşma Etkinlikleri Örnekleri (Y.İ.T.B2, 138; N.E.F. Upper Intermediate, 7)	122
Şekil 4.90: Y.İ.T. B2 ve N.E.F. Upper Intermediate Ders Kitapları Konuşma Etkinlikleri Görsel ve İşitsel Öğelerle Desteklenme Oranları	122
Şekil 4.91: Y.İ.T. ve N.E.F B2 Düzey Ders Kitapları Konuşma Etkinliklerinin Avrupa Ortak Başvuru Metni Tanımlayıcılarına Uygunluk Düzeyleri	123

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1.1: İnsan Dilinin Tasarım Özellikleri ve Diğer Hayvanların İletişim Sistemleri	6
Tablo 2.1: Konuşma Türleri	25
Tablo 2.2: Yabancı Dil Öğretimi Yöntem ve Tekniklerinde Konuşma Becerisinin Yeri	31
Tablo 2.3: Ortak Yetenek Düzeyleri- Bütüncül Basamak (AOBM, 2001)	38
Tablo 2.4: Genel Sözlü Kavrama (AOBM, 2021)	41
Tablo 2.5: Genel Sözlü Üretim Yeterliliği (AOBM, 2021)	43
Tablo 2.6: Genel Sözlü Etkileşim (AOBM, 2021)	44
Tablo 2.7: Karşılıklı Konuşma (AOBM, 2021)	44
Tablo 2.8: Ses Bilimsel Denetim (AOBM, 2021)	46
Tablo 4.1: Yedi İklim Yabancılara Türkçe Öğretimi B1 Ders Kitabı Konuşma Etkinlikleri Ünite İçerisinde Dağılım Oranı	54
Tablo 4.2: Pre-Intermediate Ders Kitabı Konuşma Etkinlikleri Ünite İçerisinde Dağılım Oranı	57
Tablo 4.3: Intermediate Ders Kitabı Konuşma Etkinlikleri Ünite İçerisinde Dağılım Oranı	59
Tablo 4.4: Intermediate Plus Ders Kitabı Konuşma Etkinlikleri Ünite İçerisinde Dağılım Oranı	61
Tablo 4.5: Yedi İklim Yabancılara Türkçe Öğretimi B2 Ders Kitabı Konuşma Etkinlikleri Dağılım Oranı	99
Tablo 4.6: New English File Upper-Intermediate Ders Kitabı Konuşma Etkinlikleri Dağılım Oranı	101

Giriş

Dil olgusu iletişim kavramını da içinde bulundurmaktadır. Dil ile ilgili hemen hemen tüm tanımlamalarda iletişimden bahsetmek mümkündür. Dilin en temel işlevi, insanlar arasındaki iletişimi sağlamasıdır. Tüm canlılar arasında iletişimin var olduğu söylenebilmektedir. Fakat insanlardaki iletişim çok yönlü, işlevsel ve dinamik bir aktarım yoludur (Günay, 2013). Bu iletişimi sağlayan en temel araçlardan birisi konuşma becerisidir.

Konuşma becerisi, anlam bütünlüğü oluşturmak için sözlü ya da sözsüz göstergeleri uygun ortamlarda kullanmaya verilen isimdir (Chaney ve Burk, 1998). Dil ile ilgili bildiğimiz bilgileri pratikte kullanabildiğimiz en önemli alan konuşmadır. Dolayısıyla dil öğrenmenin en büyük amaçlarından biri konuşma becerisi olarak gösterilebilmektedir (Kurudayıoğlu ve Sapmaz, 2016). Konuşma becerilerinin öğretiminde geçmişten günümüze çeşitli yöntemler, teknikler ve materyaller kullanılmıştır. Bu materyallerin başında ise ders kitapları gelmektedir. Cunningsworth, (1995) ders kitabı değerlendirme modelinde, ders kitaplarını değerlendirerek öğretmenlerin kullanacakları materyalleri tanımlarının amaçlandığını belirtmektedir. Aynı zamanda, ders kitabının potansiyeline göre değerlendirmenin, uygunluğuna göre değerlendirmeden farklı olduğunu belirtmiştir. Potansiyeline göre değerlendirme yapılırken belirli bir grup öğrenci yoktur. Buradaki amaç, kitabın potansiyel avantajlı yönlerini incelemektir. Oysa uygunluğuna göre değerlendirmede, kitabın içeriğinin belirli bir öğrenci grubu kitlesine uygun olup olmadığı tartışılmaktadır. Bu çalışmada kullanılan orta düzeyde ders kitapları (B1-B2), potansiyellerine göre değerlendirme yapılarak karşılaştırılmaktadır. Bu doğrultuda, doküman analizi yöntemi kullanılmıştır ve ulaşılan nitel veriler, sistematik olarak analiz edilip kategorilere ayrılması konusunda avantajlı bir yol olan içerik analizi kullanılarak çözümlenmiştir (Mayring, 2000).

Ders kitaplarında, konuşma becerisinin üniteler içerisindeki oranı, diğer becerilerle ilişkilendirilme oranları, beceri alanlarına göre dağılımında konuşma becerisinin yeri, telaffuz etkinliklerinin oranı, konuşma etkinlikleri gerçekleşme anı, etkinlik türleri, etkileşim üzerine odaklanma oranları, görsel işitsel öğelerle desteklenme oranları ve son olarak da Avrupa Ortak Başvuru Metni tanımlayıcılarına uygunluk düzeyleri incelenmekte ve bu sayede çalışmanın yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarının

değerlendirildiği çalışmalara, Türkçeyi yabancı dil olarak öğreten öğretmenlere, öğrencilere ve yabancı dil ğretimi kitaplarının hazırlanması sürecine katkı sağlayacağı dşnlmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM: DİL VE DİL ÖĞRETİMİ

1.1. Dil Olgusu

1.1.1. Dil Nedir, Nasıl Oluşmuştur?

İnsanoğlu tarih boyunca birbiriyle etkileşim içerisinde olmuştur. Evrende tek başına var olmamış ve daima bir diğerine gerek maddi gerekse manevi anlamda ihtiyaç duymuştur. Bu ihtiyaç, zamanla ortak bir etkileşim aracı arayışını doğurmuştur. Etkileşim devam ettikçe de dil olgusunun doğması ve gelişmesi kaçınılmaz hale gelmiştir. Dilin tam olarak ne zaman oluştuğu bilinmese de insanlık tarihi kadar uzak bir geçmişten beri var olduğu tahmin edilir. Ergin'e (1980) göre dil, "*insanlar arasında anlaşmayı sağlayan, doğal bir araç, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş sosyal bir kurumdur*". Hayvanlarda ve doğada var olan sesler ve semboller dilin oluşmasına zemin oluşturmuş ve zamanla dili geliştirmiştir. Öte yandan, dilin zaman içerisinde değişip gelişebilmesi, ancak dinleyici ve konuşan arasındaki iş birliğine bağlıdır. Bilgi alışverişinin anlamlı ve tutarlı bir düzeyde gerçekleşmesi orada bir dilin varlığına işaret etmektedir (Nowak ve Krakauer, 1999).

Dil ve dil olgusu üzerine dilbilimciler tarafından yapılan farklı tanımlamalar mevcuttur. Örneğin en genel anlamda diller insanın merak alanı içerisinde bir anlaşma aracı olarak tanımlanabilmektedir (Gedikli, 2015). Diğer taraftan Chomsky (2002) ve (Chomsky vd., 2013) dilin insanların zihninden geçenleri anlatmaya yarayan bir vasıta olduğunu dile getirirken, seslerin hayvanlar tarafından taklit edilebilir olması o ses

dizininin dili oluşturmaya yetmediğini ve dilin sadece insanlara ait olduğunu belirtmektedir. Bu konuda Tura (1983) ise, dilin insanlar arasında iletişimi sağlayan bir kurallar dizini olduğunu açıklarken “dizge” ifadesini kullanmakta ve bu dizge anlamlar ve seslerden oluşmaktadır. Bu dilsel dizgeyi açıklamak için ise, dili bir araya getiren bileşenlerin anlam bağlantıları olan anlam bilimsel, anlamlı birimlerin dizim kuralları söz bilimsel ve dilin seçil yapısını açıklayan sesbilimsel kavramlarını kullanmaktadır. Bu açıklamadan yola çıkarak dilin insanlara özgü çeşitli bilişsel süreçleri içeren aktif bir iletişim aracı olması, dili tanımlamada canlılar arasında sınırlama yapıp yapılamayacağı sorununun gündeme getirmektedir.

Yapılan araştırmalar doğrultusunda hayvan iletişiminin bilişsel bir süreç içermediği anlaşılmaktadır. Örneğin, arı ve yunus gibi hayvanların iletişim kurmak için aralarında geliştirdikleri bir haberleşme sistemleri vardır. Yunuslar baş bölgelerinde yer alan organları vasıtasıyla ses dalgaları yaratarak suyun altında titreşim oluştururlar. Frekansları, insanların duyabileceği seslerden değildir. Arılar besin kaynağının varlığını, mesafesini veya yönünü kovandaki diğer arılara gerek yuvarlak gerekse sekiz çizme şekliyle dans ederek anlatmaktadırlar (Öztürk, 1998). Hayvanların veya diğer canlıların da aralarındaki ve doğadaki etkileşimlerini devam ettirmelerini sağlayan bunun gibi çeşitli yöntemleri olsa da insana özgü dil ile hayvanların dili birçok noktada ayrılmaktadır. Nitekim Kerimoğlu (2018), Dil Kökeni ve Arayışları başlıklı çalışmasında hayvanlar arasındaki bilgi aktarımına dil ismini vermekten kaçınarak hayvan iletişimi terimini kullanmıştır. Dilin insana özgü belirli bilişsel unsurları olduğundan yola çıkarak bilinebildiği kadarıyla hayvan dilinden bahsetmenin mümkün olmadığını belirtmektedir. Buradan hareketle dil oluşurken rastgele bir sıralama ile ses topluluğunun bir araya gelmesi düşünülemez. Dolayısıyla anlamlı ve kurallı olması dilin insana özgü en temel özelliğini yansıtmaktadır.

Dilbilimciler insan dilini ve hayvanlara özgü dil sistemini, temelde birkaç yönden ayırtmaktadır. Soyutluk, nedensizlik, üretkenlik, ayrıklık, çift eklemlilik ve kültürel aktarım bu temel farklılıklardan birkaçıdır (Pegem, 2015). Bu kavramları açıklamak gerekirse;

- Dilin soyut olması, insan dilinin hayvan dilinden farklı olarak şimdi ve buraya bağımlı olmaksızın bir nesneden söz edilebilir olması anlamına gelmektedir. Dilin bu özelliği, kullanıcıların o anda mevcut olmayan şeyler ve olaylar hakkında konuşmalarını sağlar (Abdurrahman, 2019). Örneğin, insanlar sadece

şimdiden bahsetmek yerine gelecekte veya geçmişten de bahsedebilirler. Bir nesneden veya olgudan bahsedebilmek için onun orada ve şimdi hazır bulunuyor olması gerekmez. Oturma odasında konuşurken gezegenlerden, astronomiden bahsetmek buna örnek verilebilir.

- Dilin nedensiz olması ise nesnenin dilsel biçimi ile anlamı arasında herhangi bir bağlantı olmamasını ifade etmektedir. Örneğin, Türkçede masa kelimesine neden masa denildiği ile ilgili herhangi mantıklı bir açıklama bulunmamaktadır. Aslında bu özelliği dile müthiş bir esneklik ve çok yönlülük kazandırmaktadır. Nedensiz olması sayesinde herhangi bir şekil-anlam uyumu aranmaksızın sayısız kelime oluşumuna imkân sağlamıştır (Lyons, 1981). Fakat diğer taraftan dil öğrenmeyi zahmetli ve yorucu hale getirdiği de söylenebilir.
- Öte yandan, dilin insanlara kurabildikleri kadar çok cümle kurmalarına izin vermesi ve mümkün olduğu kadar uzun konuşabilmeye olanak sağlaması üretkenlik özelliği ile açıklanabilmektedir. Küçük yaşlarda yeni konuşmaya başlayan bir çocuk daha önce hiç duymadığı kelimeleri oluşturabilir veya kendisi bir bağımı içerisinde kullanabilir. Tüm dil sistemleri insanlara önceden hiç duymadıklarını veya okumadıklarını anlamalarını veya yeniden oluşturmalarını sağlar.
- Dilin ayrıklık prensibi, her dilin kendisine özgü sesleri ve bu sesleri bir araya getirip yeni anlam oluşturan benzersiz bir yapıya sahip oluşu anlamına gelmektedir. Dillerin ve onların ses sisteminin her birinin kendine özgü olduğunu anlamamıza yardımcı olur. Bütün konuşma ses öğelerinin sonlandırılması ile kesilebilir ve ses aralıklarıyla telaffuz edilebilir. Hayvanların ötmeleri, miyavlamaları ve havlamaları bu özellikte değildir.
- İnsan dilinin çift eklemli olması da hayvan iletişiminden ayrılan en önemli özelliklerden birisidir. Bir cümle kurulduğunda o cümledeki herhangi bir öğeyi bambaşka herhangi bir cümlede tekrar anlamlı ve kurallı kullanabilme yetisi dilin çift eklemli olması ile ilişkilidir. Çift eklemlilik, dilin iki düzeyde şekillendiğini açıklar. Bunlar:
 1. Fiziksel Düzey: Tek başına yer alan sesleri çıkarabilme düzeyidir. /b,d,a/
 2. Anlam Düzeyi: Tek başına bir anlam ifade etmeyen sesleri bir araya getirebilme yeteneğini ifade eder. /bad,dad/

Hayvan iletişim dili tek eklemlidir. Fiziksel düzey yani tek başına ses çıkarabilme kabiliyetleri vardır. Köpekler havlayabilirler ancak buradaki ses yapısını bölüp farklı bir ileti için kullanamazlar (Kerimoğlu, 2014).

- Bir dilin nesilden nesile aktarım süreci kültürel aktarım olarak ifade edilmektedir. İnsanlar dili öğrenmeye yatkın bir genetik donanımla doğmuş olsalar bile bu yeteneği etkinleştirmek için kültüre ihtiyaç duymaktadırlar. Dil zaman içerisinde, nesiller boyu kullanıldıkça şekillenmekte ve gelişmektedir. Tek başına bireylerin dili kullanmaları ve iletişimde olmaksızın devam ettirmeleri mümkün değildir. İnsan sosyal bir varlıktır ve çevresinden ilham alarak hayatta kalmaya çalışmaktadır. Dil de tıpkı insan gibidir (Abdurrahman, 2019).

Saussure (1916), dili miras yoluyla tüm insanlarda var olan bir konuşma yetisi olarak tanımlarken dil sistemi ve konuşma edinimi olmak üzere iki yönü olduğuna da vurgu yapar. Konuşma edinimini dil yetisinin dışında tutmuş ve dilin toplumla birlikte meydana geldiğini tek başına birdenbire var olmadığını savunmuştur. Tam bu noktada insan dilinin hayvan iletişim yönteminden ayrıştığı, bireylerin dili ortaklaşa oluşturup geliştiği söylenebilmektedir.

Hockett'in (2008) İnsan Dilinin Tasarım Özellikleri ve Diğer Hayvanların İletişim Sistemleri adlı tablosunda yukarıda belirtilmiş olan özellikler bakımından karşılaştırma yapılmıştır. Tabloya göre, tüm canlılar için genelleme yapılamaz olsa da bazı canlıların dilleri farklılaştırıp insana özgü özelliklerden birine veya birkaçına sahip olduğu görülmektedir. Ancak yine de belirgin farklılıklar gözlemlenmektedir.

Tablo 0.1: İnsan Dilinin Tasarım Özellikleri ve Diğer Hayvanların İletişim Sistemleri

Hayvan Dilini İnsan Dilinden Ayıran Farklılıklar	Cırcır Böcekleri	Arının Dans Etmesi	Maymunların İşaretleşmesi
Nedensizlik	?	Yok	Büyük Ölçüde Var
Ayrıklık	Var?	Yok	Var
Üretilirlik	Yok	Var, Her Zaman	Şüpheli
Geleneksel(kültürel) Aktarım	Yok?	Muhtemelen Hayır	Sınırlı
Çift eklemlilik	?	Yok	Var

Kaynak: www.phon.ox.ac.uk/jcoleman/designfeatures.htm.

Dilin buradaki en önemli özelliklerinden birisi onun toplumsal bir zümreye bağlı oluşudur. Çünkü burada dil varlığını mensup olduğu topluluk üyeleri arasında yazılmış bir tür anlaşmaya borçludur. Fakat dili anlayabilmek ve tanımlayabilmek için bir takım yeni kavramlara başvurmak da gereklidir.

Dil, aynı zamanda göstergeler dizisidir. Gösterge, kendi anlamı dışında bir nesneyi veya olguyu anlatan ifadeye verilen isimdir. Havada kara bulutlar görüldüğünde bunun yağmurun bir göstergesi olarak yorumlanması örnek olarak verilebilir. Göstergeler topluluk içinde doğal olarak gelişir ve değişir. Zaman içerisinde farklılık gösterse de dili dil yapan temel unsurlardandır (Huber, 2008). İnsanlık tarihinin en başından beri süregelen bu unsurların nasıl oluştuğu dilbilimcileri araştırmaya yöneltmiştir.

Dillerin doğuşu ve türeyişi üzerine ise farklı görüşler mevcuttur. Doğadaki sesleri taklit etmeye dayalı öğelerin bulunduğu yansımaları, ünlemleri temel alan; ortak çalışma eyleminin yol açtığı ortak iş kavramı; hayvansal ses belirtileri içeren ruhsal durum, mimik, analogik ve sembolik anlatım basamaklarını içeren üç aşamalı kuram gibi kuramlar ve teoriler bulunmaktadır. Bazı görüşlerde doğruluk payı olmasına rağmen şimdiye kadar bahsedilmiş kuramların hiçbirisi dilin doğuşunu tam olarak açıklamak için yeterli değildir (Gedikli, 2015). Ancak oluşum süreçlerinde en eskiye gidecek olursak bugün karşılaşmış olduğumuz çeşitli dillerin Monogenez ve Poligenez teorisi doğrultusunda iki farklı yolla oluşmuş olabileceği düşünülmektedir (Nichols, 2012). Monogenez teorisine göre, tek bir ata dil vardır ve diğer diller ondan türemiştir. Poligenez teorisine göre ise, birden fazla ata dil mevcuttur ve farklı dil ailesine mensup her bir dil bir ağacın yaprakları gibi birkaç dala aittir. Her dilin mensup olduğu dil aileleri düşünülürse Poligenez teorisi sağlam temellendirilebilir. Bu teori, dillerin köken olarak nasıl oluştuğuna açıklık getirirse de dil tarihini ve evrimini anlamak için yeterli değildir. Dilin kökenini araştırmış ve kayda değer çeşitli sonuçlara ulaşmış birçok çalışmadan bahsetmek mümkündür (Pegem, 2015).

Günümüze ulaşmış ilk yazılı metinlerin yaşının yaklaşık beş bin yıl kadar olduğu düşünülürse, insan dillerinin en az beş bin yıldır var olduğu söylenebilmektedir. En fazla ise aşağı yukarı iki milyon yıl kadar olduğu düşünülmektedir. Bu da insanların taş, alet yapmaya başladığı zamanlara denk gelmektedir (Janson, 2016). Bilimsel olarak kabul görmüş alet-yapımı teorisine göre zaten dilin oluşum yaşının alet yapımı

ile aynı olduğu düşünölmektedir. Dilin oluşumu ile ilgili Tanrısal ve çoğu kesim tarafından dogmatik görölen bir anlayış bulunmaktadır. Buna göre dil, Tanrının bir hediyesidir ve insan dil öğrenme kapasitesi ile doğmuştur (Uçak, 2016). Tüm bunların ötesinde, tarihi dil bilimci Max Müller (1981), bir liste halinde muhtemel dil oluşum hipotezlerini sıralamıştır. Buna göre;

1. Bow-wow teorisi: Dilin hayvan seslerini taklit sonucu oluştuğunu öngörür.
2. Pooh-pooh teorisi: İlk oluşan kelimelerin acı, zevk, sevinç vb. tarafından tetiklenen duygusal ünlemler olduğu düşünölmür.
3. Ding-dong teorisi: İnsanların nesnelere hatırlayabilecekleri şekilde simgeleyerek kodladığına inanılır. Dilin nedensiz olması prensibine ters düşen bir teoridir.
4. Yo-he-ho teorisi: Dilin kollektif ritmik emek sonucu ortaya çıkan seslerden oluştuğunu savunur.

Dünyadaki dillerin oluşumları ve gelişimleri çeşitli teorilere dayandırılmış olsa da insanın doğuştan dil öğrenme kapasitesine sahip olduğu ve bu yetenek sayesinde herhangi bir dili edinebildiği görüşü genel olarak kabul edilmektedir (Chomsky, 2002).

1.1.2. Dilbilimin Alanlarından Birisi Olarak Sesbilim

Dil ile ilgilenen, dil olgusunu inceleyen bilim dalına dilbilim denir (Lyons, 1981). Dilbilimin çalışma alanları oldukça geniştir. Anadil ve yabancı dil ediniminin, dil öğretimi gibi konularda psikoloji bilimi ile, toplumsal konularda sosyoloji ile, dilin beyinde oluştuğu bölge ve bununla ilgili rahatsızlıklarda nöroloji bilimi ile iş birliği içerisinde çalışması gerekebilir (Toklu, 2003). Dilbilim 19. yüzyılın başlarında tam anlamıyla bilim dalı olarak görölmeye başlanmıştır. Dilbilim kavramı, latince 'lingua' kelime kökünden türemiş ve terimsel adını bu şekilde almıştır. Dilbilgisi kavramı ile karıştırılsa da tamamen farklı disiplinleri yansıtmaktadır (Kıran ve Kıran, 2013). Dile bakış açısı bilimsel dilbilim dönemine kadar karşılaştırmalı çalışmalara dayalıdır veya tarihseldir. Dil bilimin konusunun ve yönteminin bilimsel tanımını yapan ve çağdaş dilbilimin kurucusu Ferdinand De Saussure'dür (Kıran ve Kıran, 2013; Korkut, 2015). Saussure ve onun dilbilim alanındaki görüşlerini açıklamak için yapısalcılıktan bahsetmek gerekmektedir. İletişimin belirli kodlar ile oluştuğu bilinmektedir. Bu

kodların yapısı, konuşucu ve dinleyici arasındaki iletişim, yapısal dilbilimin çalışma alanını oluşturmaktadır (Toklu, 2003).

Saussure'e göre dil göstergelerden meydana gelir. Bu göstergeler temel olarak gösteren ve gösterilen kavramlarından oluşmaktadır. Gösteren maddi bir gerçekliktir, gösterilen ise insan zihninde temsil edilen kavramdır. Örneğin; köpek dediğimizde gösteren maddi gerçeklik halinde işitsel ve görsel tanımlayabildiğimiz genel anlamda köpek ismindeki hayvan iken; gösterilen ise köpekgillerden, yırtıcı, cinsleri olan, memeli hayvan olarak tanımlanabilir. Köpek sözcüğü zihnimizdeki köpek kavramına gönderme yapıyor olsa bile ondan farklıdır. Dil aynı zamanda kendisini oluşturan bu göstergeler ve belirli öğeler arasındaki ilişkilerden oluşan bir dizgedir. Dizge kavramı yapı kavramı ile eş değer düşünülebilir (Ayırır ve Korkut, 2015). Yapısalcı dilbilimin temel öğelerinden birisi de eşzamanlılık ve artzamanlılık kavramlarıdır. Bunlar dili inceleme yöntemleri olarak da gösterilebilmektedir. Dilin zaman içerisindeki evrimsel yapısı dikkate alındığında, buna artzamanlı tarihsel bakış açısı ismi verilmektedir. Belirli bir anda veya belirli bir durumda incelenmesine de eşzamanlılık denilmektedir. Ancak ikisini kapsayan bir yöntem izlenirse dil bilimine ilişkin olgular tam anlamıyla açıklanabilmektedir (Toklu, 2003). Tüm bu bilgilerden yola çıkarak, dilbilimin amacının dilsel olguları gözlemleyerek, dil dizgesinin eşzamanlı ve artzamanlı boyutta incelenmesi olduğu söylenebilmektedir.

Ferdinand de Saussure dilbilimin çalışma alanını, '*tek ve gerçek nesnesi, kendi içinde ve kendisi için ele alınan dil*' olarak tanımlamıştır (Saussure, 1985). Dilbilimin konusu ve inceleme alanı dil olduğu için amacı, daima kullanılan dil hakkında bilmek istenebilecek her şeyi açıklığa kavuşturmasıdır. Söylenen veya yazılmış her şey, her gösterge, biçim adı verilen yazın sanatı, dilin yapısı, tarihi bakış açısı içerisinde dil gelişimi ve evrimi dilin çalışma alanları arasında sayılabilmektedir. Dilbilimin görevi nedir sorusuna birkaç madde halinde cevap verilebilmektedir:

- Erişebildiği tüm dilleri betimlemek.
- Erişilebilen dillerin tarihsel gelişimini araştırmak.
- Tüm dillerde evrensel biçimde var olan şekilleri ve biçimleri araştırmak.
- Belirli bir çalışma alanı belirlemek ve ona göre görev tanımlamasını yapmak (Kıran ve Kıran, 2006).

Dilbilim mikro dilbilim ve makro dilbilim olmak üzere iki temel başlık altında incelenebilmektedir. Mikro dilbilim; anlambilim, biçimbilim, söz dizimi, ses bilgisi ve

sesbilim olmak üzere beş ana başlıktan oluşmaktadır. Makro dilbilim ise; ruh dilbilim, çocuklarda dil edinimi, toplum dilbilim, söylem analizi, derlem dilbilim ve edim bilim başlıklarından oluşmaktadır (Sarıçoban, 2014). Dili ve dil olgusunu anlamlandırabilmek ve dil öğretimi kapsamında değerlendirmek açısından bu kavramların önemli olduğu aşikardır. Dolayısıyla bu bölümde mikro dilbilim alt başlıkları ve çalışma alanları kısaca açıklanıp ses dilbilimden bahsedilecektir.

Mikro dilbilim dil sistemlerinin yapısı ile ilişkilidir. Alt başlıklar halinde kısaca özetlemek gerekirse:

Anlambilim: Biçimin en küçük birimi olarak bilinir. Bir dilde bulunan sözcüklerin anlamının anlamını inceleyen bilim dalına anlam bilim denir (Toklu, 2003). Anlam bilim dilde yer alan her bir göstergesi ve göstergelerdeki değişimleri gözlemleyen bir bilim dalıdır. Aynı zamanda anlam biliminin, dilin ses yapıları ve o ses yapılarına karşılık gelen ifadeler arasındaki bağlantıyı anlamaya yardımcı olduğu söylenebilmektedir (Selman, 2016).

Biçimbilim: Bir dilde yer alan sözcüklerin biçimini, aldıkları ekleri, sözcüğün yapısının uğradığı değişimleri, türünü, görevlerini ve işleyişini inceleyen bilim dalıdır. Cümlenin anlamlı en temel yapı taşı olan sözcükleri konu alır ve bu sözcüklerin köklerinin ayırt edici özelliklerini inceler (Toklu, 2003). Kelimeler dili yaratıcı bir şekilde kullanmamıza yardımcı olur. Biçimbilimin çalışma alanı olan kelimelerin içerikleri, oluşum aşamaları, ön ekler, son ekler ve kökler dil öğrenen bireylere kelimenin özünü kavramalarına ve böylelikle okuduklarını daha iyi anlamalarına yardımcı olmaktadır (Sarıçoban, 2014).

Söz dizimi: Cümledeki sözlerin dizimini ve cümlede yer alan her bir kelimenin birbirleriyle ilişkisini temel almaktadır (Kıran ve Kıran, 2013). Kelimelerin cümle içerisinde hangi yolla bir araya getirilmesi gerektiği, cümlecikler ve bu cümlecik birimlerinin daha büyük bileşenler meydana getirerek nasıl cümleye dönüştüğünü açıklayan bir dizi kurallar bütünüdür (Sarıçoban, 2014). Söz dizimi dilbilimciler tarafından analiz edilirken genellikle Chomsky'nin ağaç diyagramı kullanılmaktadır. Bu ağaç diyagramları, cümlenin öğeleri arasındaki ilişkileri ve cümlenin dizimini açıklar niteliktedir. Diyagramlar aracılığıyla cümledeki sözcükler türlerine göre öbeklere ayrılır ve her öbek belirli alt unsurlardan oluşur (Kerimoğlu, 2014).

Ses Bilgisi ve Ses Bilim: Bir metni oluşturan en küçük birim sestir. Ses birçok disiplinin çalışma alanı içerisine girmiş olsa da dilbilim sesi ses bilgisi ve ses bilim

olmak üzere iki başlık altında incelemektedir. Birbirleriyle ilişkili olduğu düşünülse de bu kavramlar arasında belirgin farklılıklar bulunmaktadır. Ses bilimi ve ses bilgisi kavramlarına açıklık getirebilmek için sesbirim ve alt sesbirim gibi bazı temel öğelerin açıklanması gerekmektedir. Sesle ilgili çalışmalarda sesbirim en sık kullanılan kavramlardan birisidir. Bir kelimedede anlamın oluşmasında farklılık oluşturan en küçük birime ses birim ismi verilmektedir. Örneğin: gün ve gül. Burada /n/ ve /l/ sesi anlam ayıran yani sesbirimdir. Alt ses birim ise anlam ayırmaz ve kelimedeki diğer unsurlara göre büyük farklılık belirtmez (Kerimoğlu, 2014). Sesbilim kavramlarını açıklarken sıklıkla yer verilen vurgu, ton ve ezgi öğeleri de anlam ayırıcı öğelerden görülmektedir. Vurgu, konuşmada önem atfedilen yerin öne çıkarılması; ton, sesin kelime içerisindeki sıklığı; ezgi ise cümle düzeyindeki sıklığı ifade etmektedir (Toklu, 2003).

Konuşma dilinde seslerin ve ses göstergelerinin nasıl oluştuğu ses bilgisinin çalışma alanıdır. Ses bilgisi, sesleri somut ve fiziksel olarak ele alıp doğa bilimlerinin yöntemini kullanarak açıklamaya çalışmaktadır (Kıran ve Kıran, 2013). Ses bilim ise ses birimlerindeki ses sistemlerini ve aralarındaki ilişkiyi inceleyen bilim dalıdır (Widdowson, 1996). Ses bilgisinde sesleri incelemek için belirli bir dil olmasına gerek yoktur. Ses biliminde ise sesin herhangi bir dilde kullanımı bakımından incelenmesi gerekmektedir (Martinet, 1985). Ses bilim; seslerin şeklini, işlevlerini ve birimlerini dil bilim yöntemleri kullanarak incelemektedir. Ses bilgisinde sesin nasıl gerçekleştiğinin önemli olduğu görülürken; ses bilim, sesi bir dizge içerisinde farklılık oluşturan yönlerine göre ele almaktadır (Kıran ve Kıran, 2013).

Sesleri sınıflandırırken Uluslararası Ses Bilgisi Alfabeti (IPA) kullanılmaktadır. Farklı dillerde karşılıkları aynı olmayan sesler bu alfabe ile ortak bir kullanıma kavuşmuştur. Sesler en temel anlamda ünlü harfler ve ünsüzler olmak üzere ikiye ayrılır. Ünsüz harfler çıkış yerlerine, boğumlama biçimlerine, ses tellerinin durumuna ve hava akımının geçiş biçimine göre dört başlık altında sınıflandırılabilir. Ünlü harfler ise dilin yüksekliği, dilin damağa göre yeri ve dudakların durumuna göre üç ölçüt altında sınıflandırılmaktadır (Kerimoğlu, 2014).

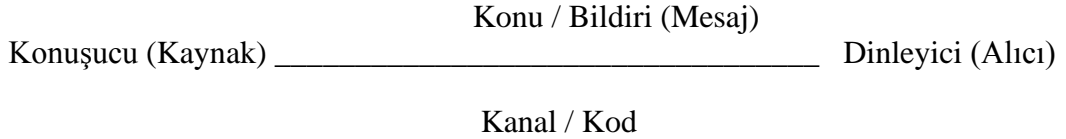
Yabancı dil öğretimi ders kitaplarında ses bilgisi-ses bilim alıştırmalarına sıklıkla yer verilmektedir. Ancak Türkçe gibi ses dizgesi yazı dizgesine yakın dillerde bu alıştırmaların az veya ihmal edilmiş olduğu gözlenmektedir. Fakat İngilizce veya

Fransızca gibi yazı dizgesi ve ses dizgesi birbirinden farklı olan dillerde bu alıştırmalar oldukça önem kazanmaktadır (Ayırır ve Korkut, 2015).

1.1.3. Dil ve Sözlü İletişim

Dil olgusu iletişim kavramını içermeyen tanımlanamamaktadır. Dil ile ilgili hemen hemen tüm tanımlamalarda iletişimden bahsetmek mümkündür. Dilin en temel işlevi, insanlar arasındaki iletişimi sağlamasıdır. Tüm canlılar arasında iletişimin var olduğu söylenebilmektedir. Fakat insanlardaki iletişim çok yönlü, işlevsel ve dinamik bir aktarım yoludur (Günay, 2013). Dilsel iletişim açısından genel bir tanımlama yapılırsa, duygu ve düşüncelerin çeşitli kanallar ve kodlar aracılığı ile aktarma sürecine iletişim denilmektedir. İletişim bir çeşit değiş tokuş ilişkisidir. Alıcı ve verici arasında bir mesaj yolu ile belirli bir bağlam çerçevesinde gerçekleşmektedir. Bu dilsel iletişim bazı kavramlar içermektedir. Mesaj, söylenen şeydir; mesajı gönderen kişi kaynak yani konuşucu, mesajı alan kişi dinleyici yani alıcı, mesajın iletilmesini sağlayan araç kanal ve kod ise konuşucu ve dinleyici arasındaki ortak dildir (Özkan, 2009).

Dilsel iletişim için gerekli olan altı etken aşağıdaki şemadaki gibidir (Jakobson, 1972). İletişimin sağlıklı gerçekleşebilmesi bu etkenlerin varlığına bağlıdır (Özkan, 2009).

İletişim, temelde sözlü ve sözsüz iletişim olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Erdönmez, 2019). Sözlü iletişimde dil ile ilgili olarak çeşitli gösterge kanallarından yararlanılırken sözsüz iletişimde bazı simgesel göstergeler kullanılmaktadır. Bu iletişim türünde ses yoktur ve bazı ortak özellikleri bulunmaktadır. Ateş yakma, resim, sarılma ve gülümseme gibi eylemler söz olmasa da iletişimi sağlayabilecek unsurlardandır (Özkan, 2009). Sözsüz iletişim öğeleri sözcüklerin yetmediği durumlarda iletişimi geliştirici, ona zenginlik katan bir işlev üstlenmektedir (Tayfun, 2009). Ayrıca Fidan'a (2009) göre en etkili iletişim sözsüz iletişim şeklidir. Beden dili, jest ve mimikler, kıyafet, koku, saç şekli vb. gibi unsurlar birileri hakkında fikir sahibi olmamıza yardımcı olmaktadır ve buradan hareketle iletişim ilk olarak sözsüz başlamaktadır (Kaşıkçı, 2006). Sözsüz iletişim saatlerce konuşarak anlatılamayacak bir duyguyu tek

bir gösterge ile anlatmaya olanak sağlar. Sonuç olarak bu iki iletişim türü de birbirinin alternatifi değildir ve iletişimin çeşitli boyutları olduğunu ifade etmektedir.

Sözlü iletişim; sözlerle kurulan, sözcüklerin temel alındığı ve canlılar arasında sadece insanların kullandığı iletişim türüdür. İnsanlar duygularını, düşüncelerini ve yaşadıklarını ifade ederken sözcüklerden yararlanırlar. (Kılınçarslan, 2016). Genellikle sözlü iletişim en kolay ve en pratik yolu yüz yüze iletişim türüdür. Sözlü anlatımın etkili olması için; konuşma bağlamı, kanal, konuşanın ana düşüncesi ve iletişim şekli gibi unsurlar oldukça önemlidir (Ergenç, 1995). Bu bağlamda sözlü iletişim gerçekleşirken zihnimizden geçen düşünceleri karşı tarafa belirli koşullar çerçevesinde ve bir süreç içerisinde aktarmamız gerekmektedir.

Bireyler yaşamları boyunca kendilerini ifade ederken, paylaşımda bulunurken, çeşitli yöntemler kullanmıştır. Bu yöntemlere tüm duyu organlarını dahil etmişlerdir. Sözlü iletişimi için ise en önemli unsur dil ve sestir. Dil yazıdan ziyade en ilkel halinde ses ile başlamıştır ve konuşma eylemi bunun sonucudur. Hayatımız boyunca kendimizi konuşarak anlatırız, duygularımızı ifade ederiz. Konuşmanın sağlıklı gerçekleşmediği durumlarda sözlü iletişim eksik kalmaktadır (Erdönmez, 2019).

Sözlü iletişim dil ile ilgili olan ve dil ötesi olmak üzere iki ana başlık altında incelenebilmektedir (Erdönmez, 2019; Kılınçarslan, 2016). Dil ile ilgili olan iletişimde sözcüklerin anlamları temel alınır. İletişim içerisindeyken kullandığımız kelimeler, söylemek istediğimizi sandığımız ile söylediğimiz şey arasında farklılıklar olabilmektedir. Dil ötesi iletişimde ise konuşmadaki ses tonu, ritimde yükselme, alçalma, sesin titremesi ve duygusal imgeler önem kazanmaktadır. Burada önemli olan sözün içeriği değil sesin niteliğidir. İnsanların sesleri, konuşma şekilleri dil ötesi iletişimde önemli unsurlardır. Dil ötesi sözlü iletişim, ses hacmi, ses perdesi, hız, ses kalitesi, tonlama ve telaffuz, stil, dinleme ve geri bildirim gibi unsurları kapsamaktadır (Kılınçarslan, 2016). Erdönmez, (2019) bu unsurları sözlü iletişimde ayırt edici unsurlar olarak tanımlamaktadır. Her biri güçlü bir konuşma gerçekleşmesi için gerekli ve önemlidir.

Sözlü iletişimin birçok avantajı olduğu gibi dezavantajından da bahsetmek mümkündür. Erdönmez'e (2019) göre Sözlü iletişimin temel özellikleri; *tekrarlanabilir olması, yüz yüze olması, şiddetinin olması, sınıflandırma yapılmaması, uygulandıktan sonra geri dönüşünün olmaması, değişime açık olmaması nedeniyle tartışmaların belgelenememesi, interaktif olması ve buna bağlı olarak iletinin*

anlaşılma derecesinin yüksek olması, zamandan tasarruf sağlaması ve kimi sosyal bilimciye göre daha etkin olması olarak sıralanabilmektedir. Bu özelliklere sahip olması, zaman zaman sözlü iletişimin etkililiğini ortaya koyarken kimi zaman da sınırlılıklarını açıklar niteliktedir.

1.1.4. Anadil Edinimi ve Yabancı Dil Öğrenimi

Dil edinimi, dilin çocuk tarafından edinilme sürecinin bilimsel anlamda incelenmesine verilen isimdir (Baştürk, 2013). Bilim insanları dil edinimi ile dil öğrenmenin farklı kavramlar olduğunu ileri sürmüşlerdir. Dil edinimi, bireyin anadilini veya ikinci dilini herhangi resmi bir öğretim süreci olmaksızın doğal yolla öğrenmesine verilen isimdir. Dil öğrenme ise ikinci veya yabancı dilin resmi bir ortamda belirli ilkeler dahilinde öğretilmesidir (Moeller ve Catalano, 2015). Dil gelişiminin temelini iki doğrultuda gerçekleştirdiği söylenebilmektedir. Birincisi bilişsel gelişim, ikincisi ise sözel anlatım becerisidir. Anadil edinim süreci incelenen bir denekte yapılan gözlemlere göre, dil edinme süreçleri içerisinde bilişsel gelişim ile birlikte sözel anlatım becerileri aynı doğrultuda ancak bilişsel gelişim sözel anlatım becerilerinden daha hızlı geliştiği sonucuna varılmıştır (Çapan, 1996). Buradan hareketle dil ediniminin öncelikle bireyin bilişsel gelişim süreçleri ile ilgili olduğu söylenebilmektedir. Diğer taraftan Noam Chomsky, dil ediniminde bireyin psikolojik ve biyolojik temellerinin etkili olduğunu ileri sürmüştür. Ona göre dil doğuştan gelen bir yetidir ve yalnızca insanlar bu yetiye sahiptir. İnsan biyolojik olarak bir dil edinim cihazı ile doğmuştur ve bu cihaz, farklılık göstermeksizin tüm insanlarda bulunmaktadır (Chomsky, 2009). Çocukların içinde buldukları toplumun dilini kısa bir süre içerisinde öğrenerek dilde belirgin bir yetkinliğe ulaşmaları bu görüşü destekler niteliktedir. Bu noktada Chomsky'nin kuramı, dil gelişimine kalıtsal açıdan bakan akılcı bir kuram olarak değerlendirilmektedir. Diğer taraftan, davranışçı kuramlar ise dil gelişiminin doğuştan gelen bir yeti olmasından daha çok çevrenin ve öğrenci deneyimlerinin önemine vurgu yapmaktadır. Bu kuramlara göre insana özgü bir dil yetisi yoktur (Dilman ve Özüdoğru, 2014).

Anadil edinimi ve yabancı dil öğrenimi ile ilgili üç temel kavram bulunmaktadır. Bunlar; anadil, ikinci dil ve yabancı dildir. Anadil, doğduğumuz andan itibaren başlayan, çevre ile etkileşim ve içinde bulunduğu toplum ile şekillenen dildir. İkinci

dil ise belirli temel amaçları gerçekleştirebilmek amacıyla öğrenilen ilave dil olarak adlandırılmaktadır. Yabancı dil, bireylerin günlük hayatta maruz kalmadıkları, çevresinde kullanılmayan öğrenmek zorunda oldukları veya öğrenmeyi çeşitli amaçlar doğrultusunda tercih ettikleri dildir. Anadil edinimi ve yabancı dil öğrenimi benzer kavramlar olsa da farklı aşamalardan oluşmaktadır. (Dilman ve Özüdoğru, 2014). Dörnyei'ye (2009) göre anadil, bilinçli bir çaba olmaksızın edinilir; yabancı dil ise bir çaba sonucu açık bir şekilde öğrenilmektedir. Aynı zamanda, anadil edindiğimiz ilk dildir ve yabancı dil ondan sonra öğrenildiği için anadildeki bilgiler referans alınabilmektedir. Anadili öğrenen bireylerin o dile özgü bir kimlik inşa ettiği söylenebilirken yabancı dil öğrencilerinin öğrendikleri dil için böyle bir aidiyet hissetmeleri söz konusu değildir (Dörnyei, 2009).

1.2. Yabancı Dil Öğretimi

Genellikle sınıf ortamında öğrenilen ve öğrenildiği çevrede konuşulmayan dile yabancı dil adı verilmektedir. Yabancı dil, bireyin insanlar arasında etkili bir iletişim kurabilmesinin yanında kendi dilini ve kültürünü daha iyi anlayıp analiz yapabilmesi için bir araçtır. Yabancı dil öğreniminde birçok kuram ileri sürülmektedir. Skinner'in davranışçı ve Chomsky'nin psikolinguistik kuramı dil öğrenmeyi açıklamada ve aynı zamanda dil öğretim yöntemlerinde temel alınmaktadır (Moeller ve Catalano, 2015). Kuramlarla birlikte dil öğretiminde kullanılan çeşitli yöntemler de vardır. Uygulanabilirliği test edilmiş en fazla kullanılan yöntemler şöyle sıralanabilmektedir: Dilbilgisi çeviri yöntemi, doğal yöntem, işitsel-dilsel yöntem, direkt yöntem, iletişim yöntemi, seçmecî yöntem ve işitsel-görsel yöntem (Tarcan, 2004).

1.2.1. Yabancı Dil Öğretim Yaklaşımları ve Yöntemleri

Yabancı dil öğretim yaklaşımları, dil öğretiminin psikolojiden, sosyolojiye ve antropolojiye kadar çeşitli bilim dallarının kuramsal boyutu ile ilişkilidir. Yöntemde ise içeriklerin programlanması, materyaller ve değerlendirme gibi unsurlar incelenmektedir. Yöntemde dil materyalinin nasıl öğretilceği, sürecin nasıl yürütüleceği önemlidir. Burada yabancı dil öğretim tekniği kavramından da bahsetmek gerekmektedir. Teknik, bir öğretim yönteminin öğrenme ortamı içerisinde uygulamaya koyma şeklini ifade etmektedir (Günday, 2015). Fakat konunun

dağılmaması açısından sadece dil öğretimindeki yaklaşımlardan ve yöntem türlerinden bahsedilecektir.

Bazı yöntemler, yaklaşım olarak adlandırılabilir. Bu noktada bu kavramlar arasında karışıklık yaşanabilmektedir. Çalışmanın bu kısmında genel olarak yabancı dilin nasıl öğretilmesiyle ilgili yol gösteren, öğretimin hangi stratejilere bağlı olması gerektiğini açıklayan en temel ve en yaygın bilinen yaklaşımlardan bahsedilecektir. Bu yaklaşımlar; davranışçılık, doğuştanlık (bilişsel psikoloji), yapılandırmacılık, çoklu zekâ kuramı ve iletişimsel yaklaşım.

Davranışçılık kuramı, insan davranışının sadece gözlemlenebilir değişiklikleri ile ilgilidir. Pavlov ve Skinner bu yaklaşımın öncülerindedir. Pavlov'un köpeği ve Skinner'in kutuları organizmanın koşullandığı durumlarda istenen şekilde yanıt verebileceğini açıklamaktadır (Brown, 2000). Davranışçılar klasik koşullanma ve edimsel koşullanma olmak üzere iki tür koşullanmadan bahsetmektedirler. Klasik koşullanma, Pavlov (1927), köpeklerle yaptığı deneyde öğrenmenin etki-tepki ilişkisi sonucunda gerçekleştiğini öne sürmüştür. Bu deneyde koşullanma öncesi, köpeğe gösterilen kemik koşulsuz uyarıcı, salya da koşulsuz tepki yani doğal bir etki-tepki ilişkisi iken, koşullanma gerçekleşirken uyarıcı olan kemik ile birlikte zil de devreye girer. Koşullanma sonucunda artık zil ve kemik koşullu uyarıcı, salya da koşullu tepki haline gelmiştir. Buradan hareketle bu deneyde yer alan koşullu ve koşulsuz uyarıcılar, eğitim-öğretim faaliyetlerinde kullanılmıştır. Bir bebeğin enjektör görünce ağlamaya başlaması, limon görünce ağzın sulanması klasik koşullanmaya örnek olarak gösterilebilir. Edimsel koşullanmada ise Skinner da hayvanları kullanarak çeşitli çalışmalar yapmıştır. Skinner öğrenmenin edinilen bir davranış olduğunu ve dil öğrenmenin de tekrar ve taklitler yoluyla gerçekleştiğini ileri sürmüştür.

Bilişsel yaklaşıma yani doğuştancılığa göre dil öğrenme değil bir edinme sürecidir. İnsan doğuştan dil yetisine sahiptir. Dil öğrenmenin, tekrar, taklit, koşullanma gibi aşamalar sonucu değil de bilişsel işlemler sonucu gerçekleştiği savunulmaktadır. Bu yaklaşımın en bilinen savunucuları Chomsky ve Krashen'dir (Durmuş ve Okur, 2018). Yapılandırmacılıkta, birey değişen ve gelişen bir varlık olarak görülmektedir. Dolayısıyla eğitim, yaşam boyu devam eder ve gerçeğe ulaşmada tek bir yol yoktur (Günday, 2015). Her bireyin yaşam öyküsü ve deneyimleri farklı olduğu için öğretimde bireysel farklılıklar temel alınır. Bu doğrultuda bilginin birey tarafından yapılandırıldığı söylenebilir.

Çoklu Zekâ Kuramı'na göre her bireyin farklı türden yetenekleri ve yatkınlıkları olduğu düşünülmektedir. Bu kuramın kurucusu Gardner'a göre zekâ, ölçülebilir tek tip bir yetenek değildir. Dilsel zekâ, mantıksal zekâ, bedensel zekâ, müzikal zekâ, içsel zekâ ve görsel zekâ gibi çeşitli zekâ türleri olduğunu ileri sürmüştür. Bu yaklaşımın da yapılandırmacı yaklaşımda olduğu gibi bireysel farklılıklar temelli olduğu gözlemlenmektedir.

İletişimsel Yaklaşım, dilin bir iletişim aracı olduğunu ve bireylerin dil öğrenme sürecinde gerçek iletişim aktivitelerine yer vermeleri gerektiğini ileri sürmüştür. İletişimsel yaklaşım dört temel dil becerisi üzerinde durur. Dinleme, okuma, yazma ve konuşma becerilerinin gelişimine ağırlık verilmektedir. Bu yaklaşıma göre hazırlanmış ders kitaplarında üniteler; evde, okulda, bahçede gibi başlıklardan oluşur ve belirli durumlarda nasıl iletişim kurulacağını temel dil becerileri kullanarak öğretmeyi amaçlar (Durmuş ve Okur, 2018). Konuşma becerisini geliştirme amacıyla iletişimsel yaklaşım odaklı etkinlikler uygulanmakta ve materyaller bu doğrultuda hazırlanmaktadır.

Yabancı dil öğretim yöntemleri dil merkezli, öğrenen merkezli ve öğrenme merkezli olmak üzere 3 sınıfa ayrılmaktadır (Kumaravadivelu, 2006). Dil merkezli yöntemlerde dilin yapısı ve sistemi vurgulanarak dil öğretimi gerçekleştirilmektedir. Öğrenme merkezli yöntemlerde öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyine odaklanılır. Bu duruma iletişimsel yöntem örnek verilebilir. Öğrenme merkezli yöntemler ise bilişsel öğrenime dayanmaktadır.

1.2.2. Türkçenin ve İngilizcenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi anlamında bilinen ilk teşebbüs Kaşgarlı Mahmut'un Divan-ı Lügat-it Türk adlı eserini 1072-1073 yılları arasında yazması ile gerçekleşmiştir (Durmuş ve Okur, 2018). Yabancı dil olarak İngilizcenin, dünyada en çok konuşulan evrensel dil olduğu bilinmektedir. Zaman içerisinde günümüzde, değişen ve gelişen dünya koşulları çerçevesinde eğitim, kültürel, turizm, ekonomik vb. gibi çeşitli sebeplerden dolayı Türkçe de yabancı dil olarak öğrenilmek istenen diller arasında yer almıştır. Ayrıca bilim insanları tarafından yapılan araştırmalara göre Türkçenin, ses zenginliği, ses-şekil ilişkisi, kelime tanıma, hece ve kelime türetme gibi özellikleri bakımından beynin işleyişine uygun olduğu ve öğrenilmesi kolay bir dil

olduğu saptanmıştır (İşcan, 2011). Dil zekâsı araştırma merkezi Ethnologue'un 2018 yılı verilerine göre seksen üç milyon konuşanı ile Türkçe, dünyada en çok konuşulan on altıncı dildir. Bu sebeple Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi konusunda yapılan planlı ve sistematik çalışmalar önem kazanmıştır.

Türkçenin öğretilmesi için, Ankara merkezli TÖMER (Türkçe Öğretim Merkezi) kurulmuştur. 1990'lı yıllardan sonra da bu alanda akademik çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Aynı zamanda yurt içinde ve yurt dışında faaliyet gösteren Yunus Emre Enstitüsü Türkçenin öğretilmesinde ve Türk kültürünün tanıtılmasında önemli bir işlev görmektedir (Coşkun, Göçer ve Tabak, 2012). Türkçenin öğretiminde kurumsal çalışmaların önemli olduğu kadar eğitim en temel yapıtaşı öğretmen eğitimleri de oldukça önemlidir. Bu alanda son zamanlarda üniversiteler çeşitli sertifika programları düzenleniyor olsa da Can'ın (2011) görüşüne göre lisans düzeyinde programlara ihtiyaç bulunmaktadır.

İngilizce Hint-Avrupa dil ailesinin Germen dilleri koluna çekimli bir dildir. Kelime türetmede kökte değişimler olur. Yazı dizgesi ile ses dizgesi birbirinden farklıdır (Baugh ve Cable, 2002). Türkçe ise Ural-Altay dil ailesi Altay koluna mensup, sondan eklemeli bir dildir (Ergin, 2009). Yapısal özellikleri birbirinden oldukça farklı olan bu dillerin yabancı dil olarak öğretim yöntemlerinde de farklılık olmaması mümkün değildir. Benzer yaklaşımlar benimsenmiş olsa bile kullanılan yöntemlerde dilin yapısı ve ses sistemi öğretimi yönünden farklılıklar yaşanabilmektedir.

Bilindiği gibi İngilizce dünyada en çok konuşulan diller arasındadır. Bu yönüyle lingua franca'dır. İngilizcenin yabancı dil olarak öğretilmeye başlaması çok eski bir geçmişe dayanmaktadır. Bu anlamda İngilizce öğretimi ile ilgilenen dilbilimcilerin Türkçe ile ilgilenenlere göre daha deneyimli olduğu söylenebilmektedir.

1.2.3. Yabancı Dil Öğretiminde Materyal Kullanımı: Ders Kitapları.

Yabancı dil öğretiminde yazılı veya basılı olarak çeşitli materyaller kullanılabilir. Materyal, öğretimin hedeflerini gerçekleştirmek amacıyla çeşitli araçlardan faydalanıp oluşturulmuş olan ders içeriklerine verilen isimdir (Yanpar, 2005). Eğitim ve öğretim etkinliklerine yardımcı olması amacıyla kullanılan bu materyallerin öğretmenlere ve öğrencilere yönelik birçok olumlu etkisi bulunmaktadır. Öğretmenler, öğrencilerin çeşitli öğrenme ihtiyaçlarına cevap verebilecek öğretim

materyallerini kullanarak dersi daha verimli hale getirebilmektedirler. Bazı ortamlarda materyaller öğretmeni destekleyici nitelikte kullanılır; bazı ortamlarda ise öğretmen rolü üstlenen materyallerin varlığından söz etmek dahi mümkündür (Yanpar ve Yıldırım, 2005).

Edgar Dale'in (1969) yaşantı konisi, farklı türden materyallerin öğretim ortamında kullanımının önemini açıklar niteliktedir. Yaşantı konisine göre, öğretim materyalleri basitten karmaşığa, soyuttan somuta doğru organize edilmelidir. Ancak bu şekilde materyalleri doğru kullanmış oluruz. Ayrıca yaşantı konisinde, yaparak yaşayarak doğrudan öğrenme yoluyla öğretimin bilgilerin kalıcılığını artırdığı belirtilmektedir. Öğrenme faaliyetlerinde yer alan duyu organı sayısının artması doğrudan öğrenmeyi sağlamaktadır. Yabancı dil gibi bilişsel yönü ağırlıklı derslerde öğretimin kalıcı hale getirilmesi için materyallerin etkili kullanımı oldukça önemlidir.

Yabancı dil öğretimi ile ilgili materyal kullanımının amaçları şu şekilde sıralanabilmektedir;

- Dili öğrenen kişinin iletişimsel yetisini geliştirmek
- Bireyin dil öğreniminin ve dilin doğasının bilincine varması
- Bireylerin öğrendiği dilin kültürünü incelemesi ve farkına varması (Cortazzi ve Jin, 1999).

Yabancı dil öğretiminde teknolojinin gelişmesiyle çok çeşitli materyaller kullanılmaktadır. Fakat bunlara rağmen hala yazı tahtası, resim kartları, haritalar, tablolar gibi geleneksel yöntemler de kullanılmaktadır. Yazılı ve basılı ders materyalleri yabancı dil öğretiminin temel unsurlarını oluşturmaktadır. Ders kitapları ise geleneksel anlayışta tek ve temel materyal olarak kullanılmıştır. Ancak teknolojik gelişmelerle birlikte multimedya öğretim araçları, bilgisayar destekli materyaller de kullanılmaya başlanmıştır (Günday, 2015). Tüm yenilikçi materyallere rağmen ders kitapları, hala temel öğretim materyalleri arasında gösterilebilmektedir. Öğretmenin olamadığı durumlarda kitaplar, yabancı dil öğrencilerine büyük kolaylık sağlamaktadır.

Ders kitapları kullanımının avantajları olduğu gibi dezavantajları ve sınırlılıkları da mevcuttur. Richards'a (2001) göre avantajları şu şekilde sıralanabilmektedir:

1. Belirli bir müfredat ve yapı sağlar.
2. Standartlaştırılmış öğretim sağlar.
3. Denenmiş ve test edilmiş materyaller ile niteliğin devamı sağlanır.

4. Bir dizi öğrenme kaynaklarına erişim sağlar.
5. Öğretmenler materyal üretmedikleri için, zaman tasarrufu sağlar.
6. Etkili dil modelleri ve girdi oluşmasına olanak tanır.
7. Öğretmenleri eğitir, öğretime hazırlar.
8. Görsellik bakımından zengindir.

Bunlarla birlikte, ders kitaplarının pahalı olması, otantik materyal olmayışları ve bazen öğrencilerin gerçek yaşam durumları ihtiyaçlarına yanıt verememesi sınırlılıkları arasında gösterilebilmektedir (Richards, 2001).

Ders kitapları incelenip karşılaştırma yapılacak bu çalışmada söz konusu kitapların güçlü ve zayıf yönleri analiz edilip geliştirilmesi için çeşitli öneriler sunulacaktır. Bu noktada Cunningsworth, (1995) ders kitabı değerlendirme modelinde ders kitabı değerlendirerek öğretmenlerin kullanacakları materyali tanımlarını sağlamanın amaçlandığını belirtmektedir. Aynı zamanda, ders kitabının potansiyeline göre değerlendirmenin, uygunluğuna göre değerlendirmeden farklı olduğunu belirtmiştir. Potansiyeline göre değerlendirme yapılırken belirli bir grup öğrenci yoktur sadece amaç, kitabın potansiyel avantajlı yönlerini incelemektir. Oysa uygunluğuna göre değerlendirmede, kitabın içeriğinin belirli bir öğrenci grubu kitlesine uygun olup olmadığı tartışılmaktadır. Bu çalışmada kullanılan ders kitapları (B1-B2) orta düzeyinde, potansiyellerine göre değerlendirme yapılarak bir karşılaştırma yapılacaktır. Karşılaştırma yaparken şu unsurlar dikkate alınmalıdır:

1. Amaç ve hedeflere uygunluk. Etkinlikte kazandırılmak istenen amaç ile etkinlik tipinin uygunluk sağlaması.
2. Tasarım ve organizasyon. Etkinliklerin tasarımı ve bir araya getiriliş sunuş şeklinin tutarlı olup olmaması.
3. Telaffuz çalışmalarına yer verilip verilmediği.
4. Becerilerin entegre bulunup bulunmadığı.
5. Konular öğrencilerin seviyesine uygun olup olmadığı ve kültürel ön yargı bulunmaması.

1.3. Yabancı Dil Öğretiminde Temel Dil Becerilerinin Öğretimi

Dil becerileri alıcı ve üretici beceriler olmak üzere iki başlık altında incelenmektedir. Okuma ve dinleme alıcı dil becerileri, yazma ve konuşma ise üretici beceriler olarak sınıflandırılmaktadır (Pegem, 2015). Karatay'a (2011) göre bir dilde yetkin

olabilmenin yolu bireyin o dilde anlama ve anlatma ile ilgili temel dil becerilerine sahip olmasından geçmektedir. Bu bölümde temel dil becerilerinin genel özellikleri ve dil öğretimi açısından önemi açıklanacaktır.

Okuma, dil eğitiminde en çok çalışılan alanlardan birisidir. Okuma becerilerinin etkili bir şekilde edinilebilmesi için çeşitli çalışmalar yapılmış ve geniş bir yelpazede öğretim metotları ve teknikleri geliştirilmiştir.

Okuma yazılı metin yolu ile dilbilimsel bilgiyi alma sürecine verilen isimdir (Widdowson, 1979). Önceki bölümlerde dilbilimin çalışma alanlarında ifade etmiş olduğumuz anlambilim, söz dizimi ve biçimbilim okuma eyleminin gerektirdiği alt bileşenlerdir. Okuma eylemi boyunca bireyin geçmiş deneyimleri, beklentileri, okurken kullandığı stratejiler ve bireyin kendisi, anlamı oluşturmada önemli bir rol oynamaktadır (Solak, 2016). Çünkü okuma sırasında bireyler kendi yorumlama kapasiteleri ile okudukları bilgiyi sentezlemektedirler.

Dinleme yaşamımızda önemli bir yere sahiptir. Ana dilimizi ilk olarak duyarak, dinleyerek öğrenmeye başlarız. Dinleme becerisi de okuma becerisi gibi alıcı becerilerdendir. Bu eylem esnasında üretim somut olarak beklenmez. Dinleme, konuşan bireyi net olarak anlayabilme ve ona karşı tepki verebilme becerisidir (Demirel, 1999). Doğan'a (2007) göre dinleme edinilebilen bir beceridir, işitme ise doğuştandır. Yani bu beceri, çeşitli yöntem ve teknikler kullanılarak öğretilen ve geliştirilebilmektedir. Yabancı dil öğretiminde kullanılan ders kitaplarında dinleme etkinlikleri genellikle üç aşama halinde sunulmaktadır. İlk aşama öğrencileri etkinliğe hazırlayan dinleme öncesi, ikincisi dinleme anını ifade eden dinleme sırası ve son olarak etkinlik pekiştirme ve değerlendirme çalışmalarını içeren dinleme sonrası etkinlikleridir. Bu doğrultuda öğrencilerin seviyeleri, kullanılan materyaller ve dersin amacı gibi alt unsurlar dikkate alınarak etkinlikler gerçekleştirilmelidir (Melanlıoğlu, 2012).

Yazı insanoğlunun yıllardır elde ettiği birikimleri, deneyimleri bir sonraki kuşağa aktarmasının en temel yoludur. Yazma, duygularımızın ve düşüncelerimizin belirli sembollerle anlatılmasına verilen isimdir (Özbay, 2007). Yazma becerisi üretici becerilerdendir. Öğrenim sürecinin bir çıktısı gibi düşünülmektedir. Bu becerinin geliştirilmesi öğrenim sürecinin her bir adımında öğrenci için önem arz etmektedir.

Yazma eğitimi bazı koşullar göz önünde bulundurulduğunda daha etkili olmaktadır. Hedef kitlenin öğretmen tarafından yeteri kadar tanınması, yabancı dil öğrenen

bireylerin ana dil yapıları, planlı çalışmalar, öğretmen rehberliği, farklı metinlerdeki anlatım şekilleri göz önünde bulundurma gibi unsurlar yazma becerisinin geliştirilebilmesi ve sağlıklı gerçekleşmesi için oldukça önemlidir (Way vd., 2000).

Konuşma, akademik bir yeterlilik düzeyine sahip olma şartı aranmaksızın dil bilen herkesin kullanabildiği bir beceridir. Konuşma en temel ve en pratik iletişim şeklidir. Üretici dil becerilerinden olduğu için aktif ve etken bir süreç içerir. Bir dil biliyor olmanın okur yazarlık düzeyinden sonra en temel göstergelerinden birisidir. Demirel'e (1999) göre konuşma bireyin, dil vasıtasıyla seslerden oluşan duygu ve düşüncelerini karşı tarafa aktarmasıdır. Konuşma eylemi ses, telaffuz, anlatma, anlama ve iletişim gibi kavramları da içerisinde barındırmaktadır.

Konuşma becerisi ve geliştirme yolları tıpkı diğer becerilerde olduğu gibi bol bol alıştırma yapmaktan ve model alarak öğrenme yöntemlerini etkili kullanmaktan geçmektedir (Kurudayıoğlu, 2003).

2. İKİNCİ BÖLÜM: KONUŞMA BECERİSİ VE KONUŞMA ÖĞRETİMİ

2.1. Konuşma Becerisi

Konuşmak, “*Bir dilin kelimeleriyle düşüncesini sözlü olarak anlatmak.*” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2021). Konuşma becerisi ise anlam bütünlüğü oluşturmak için sözlü ya da sözsüz göstergeleri uygun ortamlarda kullanmaya verilen isimdir (Chaney ve Burk, 1998). Konuşma becerisi üretici becerilerden olup, bu bakımdan yazma becerisi ile temel benzerlikler taşımaktadır. Bir dili öğrenen bireyin o dil konusundaki yetkinliği, dili konuşabilmesi ile ölçülebilmektedir (Harmer, 1998). Buradan hareketle yabancı dilde konuşabilme becerisi dil bilme göstergesi olarak görülmektedir. Konuşma, insanı diğer canlılardan ayıran temel özelliklerdendir. İnsan olmanın gerekliliğidir. Duygu ve düşüncelerimizi, değer yargılarımızı, üzüntü ve sevinçlerimizi konuşma yolu ile ifade ederiz. Yaşamak, öğrenmek, öğretebilmek ve insanlarla bağlantımızı devam ettirmek ya da kesmek için dahi konuşmaya ihtiyaç duymaktayız (Yaman, 2007).

Yaman’a (2007) göre konuşma dört temel öğeden oluşmaktadır. Bunlar:

Dış görünüş ve davranışlar: Ses, kol, hareket, beden dili, jest ve mimikler.

Ses: Sesin konuşucudan dinleyiciye gidiş şekli. Ses tonu, yüksekliği, süresi, perdesi, tınısı ve tonlama gibi öğeler içermektedir.

Dil: Hece, kelime, cümle, metin öğelerinden oluşan konuşma dilini ifade etmektedir. Konuşma dili yazı ve edebi dilden ayrılmaktadır. Söz dağarcığı etkili konuşmayı etkileyen en önemli unsurlardandır.

Zihinsel etkinlik: Konuşma eyleminin ortaya çıkmasına yardımcı unsur olarak gösterilmektedir. Konuşmanın biçimlenmesi zihinsel bir sürecin ürünüdür.

Konuşmanın gerçekleşmesi için gerekli olan bu öğelerin bir araya gelmesi etkili ve akıcı bir konuşmanın sağlanmasına da yardımcı olmaktadır.

2.1.1. Konuşma Becerisinin Temel Öğeleri

Konuşma eyleminin gerçekleşmesi için bazı temel unsurlar vardır. Bunlar, mekanik unsurlar, edimsel beceriler ve sosyal ve kültürel kurallardır.

Mekanik unsurlar: Kelime dağarcığı, dilbilgisi ve telaffuz kurallarından oluşmaktadır.

Edimsel beceriler: Mekanik öğelerin konuşma ortamına göre ayarlanmasını ifade eder. Edimsel beceri, ortamına ve etkileşimde bulunduğu kişilerin algılama düzeyine uygun konuşabilmeye olanak sağlamaktadır.

Sosyal ve kültürel kurallar: Sırayla konuşma, konuşma hızı, duraklamalar ve konuşmacı rolleri gibi kurallardır. Bu kurallar bireyin sosyal bir ortamda nasıl, ne şekilde hangi yolla konuşması gerektiğini belirlemektedir (Bekleyen, 2015).

Bu temel unsurların bir araya gelmesi ile konuşma oluşur. Bununla birlikte konuşma ile ilgili çeşitli modeller ve türler de mevcuttur.

2.1.2. Konuşma Alt Becerileri

Konuşma becerisi etkin iletişim için temel becerilerinden birisidir. Diğer iletişim becerileri gibi alt becerilere sahiptir. Bu alt beceriler: akıcılık, sesletim, dilbilgisi, sözcük bilgisi ve uygunluk düzeyidir.

- Sesletim, sözcüklerin ses yapısına hâkim olmaktır.
- Dil bilgisi, dilin yapısı ve düzeni ile ilgilidir. Dil ve kuralları bilincine sahip olarak konuşma becerileri geliştirilebilmektedir.
- Sözcük bilgisi olmaksızın konuşabilmek, iletişimde sözcükleri kullanabilmek mümkün değildir.
- Uygunluk, konuşma esnasında yerine göre doğru olanın yapılması olarak açıklanabilmektedir (Demirgüneş, 2021).
- Akıcı konuşma ise sesleri doğru noktalardan çıkararak prozodik unsurlar gibi sesin alt unsurlarını uygulayarak, uygun bağlamda, hecelere ara vermeden açık bir şekilde telaffuz ederek gerçekleşmektedir. Öğrencilerin düzeylerine göre akıcı konuşma performansları farklılık gösterebilmektedir (Arı, 2018). Yabancı dil öğrencilerininin hedef dili akıcı konuşabilmeleri için; söz dizimi, dil

bilgisi, sesletim ve sözcüğün konuşma esnasında söylenme uygunluğu gibi alt becerileri edinmiş olması beklenmektedir.

Akıcı konuşmayı teşvik etmek amacıyla öğretmen, öğrencilerin hatalarına odaklanmamalı ve onları cesaretlendirmelidir. Öğrencilerin iletişim stratejilerini kullanarak birbirleriyle konuşmalarına ortam oluşturacak materyaller hazırlamalıdır. Akıcılık ile birlikte sıklıkla ele alınan kavramlardan birisi de doğruluktur. Doğru konuşma, söz dizimi, sözcük, sesletim gibi özelliklerin yerinde kullanımınıdır (Fidan, 2016).

2.2. Konuşma Türleri

Konuşma türleri ile ilgili alan yazın tarandığında temel kaynaklarda ve çalışmalarda çeşitli sınıflandırmalar mevcuttur. Fakat bu bölümde konuşma eğitimi açısından bir sınıflandırma yapılacaktır.

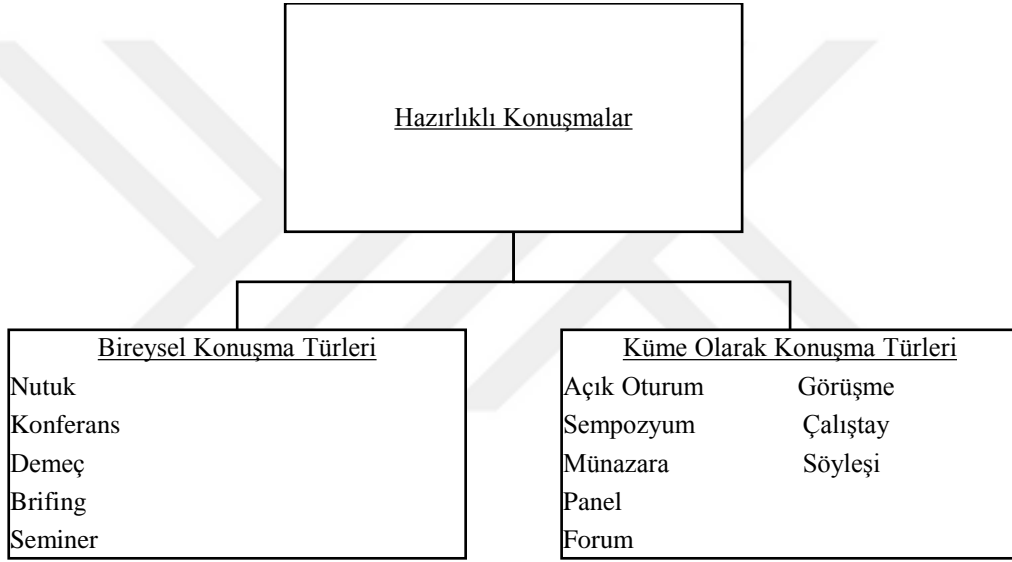
Sözlü iletişimin gerekliliklerinden olan konuşmayı Korkut (2016), katılımcı sayısı açısından, iletişim koşulları açısından ve son olarak söylem oluşturma açısından sınıflandırmıştır. Okul ve sınıf ortamında eğitsel amaçlarla yapılan konuşma etkinliklerinde ise söylem oluşturma açısından hazırlıklı ve hazırlıksız konuşma türleri öne çıkmaktadır. Konuşma becerisini, Erdem, Temizkan ve Temizyürek (2007), hazırlıklı ve hazırlıksız konuşma olarak sınıflandırmıştır ve niteliklerine göre konuşma çeşitlerinden bahsederken Gündüz ve Şimşek (2014) hazırlıklı, hazırlıksız ve okul ortamında-sınıfta yapılan konuşma etkinlikleri olarak ele almışlardır. Aydın ve Pehlivan ise (2021), konuşma türlerini; katılımcı sayısına göre, konuşma ortamına göre, anlatım biçimine göre ve son olarak hazırlık durumuna göre sınıflandırmışlardır. Tüm bu sınıflandırmalardan ortak ele alınmış olan ve eğitim ortamlarında en yaygın kullanılan türler, hazırlıklı ve hazırlıksız konuşma türleridir. Bu konuşma türlerinden hazırlıklı konuşmalar da kendi içerisinde farklı kategorilerden oluşmaktadırlar (Aydın ve Pehlivan, 2021):

Tablo 2.1: Konuşma Türleri

Hazırlıklı Konuşmalar	Hazırlıksız Konuşmalar
Bireysel Konuşma Türleri	(Günlük Konuşmalar)
Küme olarak Konuşma Türleri	

2.2.1. Hazırlıklı Konuşma Türleri

Hazırlıklı konuşmalar, konuşmanın yapılacağı mekân ve zaman daha önceden belirlenmiş topluluk karşısında belirli bir programa veya metne göre hazırlanan konuşmalardır. Bu konuşma türünde belirli bir plan vardır. Ses tonu, jest ve mimikler gibi unsurlar da önem kazanmaktadır (Erdem, Temizkan ve Temizyürek, 2007). Bu konuşma türlerini iki temel başlık altında incelemek mümkündür (Aydın ve Pehlivan, 2021).

Şekil 2.1: Hazırlıklı Konuşmalar

Bu sınıflandırma içerisinde yer almayan pek çok konuşma türünden söz etmek mümkündür. Hazırlıklı konuşma türleri içerisinde mülakat ve röportaj etkinlikleri de gösterilebilmektedir (Erdem, Temizkan ve Temizyürek, 2007). Okul ortamında veya ders kitaplarında ise yukarıdaki şemada yer alan türlere ek olarak kitap tanıtma ve dramatizasyon çalışmaları hazırlıklı konuşma türlerindedir (Gündüz ve Şimşek, 2014).

Hazırlıklı konuşma türlerini sınıf ortamında gerçekleştirirken yabancı dil öğrenen bireylerin uzmanlık gerektiren panel ve sempozyum gibi konular üzerinde konuşma yapması beklenmemektedir. Burada amaç, öğrencilerin bu tür konuşmaların nasıl

oluştugu hakkında fikir sahibi olmalarını sağlamaktır. Önemli olan, dil becerilerinin gelişmesi ve etkili iletişim kurmalarıdır (Aydın ve Pehlivan, 2021).

2.2.2. Hazırlıksız Konuşmalar

Bu konuşma türü, belirli bir hazırlık gerektirmeyen, yer, zaman ve mekân sınırlaması olmaksızın gündelik yaşama ilişkin konuşmalardan oluşmaktadır. Hazırlıksız ve plan dahilinde gerçeklemiyor olsa da bulunulan ortama göre konuşmanın resmîlik seviyesi belirlenebilmektedir (Aydın ve Pehlivan, 2021). Brace ve diğerleri (2013), bu konuşmaların kendiliğinden, yineleyici ve genellikle etkileşimli yani anında dönüt alınabilir ve verilebilir olduğunu öne sürmektedirler.

Hazırlıksız konuşmaların amacı öğrencilerin günlük hayat durumlarında beklenmedik anlarda iletişim kurabilmelerini, karşılaştıkları durum hakkında yorum yapma ve fikir beyan etme becerisi kazanmalarını sağlamaktır. Tanışma, tanıtma, görsel metinler üzerinde konuşma, şiir veya metin okuma hazırlıksız konuşma türlerinden gösterilebilmektedir (Gündüz ve Şimşek, 2014). Bu yönleriyle hazırlıksız konuşma türü ile ilgili etkinliklerin öğrencilerin sözlü iletişim becerilerini artırdığı, onları gerçek yaşam deneyimlerine hazırladığı söylenebilmektedir. Hazırlıksız ve hazırlıklı konuşma türlerini kullanarak gerçekleştirilen alıştırmalar sayesinde öğrenciler hedef dilde akıcı ve etkili konuşabilmektedirler.

2.3. Yabancı Dil Öğretiminde Konuşma Becerisi

Konuşma eylemi sözlü ve sözsüz eylemleri de içerisinde barındırabilmektedir. Yabancı bir dilde akıcı ve doğru bir şekilde konuşabilmek; sesleri doğru telaffuz etmeyi, söyleyişe uygun tonlama ve vurgu yapmayı ve anlamlı, mantıklı bir söz dizimi içerisine sözcükleri yerleştirmeyi gerektirmektedir. Bu anlamda konuşma öğretiminin temel hedefi öğrencinin dilde yetkinlik sağlayarak etkili iletişim kurabilmesidir (Pegem, 2015). Sözlü iletişim kurmada etkin olabilmemiz dinleme-konuşma becerilerimizin gelişmesi ile doğru orantılıdır (Kurudayıoğlu, 2003). Dil ile ilgili bildiğimiz bilgileri pratikte kullanabildiğimiz en önemli alan konuşma olduğu için dil öğrenmenin en büyük amaçlarından biri olarak gösterilebilmektedir (Kurudayıoğlu ve Sapmaz, 2016). Konuşma eğitiminde temel öğrenme çıktıları amaçları vardır. Sesleri, ses kurallarını tanıma, kelimeleri sosyal kültürel ortama uygun seçme, anlamlı kurallı

mantıklı organize cümleler kurma, fikir değer yargıları ifade etme, akıcı ve doğru olması konuşmanın gerekliliklerindedir (Nunan, 1991).

Dil öğretiminde konuşma eğitiminin temel amacı, kullanılan yaklaşım ve yöntemlere göre farklılık gösterebilmektedir. Geleneksel ve davranışçı yaklaşımlar öğrenmenin fiziksel süreçlerine vurgu yapmıştır. Böylece taklit ve ezber anlayışı gelişmiştir. Fakat zihinsel süreçlere önem veren bilişsel yaklaşımlar, analiz, sentez, yorumlama, sorgulama ve iletişimsel süreçleri vurgulamıştır (Güneş, 2014). Diğer taraftan, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireyler, anadil olarak öğrenen bireylere göre farklı süreçlerden geçmektedirler ve bu durum farklı yaklaşım ve yöntem geliştirmeyi gerekli kılmaktadır (Sağlık ve Sallabaş, 2020). Aynı durum İngilizceyi yabancı dil olarak öğrenen bireyler için de geçerlidir.

Güneş (2014), konuşma becerisi öğretiminin temel amaçlarını; dil becerileri, iletişim becerileri, öğrenme-anlama becerileri, zihinsel, sosyal ve zihinsel bağımsızlık becerileri geliştirmek olarak sıralamıştır. Yabancı dil öğretiminde bu amaçları gerçekleştirmek amacıyla çeşitli etkinlikler kullanılmaktadır. Bu etkinlikler aynı zamanda Avrupa Ortak Başvuru Metni konuşma becerileri tanımlayıcıları doğrultusunda şekillenmektedir (Demirel ve İşisağ, 2010).

Yabancı dil öğretmenleri öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmek için dil girdisi ve iletişimsel çıktıyı birleştirme yaklaşımını kullanabilirler. Dil girdisi dinleme, okuma, sınıf veya dışından dil ile ilgili birimlerdir. Dil öğretmenleri öğrencilerine dil öğrenme ortamları içerisinde uygun girdi sağlayarak konuşma becerilerinin gelişimine ortam hazırlayabilmektedirler (Bahrani ve Soltani, 2012). Bu öğrenme ortamları içerisinde aynı zamanda iletişimsel beceriler geliştirilebilmektedir. Hedef dilde açık ve anlaşılır bir şekilde konuşabilmenin öğrencilerin okul başarılarının yanında gelecekte hayatlarının her alanında katkı sağlamaktadır (Kayi, 2006).

2.3.1. Sesletim ve Telaffuz Eğitimi

Konuşmanın ana ögesi sestir. Bir dilin seslerinin o dilin yapısına uygun bir şekilde çıkarılması telaffuz eğitimini kapsamaktadır (Gündüz ve Şimşek, 2014).

Sesletim, anlamı ayırt etmede en önemli unsurdur. Aynı zamanda sese bağlı prozodik unsurlar da anlamı ve akıcılığı sağlayan etmenlerdir. Prozodik unsurlar; vurgu, ton, durak, ulama ve ritimden oluşmaktadır. Yabancılar Türkçe öğretiminde öğrencilerin

Türkçe konuşma becerisi kazanmalarını sağlamak için onlara Türk dili ses yapı bilgisi eğitiminin verilmesi gerekmektedir. Böylelikle sesleri tanıyıp doğru sesletim yapabilirler. Ancak burada öğrencinin ana dili ile Türkçenin ses yapısı arasındaki farklılıklar göz ardı edilmemelidir. Bu sebeple başlangıç düzeyinde öğrencilerden akıcı ve otomatikleşmiş bir konuşma beklenemez (Arı, 2018). Gün ve Yiğit (2020), Suriyeli öğrencilerin yabancı dil olarak Türkçe konuşurken sesletim konusunda kaygı düzeylerinin yüksek olduğunu ve gönüllü olarak sürece dahil olmaları gerektiğini belirtmiştir. Çok uluslu öğrenciler üzerinde yapılan bir çalışmada ise Tüm (2014), yabancılar Türkçe öğretiminde başlangıç düzeyinde öğrencilerin özellikle kendi dillerinde bulunmayan seslerin sesletiminde zorlandıkları ve bu noktada zamana ihtiyaçları olduğu gözlemiştir. Öğrencilerin ses birimlerini tanımaları, vurgu ve tonlamayı fark edip tekrar alıştırmalarıyla pekiştirmeleri gerekmektedir (Tüm, 2014). Yabancı dil olarak İngilizcenin öğretiminde telaffuz eğitimi diğer becerilerin gölgesinde kalmış bir alandır. Telaffuz öğretiminde kullanılan AAM (Audio Articulation Model), tekrar, küçük cümleler kurma, tekerlemeler vb. gibi etkili sesletim aktiviteleri sunmaktadır. Aynı zamanda öğrencilerin seviyesi ve ihtiyaçlarına göre öğretim etkinlikleri tasarlanmalıdır (Altay, 2016).

Yabancı dil öğretiminde ihmal edilen sesletim çalışmalarına ders kitaplarında yer alan çeşitli etkinliklerle ve yeterli zaman (Tüm, 2014) ayrılarak başarı elde edilebilmektedir (Dürer, Güven ve Özmen, 2017). Telaffuz öğretiminde güncel bakış açısı; psikoloji, nöro dilbilim, sosyoloji, anlambilim ve bilgisayar teknolojisi gibi disiplinlerden etkilenmiştir. Fakat baskın olan eğilim; disiplinler arası yaklaşım, yani tüm bilimlerin verilerinin ışığında bir plan üzerinedir (Hişmanoğlu, 2006). Telaffuz öğretiminde izlenmesi gereken ilkeler şöyle sıralanabilmektedir (Demirel, 1993; akt. Göçer, 2015):

- Öğrencinin anlaması öncelikli olmalıdır.
- Kelimelerde seslerin açıkça belirtilmesi gerekmektedir.
- Öğrencinin kendi dili ile hedef dil arasında ses benzerliklerini ve zıtlıklarını fark etmesi sağlanmalıdır.
- Zıtlıklar ve benzerliklerin işlevleri verilmelidir, öğrencinin dikkatini bu noktalara çekmek gerekmektedir.
- Öğretmen normal bir hızda konuşmalı, yanlış anlaşılmaya sebep olabilecek hızlı tekrarlardan kaçınmalıdır.

Ayrıca son olarak sesi tonlama, vurgu ve ritim gibi unsurlar öğrencilere çeşitli örnekler aracılığıyla yansıtılması gerekmektedir. Duygu değişikliklerinin de tonlamayı etkilediği ise göz ardı edilmemelidir (Kurudayıoğlu, 2003).

2.3.2. Konuşma Becerisinin Öğretiminde Kullanılan Yaklaşımlar

Yabancı dil öğretiminde tarih boyu çeşitli yaklaşımlar, yöntem ve teknikler ileri sürülmüştür. Bu bölümde konuşma becerisi ve konuşma etkinlikleri özelinde çoğunlukla kullanılan yaklaşımlardan bahsetmeden önce yaklaşım, yöntem ve teknik kavramlarının ne ifade ettiğine değinmek gerekmektedir. Yaklaşım, dil öğretiminde kullanılan uygulamaların ve ilkelerin kaynağı olarak hizmet eden dil ve dil öğreniminin doğası hakkındaki teorileri ifade eder. Yöntem ise teorik olarak yaklaşım ile ilişkili bir tasarım kullanılarak planlanmış süreci ifade etmektedir (Richards ve Rodgers, 1999). Yöntem, kullanılan yaklaşıma ilişkin hedefe ulaşmak için izlenen yoldur (Demirel, 2009; Sünbül, 2010). Yöntemin uygulama sürecinde ise teknik kullanılmaktadır. Sınıf içerisindeki uygulamalar bu kapsamda değerlendirilmektedir (Demirekin, 2016). Buradan hareketle yaklaşım, yöntem ve teknik kavramlarının birbirleri ile doğrudan ilişkili olduğu ve dil öğretiminde kullanılan yaklaşımların sınıf içi etkinliklerin temelini oluşturduğu söylenebilmektedir.

Yabancı dil öğretimi ile ilgili öne sürülen kuramlar ve yaklaşımlar, çocuklarda ve yetişkinlerde dil gelişimi hakkında bilgi sahibi olmamıza yardımcı olmaktadır. Böylelikle, dil öğretimi planlamada çeşitli yöntem ve teknikleri geliştirilmektedir. Güneş'e göre (2014) konuşma becerisinin öğretiminde davranışçı yaklaşım, bilişsel ve yapılandırmacı yaklaşım yaygın olarak kullanılmaktadır. Davranışçı yani bir diğer adıyla geleneksel yaklaşımda, konuşma becerisini geliştirmede taklit ve tekrarın öneminden bahsedilir. Bu kuramda davranışın tekrar etmesi isteniyorsa olumlu pekiştirici, sönmesi isteniyorsa olumsuz pekiştirici verilir. Aynı zamanda vurgu, tonlama ve sesletim gibi öğelerin öğretimi de oldukça önemlidir. Bilişsel yaklaşım, bilindiği üzere konuşmanın zihinsel ve bilişsel süreçleri ile ilgilidir. Zihinden kelimelerin seçimi, sözlere aktarılışı gibi konular üzerinde yoğunlaşmaktadır. Son olarak yapılandırmacı yaklaşımda da konuşma becerileri öğretimi amaçlı kullanılacak yöntemler, teknikler ve etkinlikler geliştirmek amaçlanmaktadır. Bu yaklaşımda dil becerileri ile birlikte zihinsel, duygusal ve sosyal becerilerin gelişimi

de önemlidir. Dilin bir edinim süreci olduğunu ve zihinsel, sosyal etkileşime bağlı olarak gelişebileceğini vurgulamaktadır. Bu anlamda sınıf içi iş birlikçi etkinlikler önem kazanmaktadır (Güneş, 2014). Bu üç kuramın dışında yapısalcılık kuramı da aynı zamanda dil öğretimine ışık tutan kuramlardan birisidir. Yapısalcılık yaklaşımının öncülerinden Ferdinand de Saussure, dilin güncel ve yapısal özelliklerini inceleyen eş zamanlı dil yaklaşımı çalışmaları ile bilinmektedir. Dil öğretiminde söz ve dil kavramlarını birlikte değerlendirerek bütüncül dil işleyişinin anlaşılabilceğini ileri sürmektedir (Demirekin, 2016).

2.3.3. Yabancı Dil Öğretimi Yöntem ve Tekniklerinde Konuşma Becerisinin Yeri

Konuşma becerilerinin öğretiminde geçmişten günümüze çeşitli yöntem ve teknikler kullanılmıştır. Tarihsel bir sıralama ile konuşma becerisini kullanma durumlarına göre incelenecek olan bazı temel yöntem ve teknikler şu şekilde gösterilebilmektedir (Larsen ve Freeman, 2000; Demirekin, 2016):

Tablo 2.2: Yabancı Dil Öğretimi Yöntem ve Tekniklerinde Konuşma Becerisinin Yeri

Dil Öğretim Yöntemleri	Konuşma Becerisinin Yeri	Kullanılabilecek Teknikler
Dilbilgisi- Çeviri Yöntemi	Hemen hemen hiç yer verilmez.	Kelimelerin cümle içerisinde kullanılarak söylenmesi.
Doğrudan Yöntem	Konuşma ve sözlü iletişim becerilerini geliştirmek temel hedeflerdendir. Telaffuz kurallarını bilmek önemlidir.	Soru-cevap alıştırmaları Karşılıklı konuşma etkinlikleri
İşitsel- Dilsel Yöntem	Konuşma becerilerini geliştirme tabanlıdır. İletişimsel becerilerin kazanılması önceliklidir. Telaffuza önem verilir.	Soru- cevap etkinlikleri Diyalog ezberleyip tekrar etme, diyalog tamamlama alıştırmaları
Sessizlik Yöntemi	Telaffuz çok önemlidir. Konuşma, yazma ve okuma becerilerinden önce gelir.	Ses- renk tablosu ile alıştırmalar / Akran iş birliği hata düzeltmeleri.
Topluluk ile Dil Öğretimi	Başlangıçta en önemli dil becerisi konuşmadır. Okuma ve yazma ile desteklenir.	Öğrenci konuşmalarını kaydetmek, küçük grup çalışmaları.

Telkin Yöntemi	İletişimsel konuşma vurgulanmaktadır. Hedef dili kullanmak önemlidir.	Diyalog kurma, hedef dilde şarkı söyleme, drama ve soru-cevap etkinlikleri
Topluca Fiziksel Tepki	Konuşma yazıya göre daha önceliklidir. Ancak temel amaç kelime ve dilbilgisi öğretimidir.	Komut cümleleri kurma, Rol çaprazlama.
İletişimsel Dil Öğretimi	Tüm becerilerin geliştirilmesi eşit oranda önemlidir.	Canlandırma, eğitici dil oyunları
Seçmeci Yöntem	Temel dil becerileri bir bütün içerisinde ele alınır.	Öğrencilerin ihtiyaçlarına göre uygun teknikler kullanılır.

Dünyada yabancı dil öğretiminde 1840'lı yıllar ile 1940'lar arasında yaygın olarak dilbilgisi çeviri yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem edebi metinleri anlamının asıl amaç olduğu durumlarda elverişli iken, dilbilgisi çeviri yönteminde hedef dil hakkında konuşmaya çok az yer verilmektedir ve hiçbir yaklaşıma dayanmamaktadır (Richards ve Rodgers, 1999). Öte yandan, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde de 1970 yılına kadar yazılan tüm kitapların bu yöntemle yazıldığı bilinmektedir (Hengirmen, 2006). Bu yöntemde dinleme, konuşma ve telaffuza çok yer verilmez. Bu anlamda sözlü iletişim olanağı sınırlıdır. Sırasıyla tabloda yer alan diğer yöntemlerin büyük bir kısmı konuşma becerisini geliştirme odaklı kullanılmaktadır. Doğrudan yöntem, işitsel-dilsel yöntem ve sessizlik yönteminde ise hedef dilde konuşabilmek kadar doğru telaffuz etme becerisine de ayrıca vurgu yapılmıştır. Tabloda verilen yöntemleri kullanarak konuşma becerisi geliştirilmesinde yararlanılabilecek etkinlik türlerine ilişkin bazı örnekler verilmiştir. Bu doğrultuda eğitim-öğretim faaliyetleri şekillendirilebilmektedir. Son olarak ise iletişimsel dil öğretimi yönteminde bütüncül bir bakış açısı ele alınmıştır. Ancak iletişimsel edinci geliştirmek önemli olduğu için dilde akıcılık ve doğruluk kavramları üzerinde durulmuştur.

Konuşma öğretimi; dil bilgisi, kelime, telaffuz, tonlama, akıcılık, beden dili ve mimik gibi alt becerileri içerdiği için edinilmesi kolay bir beceri değildir (Richards ve Renandya, 2002). Dolayısıyla yabancı dil olarak Türkçe ve İngilizce konuşma öğretimi sürecinde kullanılan yöntem ve teknikler bu anlamda büyük önem göstermektedir. İkna etme, eleştirel konuşma, katılımlı konuşma, tartışma, empati kurma, güdümlü konuşma, sözcük ve kavram havuzundan seçerek konuşma, serbest konuşma, yaratıcı konuşma, tümevarım ve tümdengelim konuşma öğretiminde

kullanılan tekniklerden gösterilebilmektedir (Gündüz ve Şimşek, 2014). Fakat diğer taraftan genel anlamda listelenecek olunursa, yabancılara Türkçe öğretimi kitaplarında konuşma öğretiminde kullanılabilecek teknikler şu şekilde sıralanabilmektedir (Kocayanak, 2021):

- Diyalog tamamlama
- Resim üzerinde konuşma
- Resim üzerinden öykü anlatımı
- Soru-cevap
- Yönerge verme ve yönlendirme
- Rol alma
- Bir öykü ya da haberi yeniden anlatma
- Oyunlar
- Canlandırma
- Tartışma ve söyleşiler

2.3.4. Konuşma Öğretiminde Materyal Kullanımı

Eğitim, öğretim hedeflerini gerçekleştirmek amacıyla çeşitli öğretim araçlarından yararlanılarak hazırlanan ders sunum içeriklerine materyal ismi verilmektedir. (Yanpar, 2006). Materyaller araçlar yardımı ile oluşturulmaktadır. Öğretim araçları basitten karmaşığa tahta kullanımından bilgisayar ve teknolojik aletlere olmak üzere farklılaşmaktadır. Araçlar, öğretim amaçlı kullanıldıklarında materyal haline gelirler. Örneğin, projeksiyon cihazı bir araçtır. Ancak hazırlanmış olan ders sunumunu büyük bir ekrandan yansıtılarak öğretim amaçlı kullanıldığı zaman eğitim materyali olmaktadır.

Öğretim materyalleri çeşitli sınıflara ayrılabilir. Duyu organlarının dahil olduğu görsel veya işitsel çeşitli materyaller kullanımının çeşitliliği öğretimi etkin kılar (Şahin, 2014). Yabancı dil öğretiminde temel dil becerilerini geliştirmek amaçlı teknolojik araç-gereçlerden yararlanarak öğrenme ortamları hazırlamak öğretimin etkililiğini artırmaktadır. Aynı zamanda öğrencilerin farklı duyu organlarını harekete geçirmelerini sağlayan ders materyalleri, kalıcı bir öğrenmenin gerçekleşmesine yardımcı olmaktadır (Duman, 2013).

En yaygın ve kolay ulaşılabilen materyaller yazılı materyallerdir. Ders kitapları, gazeteler, el ilanları ve afişler örnek olarak gösterilebilir. Ekonomik, ulaşılabilir ve taşınabilir olması bu materyalleri avantajlı hale getirmektedir. Öğrencileri öğrenme sürecinde pasif hale getirmesi gibi sınırlılıkları olsa da günümüzde hala en yaygın kullanılan materyallerdir (Öztürk, 2016). Yabancılara Türkçe ve İngilizce öğretiminde en yaygın materyallerden birisi olması sebebiyle de bu alanda yapılmak istenen çalışmaların ilgi odağı haline gelmiştir. Öztürk (2016)'e göre ders kitaplarında bulunması gereken bazı özellikler şunlardır:

- Ders kitapları Avrupa Ortak Başvuru Metni 'ne uygun oluşturulmalı,
- Öğrenme ilkelerine göre hazırlanmış olmalı,
- Kitap güncel olmalı,
- Görsellerle desteklenmeli ve içeriğı açık, anlaşılır ve öğrenci düzeyine uygun olmalı,
- Öğrencileri araştırma, planlama yapmaya ve teknolojik araçları kullanmaya teşvik etmelidir.

Bu bağlamda, incelenecek ders kitaplarında konuşma becerilerinin gelişimi için Avrupa Ortak Başvuru Metninde yer alan karşılıklı konuşma ve sözlü anlatım hedeflerini gerçekleştirmeye uygun etkinlikler yer almalıdır. Öğrencilerin herhangi bir konu hakkında duygu ve düşüncelerini sözlü ifade etmesine olanak sağlaması, karşılıklı diyalog etkinliklerinin ve etkileşimli alıştırmaların çeşitliliğı ders kitabı içeriğini zenginleştirmektedir. Ders kitaplarında yer alan konuşma etkinlikleri, çeşitli yönergeler yardımıyla hedef dildeki kelimelerin doğru telaffuzunu sağlamak konusunda yönlendirici olmalıdır.

2.3.5. Konuşma Öğretiminde Kullanılan Sınıf içi Etkinlik Türleri

Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde konuşma becerisinin gelişiminde kullanılan etkinliklerden en yaygın olanları tekrar alıştırmalarıdır. Anlam ve iletişim odaklı alıştırmalar da tekrar alıştırmaları ile birlikte kullanılabilir. Alıştırma türlerini Demirel (1993) mekanik, anlamlı ve iletişimsel olarak üç başlık altında sınıflandırmıştır:

- Mekanik alıştırmalar, tekrara dayanan alıştırmalardır. Amaç, dildeki alışkanlıkların kazanılmasıdır.

- Anlamalı alıştırmalar, soru cevap tekniği uygulanarak dilin yapısı ve kurallarını öğretmek amaçlanır.
- İletişimsel alıştırmalar hedef dili kullanmaya yönelik alıştırmalardır. Hikâye anlatma, münazara, karşılıklı konuşma, doğaçlama ve rol yapma gibi alıştırmalar iletişimseldir.

Bu alıştırmalar sınıf içerisinde başlangıç düzeyinden başlanarak ustalık düzeyine kadar öğrencilerin ihtiyaçlarına göre uygun teknikler yardımıyla kullanılabilirler. Konuşma öğretiminde kullanılan sınıf içi etkinliklerini etkinliğin niteliğine göre Kürüm (2016) ise şu şekilde sınıflandırmaktadır:

Farkındalık artırıcı etkinlikler: Bu etkinliklerde, bireylerin zihinlerindeki konu ile ilgili bilgileri canlandırma hedeflenmektedir. Konuşulacak alanda bilgi sahibi değilse kelime çalışması yapılarak konuya hazırlık yapılabilir. Bu aşamada öğrencilerin yeni bir bilgi ya da durumun farkına varması sağlanmaktadır. Bu farkındalık; dikkat, fark etme ve anlama olmak üzere üç aşamadan oluşmaktadır.

Kontrollü aktiviteler: Kontrollü aktiviteler, öğretmen denetiminde yapılırlar. Bu etkinlikler sayesinde öğrenciler akıcı konuşma becerilerini kontrol edebilirler. Örneğin; tekrar zincirleri oluştururken öğrencilere kelimeler, kelime kalıpları ya da tam bir cümle verilir ve mekanik bir şekilde onu tekrar etmesi beklenir. Böylelikle günlük hayatta farkında olmadan bu yapıları kullanabileceklerdir. Burada Demirel'in (1993) bahsettiği mekanik alıştırmaların başka bir şekilde ifade edilmiş olduğu söylenebilir.

Özerk aktiviteler: Öğrencilerin kendi öğrenmelerinden sorumlu olduğu aktivitelerdir. Konuşma becerilerinde belirli bir düzeyde akıcı ve otomatik konuşma düzeyine sahip özerk öğrenciler yetiştirmek yabancı dil sınıflarının temel amaçlarından biridir. Bu aktivitelerden bazıları tekrar söyleme grubu, hikâye anlatma grubu ve serbest okuma münazaralarıdır.

Yabancı dil öğretiminde konuşma becerisi bilindiği üzere en çok zorlanılan alanlardan birisidir. Sınıf içerisinde sosyal ortam, öğrencilerin bu beceriyi geliştirebilmesine olanak sağladığı için sınıf içi etkinliklerde gereken önem verilmelidir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde ve İngilizcenin öğretiminde söz varlığı, dilin yapısı ve hedef dilin sesletim özellikleri önem taşımaktadır. Yukarıdaki sınıflandırmaların ötesinde, konuşma becerisinin gelişiminde öğrenci merkezli bir yaklaşım benimsenerek gerektiğinde ders kitapları kullanılarak öğretim faaliyetleri

şekillendirilebilmektedir. Öğrenci merkezli yaklaşım çerçevesinde, birlikte öykü oluşturma, kavram kartları hakkında konuşma, sonrası ne olacak alıştırmaları, dinlediği veya okuduğu bir metni anlatma, resim/karikatür hakkında konuşma, drama, sözcük havuzundan seçilen bir sözcük ile ilgili konuşma, verilen bir duruma uygun önerilerde bulunma, anısını anlatma ve bir kişiyi veya yeri betimleme gibi etkinlikler yapılabilmektedir (Bölükbaş, 2016). Ders kitapları içerisinde sıklıkla kullanılan konuşma etkinlik türleri şu şekilde sıralanabilmektedir (Göçer, 2015; Kurudayıoğlu, 2003):

✓ **Drama etkinlikleri**, konuşma becerisini geliştirmek amaçlı sıklıkla kullanılabilir. Drama etkinlikleri ile öğrenciler, ses yapısını öğrendikleri dili iletişim kurarak kullanma imkânı bulurlar. Öğrendiklerinin pratikte karşılığını drama çalışmaları ile kavranabilir, daha çok duyu organı sürece dahil edilerek kalıcı öğrenmeler sağlanabilmektedir.

✓ **Diyalog çalışmaları** da konuşma becerilerinin gelişiminde kullanılan temel etkinlikler arasında gösterilebilmektedir. Akran iletişimi sağlayarak iletişimsel becerilerin gelişmesine yardımcı olan bu çalışmalar aynı zamanda öğretmen- öğrenci etkileşimine de olanak sağlar. Soru-cevap alıştırmaları, sınıf önünde iki kişilik öğrenci diyalogları örnek olarak gösterilebilmektedir.

✓ **Grup çalışmaları** öğrencileri konuşmaya teşvik eden, iletişim becerilerini geliştiren, öğretimi bireyselleştirmeye yardımcı olan ve dili kullanma fırsatı sunan etkinliklerdir. Bu sebeple ders kitaplarında uygun yönergeler kullanılarak yer verilmesi konuşma becerilerinin gelişimine destek olmaktadır.

✓ **Anlatma çalışmaları** yapılarak konuşma becerileri geliştirilebilmektedir. Öğrencinin bir anısını anlatması, çok uluslu sınıflarda ülkesine ait geleneklerden, kültürel unsurlardan bahsetmesi veya öykü anlatması yabancı dil öğrencileri için kullanılan ders kitaplarında sıklıkla yer verilen alıştırmalardandır.

✓ **Tahmin etme** çalışmaları öğrencilere beyin fırtınası yapma olanağı verebilen etkinlik türleridir. Öğrenci metinde veya görüntüde gösterilen durumları sıralayabilir veya devamını tahmin edebilir. Resim, grafik veya karikatürler üzerinde konuşma etkinliği tahmin etme kapsamında değerlendirilebilir. Ders kitaplarındaki görseller aracılığıyla fikir beyan edilebilmektedir.

✓ **Dramatizasyon çalışmaları ve rol yapma (canlandırma)** ise günlük konuşmalardan iş ile ilgili veya sanatsal konuşmalara kadar çeşitli konuşma

etkinlikleri için etkin bir şekilde kullanılabilir. Sözlü anlatımın geliştirilmesine yardımcı olup, dersi daha güzel ve anlaşılır hale getirebilmektedir. Cümle yapıları öğretilirken yeni bir durum uygulanması gerektiğinde diyalog tekniği kullanılarak uygulanabilmektedir.

✓ **Hayal kurma**, beynin zihinsel süreçlerini hedef alan ve öğrencilerin yaratıcılık kabiliyetlerini geliştiren etkinliklerdir. Zihinsel süreçleri hedef alan bir diğer etkinlik olan tartışma veya beyin fırtınası etkinlikleri de orta düzey öğrenciler için ilgi alanları ile ilgili konularda öğretmen desteği ile yaptırılabilir. Beyin fırtınası ile bir soruna çözüm sağlanabilir, çok sayıda farklı fikirler üretilebilir. Bunun yanında konuların karmaşık görüldüğü durumlarda sözlü olarak sınıflandırma, grupta ve ilgilendirme çalışmaları da yapılabilir.

2.4. Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde Konuşma Becerisi

Yabancı dil öğretiminde Avrupa Konseyi'ne bağlı ülkelerin büyük bir kısmında bir dil konseyi tarafından oluşturulmuş Avrupa Ortak Başvuru Metni (Common European Framework of References) kullanılmaktadır. Bu ülkeler ders müfredatlarını bu metne göre oluşturmaktadırlar. Yabancı Dil olarak Türkçenin ve İngilizcenin öğretiminde hazırlanan ders kitaplarında ve öğretim programlarında başvuru metni ölçütleri temel alınmaktadır.

2.4.1. Avrupa Ortak Başvuru Metni Amacı ve İçeriği

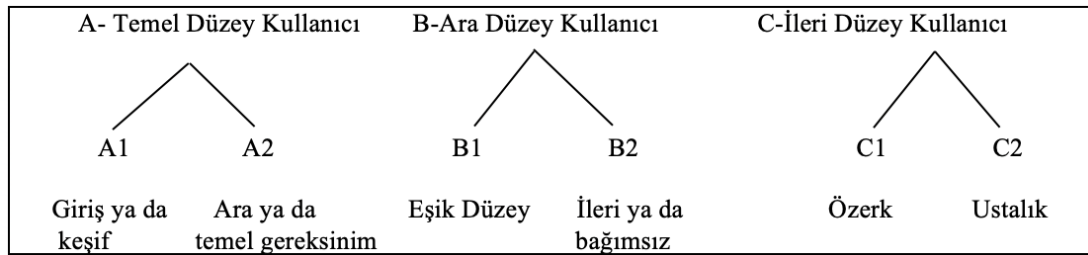
Avrupa Ortak Başvuru Metni, birçok dil ve dil öğretimi uzmanı tarafından oluşturulmuş, ilk kez 2001 yılında yayımlanmıştır. Yabancı dil öğretimi ve öğrenme düzeyleri için göstergeler tablosu ve geçerliliği onaylanmış dil yeterliliği ölçütlerini içeren ortak bir çerçeve programıdır. 2001 yılından sonra 2018 ve 2020 yıllarında olmak üzere iki kez daha güncellenmiş ve yenilenmiştir. Başvuru metni, dil öğrenme programlarının planlanması, dil öğreniminin belgelendirilmesi, kendi kendine öğrenmenin planlanması, öğrenme programları ve sertifika esaslarının belirlenmesi amaçlarıyla oluşturulmuş ve bu doğrultuda kullanılmaktadır. İşlevlerini yerine getirebilmesi açısından ele alındığında çok amaçlılık, esnek, dinamik, kullanıcı dostu, açık ve kesin yargıları olmayan herhangi bir kuram ve yöntemle koşulsuz şartsız bağlılığı olmayan bir metin olma özelliği taşımaktadır. Metin, dokuz ana başlıktan

oluşmaktadır. İlk üç bölüm AOBM tanıtımı, amacı, içeriği ve başvuru düzeylerinden oluşmaktadır. Geriye kalan bölümlerde ise dil kullanımı, yabancı dil öğrenimi/ öğretimi, yabancı dil öğretilmede ödevlerin yeri, dilsel farklılık ve eğitim programı ve son olarak da değerlendirme türlerinden bahsedilmiştir.

Metnin temel amacı, yabancı dil öğretimi ve öğrenimi sürecine yenilikçi bakış açısı kazandırmak ve standartlaşmış bir program oluşturmaktır (Demirel ve İşisağ, 2010). Metin içerik bakımından yabancı dil öğretimini öğrenen özerkliği, kendini değerlendirme ve kültürel çeşitlilik olmak üzere üç temel felsefeye dayandırmaktadır. Bu çerçevede programı; dil öğrenme sürecinde öğrenenlerin kendi kendilerini kontrol edebilmelerini ve ne seviyede olduklarını görebilmelerini sağlayan bir çeşit dil pasaportu işlevi görür. Dil yeterliliğini farklı bileşenlere ayıran başvuru metninde alıcı ve üretici beceriler için farklı nitelikler betimlenmiştir. Türkçenin Yabancı Dil olarak öğretiminde de rehber niteliğinde olan başvuru metninde üretici becerilerden olan konuşma becerisi yeterliliğine ilişkin de çeşitli kriterler belirlenmiştir (Gün ve Derinkök, 2021). Dil becerilerinin yeterlilik düzeylerinin nesnel ölçütlerle belirlenmesi sayesinde farklı yerlerdeki öğretim süreçleri eşgüdümlü yürütülebilmektedir.

Avrupa Ortak Başvuru Metni altı düzeyli bir başvuru çerçevesidir.

Dil Yeterlilik düzeyleri metinde şekildeki gibi ağaç gösterimi ile şema haline getirilmiştir (AOBM, 2001):

Şekil 2.2: AOBM Dil Düzeyleri (AOBM, 2001)

Tablo 2.3: Ortak Yetenek Düzeyleri- Bütüncül Basamak (AOBM, 2001)

C2	Okuduğu ve duyduğu her şeyi neredeyse bir çaba göstermeksizin anlayabilir. Farklı kaynaklardan yazılı ve sözlü olgu ve kanıtları tutarlı bir biçimde özetleyerek yeniden oluşturabilir. Doğal bir biçimde, son derece akıcı ve kesin olarak kendini ifade edebilir ve karmaşık konularla bağlantılı ince anlam farklılıklarını ayırt edebilir.
----	---

Yetkin Dil Kullanımı	C1	Uzun ve zorlu metinlerden oluşan geniş bir basamağı anlayabilir ve örtük anlamları kavrayabilir. Sözcüklerini uzun uzadıya aramak zorunda olmaksızın doğal ve akıcı bir biçimde kendini ifade edebilir. Toplumsal, mesleki ya da akademik yaşamı içinde dilini esnek ve etkin bir biçimde kullanabilir. Karmaşık konularda açık ve dizgeli bir biçimde kendini anlatabilir ve düzenleme, eklemleme ve söylem bağdaşıklığı gereçleri üzerindeki denetim gücünü gösterebilir.
Bağımsız Dil Kullanımı	B2	Uzmanlık alanına ilişkin teknik bir tartışma da dahil olmak üzere karmaşık bir metin içindeki somut ya da soyut konuların özünü anlayabilir. Doğal bir konuşucuyla ne kendisi ne de karşısındaki için bir gerilim içermeyen bir konuşma türünden durumlarda belli bir doğallık ve rahatlık derecesiyle iletişim kurabilir. Geniş bir konu dizisi içinde kendini açık ve ayrıntılı bir biçimde dile getirebilir, güncel bir konuya ilişkin görüş bildirebilir ve farklı olasılıkların avantaj ve sakıncalarını sergileyebilir.
	B1	Açık ve standart bir dil kullanıldığında ve iş, okul, eğlence, vd. bildik şeyler söz konusu ana konuları anlayabilir. Erek dilin konuşulduğu bir bölgeye yapılan yolculuk sırasında karşılaşılan durumların çoğunda sorunların altından kalkabilir. Bildik ve ilgi alanına giren konular üzerine yalın ve tutarlı bir söylem üretebilir. Bir olayı, bir deneyimi ya da bir düşüneyi anlatabilir, bir beklentiyi betimleyebilir ve bir projeye veya bir düşünceye ilişkin gerekçeler ya da açıklamaları kısaca dile getirebilir.
Temel Dil Kullanımı	A2	Tek cümleleri ve doğrudan öncelik alanlarıyla (söz gelimi yalın ve kişisel bilgiler ve aile bilgileri, alışverişler, yakın çevre, iş) ilişkili olarak sıklıkla kullanılan deyimleri anlayabilir. Bildik ve alışlagelen konular üzerinde yalnızca yalın ve dolaysız bilgi alışverişini gerektiren basit ve bildik etkinlikler çerçevesinde iletişim kurabilir. Eğitimini, dolaysız çevresini yalın yollardan betimleyebilir ve dolaysız gereksinimlerine denk düşen konuları anlatabilir.
	A1	Sıradan ve gündelik deyişlerle somut gereksinimleri karşılamayı hedefleyen son derece yalın ifadeleri anlayabilir ve kullanabilir. Kendini veya bir başkasını tanıtabilir ve bir kişiye, kendisiyle ilgili sorular –Örneğin oturduğu yer, ilişkileri, sahip olduğu şeyler, vb. üzerine– aynı türden sorulara yanıt verebilir. Eğer kendisiyle konuşan kişi yavaş yavaş ve tane tane kendisine yardımcı olacak biçimde konuşuyorsa, basit bir biçimde iletişim kurabilir.

Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde dil ile ilişkili yetiler iki başlık altında değerlendirilmiştir. Bunlar: genel yetiler ve iletişimsel dil yetileridir. Genel yetiler dile özel olmayan, ancak dil etkinliklerini de içeren her tür eylem için başvuru alan yeteneklerdir. Genel yetiler beceriler ve uzmanlık alanı bilgisi, varoluşsal yeti, öğrenme becerisi ve bildirimsel bilgi olarak gruplandırılmıştır. Bildirimsel bilgi ise dünya görüşü, sosyo kültürel bilgi ve kültürlerarası farkındalık kavramlarını kapsamaktadır. İletişimsel yetiler ise dilsel, sosyodilbilgisel ve pragmatik yetiler olmak üzere üç gruba ayrılmaktadır. İletişimsel dil yetenekleri, bir kişinin özellikle dil araçları kullanarak bir şey yapabilmesini sağlayan yeteneklerdir.

Metinde dil öğretimi için eylem odaklı bir yaklaşım benimsenmiştir. Bu yaklaşım dil öğrenimi ve öğretiminde genel bir yaklaşım olma özelliği taşımaktadır. Dil

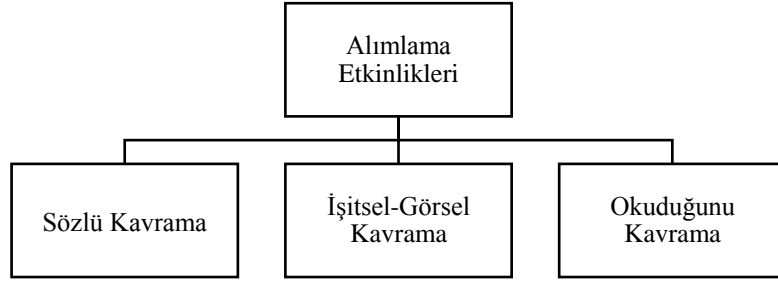
kullanıcılarını ve öğrencileri sosyal aktörler olarak görür. Sosyal aktörler, çeşitli durumlarda, belirli bir çevrede ve özel bir hareket sahasında yerine getirmesi gereken görevleri bulunan toplum üyeleridir. Eylemlere anlam kazandıran bu sosyal bağlamlardır. Genel bir yaklaşım olması sebebiyle, bireyin sahip olduğu bilişsel, duygusal kaynak ve seçenekler ile bütün yetenekleri göz önünde bulundurulur. Dil kullanımını genel anlamda yetenekler ile özel iletişimsel dil yetenekleri geliştiren bireyler ve sosyal aktörler olan şahıslar tarafından gerçekleştirilen eylemleri kapsar. Dil öğrenme de bu kapsamda değerlendirilmektedir. İnsanlar, görevleri yerine getirmek için en uygun görünen stratejileri harekete geçirerek, dil süreçlerini içeren dil etkinliklerine katılmak için çeşitli bağlamlarda ve çeşitli sınırlamalar altında ellerindeki yeteneklere başvururlar (AOBM, 2001). Buradan anlaşılacağı üzere sözlü veya yazılı iletişimsel faaliyetler dil öğrenmenin temelini oluşturmaktadır. Çalışmada sözlü faaliyetler üzerine incelemeler yapılacaktır.

2.4.2. Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde Konuşma Becerisi

Avrupa Ortak Başvuru Metni baştan sona iletişimsel faaliyetlerin öneminden bahsetmiştir. Genel dil yeterliliğini tanımlarken genel dil ve iletişimsel yetkinliklerinden, iletişimsel dil etkinlikleri ve iletişimsel dil stratejileri başlıklarından yararlanmıştır. İletişim odaklı dil etkinlikleri ise alımlama, etkileşim ve üretim olmak üzere üç bölüme ayrılmıştır.

2.4.2.1. Alımlama Etkinliklerinde Sözlü Kavrama

Bu çalışmada başvuru metninin en son güncellenmiş hali olan tamamlayıcı metindeki tanımlayıcılara yer verilmiştir. Başvuru metnine göre sözlü veya yazılı etkinlikler üretme ve etkileşim içerdiğinden birinci derecede önemlidir. Çalışmada orta düzey (B1-B2) konuşma becerileri inceleneceğinden ilgili tabloların çalışma için gerekli bölümleri açıklanacaktır. Alımlama etkinlikleri Şekil 2.3'te gösterildiği gibi üç ana başlık altında incelenmiştir. Dolayısıyla sadece sözlü kavrama basamağı yeterlilik düzeyleri açıklanacaktır.

Şekil 2.3: Alımlama Etkinlikleri (AOBM, 2021)

Sözlü Kavrama basamağı ise şu alt başlıklardan oluşmaktadır:

1. Genel Sözlü Kavrama
2. Başka İnsanlar Arasındaki Karşılıklı Konuşmayı Anlama
3. Canlı Bir İzleyici Kitlesinin Parçası Olarak Anlama
4. Duyuru ve Yönergeleri Anlama
5. İşitsel (veya işaret dilinde) Medya İçeriğini ve Kayıtları Anlama

Sözlü kavrama canlı, yüz yüze iletişim veya bu iletişimin eş değerlerindeki kavramayı kapsamaktadır. Görsel-jestlere dayalı işitsel-sözlü iletişimi içermektedir (AOBM, 2021).

Tablo 2.4: Genel Sözlü Kavrama (AOBM, 2021)

GENEL SÖZLÜ KAVRAMA		
Ara Düzey Kullanıcı (İleri Ya Da Bağımsız)	B2	Kişisel, sosyal, akademik veya mesleki yaşamda normal bir şekilde karşılaşılan hem aşına olan hem de aşına olmayan konularda ister canlı ister yayın olsun, standart dili veya aşına olduğu bir ağız anlayabilir. Sadece aşırı [işitsel/görsel] arka plan sesleri, yetersiz söylem yapısı ve/veya deyimsel kullanım anlama yeteneğini etkiler. Uzmanlık alanındaki teknik tartışmalar da dâhil olmak üzere standart bir dil veya aşına olduğu bir ağız ile sunulan hem somut hem de soyut konularda önermesel ve dilsel olarak karmaşık söylemin ana fikirlerini anlayabilir. Konunun kabul edilebilir ölçüde aşına olması ve savların açık belirticiler ile gösterilmesi koşuluyla uzayan söylem ve karmaşık tartışma dizisini takip edebilir.
Ara Düzey Kullanıcı (Eşik Düzey)	B1	Genelde aşına olduğu bir ağızla ve açık bir şekilde sesletilmesi koşuluyla yaygın günlük veya işle ilgili konular hakkında hem genel mesajları hem de özel detayları tanımlayarak karmaşık olmayan olgusal bilgileri anlayabilir. Kısa anlatılar da dâhil olmak üzere işte, okulda, serbest zaman etkinliklerinde vs. düzenli olarak karşılaşılan aşına meseleler hakkında açık standart dil veya aşına olduğu bir ağızla anlatılan ana noktaları anlayabilir.

Tabloda görüldüğü üzere eşik düzey kullanıcıda günlük hayat koşullarında gerekli bilgi ve birikimle iletişim kurabilmiş olması beklenmektedir. Bu düzeydeki becerilerin

dil öğrenmeye yeni başlamış bireylerden beklenmediği gibi üst düzey olmadığı da söylenebilmektedir. Eşik düzeyde aşına olduğu ve ilgi alanına giren konular ifadesi ile öğrencinin ürettiği söylemin sade, anlaşılır ve açık olması beklenmektedir. Kendisi ile ilgili konularda açıklama veya tanımlama yapabilmesi, sebep sonuç ilişkisi içerisinde kısa ifadeler kullanması artık iletişimde aktif rol alabildiğini ifade etmektedir. Bu aşamada konuşma etkinlikleri belirli bir amaca hizmet etmeli, ayrıntıdan uzak yalın ve yönergeleri net belirlenmiş olmalıdır. İleri ya da bağımsız düzey kullanıcıda yani B2 düzeyinde ise bir önceki düzeyden farklı olarak hem uzmanlık alanına dair hem de uzmanlık alanı dışında terimler içeren açıklamalar yapabiliyor olması beklenmektedir. Burada ‘ana fikirleri anlayabilir’ ifadesi ile bu seviyedeki bireylerin hedef dildeki bir konuşmadan akıl yürütüp çıkarımda bulunabileceği anlatılmaktadır. Savunulan fikirlerin açık olması koşulu hala mevcut seviyenin anadil gibi olmadığını ifade eder niteliktedir. Bu seviyede hazırlanan sınıf içi etkinliklerde duygusal olarak öğrencilerin ortamda hazır ve rahat hissetmeleri sağlanmalıdır. Aşına oldukları alana dair herhangi bir konu verilip bu konu hakkında fikirlerini beyan etmesi istenebilir. Diğer sözlü kavrama unsurları da bireyin dil öğrenme sürecinde konuşma etkinliklerine katılımını etkileyen durumlardır. Özellikle duyuru ve yönergeleri anlayabilen bireyler konuşma etkinliklerini etkin bir şekilde gerçekleştirebilmektedirler.

2.4.2.2. Üretim Etkinliklerinde Sözlü Üretim

Üretim etkinlikleri sözlü üretim ve yazılı üretimden oluşmaktadır. Sözlü üretim, kısa bir bilgi içeren veya daha uzun resmi bir sunum ifade eden etkinliklerdir. Sözlü üretim şu alt başlıklardan oluşmuştur (AOBM, 2021):

1. Genel Sözlü Üretim
2. Kesintisiz Monolog: Deneyimi Betimleme
3. Kesintisiz Monolog: Bilgi Verme
4. Kesintisiz Monolog: Bir Sav Ortaya Koyma
5. Kamusal Duyurular
6. İzleyicilere Hitap Etme

Sözlü üretimde alt başlıklardan da anlaşılacağı üzere dil öğrenen bireylerin hedef dili sadece üretmesi söz konusudur. Dolayısıyla dinleyicinin var olduğu bilinmektedir. Ancak herhangi birinin yanıt vermesi beklenmemektedir. Sözlü üretimin alt

başlıklarından her birinin yeterlilikleri başvuru metninde belirtilmiş olup bu bölümde sadece genel sözlü üretim başlığı yeterlilik düzeyleri incelenecektir.

Tablo 2.5: Genel Sözlü Üretim Yeterliliği (AOBM, 2021)

	GENEL SÖZLÜ ÜRETİM
B2	Önemli noktaların uygun şekilde vurgulandığı ilgili destekleyici ayrıntılarla birlikte açık, sistematik olarak geliştirilmiş açıklamalar ve sunumlar yapabilir. İlgi alanları ile ilgili çok çeşitli konularda, yardımcı/tamamlayıcı noktalar ve ilgili örneklerle fikirleri genişletip destekleyerek açık, ayrıntılı betimlemeler ve sunumlar yapabilir.
B1	İlgi alanları dâhilindeki çeşitli konulardan birinin karmaşık olmayan bir tanımını, doğrusal bir noktalar dizisi olarak sunarak, kabul edilebilir ve akıcı bir şekilde sürdürebilir.

Yabancı dil öğrenen bireylerin hedeflenen dili etkin bir şekilde kullanıp dinleyiciye onu aktarmış olmaları orta düzeyde belirtilmiştir. B1 düzeyinde öğrencilerin ilgi alanları dahilinde konuya ilişkin tanımlamalar yapmalarının beklenmesi öğretimin bilinenden bilinmeyene, basitten karmaşığa ilkeleri ile örtüşmektedir. Sözlü metinleri planlama, konuşma sırasında söz dışı unsurlar kullanarak (jest, mimik, vb.) telafi etme, izleme ve onarma ise bir sözlü metni oluştururken yararlanılabilecek üretim stratejileri arasında gösterilmektedir.

2.4.2.3. Etkileşim Etkinliklerinde Sözlü Etkileşim

Sözlü etkileşimde üretimden farklı olarak dili kullanan bireyler hem konuşmacı hem de dinleyici konumundadır. Burada karşılıklı bir etkileşim söz konusudur. Tanımlayıcı ölçekler muhatabı anlama ile başlamakta ve karşılıklı konuşma gibi kişiler arası konuşmalar, işlemsel (bilgi alışverişi, vb.) ve değerlendirici (resmi ve resmi olmayan tartışma, vb.) düzeyde devam etmektedir. Her iki taraf da iletişime aktif katılma durumundadır. Etkileşim etkinlikleri tanımlayıcı ölçekleri şu başlıklardan oluşmaktadır (AOBM, 2021):

- Genel Sözlü Etkileşim
- Muhatabı Anlama
- Karşılıklı Konuşma
- Resmi Olmayan Tartışma (arkadaşlarla)
- Resmi Tartışma (toplantılar)
- Hedef Odaklı İş Birliği

- Mal ve Hizmet Alımı
- Bilgi Alışverişi
- Mülakat Yapmak ve Mülakata Girmek
- İletişim Haberleşme Araçlarını Kullanma

Dil öğrenmenin en temel amaçlarından birisi hedef dilde etkileşim kurabilmektir. Alımlama ve sözlü üretim yeterliliklerini sağlamak, etkileşim kurabilmek için gereklidir. Bireyin iş birliği içerisinde alımlama ve üretim stratejilerini kullanması iletişimsel ve etkileşimsel dil becerilerini geliştirmektedir.

Tablo 2.6: Genel Sözlü Etkileşim (AOBM, 2021)

	GENEL SÖZLÜ ETKİLEŞİM
B2	Fikirler arasındaki ilişkileri açıkça belirleyerek çok çeşitli genel, akademik, mesleki veya serbest zamanla ilgili konularda dili akıcı, doğru ve etkili bir şekilde kullanabilir. Koşullara uygun bir resmiyet düzeyi benimseyerek söylemek istediklerini sınırlamak zorunda olduğunu çok belli etmeden, iyi bir dil bilimsel kontrol ile spontane iletişim kurabilir. Hedef dil kullanıcılarıyla her iki tarafı da zorlamadan düzenli etkileşim ve kesintisiz ilişki sağlayabilecek bir akıcılık ve spontanlık derecesiyle etkileşime girebilir. Olayların ve deneyimlerin kişisel önemini vurgulayabilir, uygun açıklamalar ve savlar sunarak görüşlerini belirgin bir biçimde açıklayabilir ve destekleyebilir.
B1	İlgi alanları ve mesleki alanıyla ilgili rutin veya rutin olmayan aşına olduğu meselelerde biraz güvenle iletişim kurabilir. Bilgi alışverişinde bulunabilir, bilgiyi denetleyebilir veya onaylayabilir, daha az rutin olan durumlarla ilgilenebilir ve bir şeyin neden sorun olduğunu açıklayabilir. Filmler, kitaplar, müzik vb. gibi daha soyut ve kültürel konular hakkında düşüncelerini ifade edebilir. Seyahatte ortaya çıkması muhtemel birçok durumla başa çıkabilmek için çok çeşitli basit dil yapılarından yararlanabilir. Aşına olduğu konularda hazırlıksız olarak karşılıklı konuşmaya katılabilir ve kişisel ilgi alanına giren veya günlük yaşamla ilgili (ör. aile, hobiler, iş, seyahat ve güncel olaylar) aşına olduğu konularda şahsi görüşlerini ifade edebilir ve bilgi alışverişinde bulunabilir.

Konuşma becerisi Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde temelde iki başlık altında incelenmiş olduğu söylenebilmektedir. Bunlar karşılıklı konuşma ve sözlü anlatımdır (Öztürk, 2016). Karşılıklı konuşma becerisi iletişim odaklı becerilerin gelişmesini sağlamakta ve aynı zamanda sınıf içi etkinliklerde, diyalog ve grup çalışmalarında yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Bu doğrultuda öğrencilerin düşüncelerini tartışabilecekleri münazara ortamı oluşturulabilir, sözlü anlatımda ilgi alanlarına ilişkin mini bir sunum yapmaları istenebilir. Karşılıklı konuşma ders kitaplarında da öğrencilerin sözlü iletişim becerilerini geliştirmek amaçlı sıklıkla yer verilen çalışmalar vardır.

Tablo 2.7: Karşılıklı Konuşma (AOBM, 2021)

	KARŞILIKLI KONUŞMA
B2	<p>Karşılıklı anlayış içeren sorgulama ve anlaşma ifadeleri ve ek olarak da eğer uygunsa üçüncü taraflar veya ortak koşullar hakkındaki yorumlar aracılığıyla muhataplarla ilişki kurabilir.</p> <p>Çekince ve isteksizliğini belirtebilir, teklifleri kabul ederken veya izin verirken koşulları belirtebilir ve kendi konumunun anlaşılmasını isteyebilir.</p> <p>[İşitsel/görsel olarak] gürültülü bir ortamda bile çoğu genel konu hakkında açıkça katılımcı bir tarzda uzayan karşılıklı konuşmalara katılabilir.</p> <p>Hedef dil kullanıcıları ile ilişkilerini, istemeyerek onları güldürmeden veya kızdırmadan veya onların başka bir yetkin dil kullanıcısıyla iletişimleri esnasında davranacaklarından daha farklı davranmalarını gerektirmeden sürdürebilir.</p> <p>Duyularının derecelerini ifade edebilir ve olayların ve deneyimlerin kişisel önemini vurgulayabilir.</p>
B1	<p>İnsanlara özel bir deneyim veya olay hakkında nispeten spontane sorular sorarak aşına olduğu konularda tepkilerini ve görüşlerini ifade etmek suretiyle bir konuşma başlatabilir ve karşılıklı konuşmanın devam etmesine yardımcı olabilir.</p> <p>Muhatabın anlamayı desteklemek için çaba göstermesi koşuluyla ortak ilgi alanlarındaki konularda nispeten uzun karşılıklı konuşmalar yapabilir.</p> <p>Aşına olduğu konulardaki karşılıklı konuşmalara hazırlıksız girebilir.</p> <p>Günlük karşılıklı konuşmada kendisine yöneltilen açık şekilde sesletilmiş dili takip edebilir ancak bazen belirli kelimelerin/işaretlerin tekrarını istemek zorunda kalabilir.</p> <p>Karşılıklı bir konuşmayı veya tartışmayı sürdürebilir ancak bazen tam olarak ne istediğini ifade etmeye çalışırken onu takip etmek zor olabilir.</p> <p>Şaşırma, mutluluk, üzüntü, ilgi ve kayıtsızlık gibi duyguları ifade edebilir ve bu duygulara yanıt verebilir.</p>

Tabloda görüldüğü gibi orta düzey dil öğrencilerinin konuşmayı başlatan rolü alabildiği gibi aktif bir dinleyici olarak da etkileşime girmesi beklenmektedir. B2 düzeyinde B1 düzeyinden farklı olarak artık konuşmayı başlatan olması değil de yorumlar aracılığıyla ilişki kurması beklenmektedir. Buradaki ortam, öğrencilerin kısa konuşmaları ile başlayan ilişkileri sürdürme ile devam eden bir dinamige sahiptir. Konuşma konuları kişisel konular ile başlayıp daha genele doğru duygu ve düşüncelerini ifade ederek ve dilin işlevlerini kullanarak özelden genele bir sıralama izlemektedir. Bu etkileşim türünde aktif bir konuşma süreci gerçekleşmesi için söz sırası alma, iş birliği yapma ve açıklama isteme gibi iletişim stratejileri kullanılabilir.

2.4.3. Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde Sesletim

Konuşma etkinliklerinde anlaşılabilirliği doğrudan etkilediği için yabancı dil öğretiminde sesletim çalışmalarının önemi tartışmasızdır. 2001 yılında yayımlanan başvuru metnindeki aksan ve doğruluk vurgusu söyleyiş eğitiminin gelişimini engellemiştir. Doğruluk ve söyleyiş uğruna konuşma anlam bütünlüğü ihmal edilmiştir. Sonradan

güncellenmiş metinlerde doğruluk yerine anlaşılabilirlik ön planda tutulmaktadır. En son güncellenen metinde bir öncekilerde fark edilen hataların düzeltilmesi amaçlanmıştır.

Tablo 2.8: Ses Bilimsel Denetim (AOBM, 2021)

	SESLETİM
B2	Hedef dildeki seslerin büyük bir kısmını uzayan dil üretimlerinde açık biçimde sesletebilir, birkaç sistematik yanlış söyleyişe rağmen baştan sona anlaşılabilir. Aşına olmadığı çoğu kelimenin ses bilimsel özelliklerini (ör. kelime vurgusu) kabul edilebilir bir doğrulukla (ör. okurken) tahmin etmek için birikiminden genelleme yapabilir.
B1	Tek seslerde ve daha az aşına olduğu kelimelerde düzenli olarak yanlış söyleyişi olmasına rağmen genel olarak anlaşılabilir.

Buradaki tabloda B1 düzeyindeki bireylerin konuşmalarının genel olarak anlaşılabilir olması yeterli olurken B2 düzeyinde yanlış söyledikleri kelimeler için genelleme yapıp tahmin gücünü kullanması gerekmektedir. Sınıf içi etkinliklerde belirli bir aksana veya tam olarak doğru sesletime odaklanmak yerine kelimelerle en azından iletişim kurabilecek kadar sesletilmesine de dikkat edilmelidir.

3. ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı

İngilizce, bugün dünyada en çok konuşulan dillerden biridir. Bu yönüyle ortak iletişim dili (lingua franca) unvanına sahiptir. İngilizce herkesin bilmesi gerektiği bir dil olmaktan çıkmış ve çağdaş bilgi kaynaklarına erişim için bir gereklilik haline gelmiştir. Aynı zamanda dünya üzerinde, öğretimi ve geliştirilmesi adına en geniş kapsamlı çalışılan dildir. Bundan beş yüz yıl önce bu dil Latince iken bugünün batı dünyasında eğitimin, ticaretin, din ve devlet işlerinin resmi dili İngilizcedir. 18. yy ‘dan itibaren Latince yerini modern dillere bırakmıştır ve dolayısıyla başta İngilizce olmak üzere modern dillerin öğretim yaklaşımları, yöntem ve teknikleri üzerine çalışmalar yapılmıştır (Richards ve Rodgers, 2014). Türk dilinin tarihi çok eski dönemlere dayansa da Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin kurumsallaşması 1984 yılında Ankara Üniversitesi’nde açılan Türkçe Öğretim Merkezleri (TÖMER) ile gerçekleşmiştir (Özdemir, 2018). Yunus Emre Enstitüleri ise 2007 yılında kurulmuş olan Yunus Emre Vakfı’na ait bir kuruluştur. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin yanı sıra Türk kültürünün tanıtımı ve Türkçe ile ilgili bilimsel çalışmalara öncülük etmektedir (<https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/yunus-emre-enstitusu>). Buradan anlaşıldığı üzere, İngilizcenin ortak dil olması ve İngilizcenin yabancı dil olarak öğretimi tarihi, modern Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine göre daha eskidir ve dolayısıyla daha deneyimlidir. Türklerin tarih sahnesine çıkışı ile başlayan yabancılara Türkçe öğretimi geçmişinden bahsetmek mümkündür. Ancak, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin resmi köklü bir tarihi yoktur (Durmuş ve Okur, 2013).

İngilizceyi geliştirmek ve kelimeleri düzenlemek amacıyla yapılan kapsamlı bir çalışma sonucunda ilk Oxford İngilizce sözlük 1884 yılında yayımlanmıştır (https://tr.wikipedia.org/wiki/Oxford_English_Dictionary). İngilizcenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan yazılı materyallerin başında gelen sözlük başta olmak

üzere günümüze kadar pek çok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmanın amacı bu birikimden faydalanmak ve yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi materyal tasarımını geliştirmektir. Dolayısıyla bu çalışmada dil öğretiminde materyal geliştirme konusunda yılların tecrübesi ile yayın yapan kurumlardan Oxford yayıncılık ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yapılan çalışmalara öncülük eden Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanmış kitapların temel dil becerilerinden konuşma becerisini geliştirmeye yönelik konuşma etkinlikleri bağlamında karşılaştırmalı olarak incelemek amaçlanmaktadır. Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan Yedi İklim Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitabı ve Oxford Yayıncılık tarafından hazırlanmış New English File İngilizce orta düzey ders kitapları bu amaçla belirlenmiştir. Bu ders kitapları incelenirken içerik analiz yöntemlerinden doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Aynı zamanda Avrupa Ortak Başvuru Metni dil beceri kriterlerine göre değerlendirilecektir. Ders kitapları incelenirken aynı zamanda; içeriğinde etkileşimli etkinlik bulunmasına, sınıf dışı ortamda kullanılacak gerçek yaşam etkinlikleri barındırmasına, sesletim çalışmalarına yönelik etkinlik sayısına, diğer becerilerle birlikte kullanılma sıklığına göre incelenecektir (Bueno-Alastuey ve Agulló, 2015; akt. Hasırcı, 2019). Bu karşılaştırma yapılırken şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Konuşma etkinliklerinin üniteler içerisindeki dağılım oranı nedir?
2. Konuşma etkinliklerinin diğer temel dil becerileriyle ilişkilendirilme oranı nedir?
3. Konuşma etkinliklerinin beceri alanlarına göre dağılımında konuşma becerisinin yeri nedir?
4. Telaffuz etkinliklerinin ders kitapları içerisindeki dağılım oranı nedir?
5. Konuşma etkinliklerinin gerçekleşme anı (konuşma öncesi, konuşma sırası ve konuşma sonrası) dağılım oranı nedir?
6. Konuşma etkinlik türleri dağılım oranları nelerdir?
7. Konuşma etkinliklerinde etkileşim (öğrenci-öğrenci, öğrenci-öğretmen) türleri üzerine odaklanma oranı nedir?
8. Konuşma etkinliklerinin görsel-işitsel öğelerle desteklenme oranları nelerdir?
9. Konuşma etkinliklerinin Avrupa Ortak Başvuru Metni tanımlayıcılarına uygunluk düzeyi nedir?

3.2. Araştırmanın Önemi

Konuşma becerisi bir yabancı dil bilmenin ön koşulunu oluşturan, temel dil becerileri içerisinde üretici becerilerden en zorlanılan ve bu sebeple en çok önem verilen becerilerden birisi olmuştur. Dil öğretiminde kullanılan temel materyallerden birisi olan ders kitaplarında bu becerinin etkin bir şekilde öğretilmesi oldukça önemlidir. Bu çalışma diğer taraftan İngilizce öğretiminde köklü bir kuruluş olarak faaliyet gösteren Oxford Yayıncılık'a ait New English File serisi kitapları ile bu alanda İngilizce kitaplara göre daha yeni faaliyet gösteren Yunus Emre Enstitüsü'ne ait Yedi İklim Türkçe ders kitabı karşılaştırmalı olarak incelenerek her iki kitaptaki farklılıkları analiz etmek açısından önem arz etmektedir.

3.3. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada bilimsel araştırma yöntemlerinden nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemi, *“Gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül biri biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma”* türüdür (Şimşek ve Yıldırım, 2016). Bu araştırma türünde dünyanın tek bir gerçekten oluşmadığını, durum ve olaylarla ilgili bilginin oluşturulduğu görüşü temel alınmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016; Büyüköztürk vd., 2019). Nitel araştırmacılar toplumsal süreçleri, olayları sahip oldukları ortam içerisinde değerlendirirler ve araştırma sonuçları tekrarlayıcı değildir. Standart bir ölçüt kullanılmaz, özel oluşturulur. Tümevarımcı bir yaklaşım söz konusudur. Çalışmanın analizi ise, kanıtlardan yola çıkarak genellemeler yoluyla anlamlı ve tutarlı bir yol izlenilerek yapılmaktadır (Neuman, 2012).

Nitel araştırmalar, veri toplama tekniklerine göre görgül ve belgesel (doküman) olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Görgül araştırmalar gözleme dayalı araştırmalardır. Veriler, anket, gözlem ve görüşme gibi araçlar yardımıyla toplanır. Belgesel yani doküman araştırmaları ise kitap, gazete veya rapor gibi yazılı verilerin analizini kapsamaktadır (Büyüköztürk vd., 2019). Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden de doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Doküman analizi yönteminde araştırılan kavram veya kavramlar hakkında yazılı materyallerin analizinin yapılmaktadır. Bu analiz tek başına

yapılabildiği gibi görgül araştırmaları desteklemek amaçlı da kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

3.4. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan Yunus Emre Enstitüsünün hazırlamış olduğu Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti orta düzey B1-B2 ders kitapları ile,
- Oxford Press Yayıncılık tarafından hazırlanmış New English File B1-B2 düzey ders kitabı konuşma etkinlikleri ile sınırlıdır. New English File ders kitabı A1-C1+ seviyelerine göre altı temel düzey belirlenerek hazırlanmış İngilizce öğretiminde sıklıkla kullanılan başucu kitaplarından birisi olarak gösterilmektedir. Bu çalışmada söz konusu ders kitabının orta düzey serisi incelenecektir. Bu seri ise toplam dört kitaptan oluşmaktadır (https://elt.oup.com/catalogue/items/global/adult_courses/english_file_fourth_edition/?cc=tr&selLanguage=en&mode=hub):
A2-B1: Pre-intermediate
B1: Intermediate
B1+: Intermediate Plus
B2: Upper Intermediate
- Yöntem açasından betimsel nitelikli tarama modeli ve içerik analizi yöntemi ile sınırlı tutulmuştur.

3.5. Çalışma Materyali

Araştırmanın evreni, İngilizce ve Türkçe olmak üzere yabancı dil öğretimi ders kitaplarıdır. Örneklem olarak ise, Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan Yedi İklim Yabancılara Türkçe öğretimi orta düzey ders kitabı ve Oxford Yayıncılık tarafından hazırlanmış New English File İngilizce ders kitabı seçilmiştir.

3.6. Varsayımlar

Ders kitaplarının belirtilen seviyelere uygun oldukları varsayılmıştır.

3.7. Verilerin Analizi

Yabancılara Türkçe öğretiminde, Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan Yedi İklim Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitabı ve Oxford Yayıncılık tarafından hazırlanmış New English File İngilizce ders kitabı ayrı ayrı konuşma etkinlikleri incelenmiştir. Araştırma boyunca nitel veriler araştırma sorularına sistematik bir çözüm sağlamak için değerlendirilmektedir. Nitel verilerin sistematik olarak analiz edilip kategorilere ayrılması daha avantajlı olduğu için içerik analizi benimsenmiştir (Mayring, 2000).

İçerik analizi, “belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir teknik olarak” tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016; Büyüköztürk vd., 2019). İçerik analizi metin veya metinlerden oluşan bir bağlam içerisinde kelime veya kelime grupları gibi bazı unsurları belirleyip onlar hakkında analiz yapılarak gerçekleştirilir. İçerik analizinin gerçekleştirilmesi bazı aşamalardan oluşmaktadır. Bunlar sırasıyla (Yıldırım ve Şimşek, 2016; Büyüköztürk vd., 2019):

- Araştırmanın amacını belirleme
- Kavramları tanımlama - Analiz birimlerini belirleme
- Verilerin yerini belirleme ve verileri toplama
- Analiz öncesi mantıksal bir yapı geliştirme
- Kodlama kategorilerini belirleme
- Kâğıt veya yazılım üzerinde kodlama yapma
- Kategorilerdeki birimleri sayma
- Bulguları yorumlama
- Sonuçları yazma

Bu çalışmada bu aşamalar göz önünde bulundurularak elde edilen veriler analiz edilecektir.

4. DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. Yabancı Dil Olarak Türkçe ve İngilizce Öğretiminde Kullanılan Yedi İklim Türkçe ve New English File B1 Seviyesi Ders Kitapları Karşılaştırması

Yabancı dil öğretiminde ders kitapları, standartlaştırılmış bir öğretim planı sunarak dersin belirli bir düzen ve sıralama doğrultusunda yürütülmesine yardımcı olan ve etkin dil girdisinin oluşumuna imkân tanıyan somut yazılı materyaller olması açısından oldukça önemlidir. Ders kitaplarının kullanımı, dil öğretiminin temel yapıtaşları olan dil becerilerinin öğretimi açısından da oldukça önemlidir. Genel dil seviyesini yükseltmek için okuma, dinleme, yazma ve konuşma becerileri bir bütün içerisinde birbirleriyle ilişkilendirilerek sunulması gerekmektedir. Temel dil becerilerine verilen önem kadar kitabın etkinliği değerlendirilebilmektedir. Konuşma ve yazmanın üretici beceriler; okuma ve dinlemenin ise alıcı beceriler olduğu bilinmektedir. Fakat burada önemli olan nokta, alıcı ve üretici becerilerin eşit oranda öğrencilerin seviyesine ve ihtiyaçlarına göre verilmiş olmasıdır (Masduqi, 2006). Bu becerilerin eşit oranda dağılımı becerilerin birbirleriyle ilişkilendirilmesi yoluyla mümkün olmaktadır. Beceri ilişkilendirmesi, öğrencilerin otantik dil ile karşılaşmalarını sağlarken onları hedef dil kullanımına yönlendirmektedir (Akbarov ve Aydoğan, 2014). Hedef dili kullanabilmeleri yani üretebilmeleri üretici beceriler ile mümkün olmaktadır. Anlatma becerilerinden olan konuşma becerisi içerisinde birçok beceriyi barındırması sebebiyle çok bileşenli bir beceri olarak görülmektedir. Gerçekleşmesi, telaffuz, akıcılık, söylem, dilbilgisi, dinleme ve diğer dil becerilerinin etkin kullanımına bağlıdır. Dolayısıyla dil öğretiminde temel başvuru niteliği taşıyan ders kitaplarında bu becerinin etkin bir şekilde ele alınıp alınmadığını saptamak oldukça önemlidir. Bu amaçla Türkçe öğretiminde köklü bir kuruluş olan Yunus Emre Enstitüsünün Yedi İklim (B1-B2) serisi kitapları ile uzun yıllardır İngilizce öğretiminde yayınlar yapan Oxford Press New English File ders kitapları

karşılaştırılarak incelenmesi hedeflenmiştir. Ders kitapları analiz edilirken önce Yedi İklim Yabancılara Türkçe öğretimi, daha sonra ise New English File ders kitabı konuşma becerisine yönelik etkinlikler bakımından çeşitli özelliklerine göre incelenecektir ve elde edilen bulgular değerlendirilecektir. Yunus Emre Enstitüsü, Y.İ.T (Yedi İklim Türkçe) ders kitabında orta düzeyin ilk basamağı olan B1 seviyesine ilişkin 1 adet ders kitabı kullanılmıştır. Fakat karşılaştırma yapılacak olan N.E.F. (New English File) ders kitabında B1 seviyesine ilişkin 3 kitap yer almaktadır. Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde esnek ağaç gösterimi şablonları ile seviyelerin kendi dizgeleri içinde kullanılan düzeyleri betimlemek amaçlı çeşitli dallara ayrılabilirdiği anlatılmaktadır (AOBM, 2018). Buradan hareketle N.E.F. ders kitabında B1 düzeyi için 3 seviye sınıflandırılması yapılmıştır:

1. Pre-Intermediate: A2-B1
2. Intermediate: B1
3. Intermediate Plus B1+

İlk kitap olan Pre-Intermediate ders kitabı temel seviye ve orta seviye arasında bir köprü konumundadır. İkinci kitap, orta düzeyin başlangıcıdır. Bu düzeyde temel düzeyden tamamen ayrılmaktadır. Üçüncü kitap ise, orta düzeyin son kitabı olarak görülmektedir. İncelenen ders kitaplarında konuşma etkinliklerinin sırası ve yeri farklılık gösterebilmektedir. Bir ders kitabı içerisinde konuşma becerisi bazen ilk etkinlik bazen de en son etkinlik olarak kullanılmakta olduğu gözlemlenmiştir. Kitaplar karşılaştırılırken, B1 düzeyinde iki farklı dil öğretiminde kullanılan kitapların oranlarının eşit olmadığı göz önünde bulundurulmuştur. Bu durumda sonuç olarak, Yedi İklim serisinde B düzeyinde B1 ve B2 olmak üzere iki kitap; New English File serisinde ise B1 düzeyinde üç kitap ve B2 düzeyinde bir kitap olmak üzere toplam dört kitap ele alınmıştır.

İngilizcenin, uluslararası kültürel, siyasi ve sosyal ilişkilerin; bilimin ve teknolojik kaynaklara erişimin dili olması sebebiyle dünya üzerinde en fazla kullanılan dillerin başında gelmektedir. Bu sebeple İngilizce öğretiminde yenilikçi, çağdaş öğretim teknikleri kullanılarak dil öğretim kitapları hazırlanmaktadır. Bu çalışmada amaç, İngilizcenin uzun yıllar süren birikiminden faydalanmak, Türkçe öğretim seti ile karşılaştırmak ve bu verileri AOBM'deki yaklaşımlar doğrultusunda değerlendirmektir. Bu değerlendirme yapılırken aşağıdaki ölçütler temel alınacaktır:

1. Konuşma ve telaffuz etkinliklerinin üniteler içerisindeki dağılım oranı

2. Konuşma etkinliklerinin diğer temel dil becerileriyle ilişkilendirilme oranı
3. Etkinliklerin beceri alanlarına göre dağılımında konuşma becerisinin yeri
4. Telaffuz etkinliklerinin kitaplara göre dağılım oranları
5. Konuşma etkinliklerinin gerçekleşme anı dağılım oranları
6. Konuşma etkinlik türleri dağılım oranı
7. Konuşma etkinlikleri etkileşim türleri üzerine odaklanma oranı
8. Konuşma etkinlikleri görsel ve işitsel materyallerle destekleme oranı
9. Konuşma etkinliklerinin AOBM kazanımlarına uygunluk düzeyi değerlendirilmesi

4.1.1. Konuşma Etkinliklerinin Üniteler İçerisindeki Dağılım Oranları

A- Yedi İklim Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitabı

Yedi İklim Yabancılara Türkçe Öğretimi B1 düzeyi ders kitabında 8 ünite toplam 47 konuşma etkinliği bulunmaktadır. Bu alıştırmaların ünite içerisindeki dağılımları aşağıda yer alan tablodaki görüldüğü gibi farklılık gösterebilmektedir.

Tablo 4.1: Yedi İklim Yabancılara Türkçe Öğretimi B1 Ders Kitabı Konuşma Etkinlikleri Ünite İçerisinde Dağılım Oranı

Üniteler	Konuşma	Yazma	Okuma	Dinleme	Dilbilgisi	Kelime	Toplam
1. Ünite	5	4	9	3	7	1	29
K.İ.İ.	-	1	3	-	1	-	5
2. Ünite	9	6	12	5	4	2	38
K.İ.İ.	-	1	3	1	-	-	5
3. Ünite	6	6	13	3	6	2	36
K.İ.İ.	-	-	2	-	-	-	2
4. Ünite	5	2	16	3	7	2	35
K.İ.İ.	-	-	-	-	-	1	1
5. Ünite	5	5	6	3	5	2	26

K.İ.İ.	-	2	4	-	-	-	6
6. Ünite	6	8	10	4	3	1	32
K.İ.İ.	-	1	-	2	-	-	3
7. Ünite	5	5	7	3	5	4	29
K.İ.İ.	-	-	1	1	-	-	2
8. Ünite	6	5	8	3	9	2	33
K.İ.İ.	-	-	3	-	-	1	4
K.İ.İ.T.E.	-	5	16	4	1	2	*
T.E.	47	41	81	27	46	16	258

Yazma etkinlikleri ele alınırken dil bilgisi odaklı tamamlama alıştırmalarından ayrıştırılmıştır. Tamamlama, boşluk doldurma, cümleleri sıralama ve cümlelerdeki yapısal farklılıkları söyleme gibi etkinlikler dil bilgisi çalışmaları kapsamında değerlendirilmiştir. Cümleyi dil bilgisi kuralları kullanarak tekrar yazma alıştırmaları ise hem yazma hem de dilbilgisi olarak değerlendirilmiştir.

1. Ünite, konuşma etkinliklerinin sayısı toplamda 5 olup en çok okuma ile ve daha sonra dil bilgisi ilişkilendirildiği görülmektedir. Yazma ve dinleme becerisi ile ise hiç ilişkilendirilmemiştir.
2. Ünite, toplam 9 tane konuşma etkinliği bulunmaktadır. İlk üniteye göre sayısal oranda artış gözlenmektedir. Ayrıca konuşma etkinlikleri okuma dışında yazma ve dinleme becerileri ile ilişkilendirilmiştir. Konuşma etkinlikleri başka bir beceriyle eşleştirilmediğinde öğrenciye bir yönerge veya tartışma sorusu veya düşüncelerini ifade etmesi istenilen bir soru yöneltilmiştir. Fakat bunun yanında iş birliğine dayalı konuşma faaliyetleri içeren bir canlandırma etkinliği bulunmaktadır.
3. Ünite dil bilgisi ve yazma etkinliklerinde kullanılan tamamlayalım alıştırmaları çoğunlukla birlikte ele alınmıştır. Eğer öğrenilen bir dil bilgisi kuralını kullanarak öğrencilerden tamamlanması isteniyorsa bu etkinlik her ikisini kapsadığı düşünülerek değerlendirme yapılmıştır. Bu ünite ayrıca

konuşma etkinliklerinin diğer becerilerle ilişkilendirilme oranı oldukça düşüktür.

4. Üniteye bazı eşleştirme etkinlikleri ve fiillere dikkat ederek okuma etkinlikleri dil bilgisi odaklı olduğu için dil bilgisi kategorisinde ele alınmıştır. Konuşma etkinliklerinden ikisi karşılıklı konuşma faaliyetleri amaçlı hazırlanmıştır. Diğerleri ise öğrencilerin okuduklarını uygun kelimeler kullanarak sözlü özetlemeleri ve bir durumu veya hayallerini sözlü olarak anlatmalarını amaçlayan etkinliklerdir.
5. Üniteye, konuşma etkinlikleri gözleri bağlı olarak dokunduğu eşyanın adını söyleme oyunu ile başlamaktadır. Diyalog tamamlayıp canlandırma, anlatma ve düşünceleri soran beyin fırtınası etkinlikleri ile devam etmektedir. Bu üniteye sadece yazma becerisi ile ilişkilendirilmiştir.
6. Üniteye, konuşma etkinlikleri hem dinleme hem de yazma ile ilişkilidir. Geride kalan etkinliklerde ise hazırlıksız konuşma türlerinden birisi olan öğrencinin o an fikrini beyan etmesi istenmiştir.
7. Üniteye, konuşma becerisi sadece okuma ve dinleme ile ilişkilendirilmiştir. Diğer etkinliklerde ise belirli konular hakkında öğrencinin fikri istenerek serbest konuşma etkinlikleri planlanmıştır.
8. Üniteye ise çoğunlukla dil bilgisi çalışmalarına yer verildiği için temel beceriler geri planda kalmıştır. Bu üniteye konuşma etkinlikleri anlatma çalışmaları çerçevesinde yer almaktadır.

Yedi İklim Yabancılara Türkçe öğretimi B1 seviye ders kitabında toplamda 47 konuşma etkinliği bulunmaktadır. Becerilerin ilişkili şekilde yer alması bütüncül öğrenmeyi kolaylaştırdığı için etkin ve verimli bir öğretim olanağı tanımaktadır. Ünitelere girişte yer alan hazırlık çalışmaları konuşma etkinlikleri kapsamında değerlendirilebilmektedir. Ünite içerisinde ise konuşma etkinlikleri için belirli bir sıra izlenmemiş olup bazen dinleme sonrası bazen okuma öncesi şeklinde yerleştirilmiştir.

B- New English File Pre-Intermediate A2-B1 Seviye Ders Kitabı

New English File ders kitabı B1 düzeyi; A2-B1, B1 ve B1+ olmak üzere toplam üç kitaptan oluşmaktadır. Değerlendirme yapılırken hepsi ayrı tablolar halinde ele alınacaktır. İlk olarak hem A1 hem de B1 düzey için kullanılabilecek olan Pre-intermediate seviye ders kitabı ele alınacaktır. Bu kitapta her ünite sonunda yer alan

(revise&check) tekrar ve kontrol etme bölümünde yer alan alıştırmalar da tablodaki becerilere dahil edilmemiştir. Çünkü bu bölüm, ders içi etkinlik kapsamında değil öğrencinin kendisini değerlendirmesi kapsamında ele alınmıştır. Aynı şekilde karşılaştırma yapılmış olan Y.İ.T kitabında da değerlendirme bölümündeki alıştırmalar analize dahil edilmemiştir. Bunun dışında, telaffuz çalışmaları Yedi İklim kitabından farklı olarak ayrı başlık altında bu kitapta yer alması sebebiyle ayrı sütun açılarak ele alınmıştır.

İngilizce ders kitapları değerlendirilirken özellikle hangi beceri başlığı altında verildiyse etkinlik, o beceri ile ilgili sütunda yer almaktadır. Aksi halde beceriler birbirleriyle çok iç içe yerleştirilmiş olduğu için ayırt etmek zorlaşacaktır.

Tablo 4.2: Pre-Intermediate Ders Kitabı Konuşma Etkinlikleri Ünite İçerisinde Dağılım Oranı

Üniteler	Konuşma	Telaffuz	Yazma	Okuma	Dinleme	Dilbilgisi	Kelime	Toplam Etkinlik
1.Ünite	6	4	1	3	8	5	4	31
K.İ.İ.	-	-	-	-	2	1	1	4
2.Ünite	6	5	1	5	6	5	5	33
K.İ.İ.	-	-	-	1	1	1	1	4
3.Ünite	5	5	1	4	6	5	5	31
K.İ.İ.	-	-	1	-	1	-	1	3
4.Ünite	5	5	1	5	6	5	5	32
K.İ.İ.	-	1	1	-	3	1	-	6
5.Ünite	7	5	1	5	6	5	5	34
K.İ.İ.	-	1	-	1	2	-	2	6
6.Ünite	7	5	2	5	5	5	5	34
K.İ.İ.	-	2	1	2	3	-	-	8
7.Ünite	6	5	1	5	7	5	5	34
K.İ.İ.	-	-	-	1	1	1	-	3
8.Ünite	5	5	1	5	6	5	4	31
K.İ.İ.	-	-	1	1	2	-	-	4
9.Ünite	4	3	-	1	1	3	3	15

K.İ.İ.	-	-	-	-	1	2	-	3
K.İ.İ.T.E.	-	4	4	6	16	6	5	*
T.E.	51	42	9	38	51	43	41	275

Bu tabloda, 1. ünite, konuşma etkinlikleri kendini tanıtmaya, küçük grup çalışması, ikili grup çalışmaları, görev temelli öğrenci-öğretmen etkileşimi gerektiren çalışmalardan oluşmaktadır. Ayrıca bir tane etkinlik de dinleme becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Son olarak konuşma becerisi ile doğrudan ilişkili olan öğretmen desteği ile gerçekleştirilecek telaffuz becerisi ile ilgili f(4) alıştırmaya yer verilmiştir.

2. ünite, konuşma etkinlikleri, son tatilini belirli soru kalıpları kullanarak ikili çalışma halinde partnerine anlatma, sorular sorup cevap alma, ikili veya büyük gruplar halinde sorulara cevaplar verme, görsel olarak verilmiş resimleri kullanarak okumuş oldukları metindeki hikâyeyi yeniden oluşturma alıştırmalarından oluşmaktadır. Konuşma etkinlikleri kelime alıştırmaları ile ve okuma becerisi ile ilişkilendirilmiştir.

3. ünite, konuşma becerisi ile ilgili plan ve düzenlemeler hakkında konuşma yapma, tahmin etme alıştırmaları ve etkileşim içeren ikili soru cevap alıştırmaları yer almaktadır. Bunların dışında ise diyalog canlandırma ve oyun oynama etkinliği ile aktif katılım gerektiren konuşma etkinlikleri de mevcuttur. Vurgu yapılan kelimeler ses grupları ve söyleyişteki farklılıkları ayırt etmeye dayalı telaffuz alıştırmaları ile de konuşma becerisi desteklenmiştir.

4. ünite, dinleme, yazma ve dilbilgisi ile ilişkilendirilen konuşma becerisi etkinlikleri genellikle ikili çalışma gerektirmektedir. Telaffuz kısmında ise sesli harfler, cümle vurgusu ve kelime vurgusu gibi konular üzerine alıştırmalar vardır.

5. ünite, okuma, kelime ve telaffuz ile ilişkili konuşma alıştırmaları ve çeşitli konularda ikili grup çalışmaları yer almaktadır.

6. ünite, konuşma becerisi birden çok beceri ile ilişkili olarak ele alınmıştır. Bu durum öğretimin kalıcılığını sağlamakta oldukça etkili bir yöntemdir.

7. ünite, ikili çalışmalar, röportaj yapma, üçlü grup halinde veya öğrencinin okuduğunu bireysel olarak anlatması istenerek konuşma etkinlikleri düzenlenmiştir. Okuma etkinliği ile ilişkilendirilen bir etkinlik de bulunmaktadır.

8. ünite, okuma ve dinleme ile ilişkilendirilen etkinliklerle birlikte ikili grup çalışmaları konuşma becerileri ile ilgili çalışmalardandır.

9. ünite bu kitabın son ünitesidir ve diğer ünitelerin tekrarı niteliğindedir. Bu ünite de etkinlik sayısı diğer ünitelere göre daha az olmasına rağmen konuşma etkinliklerine de yer verilmiştir. Daha çok iletişimsel çalışmalar ve tekrara yönelik etkinlikler yer almaktadır.

Genel olarak değerlendirilecek olursa Pre-intermediate A2-B1 seviye ders kitabında konuşma etkinliklerinin sayısı 51'dir. Burada diğer becerilerle doğrudan ilişkili olan konuşma etkinlikleri ise yazma becerisi ile ilişkilendirme oranı tüm kitapta 4 etkinlik, okuma becerisi ile 6, dinleme becerisi ile 16, dil bilgisi ile 6, kelime ile 5 etkinlik olarak görülmektedir. Dinleme becerisinin en fazla okuma becerisi ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Bu veri daha sonraki adımlarda tabloların çözümlenmesinde ele alınacaktır. Dinleme, konuşmanın ön koşulu olarak görülmektedir. Ünite içerisindeki dağılımında ise bazen ünitenin girişinde bazen ise son alıştırmaya olduğu gözlemlenmiştir. Dört temel dil becerisinden yazma becerisine kıyasla konuşma becerisine daha fazla ağırlık verildiği; okuma ve dinleme becerisine göre ise daha az etkinlik olduğu saptanmıştır.

C- New English File Intermediate B1 Seviye Ders Kitabı

New English File serisi Intermediate B1 ders kitabı, B1 seviyesinin orta düzeyi olarak kabul edilmektedir. Tüm kitapta toplam 7 ünite ve bu ünitelerde toplam 37 tane konuşma etkinliği yer almaktadır.

Tablo 4.3: Intermediate Ders Kitabı Konuşma Etkinlikleri Ünite İçerisinde Dağılım Oranı

Üniteler	Konuşma	Telaffuz	Yazma	Okuma	Dinleme	Dilbilgisi	Kelime	Toplam
1.Ünite	6	4	1	5	5	4	5	30
K.İ.İ.	-	-	-	2	1	-	1	4
2.Ünite	5	5	1	4	8	5	5	33
K.İ.İ.	-	1	1	1	2	-	-	5
3. Ünite	4	4	1	4	7	4	4	28
K.İ.İ.	-	1	-	-	1	-	1	3
4. Ünite	8	4	1	4	7	4	4	32
K.İ.İ.	-	3	-	-	3	-	1	7
5. Ünite	5	4	1	4	6	4	5	29

K.İ.İ.	-	1	-	2	-	-	-	3
6. Ünite	5	4	1	4	6	5	4	29
K.İ.İ.	-	-	-	1	2	-	-	3
7. Ünite	4	4	1	5	6	5	5	30
K.İ.İ.	-	1	-	1	-	-	2	4
K.İ.İ.T.E.	-	7	1	7	9	-	5	*
T.E.	37	29	7	30	45	31	32	211

Tabloya göre Intermediate ders kitabında yer alan konuşma etkinlikleri dışında diğer becerilerin oranları şu şekildedir:

Telaffuz: 29, Yazma: 7, Okuma: 30, Dinleme: 45, Dilbilgisi: 31, Kelime: 32

Bu etkinlik oranları dikkate alındığında Intermediate seviye ders kitabında en fazla dinleme etkinliklerine yer verildiği söylenebilmektedir. Bu etkinliklerin ünite içerisindeki yeri değişmekle birlikte en fazla dinleme f(9) ardından telaffuz f(7) ve okuma f(7) becerisi ile ilişkilendirilmiş olduğu gözlemlenmiştir. İlişkilendirilme düzeyi açısından telaffuz, dinleme, okumadan sonra sırasıyla kelime etkinlikleri ve yazma becerileri gelmektedir. Fakat dilbilgisi ile ilişkilendirilmemiştir.

Intermediate düzeyi ders kitabının toplam 7 üniteden oluştuğu görülmektedir. 1. ünite grup tartışması, röportaj yapma ve sorulara cevap vererek ikiyeşerli konuşma gibi etkinlikler bulunmaktadır. Bu etkinlikler okuma ve dinleme beceri ile ilişkilendirilmiştir.

2. ünite konuşma etkinlikleri telaffuz, yazma, okuma ve dinleme etkinlikleriyle ilişkilendirilmiştir. 3 ve 4. ünite, telaffuz, dinleme ve kelime etkinlikleriyle; 5. ünite telaffuz ve okuma; 6. ünite okuma ve dinleme; 7. ünite ise telaffuz, okuma ve kelime etkinlikleriyle ilişkilendirilerek kullanılmıştır. Etkinliklerinin ünite içerisindeki dağılımları göz önünde bulundurulduğunda dinleme ve konuşma etkinliklerinin kullanım sıklıklarının diğer becerilere kıyasla daha sık olduğu tespit edilmiştir.

D- New English File Intermediate Plus B1 Seviye Ders Kitabı

New English File Intermediate Plus B1 ders kitabı B1 düzeyinin son kitabıdır. B1 ve B2 düzeyi arasında geçişi sağlamaktadır. Toplamda 10 ünitelerden oluşması sebebiyle bu

düzeyin en yoğun içeriğe sahip kitabını temsil etmektedir. Ünite içerisinde yer alan beceriler ve dağılım oranları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4.4: Intermediate Plus Ders Kitabı Konuşma Etkinlikleri Ünite İçerisinde Dağılım Oranı

Üniteler	Konuşma	Telaffuz	Yazma	Okuma	Dinleme	Dilbilgisi	Kelime	Toplam
1.Ünite	7	2	1	2	5	2	2	21
K.İ.İ.	-	-	1	1	4	-	-	6
2.Ünite	4	3	2	2	2	3	3	19
K.İ.İ.	-	-	1	2	1	-	-	4
3. Ünite	6	2	2	2	6	2	2	22
K.İ.İ.	-	1	1	1	4	-	-	7
4. Ünite	3	3	1	2	2	3	3	17
K.İ.İ.	-	1	-	-	-	-	-	1
5. Ünite	5	3	1	3	6	2	2	22
K.İ.İ.	-	2	-	1	1	1	-	5
6. Ünite	4	3	2	3	2	3	3	20
K.İ.İ.	-	-	1	2	1	-	1	5
7. Ünite	4	2	-	3	5	2	3	19
K.İ.İ.	-	-	-	1	-	-	-	1
8.Ünite	5	3	1	2	2	3	4	20
K.İ.İ.	-	-	1	2	1	-	-	4
9.Ünite	4	2	1	3	6	2	2	20
K.İ.İ.	-	-	1	1	-	-	-	2
10.Ünite	4	3	1	3	3	3	3	20
K.İ.İ.	-	-	-	2	3	-	-	5
K.İ.İ.T.E.	-	4	6	13	15	1	1	*
T.E.	46	26	12	24	39	25	27	199

Tablo 4.4 dikkate alındığında Intermediate Plus ders kitabında tüm ünitelerde toplam 46 konuşma etkinliği yer almaktadır. Sırasıyla diğerleri: telaffuz; 26, yazma; 12,

okuma; 24, dinleme; 39, dilbilgisi; 25, kelime ise 27 etkinlikten oluşmaktadır. Bu durumda Intermediate Plus ders kitabında etkinlik sayısı en fazla olan beceri konuşma becerisidir. Konuşma becerisi etkinliklerine en yakın orana ise dinleme becerisine dayalı etkinlikler sahip olmuştur. Diğer becerilerle ilişkilendirilme oranları söz konusu olduğunda ise en fazla dinleme becerisi ile birlikte yer verildiği daha sonra sırasıyla okuma, yazma ve telaffuz etkinlikleri içerisinde yer almıştır. Fakat diğer taraftan konuşma becerisi kelime ve dilbilgisi etkinlikleri ile ilişkilendirilmemiştir.

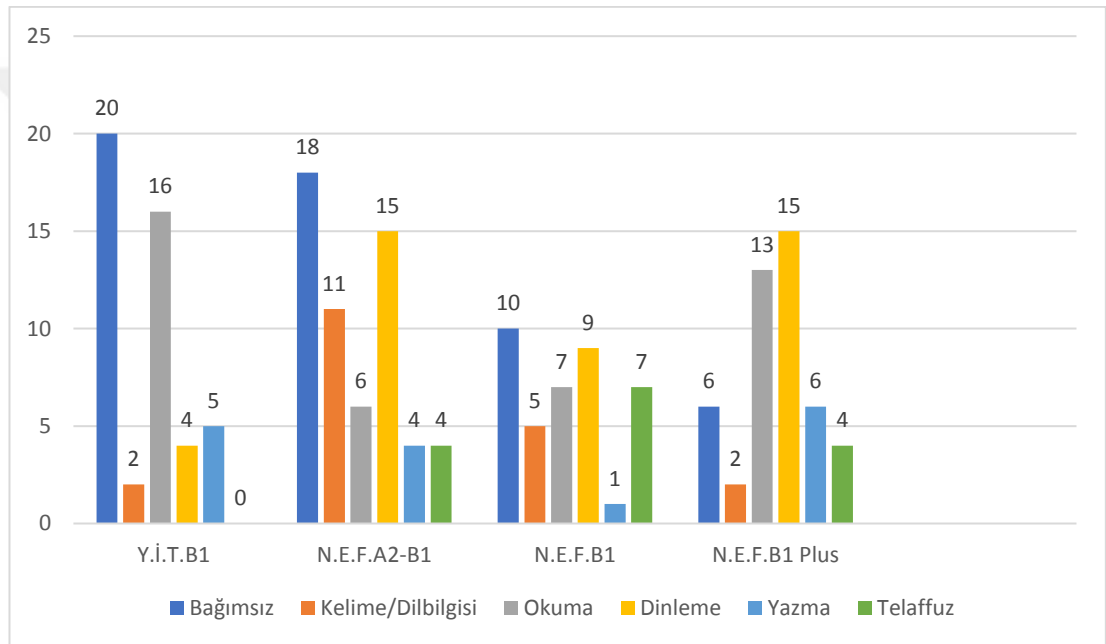
İngilizce ders kitaplarında beceriler birbirleriyle iç içe geçmiş gibi kullanılmaktadır. Dolayısıyla herhangi bir okuma metnine başlarken hazırlık etkinliği başlığı altında öğrencilerle mini diyaloglar kurulması konuşma bariz değilse konuşma etkinliği olarak ele alınmamıştır. Burada dikkate alınan kriter, o etkinliğin özellikle konuşma becerisini geliştirme amaçlı yer verilip verilmediğidir. Ayrıca bu kitapta alıştırmaların bitiminde her ünite sonunda pratik İngilizce adında bir bölüm bulunmaktadır. Bu bölüm çoğunlukla dinleme ağırlıklı olup ünite tekrar etkinlikleri barındırdığından konuşma etkinlikleri bağlamında değerlendirmeye alınmamıştır.

Üniteler içerisinde betimleme, ikişerli grup çalışmaları, grup tartışması, ikişerli sohbet, kelime veya cümle gruplarını tekrar etme ve diyalog canlandırma gibi konuşma etkinlik türleri yer almaktadır. 1,2,4,6,8 ve 10. üniteler içerisinde en fazla yer verilen beceri konuşma olmuştur. Dolayısıyla kitabın yarısından fazlasında kullanım sıklığı bakımından en fazla konuşma etkinlikleri yer aldığı söylenebilmektedir. Konuşma etkinliklerinin tüm kitap içerisindeki oranı dikkate alındığında dahi aynı sonuca ulaşılabilmektedir.

4.1.2. Konuşma Etkinliklerinin Diğer Temel Dil Becerileriyle İlişkilendirilme Oranları

Dil becerileri etkinliklerde ayrı bir biçimde bulunduğu gibi bütünleşik olarak da yer alabilmektedir. Ancak dil becerilerinin iç içe geçmiş bütünleşik olarak etkinlikler içerisinde verilmesi öğrenmeyi etkili kılmaktadır. (Akbarov ve Aydoğan, 2014). Bu analiz kapsamında dil becerileri incelenirken hiçbir beceriyle ilgisi olmadan yer alan etkinlikler bağımsız etkinlik, okuma, dinleme, yazma, kelime ve dilbilgisi ile ilişkilendirilmiş olanlar ise ilişkilendirilme oranları ile gösterilecektir. B1 düzeyinde bu değerlendirme yapılırken 3 kitap göz önünde bulundurulacaktır.

Şekil 4.1’de diğer becerilerle ilgisi olmayan konuşma etkinlikleri bağımsız etkinlik olarak değerlendirilmiş olup diğer temel becerilerle ilişkilendirilenler o becerinin yer aldığı sütunu temsil etmektedir. Kelime ve dilbilgisi etkinlikleri ile ilişkilendirilme oranı ise çok düşük olduğundan bu etkinlikler birlikte ele alınmıştır. Bunların yanında Yedi İklim B1 (Y.İ.T.B1) ders kitabında birden fazla beceri ile ilişkilendirilmiş 4 tane konuşma etkinliği yer almaktadır. New English File Pre-Intermediate (E.F.A2-B1) ders kitabında 3 etkinlik, English File Intermediate (E.F.B1) ders kitabında 3 etkinlik, English File Intermediate Plus (E.F.B1 Plus) ders kitabında ise toplam 7 etkinlik birden çok beceri ile eşleştirilmiştir.

Şekil 4.1: Konuşma Etkinliklerinin Diğer Becerilerle İlgisi

Şekil 4.1’de görüldüğü gibi konuşma etkinlikleri Yedi İklim Türkçe B1 ders kitabında en fazla bağımsız etkinlik olarak yer alırken diğer becerilerle ilişkilendirildiğinde sırasıyla okuma, yazma, dinleme, kelime/dilbilgisi etkinlikleri yer almaktadır.

English File Pre-Intermediate ders kitabında, konuşma becerilerinden 18 tanesi bağımsız etkinlik diğerleri ise en fazla dinleme ve daha sonra da kelime/dilbilgisi, okuma ve en az ise yazma ve telaffuz becerisi ile ilişkilendirilmiştir.

English File Intermediate ders kitabında, yine diğer kitaplarda olduğu gibi bağımsız etkinliklerin oranı diğer becerilerle birlikte verilme durumuna göre daha fazla iken, B1 düzeyinin ilk kitabı olan Pre-Intermediate kitabına göre de konuşma etkinlikleri daha

fazla beceri ile ilişkilendirildiği gözlemlenmiştir. Etkinlikler en fazla dinleme ve sonra telaffuz ve okuma ile en az da yazma becerisi ile ilişkilendirilmiştir.

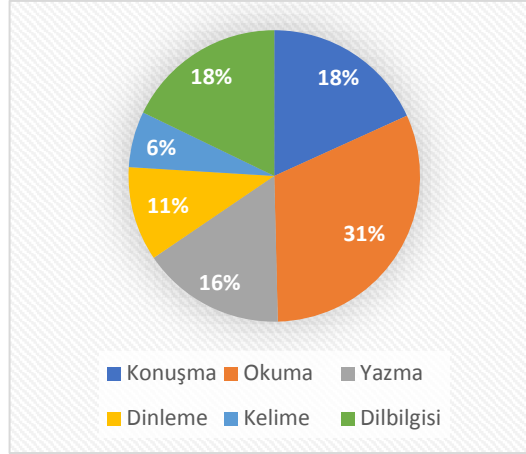
English File Intermediate Plus ders kitabında ise, diğer serinin tüm kitaplarından farklı olarak bağımsız etkinliklerin oranından daha fazla olarak diğer becerilerle ilişkilendirilmiş etkinlikler yer almaktadır. Dinleme etkinlikleri konuşma becerileri ile en fazla ilişkilendirilen etkinlikler olup, kelime/dilbilgisi etkinlikleri ile en az ilişkilendirilen etkinlikler olmuştur. Dinleme f(15), okuma f(13) ve yazma f(6) etkinlikleri de diğer kitaplara oranla en fazla bu kitapta konuşma etkinliği ile birlikte verilmiştir. Bağımsız yer alan konuşma etkinliklerinin oranı ise ilk kez bu kitapta f(10)'un altındadır.

Bütün kitaplardaki etkinliklerin ilişkilendirilme oranına bakılacak olursa, N.E.F. A2-B1 ders kitabı etkinlik ilişkilendirme oranı en az kitap olduğu görülmektedir. Bağımsız etkinlikler en fazla bu kitapta yer almaktadır. Bu kitabı daha sonra Y.İ.T. B1 ders kitabı izlerken, İngilizce kitaplarda seviye biraz daha arttıkça daha fazla beceri ile ilişkilendirildiği son kitaptaki oranlardan açıkça anlaşılabilir. Burada Y.İ.T. ders kitabının B1 düzeyinde tek kitap olmasının da etkisi büyüktür. İngilizce B1 seviyesi için üç ayrı kitap hazırlanmıştır. Dolayısıyla etkinliklerdeki çeşitliliğin giderek artması anlaşılabilir boyuttadır.

4.1.3. Etkinliklerin Beceri Alanlarına Göre Dağılımında Konuşma Becerisinin Yeri

Her bir üniteye yer alan konuşma etkinliği sayısı, üniteler ayrı ayrı tabloya yerleştirilerek konuşma etkinlikleri ünite içerisindeki dağılım oranları başlığı altında gösterilmiştir. Bu bölümde ise 1. bölümdeki verilerden yararlanarak konuşma etkinliklerinin beceri alanlarına göre dağılımındaki oranı değerlendirilecektir.

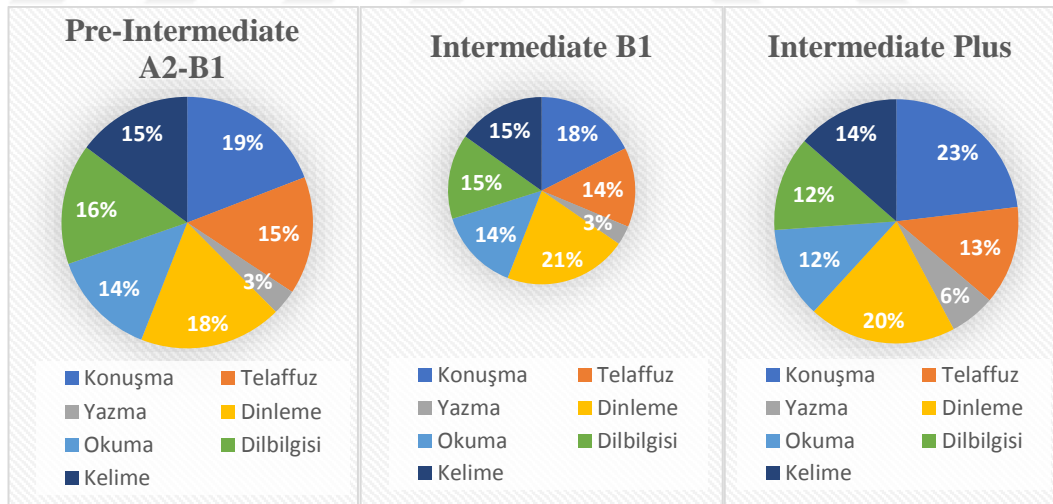
A- Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Ders Kitabı-B1

Şekil 4.2: Y.İ.T. Ders Kitabında Etkinliklerin Beceri Alanlarına Göre Dağılımı

Şekil 4.2’de yer alan veriler incelendiğinde Yedi İklim ders kitabında konuşma becerileri alıştırmaları kitabın %18’lik bölümünü oluşturmaktadır. Okuma becerisi ise %31’lik oranla kitapta en fazla yer verilen etkinlik türü olmuştur. Konuşma ile dilbilgisi becerisinin oranları eşittir. Dolayısıyla ikisinin de okuma becerisinden sonra kitapta önem verilen 2. beceri oldukları söylenebilmektedir.

B- New English File Ders Kitapları

Şekil 4.3: N.E.F., A2-B1, B1, B1 Plus İngilizce Ders Kitaplarının Beceri Alanlarına Göre Dağılımı

N.E.F. ders kitaplarında A2-B1 seviyesinde konuşma etkinliklerinin kitap içerisindeki oranı diğer becerilere kıyasla %19 ile en yüksek orandır. Konuşmadan sonra ise sırasıyla kitapta dilbilgisi-telaffuz, okuma, dinleme ve yazma etkinlikleri yer almaktadır. B1 seviyesi ders kitabında A2-B1’e göre daha düşük bir orana %18 ile

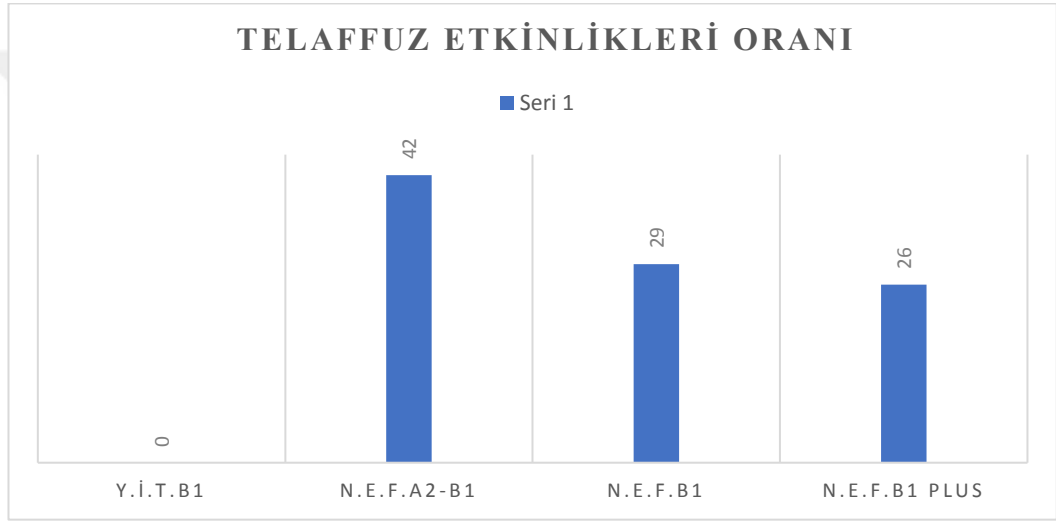
kitapta en fazla yere sahip 2. beceri konuşma becerisi olmuştur. En fazla yer verilen beceri ise %21 oran ile bu kez dinleme becerisi olmuştur. Bu kitapta A2-B1'e göre dinleme becerisinin daha fazla yer aldığı söylenebilmektedir. Son olarak B1+ ders kitabında ise en yüksek oranla konuşma becerisi alıştırmaları yine en fazla yer verilen etkinlikler olmuştur. Bu ders kitapları arasında konuşma etkinlikleri bağlamında kullanım sıklığı en çok olan kitap B1+ ders kitabı olmuştur. B düzeyi İngilizce ders kitaplarında seviye biraz daha ilerledikçe nispeten konuşma etkinliklerine verilen önemin arttığı söylenebilmektedir. Bu durum, iletişimsel yetkinliğe üst düzeylerde daha fazla dikkat edildiğini açıklar niteliktedir. Tüm kitaplarda ortak bir oran olarak ise en az yer verilen beceri türü yazma becerisi olduğu göze çarpmaktadır.

Y.İ.T ders kitabı ve N.E.F. ders kitapları karşılaştırmalı olarak ele alınacak olursa; Y.İ.T ders kitabında yer alan etkinliklere göre önem verilen beceri konuşma değil, okuma becerisidir. Okumadan hemen sonra yer verilen beceri olsa da konuşmanın geri planda kaldığı söylenebilmektedir. Genel bir bakış ile becerilere dayalı etkinliklerin bu kitapta eşit oranda dağılmadığı anlaşılmaktadır. Fakat diğer taraftan N.E.F ders kitaplarında Y.İ.T.'de hiç değerlendirilmeyen bir alan olan telaffuz etkinlikleri yer almaktadır. Bu durum söz konusu ders kitapları arasında adil bir değerlendirme yapılmasını engelleyebilir. Ancak, yine de N.E.F. ders kitaplarında Y.İ.T ders kitaplarına göre konuşma becerisine daha fazla yer verildiği açıkça görülmektedir. Tüm beceri alanları dil öğrenmenin temel yapıtaşlarını oluşturmaktadır. Dolayısıyla kitaplarda her birine eşit oranda önem verilmesi gerekmektedir.

4.1.4. Telaffuz Etkinliklerinin Ders Kitapları İçerisindeki Dağılım Oranları

Yabancı dil öğretiminde en fazla zorlanılan becerilerden birisi olan konuşma becerisinde konuşmanın alt unsurlarından olan sesletim, diğer adıyla telaffuz, hedef dilin ses özelliklerine hâkim olmayı gerektirir. Yabancı dil öğrencilerinin öğrenmek istedikleri dil ile kendi dili arasındaki ses yapısı farklılıkları konuşma etkinliklerinin gerçekleştirilmesini önleyebildiği, akıcılık, anlaşılabilirlik ve açıklık gibi özelliklere gölge düşürebildiği için oldukça önemlidir. Dolayısıyla yabancı dil öğretimi ders kitaplarında sesletim etkinliklerine yer verilmesi konuşma becerileri gelişimi için temel gerekliliklerdendir.

Şekil 4.4'te görüldüğü gibi telaffuz etkinlikleri Y.İ.T ders kitabında hiç yer almamıştır. Farklı alfabeyi kullanan, anadilinin ses yapısı Türkçenin ses yapısından farklı olan öğrenciler konuşma etkinlikleri kitap içerisinde ne kadar yeterli olursa olsun zorluk yaşayabilirler. İngilizce ders kitaplarına bakıldığında ise dağılımda en yüksek orana A2-B1 ders kitabının sahip olduğu gözlenmektedir. B1 seviyesi kitaplarda beceri düzeyi arttıkça sesletim çalışmalarının oranı azalmaktadır. Bu durum bu kitapları kullanarak orta seviyeye gelen öğrencilerin seviyeleri arttıkça giderek daha az sesletim etkinlikleriyle karşılaşacağı anlamına gelmektedir.

Şekil 4.4: Y.İ.T., N.E.F. A2-B1, N.E.F. B1 ve N.E.F. B1 Plus Ders Kitapları Telaffuz Etkinlikleri Oranı

Sesletim etkinlikleri N.E.F. ders kitaplarında genellikle dinleme becerisi ile ilişkilendirilmiş olup sadece hedef kelime ya da kelime gruplarının seslendirilerek tekrarı ile konuşma etkinliklerine yardımcı olması amaçlanmıştır. Analiz edilirken ayrıca konuşma becerisi ile ilişkilendirilmediği sürece konuşma etkinliklerine dahil edilmemiştir. Söz konusu kitaplarda yer alan telaffuz etkinlik türleri ve amaçları çeşitlilik göstermektedir. Ünite hedeflenen dilbilgisi etkinliklerinde, hedef dilde yaygın kullanılan sesler, seslerin fonetik görselleri, cümle, kelime ve hece vurgusu, ritim ve tonlama çalışmaları yer almaktadır.

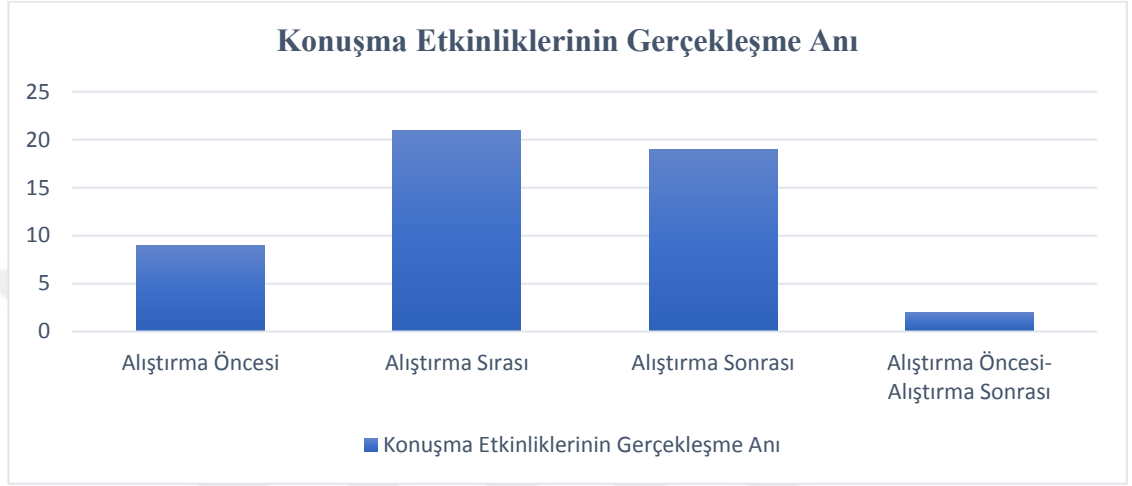
4.1.5. Konuşma Etkinliklerinin Gerçekleşme Anı Dağılım Oranları

Konuşma etkinlikleri, öncesi, sırası ve sonrası gibi çeşitli aşamalardan oluşmaktadır. Bugün yabancı dil öğrenen bireyler için en yaygın kullanılan ders aşamaları sunum, alıştırtma ve ürün yani sonuç elde etme kısımlarıdır. Sunum aşamasında alıştırtma öncesinde öğretmen bilgi sağlayıcı konumundadır. Öğrencinin konuşma dilini üretmesi için içerik odaklı veya yapı odaklı girdileri kullanıma sunulmaktadır. Amaç konuşulacak konuya hazırlanmak, konuya ya da duruma öğrenciyi motive etmektir. Alıştırtma aşamasında öğretmenin desteği ile öğrenci; hedef dilde kelime, dilbilgisi, söylem bilgisi ve akıcılığını geliştirebilmek için dili kullanma imkânı bulmaktadır. Bu aşamada öğrenciler ikili, grupla veya bireysel çalışarak etkinlik sürecine dahil olurlar. Son aşama ise, çıktının alındığı bölümdür. Burada artık öğrenci açık uçlu görevler aracılığıyla destek almadan hedef dilde konuşmaya başlamaktadır. Fakat konuşma odaklı ders etkinliğinden öte, konuşma etkinlikleri ders kitaplarında yer alma oranı incelenecek olduğundan diğer beceriler ile ilişkisi oranında değerlendirme yapılacaktır. Bu durumda beceri öncesi, sırası ve sonrası aşamaları göz önünde bulundurulmaktadır. Konuşma öncesi veya sunum aşaması ders kitaplarında değil öğretmen kitaplarında yer alan bir hazırlık sürecidir. Konuşma etkinlikleri ders kitaplarında genellikle bir etkinliğe başlamak için hazırlık etkinliği olarak, başı başına bir alıştırtma olarak veya alıştırtma sonrası anlaşılabilirliği kontrol etme, bilgileri kullanma amaçlı yer almaktadır. Bu kitaplar analiz edilirken, konuşma becerileri ile ilgili etkinliklerin hedef alıştırtmadan önce veya sonra gelmesi durumuna bakılacak veya ana etkinliğin konuşma olması durumu dikkate alınacaktır.

Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı

Yedi İklim Türkçe Öğretimi ders kitabında üniteye giriş kısmında bulunan ünite hazırlık çalışmaları, alıştırtma öncesi olarak kullanılmıştır. Diğer konuşma etkinlikleri de ana alıştırtma yani alıştırtma sırası, ana alıştırtma sonrasında veya son olarak da hem alıştırtma öncesi hazırlık hem de alıştırtma sonrası öğrenilenleri pekiştirme amaçlı kullanılmıştır. Alıştırtma öncesi konuşma etkinlikleri genellikle üniteye hazırlık amaçlı kullanılmış olup, 2 tanesi dinleme ve yazma öncesi hazırlık çalışmalarından oluşmaktadır. Şekil 4.5'te görüldüğü gibi, konuşma etkinlikleri ana alıştırtma olarak daha fazla yer almaktadır. Ana alıştırtmalar ise karşılıklı konuşma, tartışma, diyalog oluşturma ve görsel hakkında konuşma gibi etkinlik türlerinden oluşmaktadır.

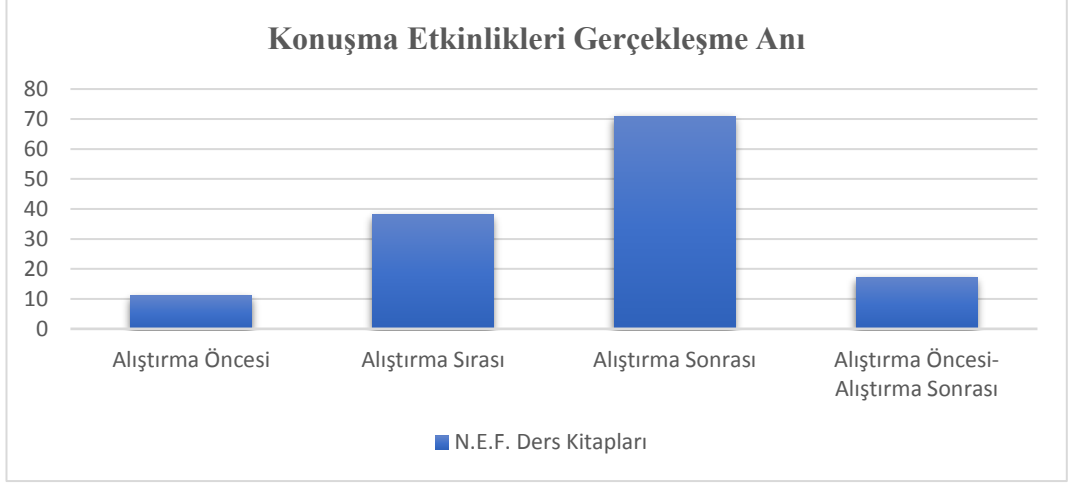
Genellikle tema hakkında öğrenci görüşlerinin ifade edilmesi için tek taraflı soruların yöneltildiği alıştırmalardır. Alıştırma sonrasında ise 19 etkinlik yer almakta olup bunlardan 15'i okuma etkinlikleri sonrası, 3'ü dinleme sonrası ve 1 tanesi de yazma sonrası konuşma alıştırmalarıdır.

Şekil 4.5: Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti B1 Ders Kitabı Konuşma Etkinlikleri Gerçekleşme Anı Dağılımı

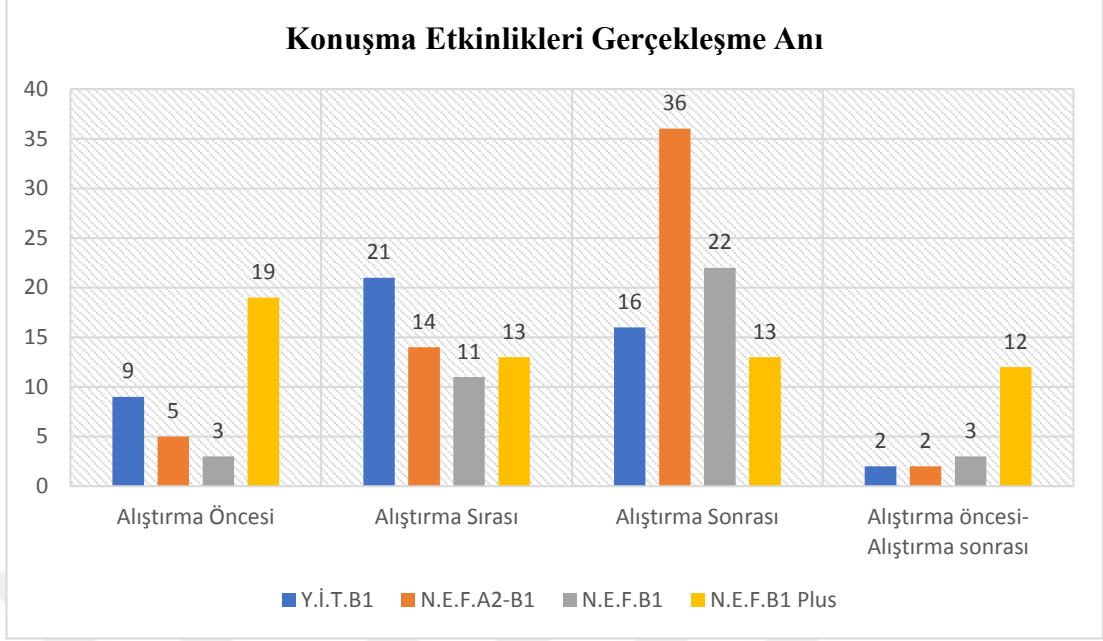
New English File Ders Kitapları

New English File ders kitaplarının B1 seviyesinde toplam 3 kitaptan oluştuğu önceki bölümlerde belirtilmişti. Bu kitaplardaki konuşma etkinlikleri gerçekleşme anına göre karşılaştırma açısından daha net bilgiler elde edebilmek için hepsi birlikte değerlendirilmiş ve toplam etkinlik oranları hesaplanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre Şekil 4.6'da görüldüğü gibi konuşma etkinlikleri en fazla ana alıştırma sonrası etkinliklerden oluşmaktadır. Ana alıştırma sonrası etkinliklerin sayısı 70 olup bu etkinlikler dinleme, okuma veya telaffuz etkinliklerinden sonra hedef tema ile ilgili öğrencilerin fikirlerini ifade etmesini isteyen, görev temelli ve grup çalışmaları içeren konuşma etkinliklerini kapsamaktadır.

Şekil 4.6: N.E.F. Ders Kitapları Konuşma Etkinlikleri Gerçekleşme Anı Dağılımı

Y.İ.T ve N.E.F. ders kitapları karşılaştırılmalı olarak ele alındığında kitapların her birinin oranları göstermektedir ki; alıştırma sonrası etkinlikler N.E.F. kitaplarında yoğunlaşmışken, Y.İ.T. ders kitaplarında ise alıştırmanın kendisi olarak yani bağımsız alıştırma olarak daha fazla yer almaktadır. Bu durum, Y.İ.T. ders kitabında konuşmanın diğer becerilerle daha az ilişkilendirilmiş olduğunu da ortaya koymaktadır. Fakat tüm kitaplar arasında Şekil 4.7'ye göre bir değerlendirme yapıldığında alıştırmanın kendisi ve sonrası verilerinin oransal olarak daha yüksek olduğu görülmektedir. N.E.F. ders kitaplarında B1 seviyesi içerisinde düzey arttıkça alıştırma sonrası olarak yer alan etkinlik oranının giderek azaldığı fakat yine de en fazla burada etkinliklerin yoğunlaştığı söylenebilmektedir. Y.İ.T. ders kitabında ise, en fazla ana alıştırma olarak yer alan konuşma etkinlikleri N.E.F. ders kitaplarına göre daha orantısal dağılım gösterdiği görülmektedir.

Şekil 4.7: Y.İ.T ve N.E.F. Ders Kitapları Konuşma Etkinlikleri Gerçekleşme Anı

4.1.6. Konuşma Etkinlik Türleri Dağılım Oranları

Konuşma becerileri öğretiminde kullanılan yöntemlere göre teknikler çeşitlilik göstermektedir. Konuşma becerisi öğretim teknikleri ise konuşma etkinlik türlerini oluşturmaktadır. Konuşma etkinlik türlerinin çeşitliliği, farklı öğretim yöntemlerinin kullanılması anlamına gelirken aynı zamanda farklı öğrenme alanlarını geliştirdiğinden öğretimin verimliliğini de artırmaktadır.

Konuşma becerisinin başarılı bir şekilde edinilebilmesi için kullanılan etkinliklerin çeşitliliği, anlamlı ve anlatılmak istenen konu odaklı içeriklerin yer alması, dil öğelerinin iletişimsel öğelere göre daha az yer alması ve bu doğrultuda anlaşılır, işe yarar girdi sağlamak gerekmektedir (Nation ve Newton,2009). Bu işe yarar girdiler, öğretim faaliyetleri sonucunda verimli çıktılar alabilmenin ön koşulunu oluşturmaktadır. Öğrencilerin ihtiyaçlarına göre hazırlanan konuşma etkinlik türleri çeşitliliği, görsel ve işitsel öğelerle zenginleştirilmiş olması, gerçeğe yakınlık düzeyi ve iletişimsel becerileri geliştirmeye yönelik olması öğretimi olumlu yönde etkileyecektir.

A- Yedi İklim Yabancılar Türkçe Öğretimi Ders Kitabı Konuşma Etkinlik Türleri

Y.İ.T. B1 ders kitaplarında yer alan konuşma etkinlik türleri alan yazın tarandığında konuşma etkinlik türleri ile ilgili yapılmış çalışmalardan hareketle çeşitli

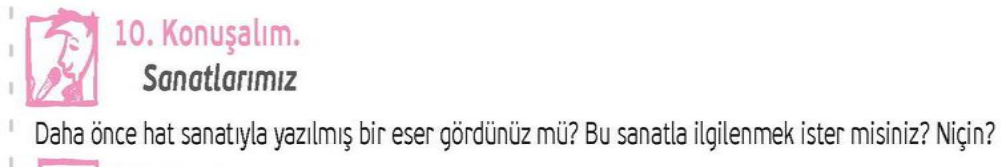
sınıflandırmalar yapılarak incelenmiştir (Çolak,2018; Kocayanak, 2021 ve Özbal, 2019). Bir alıştırmada bazen birden çok görev verilerek söz konusu etkinliğin yanında konuşma etkinliğinin de gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır. Dolayısıyla inceleme yapılırken bazı alıştırmaların birden fazla etkinlik türü kapsamında değerlendirilebildiği göz önünde bulundurulmalıdır. Yapılan değerlendirmeler sonucunda Yedi İklim B1 ders kitabında yer alan konuşma etkinlik türleri şu şekilde sıralanabilmektedir:

Isınma (Warm-up): Konuya giriş yaparken etkinliklerden önce öğrencileri konuya hazırlamak amaçlı oluşturulmuşlardır.

Şekil 4.8: Isınma(warm-up) Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B1,10)

Açık Uçlu Sorular: Bu soru türlerinde öğrencilerin düşüncelerini dile getirmesi, yeni fikirler üretmesi, bir problem hakkında konuşması ve deneyimlerini kendi kelimeleriyle ifade etmesi amaçlanmaktadır. Y.İ.T.B1 ders kitabında bazı etkinlikler hem açık uçlu hem de başka bir etkinlik türü kapsamında değerlendirilmiştir.

Şekil 4.9: Açık Uçlu Soru Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B1,32)

Kısa Cevaplı Sorular: Sorunun cevabı için bilgi istenildiği sorulardır. Bilgi, kavrama gibi alt düzey beceriler için kullanılmaktadır. Örnekteki alıştırmada inceleyelim ifadesi ile hem görselden yararlanarak konuşma hem de cevap kısa bilgi içerdiğinden kısa cevaplı etkinlik türüne örnek gösterilebilmektedir.

Şekil 4.10: Kısa Cevaplı Soru Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B1,60)

Tartışma: İletişim becerilerini geliştirmek için kullanılan, bir konu üzerinde çözüm önerileri getirmenin amaçlandığı alıştırmalardır.

Şekil 4.11: Tartışma Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B1,23)

Karşılaştırma: En az iki olayın benzer ve farklı yönlerinin ele alındığı etkinlik türüdür.

Şekil 4.12: Karşılaştırma Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B1,18)

Şarkı Söyleme: Mekanik bir alıştırma türüdür. Sesleme ve ritme odaklanılmaktadır.

Şekil 4.13: Şarkı Söyleme Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B1,29)

Diyalog canlandırma (Role-play): Öğrencilerin iletişimsel becerilerini geliştirmesini sağlayan gerçek hayat durumlarıyla karşılaşma imkânı veren alıştırmalardır. Y.İ.T.B1 ders kitabında yer alan diyalog canlandırma etkinliklerinden ikisinde diyalogun bir kısmı verilmiş geri kalanının ise tamamlayarak canlandırılması istenmiştir. Ayrıca B1 düzeyi canlandırma etkinliklerinde hazır olan bir diyalogu canlandırma değil, diyalogu oluşturarak veya tamamlayarak canlandırma çalışmasının gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır.

14. Karşılıklı konuşalım. Dün Öğrendiklerimiz

Arkadaşınız dün Türkçe kursuna gelmedi ve size kursta neler öğrendiğinizi soruyor. Bu konuda arkadaşlarınızla canlandırma çalışması yapınız.

Şekil 4.14: Diyalog Canlandırma Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B1,77)

Görsel Yardımıyla Konuşma: Bu etkinlik türünde görsel öğelerden faydalanarak öğrencilerin anlatma becerilerini geliştirmek amaçlanmaktadır.

3. Konuşalım. Rüyalar Âlemi

- * Görsellerdeki rüyalarda neler anlatılıyor olabilir?
- * Sizi en çok etkileyen bir rüyanızı anlatınız.

Korkunç bir rüya

İlginç bir rüya

Mutlu bir rüya

Şekil 4.15: Görsel Yardımıyla Konuşma Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B1,112)

Betimleme: Öğrencilerin bir yeri veya bir nesneyi fiziksel özellikleri yardımıyla açıklaması beklenen alıştırmalardır.

6. Anlatalım. Hayalimdeki Ev

1. Oturduğunuz evi tanıtınız.
2. Hayalinizdeki evi anlatınız.

Şekil 4.16: Betimleme Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B1,81)

Anı/Hikâye Anlatımı: Öğrencilerin başlarından geçen olayları veya bildikleri bir hikâyeyi öyküleştirecek anlatmaları istenen alıştırmalardır.

2. Konuşalım. Aşk Öyküleri

Tahir ile Zühre bir Türk halk hikâyesidir. Siz de kültürünüze ait bir aşk hikâyesini arkadaşlarınıza anlatınız.

Şekil 4.17: Anı/Hikâye Anlatımı Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B1,151)

Kelime havuzundan yararlanarak konuşma: Konu ile ilgili hedef kelimelerin yer aldığı kelime havuzu yardımıyla yönergedeki görevin gerçekleştirilmesi beklenen alıştırmadır. Aşağıda yer alan örnek hem kelime havuzundan yararlanarak konuşma etkinliği hem de canlandırma etkinliği olarak değerlendirilmiştir.

Anlatım. / Kelimelerden hareketle müşteri-emlakçı, kurs müdürü-öğrenci ya da servis görevlisi ve müşteri diyalogları oluşturunuz ve canlandırınız.

Şekil 4.18: Kelime Havuzundan Yararlanarak Konuşma Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B1,88)

Oyun: Konuşma becerilerini iletişimsel ve eğlenceli bir şekilde kullanabilecek ortam sunan etkinliklerdir.

2. Oyun zamanı Körebe

Gözleri bağlanan öğrencinin dokunarak sınıftaki eşyaları bilmesi ve söylemesi istenir.

Şekil 4.19: Oyun Oynama Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B1,93)

Anlatım/Yönlendirme: Doğrudan konuşma stratejilerinin kullanılmasına yardımcı olan öğrencinin bildiği genel bir konuda veya detaylı özel bilgi içermeyen konuları anlatabilmesidir. Ülkesi hakkında bir etkinlik ile ilgili bilgi vermesi veya sevdiği yemeğin yapılışını anlatması örnek gösterilebilir.

Konuşalım. / Sizin ülkenizde de engelli ve ünlü bir sanatçınız var mı?

Şekil 4.20: Anlatım/Yönlendirme Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B1,106)

Sorulara cevap vererek konuşma: Öğrencilerin anlatım becerilerini geliştirmeye yardımcı olarak ve bir metinle veya bir konu ile ilgili sıralanan çeşitli sorulara cevap verilerek gerçekleştirilen konuşma etkinlikleridir. Belirli bir amaca yönelik, örneğin dinleme metnini dinledikten sonra onunla ilgili sorular yardımıyla konuşma etkinliklerinin gerçekleşmesi amaçlanmaktadır.

6. Dinleyelim, anlatalım. Ağustos Böceği ile Karınca

Ağustos Böceği niçin aç kalıyor?
Karınca niçin yemeğini Ağustos Böceği ile paylaşmıyor?

Şekil 4.21: Sorulara cevap vererek konuşma Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B1,106)

Görev Temelli Konuşma: Bu etkinlik türünde öğrencilerin belirtilen hedefler, gerçekleştirdikten sonra konuşmaya başlamaları gerekmektedir. Bu hedefler, ‘İşaretleyelim, konuşalım.’ veya ‘Eşleştirelim, anlatalım.’ gibi yönergelerden oluşmaktadır.

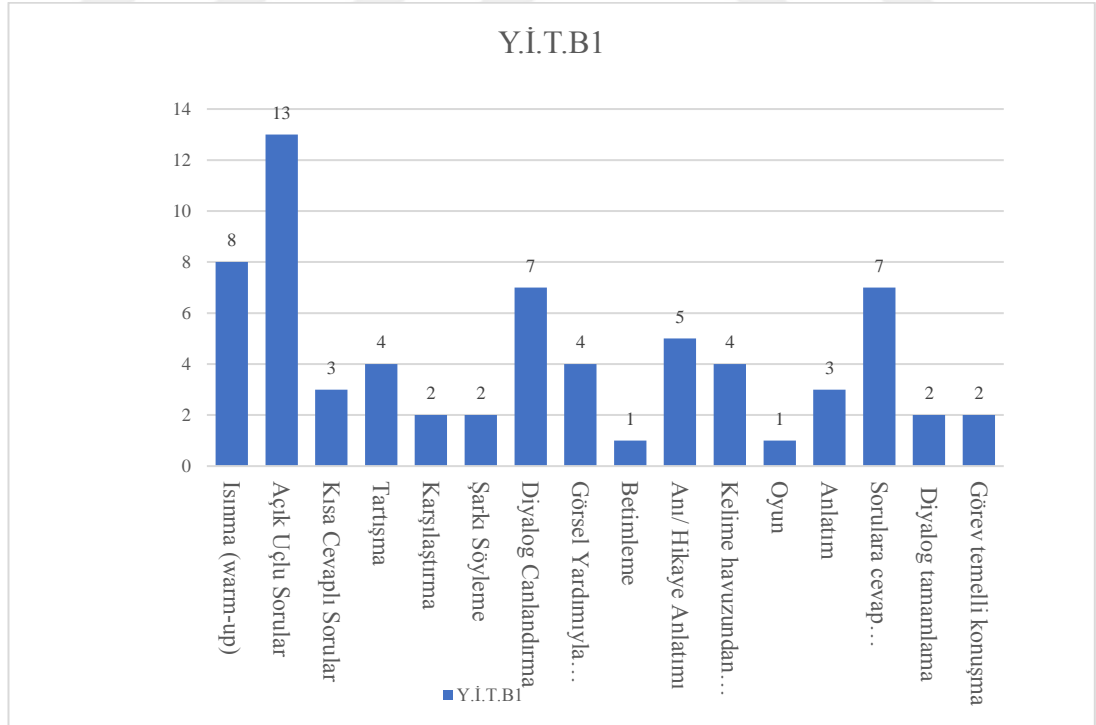

İşaretleyelim, konuşalım. / Haberleri nereden takip edersiniz? Niçin

televizyon internet gazete radyo

Şekil 4.22: Görev Temelli Konuşma Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B1,44)

Bu etkinlik türleri ayrı ayrı analiz edilecek, Türkçe ve İngilizce kitapları ayrı şekiller yardımıyla karşılaştırılacaktır.

Şekil 4.23: Yedi İklim Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitabı Konuşma Etkinlik Türleri Dağılım Oranları

Şekil 4.23'den de anlaşıldığı gibi Y.İ.T. B1 ders kitabında 16 konuşma etkinlik türüne yer verilmiştir. Bazı alıştırmalar birden fazla alıştırma türüne uygun olarak hazırlanmıştır. Değerlendirme yapılırken yer aldığı tüm türler için şekilde ayrı olarak gösterilmiştir. Bu alıştırma türlerinin kullanım sıklığı göz önünde bulundurulduğunda en fazla açık uçlu sorulara yer verildiği görülmektedir. Ardından sırasıyla ısınma alıştırmaları, diyalog canlandırma ve sorulara cevap vererek konuşma etkinliklerinin sıklıkla yer verilen etkinliklerden olduğu anlaşılmaktadır. Diyalog canlandırma alıştırmalarına fazla yer verilmesi dil kullanıcılarının anlamlı bağlamlarda belirli ifade kalıplarını kullanabilmelerini sağlamaktadır. Kullanım sıklıkları en düşük alıştırma türleri artarak sırasıyla; betimleme, oyun ve daha sonra karşılaştırma, şarkı söyleme, diyalog tamamlama, görev temelli konuşma, kısa cevaplı sorular ve anlatım etkinlikleridir. Tartışma, anı/hikâye anlatımı, görsellerden ve kelime havuzundan yararlanarak konuşma etkinlikleri orta sıklıkta kullanılmıştır. Kullanım sıklığı en fazla olan alıştırmalardan olan açık uçlu sorular, öğrencilerin düşünme becerilerini geliştirmeye, kendi kelimeleri ile cümle kurmalarını sağlamaya yönelik alıştırmalardır. Bu alıştırmalarda öğrencilerden yorum yapması veya hayallerini, fikirlerini ifade etmesi beklenmektedir. Isınma alıştırmaları bu kitapta öğrencileri konuya hazırlamak amaçlı her ünitenin başlangıcında yer almaktadır. Dolayısıyla ünite sayısı kadar ısınma alıştırmalarının yer aldığı da söylenebilmektedir. Sorulara cevap vererek konuşma etkinliklerinde genellikle en az iki sorudan oluşan alıştırmalarda bu soruların cevabını verip konuyu daha da genişleterek etkileşimde bulunmaları beklenmektedir. Yönergede ifade edilmemiş olsa da öğretmenler, ikili veya çoklu gruplar halinde bu çalışmalarını yaptırabilirler. Diyalog canlandırma ise, öğrencilerin diyalogları hem oluşturdukları hem de canlandırdıkları etkinliklerdir. Bu etkinliklerde öğrencinin hedef dili iletişimsel düzeyde kullanması gerekmektedir. Anı veya hikâye anlatımı, kelime havuzundan yararlanarak konuşma, sorulara cevap vererek konuşma, tartışma etkinlikleri, oyun oynama ve betimleme de dilin gündelik hayata yakın iletişimsel düzeyde kullanılmasına yardımcı olan, üretken alıştırmalardandır. Bu alıştırmalarda öğrencinin hem aktif dinleyici hem de akıcı bir konuşmacı olması gerekmektedir.

B- New English File Ders Kitapları Konuşma Etkinlik Türleri

'New English File' ders kitaplarına gelindiğinde ise, bilindiği üzere B1 düzeyinde 3 adet kitap bulunmaktadır. Bu kitaplardaki alıştırma türleri ortak bir tabloda

değerlendirilmiş olup, kitaplarda tespit edilen etkinlik türleri şu şekilde sıralanabilmektedir:

Isınma (Warm-up) Soruları: Bu etkinlik türlerinde amaç öğrencileri, öğretilmesi hedeflenen konuya hazırlamaktır. Genellikle konu ile ilgili kısa cevaplı merak uyandıran, önceki bilgileri çağrıştıran sorulardan oluşmaktadır.

3 LISTENING & SPEAKING

- a How do you feel about having your photo taken?
Do you think you're photogenic? Why (not)?

Şekil 4.24: Isınma (Warm-up) Soruları Etkinliği Örneği (New English File Intermediate Plus 3B,28)

Kısa Cevaplı Sorular: Derinlemesine açıklama gerektirmeyen temel düzey dil kullanımı hedeflenen sorulardır. Örneğin, 'En son satın aldığın CD neydi?' sorusu kısa cevaplı sorulara örnek gösterilebilmektedir.

1 VOCABULARY & SPEAKING

- a In pairs or groups, answer the questions.
- 1 What music / song / album do you like listening to...?
when you're happy when you're in a car
when you're sad when you're studying
when you're at a party when you're in love
 - 2 What's your favourite decade for pop music?
(the 80s, 90s, etc.)
 - 3 Who are your favourite bands / singers of all time?
 - 4 Which was the last CD you bought?

Şekil 4.25: Kısa Cevaplı Sorular Etkinliği (N.E.F.Pre-Intermediate Students'Book 2C,20)

Görsel Yardımıyla Konuşma: Görsel yardımıyla konuşma etkinliklerinde görsel olarak tablo, şekil, şemalar ya da resimler kullanılmaktadır. 'Resimlere bakarak hangisinin geleceğin tipik ailesini gösterdiğini düşünüyorsunuz?' sorusu görsel yardımıyla konuşma etkinliğine örnek olarak gösterilebilmektedir.

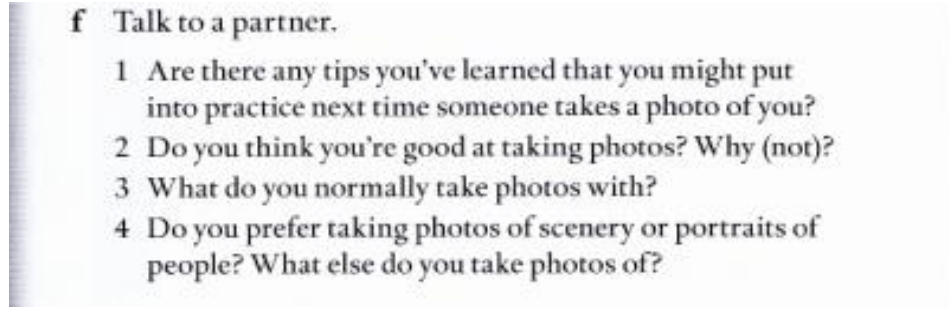
- a Look at the two pictures. Which one do you think shows the typical family of the future?

Şekil 4.26: Görsel Yardımıyla Konuşma Etkinliği Örneği (N.E.F. Intermediate B1 Students' Book 1C,12)

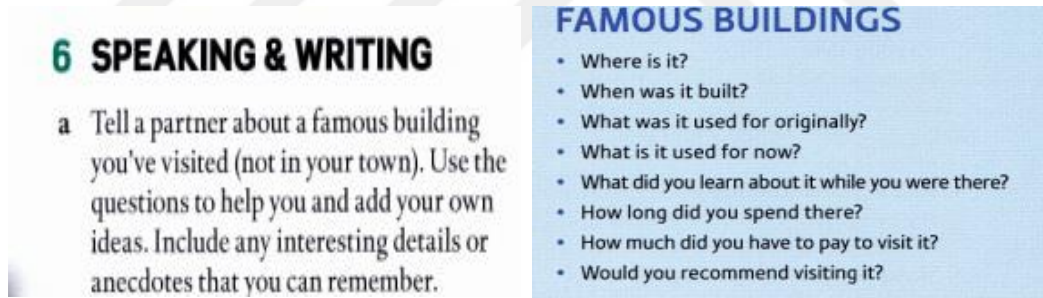
Sorulara Cevap Vererek Konuşma: Bir metinle veya bir konu ile ilgili sıralanan çeşitli sorulara cevap verilerek gerçekleştirilen konuşma etkinlikleridir. Aşağıdaki

şekilde yer alan örnek sorulara cevap verilerek etkileşimsel konuşmanın gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır.

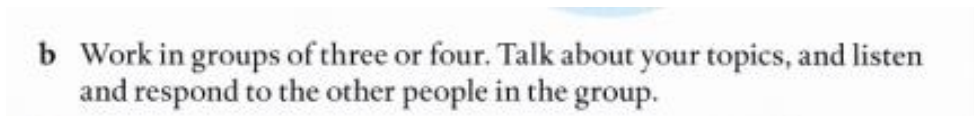
Şekil 4.27: Sorulara Cevap Vererek Konuşma Etkinliği Örneği (New English File Intermediate Plus 3B,29)

Sorulardan Hareketle Konuşma: Bu etkinlik türü de sorulara cevap vererek konuşma etkinliği gibi genellikle ikili çalışmalardan oluşan etkileşimsel alıştırmalardır. Verilen sorudan hareketle öğrencinin fikir beyan etmesi veya yorumlaması beklenmektedir. Öğrenciler zaman zaman dinleyici zaman zaman da konuşan konumunda yer almaktadırlar.

Şekil 4.28: Sorulardan Hareketle Konuşma Etkinliği Örneği (New English File Intermediate Plus 8B,81)

Grup Çalışması (Fikir Alışverişi): Bu etkinlik türünde en az üç kişiden oluşan gruplar ile belirli bir konu hakkında fikir alışverişinde bulunmaktadır. Hazırlıklı veya hazırlıksız gerçekleştirilebilmekle birlikte grup etkileşimini artıran iletişim becerilerinin geliştirilmesine yardımcı olan etkinliklerdir.

Şekil 4.29: Grup Çalışması Konuşma Etkinlik Türü Örneği (New English File Intermediate Plus 9A,87)

Betimleme: Betimleme etkinliklerinde öğrencinin bir nesneyi veya kişiyi fiziksel özellikleri yardımıyla tanımlaması istenmektedir. Şekilde görüldüğü gibi öğrencinin hayalinde tasarladığı evi tanımlamaları ve hangisinin betimlemesinin en iyisi olduğunu seçmeleri beklenmektedir.

d In groups, describe your houses. Whose do you like best?

Şekil 4.30: Betimleme Konuşma Etkinlik Türü Örneği

Diyalog Canlandırma: Öğrencilerin belirli kalıp ifadeleri öğrenmesine yardımcı olan etkinliklerdir. Metni belirli olan bir konuşmanın rol alarak canlandırılması amaçlanmaktadır. Pre-Intermediate ders kitabının her ünitesinin sonunda yer alan Practical English bölümlerinde (role-play) diyalog canlandırma etkinlikleri yer almaktadır.

d In pairs, roleplay the dialogues. A (book open) you're the receptionist / room service, B (book closed) you're Allie. Swap roles.

Şekil 4.31: Diyalog Canlandırma Etkinliği Örneği (N.E.F. Pre-Intermediate Students' Book 2,24)

Tartışma: Bir konu hakkında öğrencilerin olumlu veya olumsuz düşüncelerini temellendirerek eleştirel konuşmalar gerçekleştirmesini sağlayan etkinliklerdir. İkili veya grup halinde yapılabilir. N.E.F. Pre-Intermediate kitabından alınan Şekil 4.32'de gösterilen örnekte konu hakkında verilen soruların grup halinde tartışılması istenmektedir.

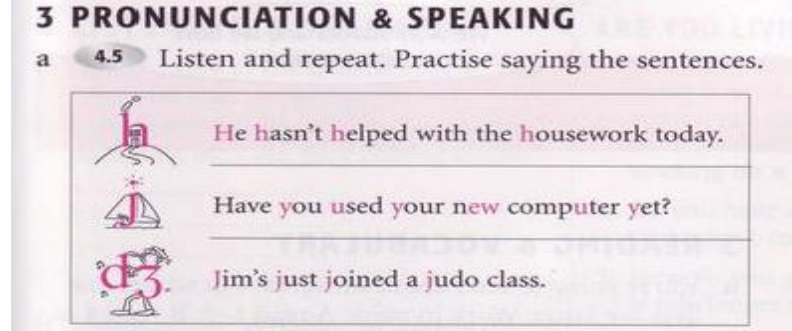
f Discuss the questions with your group.

- 1 Do you think these are good ideas? Why (not)?
- 2 Are there any places in your town where babies, children, or teenagers aren't allowed?
- 3 Are there any places where you *don't* think babies / small children, teenagers, adults, or old people should be allowed? Why?

*I don't think children should be allowed in spas.
It's a place to relax, and children make a noise in the pool.*

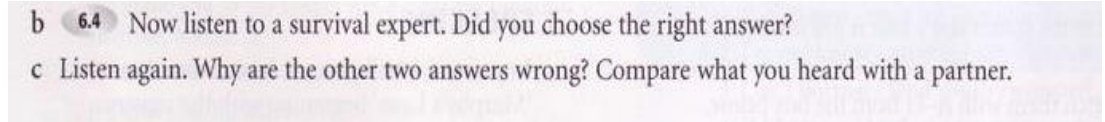
Şekil 4.32: Tartışma Etkinliği Örneği (N.E.F. Intermediate Plus Students' Book 3A,27)

Kelime/ Cümle Tekrar Etme: Genellikle telaffuz alıştırmaları ile birlikte yer alan tekrar etkinlikleri verilen cümleyi veya kelimeleri tonlama ve vurgusuna dikkat ederek mekanik bir şekilde tekrarını gerektirmektedir.

Şekil 4.33: Kelime/Cümle Tekrar Etme Etkinliği Örneği (N.E.F. Pre-Intermediate Students' Book 4B,43)

Karşılaştırma: En az iki durumun, bulgunun veya ortaya çıkan fikrin benzer veya farklı yönlerinin karşılaştırılmasını gerektirmektedir. Öğrencilerin düşünme ve sonuca varmak amaçlı değerlendirme becerilerini geliştirmektedir. Şekil 4.34'de görüldüğü gibi bir dinleme alıştırmaları sonrası duyulanların karşılaştırılması da örnek gösterilebilmektedir.

Şekil 4.34: Karşılaştırma Etkinlik Türü Örneği (N.E.F. Pre-Intermediate Students' Book 6B,66)

Karşılıklı Sohbet: Bu etkinlik türünde herhangi bir soru ya da beklenen cevap olmaksızın bir yönerge doğrultusunda ikili veya çoklu gruplar halinde düşüncelerini sohbet ortamındaymış gibi ifade etmeleri istenmektedir.

3 SPEAKING

- a** You're going to tell a partner about a live event you went to (a concert, play, sporting event, or other). Read the prompts on the right and think about what you're going to say.
- b** Work in pairs. Tell each other about the event you went to. Would you like to have gone to your partner's event?

what the event was
who you went with
how you got the tickets
the queues
the seats
the food and drink
how long it lasted
what you thought of it
if it was worth the money
what you did afterwards

Şekil 4.35: Karşılıklı Sohbet Etkinlik Türü Örneği (N.E.F. Intermediate Plus Students' Book 7B,68)

Cümleleri Tamamlayarak Konuşma: Bu etkinliklerde öğrencilerin verilen cümleyi kurallarına uygun, hayal dünyalarına göre, istedikleri şekilde tamamlamaları istenmektedir. Şekil 4.36'daki etkinlik gibi öğrenciye düşünme alanı tanıyan, N.E.F. kitaplarında genellikle ikili çalışma gerektiren, üretken alıştırmaya türlerindedir. Bu etkinlik türü Yedi İklim Yabancılar Türkçe Öğretimi ders kitabında yer almamaktadır.

5 SPEAKING

In pairs or small groups, invent some new 'Murphy's Laws' beginning with the sentence halves below.

- If you're single and you meet somebody you really like,...**
If you throw something away,...
If you park a long way from where you're going,...
If your baby goes to sleep late,...
If you're driving somewhere and you're in a hurry,...
If you arrive very early to catch a plane,...
If you get to work late,...
If you leave your mobile phone at home,...
If you push a door,...

Şekil 4.36: Cümle Tamamlama Etkinlik Türü Örneği (N.E.F. Pre-Intermediate Students' Book 6A,65)

Oyun: Öğrencilerin hem eğlenmesine hem de öğrenmesine yardımcı olması itibarıyla sınıf atmosferini olumlu yönde etkileyen oyunlar incelenmiş olan B1 düzeyi İngilizce ders kitaplarında Pre-Intermediate kitabında olmak üzere sadece bir adet yer almaktadır. Burada öğrencilerin yaş gruplarının ve hazırbulunuşluk düzeylerinin dikkate alınması gerekmektedir.

Şekil 4.37: Oyun Konuşma Etkinlik Türü Örneği ((N.E.F. Pre-Intermediate Students' Book 3C,33)

Röportaj Yapma: Karşılıklı konuşma becerilerini geliştiren New English File kitaplarında sıklıkla yer verilen etkileşim odaklı alıştırmalardır. Genellikle öğrenciye sunulan anket sonuçlarından yararlanarak soru-cevap odaklı gerçekleştirilmiştir. Bu etkinlik türü Yedi İklim Yabancılara Türkçe Öğretimi ders kitabında yer almamaktadır.

c In pairs, interview each other using the questionnaire.

ARE YOU LIVING FASTER...?

- 1 Compared to two years ago, do you spend more or less time on these things? Say why.
working or studying sitting in traffic cooking
talking on the phone seeing friends eating
working on a computer shopping sleeping
- 2 Do you have more or less free time than a year ago? Why?
What don't you have enough time for?
- 3 How do you get to work / school? How long does it take you?
Is this longer than a year ago?
- 4 Do you usually arrive on time...? Why (not)?
at work/school for your English class to meet your friends
- 5 What machines do you have which save you time?
Do they make your life simpler or more complicated?
- 6 Do you waste a lot of time every day? Doing what?

Şekil 4.38: Röportaj Yapma Konuşma Etkinlik Türü Örneği (N.E.F. Pre-Intermediate Students' Book 4C,45)

Tekrar Anlatma (Re-tell): Bir hikâyeyi veya bir metni okuduktan ya da dinledikten sonra akılda kalanlar yardımıyla metni tekrar anlatmaya dayalı etkinliklerdir. Bu etkinlik türü de Yedi İklim Yabancılara Türkçe Öğretimi ders kitabında yer almamaktadır.

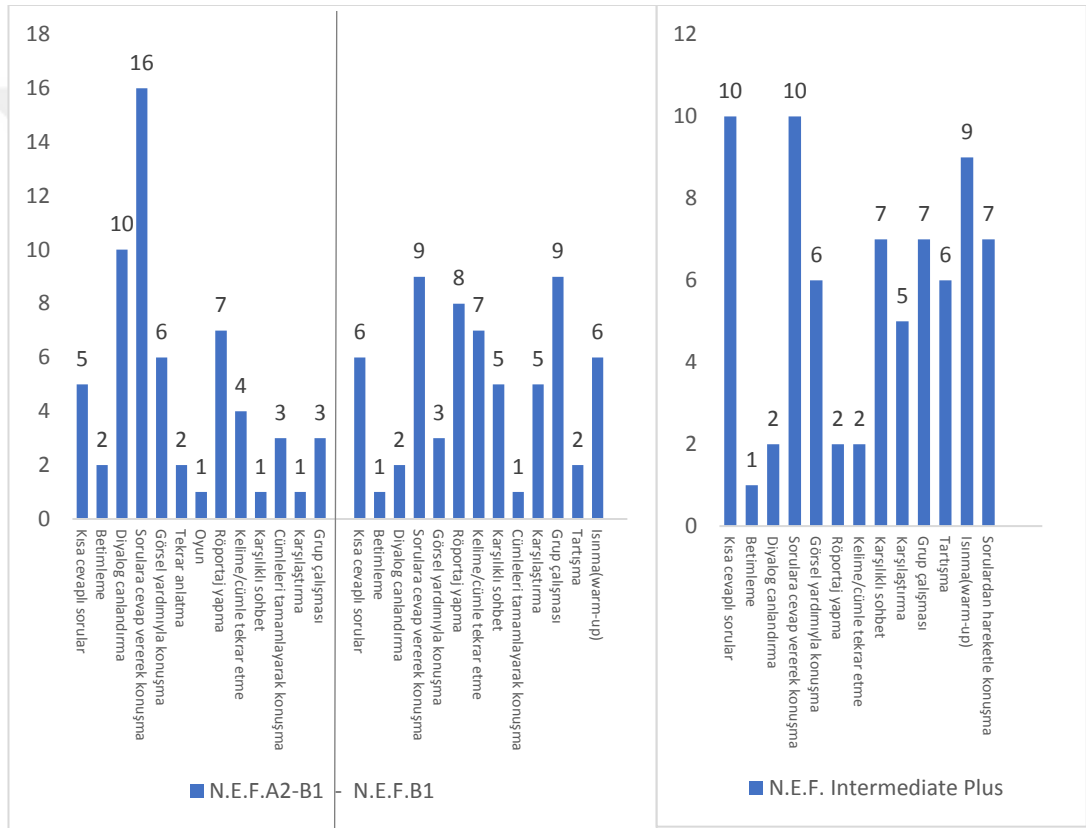
d Work in pairs.

A (Book closed) in your own words say everything you can remember about Hitchcock.

B (Book open) listen and help. Then swap roles. B Say everything you can remember about Tarantino.

Şekil 4.39: Tekrar Anlatma Konuşma Etkinlik Türü Örneği (N.E.F. Pre-Intermediate Students' Book 7B,78)

Bu etkinlik türlerinin kitaplar arasında dağılım oranları ise aşağıdaki Şekil 4.40'da gösterilmiştir.

Şekil 4.40: N.E.F. Ders Kitapları Konuşma Etkinlik Türleri Dağılım Oranları

Konuşma etkinlik türleri incelendiğinde A2-B1, B1 ve B1 Plus ders kitaplarının her birinde toplam 13 alıştırmaya türünün kullanıldığı görülmektedir. Alıştırma türleri çoğunlukla tüm kitaplarda aynı olsa da bazı türler farklılaşmaktadır.

Bu alıştırmaya türlerinin kullanım sıklıkları incelendiğinde, Pre-Intermediate A2-B1 ders kitabında en çok sorulara cevap vererek konuşma etkinlikleri yer almaktadır. Diyalog canlandırma, röportaj yapma ve görselden yararlanarak konuşma etkinlikleri sırasıyla en fazla yer verilen etkinliklerdendir. Bu etkinliklerin ortak özellikleri ise öğrencilerin

hedef dilde iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik olmalarıdır. Kullanım sıklığı açısından en az orana karşılaştırma, karşılıklı sohbet ve oyun etkinliklerinin sahip olduğu görülmektedir.

Intermediate B1 düzey ders kitabında ise grup çalışması ve sorulara cevap vererek konuşma etkinliklerinin en fazla orana sahip olduğu söylenebilmektedir. Bu veri etkileşim ve iş birliği becerilerinin gelişimine, hedef dili üretmenin etkililiğine yönelik olumlu bir izlenim vermektedir. Ardından sırasıyla röportaj yapma ve kelime/cümle tekrarı etkinlikleri gelmektedir. Röportaj yapma etkin dil kullanımı gerektirdiği için bu etkinliklerin yüksek oranda yer alması yapılan değerlendirme sonucunda önemli bir veri olarak gözlemlenmiştir. Kelime/cümle tekrarı gibi etkinlikler telaffuz becerilerinin gelişimine önem verildiğini anlatmaktadır. Kullanım sıklığı bakımından en az orana sahip etkinlikler ise cümleleri tamamlayarak konuşma, betimleme, diyalog canlandırma ve tartışma etkinlikleridir. Burada serinini bir önceki kitabında en fazla yer alan etkinlik türlerinden birisi olan diyalog canlandırmaya en az oranda yer verilmesinin oldukça şaşırtıcı bir veri olduğu söylenebilmektedir.

Intermediate B1 Plus ders kitabında ise, kullanım sıklıkları bakımından en yüksek oranın sorulara cevap vererek konuşma ve kısa cevaplı sorular etkinlikleri olduğu gözlenmektedir. Ardından en fazla yer alan ve serideki diğer kitaplardan farklı olarak bu kitapta ısınma(warm-up) etkinliklerine başka bir beceri ile birlikte, konuşma etkinlikleri içerisinde yer verilmiştir. Sorulardan hareketle konuşma, grup çalışması ve karşılıklı sohbet etkinliklerinin oranları eşit olup sıklıkla yer verilen karşılıklı diyalog gerektiren etkinliklerdir. Kullanım sıklığı bakımından en az yer verilen etkinlik betimleme etkinliği olmuştur. Betimleme etkinliğinin serideki tüm kitaplarda var olan ancak hepsinde de en az sayıda yer alan etkinlik türü olması dikkat çekmektedir. Diyalog canlandırma, tekrar etme ve röportaj verme etkinlikleri de en az yer verilen etkinliklerden olduğu gözlemlenmektedir.

Konuşma etkinlik türleri ve oranları ayrı ayrı tablolar halinde incelendikten sonra elde edilen bulgular şunlardır:

- Y.İ.T. ders kitabı konuşma etkinliklerinde genellikle bir etkinlik içerisinde bir etkinlik türü kullanılmıştır. Fakat diğer taraftan N.E.F. ders kitaplarında bir etkinlikte bulunan yönergeler birden fazla ve çeşitli olduğu için birden fazla etkinlik türü tek etkinlikte yer alabilmektedir.

- Etkinlik türü bakımından Y.İ.T. ders kitabının daha fazla orana sahip olduğu görülmektedir. N.E.F. ders kitaplarında büyük bir fark olmamakla birlikte daha az etkinlik çeşidine rastlanmaktadır.
- Etkileşim bakımından incelendiğinde Y.İ.T. ders kitabının tek yönlü, etkileşim içermeyen etkinlik odaklı sorulara daha fazla yer verdiği söylenebilmektedir. Diğer taraftan N.E.F. ders kitabında en yüksek orana sahip etkinliklerin tamamı ikili veya çoklu grup çalışması gerektiren iletişimsel etkinliklerdir.

4.1.7. Konuşma Etkinliklerinde Etkileşim Türleri Üzerine Odaklanma Oranları

Türk Dil Kurumu'na göre etkileşim birbirini karşılıklı olarak etkileme işidir. Etkileşimin amacı, öğrencinin dikkatini ve ilgisini çekmek, bilgiyi yeni uygulamalara transfer etmek ve bilginin kalıcılığını sağlamaktır. Konuşma etkinlikleri durumsal değil etkileşimsel etkinliklerdir. Öğretim faaliyetleri süresince öğrenciler iletişim kurmak ile ilgili kaygı sorunları yaşayabilirler. Böyle durumlarda öğretmenin olumlu sınıf ortamını oluşturacak önlemleri alması, sıcak ve samimi bir ortam sağlaması gerekmektedir. Güven ve sağlıklı etkileşim konuşma etkinliklerinin daha verimli ve etkin gerçekleşmesine yardımcı olmaktadır. Yapılan araştırmalara göre öğretmen-öğrenci ve öğrenci-öğrenci iletişiminin öğrencilerin derse duygusal yakınlıklarını, ilgilerini ve motivasyonlarını artırdığı gözlemlenmektedir (Akbarov ve Aydoğan, 2014; Barın, 2018).

Moore'a (1989) göre konuşma etkinliklerindeki etkileşim; öğrenci-öğretmen, öğrenci-öğrenci ve öğrenci-içerik (monolog) olmak üzere üç alt başlık altında incelenebilmektedir. John Dewey'in ileri sürdüğü "yaparak, yaşayarak öğrenme" ilkesi gereği öğrenciler etkinliklere ne kadar duyu organı ile dahil olurlarsa öğrenme o kadar kolay, etkili ve kalıcı gerçekleşmektedir (Reese, 2011).

Yedi İklim Türkçe Öğretimi ve New English File Pre-Intermediate, Intermediate ve Intermediate Plus ders kitabında konuşma etkinlikleri üç ana başlık altında değerlendirilecek ve her bir başlık hem İngilizce hem de Türkçe kitaptan örneklerle açıklanacaktır.

Öğrenci-Öğretmen Etkileşimi: Bu etkileşim türünde öğrencilere açık uçlu, kısa cevaplı veya tanımlama gerektiren yönergeler aracılığıyla sorular sorulmaktadır.

Öğretmen öğrenciye öğrenme süreci ile ilgili yardımcı olur. Cevaplar sınıf ortamı içerisinde yüksek sesle dile getirilir. Bu etkileşim türü, derin öğrenmelerin gerçekleştirmekte, analiz, sentez ve eleştirel düşünme gibi üst düzey becerilerin gelişimine de yardımcı olmaktadır. Öğretmen sorulara cevap veren tüm öğrencilerin konuşmasına dikkat eder ve öğrencilerin konuşmalarındaki hataları konuşmaları bittikten sonra düzeltir (Yedi İklim Öğretmen Kitabı, 24). Şekil 4.41’de yer alan yönergede öğrencilerden kendi ülke ya da yaşadıkları yöreye ait bazı sanatçıları sözlü olarak anlatmaları istenmektedir. Bunun yanında konuşma etkinliğinin ünitedeki temayla bağlantılı olarak sunulan yeni kelimeler yardımıyla engelli ünlülerle ilgili öğretmenden destek alarak konuşmanın gerçekleştirilmesi gerektiği ifade edilmektedir.

Konuşalım. / Sizin ülkenizde de engelli ve ünlü bir sanatçınız var mı?

Şekil 4.41: Öğrenci-Öğretmen Etkileşimi Örneği (Yedi İklim,106)

3 LISTENING & SPEAKING

a Look at the website and the photos below. What do you think colour analysis is? Do you know anyone who has tried it?

Şekil 4.42: Öğrenci-Öğretmen Etkileşimi Örneği (N.E.F.Intermediate Plus,9)

Öğrenci-Öğrenci Etkileşimi: Bu etkileşim türünde öğrenciler hedef dili ve iletişim stratejilerini işlevlerine uygun bir şekilde kullanarak konuşmaktadırlar. Akran iletişimi hata düzeltmede, bireyin kendi kendisini değerlendirmesinde ve geliştirmesinde önemli bir yere sahiptir. Avrupa Ortak Başvuru Metni tanımlayıcıları doğrultusunda iletişimsel yetinin kazandırılması için temel gereklilik, öğrenciler arası iş birlikçi grup çalışmalarına yer verilmesidir. Bu etkileşim türü, öğrencilerin birbirlerini anlayıp empati kurabilmesine, akademik başarılarının ve derse olan motivasyonlarının artmasına, sözlü iletişim becerilerinin gelişmesine yardımcı olmaktadır (Yılmaz, 2001).

10. Konuşalım, anlatalım. Görünmez Kaza

1. Yeni aldığınız bilgisayarınızda bir arıza meydana geldi. Bu sorun karşısında ne yaparsınız? Nereyi ararsınız? Konu ile ilgili olarak bilgisayar teknik servisi ile aranızda geçecek bir telefon konuşması canlandırınız.

Şekil 4.43: Öğrenci- Öğrenci Etkileşimi Örneği (Yedi İklim,87)

Aşağıdaki şekilde ikişerli öğrenci-öğrenci etkileşimini gerektiren bir çalışma yer almaktadır.

a Work in pairs, A and B. Think of a person you know well, a family member or a friend, who is single. You are going to tell your partner about him / her. Look at the chart below and prepare what you are going to say.

Şekil 4.44: Öğrenci- Öğrenci Etkileşimi Örneği (N.E.F.Pre-Intermediate,7)

Öğrenci- İçerik (Monolog) Etkileşimi: Bu etkileşim türünde öğrencinin cevap veya tepki beklemezsizin tekrar ederek konuşması beklenmektedir. Mekanik bir etkileşim türüdür. Genellikle sesletim çalışmaları gerçekleştirmek amaçlı tercih edilmektedir. Öğrenme materyalleri ile etkileşim, basılı ders materyali olan kitaplar aracılığı ile öğretmen veya diğer öğrencilerden birisiyle iletişimde bulunmadan gerçekleşmektedirler. Uzaktan eğitim sistemlerinde veya farklı medya ve teknoloji türlerinin kullanımı için geliştirilmiştir (Kayabaş vd., 2005). İçerikle etkileşime geçen öğrencinin bilişsel yapısında, algısında ve düşüncelerinde farklılıklar olmaktadır.

3. Dinleyelim, söyleyelim.

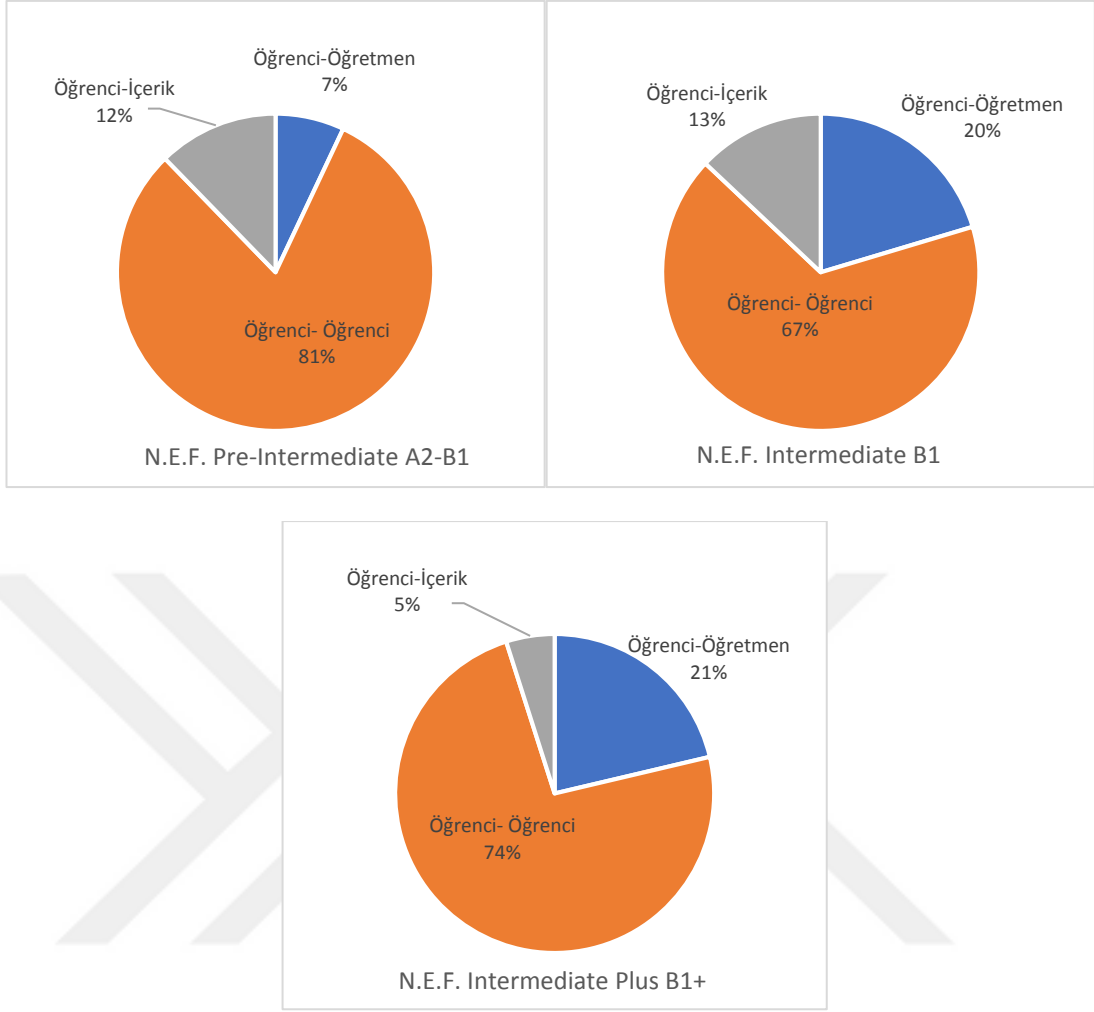
Yalan Dünya
Söz-Müzik-Seslendiren:
Neşet Ertaş

Hep sen mi ağladın hep sen mi yandın
Ben de gülemedim yalan dünyada
Sen beni gönlümce mutlu mu sandın
Ömrümü boş yere çalan dünyada

b 6.13 Listen and repeat these sentences. Copy the rhythm.

- 1 You should talk to your friend.
- 2 You shouldn't be so sensitive.
- 3 You should lock your clothes in a cupboard.
- 4 You definitely shouldn't pay for your friend.
- 5 What should I do?
- 6 Should I write to him?

Şekil 4.45: Öğrenci- İçerik Etkileşimi Örneği (Yedi İklim,29.N.E.F.,71)

Şekil 4.46: N.E.F. Ders Kitapları A2-B1/B1/B1 Plus Etkileşim Türleri Oranları

Y.İ.T. ders kitaplarında yer alan konuşma etkinlikleri yönergeleri kısa ve yetersiz olduğundan öğretmen kitabıyla birlikte incelenmiştir. Öğretmen kitabı ile birlikte ders kitabı eş zamanlı değerlendirildiğinde kullanım sıklığı en çok olan etkileşim türünün Şekil 4.47’de görüldüğü gibi %72 oranla öğrenci-öğretmen etkileşimi olduğu tespit edilmiştir. Tek yönlü öğretmenin sorduğu öğrencinin ise öğrendiği kelimeler ile cümle düzeyinde cevaplar verdiği alıştırmaları çoğunluktadır. Öğretmenin bu etkileşim esnasında her bir öğrenciye yeterli zaman vererek cevaplarını dinlemesi ve varsa söyleyiş veya dilbilgisi yanlışlarını düzeltmeye yönelik dönütler vermesi beklenmektedir. Kullanım sıklığı bakımından öğrenci-öğrenci etkileşiminin ise %24 oranla ikinci sırada yer aldığı gözlemlenmiştir. Öğrenci-öğrenci etkileşimi bakımından Avrupa Ortak Başvuru Metni tanımlayıcılarında yer alan iletişimsel yetinin gelişmesinin en temel gerekliliklerinden birisi olan öğrenci-öğrenci etkileşiminin

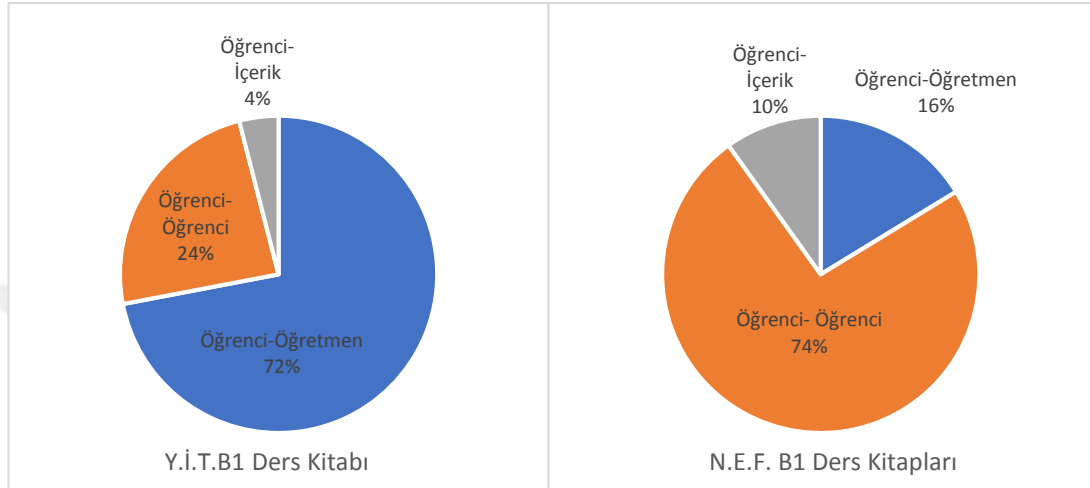
Y.İ.T. B1 düzey ders kitabında yetersiz kaldığı söylenebilmektedir. Bu etkileşim ile ilgili olarak kitapta tartışma, diyalog tamamlama-canlandırma, oyun etkinlikleri ve karşılıklı diyalog etkinlikleri yer almaktadır. Öğrenci-içerik (monolog) etkileşimi açısından ele alındığında ise tüm etkinlikler içerisinde kapladığı oran %4 olmuştur. Toplamda 2 tane yer alan bu etkinlikler öğrencinin bir soruya cevap vermeden veya diğer arkadaşlarıyla etkileşimde bulunmadan seslendirmesi veya söylemesi şeklinde gerçekleşmektedir. Y.İ.T. ders kitabında şarkı söyleme etkinlikleri de bu kapsama dahil edilmiştir.

N.E.F. ders kitaplarına gelindiğinde ise üç kitap diğer değerlendirmelerde olduğu gibi ayrı ayrı incelenmiştir. Pre-Intermediate A2-B1 ders kitabında kullanım sıklığı en fazla olan etkileşim türü serinin diğer tüm kitaplarında olduğu gibi öğrenci-öğrenci etkileşimidir. %81 oranla neredeyse kitaptaki etkinliklerin tamamına yakınının öğrenci iş birliği ve iletişimi gerektiren alıştırmalardan olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmalar genellikle ikişerli grup çalışmalarıdır ve çalışmaların gerçekleştirilebilmesi için ders kitabı işlenirken ikişerli oturma düzeni oluşturularak sınıf ortamı sağlanmalıdır. Oyun, röportajlar, tartışma etkinlikleri, belirli bir konu hakkında karşılıklı sohbet ve her ünitenin sonunda yer alan rol alma etkinlikleri bu etkileşim türünü desteklemektedir. Öğrenci-içerik (monolog) etkileşim türü bu kitapta serideki diğer kitaplardan farklı olarak öğrenci-öğretmen etkileşim oranından daha fazladır. Genellikle dinleme ve telaffuz alıştırmalarıyla birlikte yer verilen konuşma etkinliklerinde bu etkileşim türüne rastlanmaktadır. Son olarak öğrenci-öğretmen etkileşiminin oranının kullanım sıklığı en az etkileşim türü olduğu görülmektedir. Genellikle konuşma etkinliği başlangıcında öğretmenin yönelttiği sorulardan oluşmaktadır.

Intermediate ders kitabı, B1 düzeyi serideki diğer kitaplar arasında öğrenci-öğrenci etkileşim oranı en az olandır. Fakat yine de kitabın bütünü ile değerlendirildiğinde %67 oranla en fazla yer verilen etkileşim türü olmuştur. Diğer etkileşim türleri sırasıyla öğrenci-öğretmen ve öğrenci-içerik (monolog) oranlarıdır. Öğrenci-öğrenci etkileşimleri Pre-Intermediate kitabında olduğu gibi ikişerli, küçük grup veya büyük grup çalışmalarından oluşmaktadır. Öğretmen-öğrenci etkileşimleri ise bir okuma metninin başında veya herhangi bir konuşma etkinliği sonunda öğrencilerin konu hakkındaki düşüncelerini öğrenmeye yönelik sorulardan oluşmaktadır.

Intermediate Plus (B1+) ders kitabı ise serideki diğer İngilizce kitaplara kıyasla öğrenci-öğretmen etkileşim oranı en yüksek kitaptır. Bunda bu kitaptaki ünite

sayısının diğerlerine göre daha fazla olmasının da etkisi vardır. Diğer taraftan kitabın tümünde yer alan etkinliklerde kullanım sıklığı en çok olan etkileşim türü, yine öğrenci-öğrenci etkileşimidir. Öğrenci-içerik (monolog) etkileşimi ise en az orana sahiptir. Toplamda 3 adet yer alan bu etkileşim türünde kelime veya cümle tekrar etme alıştırmaları yer almaktadır.

Şekil 4.47: Y.İ.T. ve N.E.F. B1 Ders Kitapları Konuşma Etkinlikleri Etkileşim Türleri Oranları

Yedi İklim ve New English File ders kitapları karşılaştırmalı olarak ele alındığında Yedi İklim ders kitabındaki etkinliklerin yönergelerinde çalışmanın bireysel soru-cevap şeklinde mi yoksa grup çalışması şeklinde mi yapılması gerektiği öğretmen desteği olmadan anlayamamaktadır. Ancak öğretmen kitabı analiz edildiğinde etkinliklerin hangi iletişim türünü içerdiği ayırt edilebilmektedir. Bu anlamda yönergelerin eksik ve yetersiz olduğu söylenebilmektedir. Diğer taraftan New English File ders kitaplarında bir konuşma etkinliğinde birden çok ve bazen 4-5 yönerge bulunduğu için bir etkinlikte tespit edilen etkileşim türü de birden fazla olmaktadır.

Şekil 4.47'den de açıkça anlaşılacağı gibi aynı düzey Y.İ.T. ders kitabında etkileşim oranı en yüksek olan tür öğrenci-öğretmen iken, N.E.F. ders kitabında öğrenci-öğrenci etkileşimidir. İki farklı kitapta da öğrenci-içerik (monolog) etkileşimi en düşük orana sahiptir. Öğrenci-öğrenci etkileşimi öğrencilerin derse olan motivasyonlarını artırmakta ve öğrenilenlerin kalıcılığını sağlamaktadır (Aktuğ ve Yılmaz, 2011). Öğrenciler arası etkileşim aynı zamanda iş birlikli öğrenmeyi de beraberinde getirir ve dil sınıflarında tamamlayıcı bir işleve sahip olan iş birlikli öğrenme öğrenciyi sosyal, duyuşsal, bilişsel ve psikolojik gibi pek çok alanda geliştirmektedir (Batdı, 2013).

Öğrenci ve öğretmen arası etkileşim ise içerikle olan bağlantıdan daha güçlü sınıf ortamlarında genellikle tercih edilen bir iletişim türüdür (Aktuğ ve Yılmaz, 2013). Dolayısıyla öğrenciler arası etkileşim yönünden Y.İ.T. ders kitaplarının, öğrenci ve öğretmen ilişkisi açısından ise N.E.F. kitaplarının yetersiz olduğu ve geliştirilmesi gerektiği tespit edilmiştir.

4.1.8. Konuşma Etkinliklerinin Görsel ve İşitsel Öğelerle Desteklenme Oranları

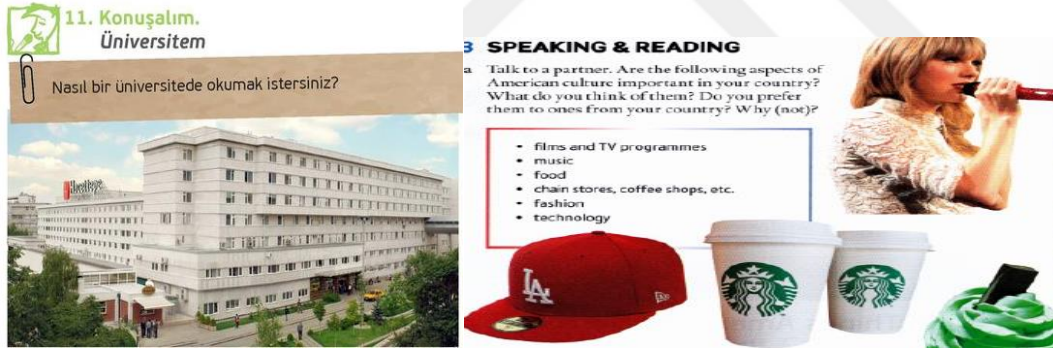
Yabancı dil öğretiminde dil öğrenen öğrencilerdeki bireysel farklılıklar çoklu zekâ kuramı ile ilgili çalışmalara yol açmıştır. Howard Gardner tarafından ileri sürülen çoklu zekâ kuramının temelini oluşturan bireysel farklılık, bireyin ilgi ve ihtiyaçlarına, zekâ alanlarına göre öğretimi amaçlamaktadır. Gardner, yedi çeşit zekâ alanından bahsetmiştir. Bu zekâ alanlarının birisi görsel/uzamsal diğeri de müziksel/işitsel zekâ alanıdır (Altan, 1999). Görsel zekâ alanına sahip bireyler resimler, şekiller, grafikler ve fotoğraflar gibi görsel öğeler yardımıyla daha hızlı öğrenirken; müziksel zekâ alanına sahip bireyler ise duyarak daha hızlı ve etkili öğrenebilirler. Görsel zekaya sahip bireyler renklere, şekillere, çizgilere duyarlıdırlar ve ifadelerin grafik ve çizimlerle ifade edilmesi onlar için daha kalıcı izler bırakır. Müziksel zekaya sahip bireyler ise ritmik sesleri ve şarkıları duyarak ve söyleyerek daha başarılı olmaktadır (Arslan ve Gürdal, 2012; Adem ve Arslan, 2010).

Yabancı dil öğretiminde de bireysel öğrenme farklılıkları dikkate alınarak eğitim öğretim etkinlikleri düzenlenmelidir. Bu doğrultuda ders kitaplarında yer alan konuşma etkinliklerinin bireysel farklılıklar açısından zengin olup olmaması görsel ve işitsel materyallerin kullanım oranını yoğunluğu ile doğru orantılıdır. Görsel ve işitsel materyal kullanımı aynı zamanda farklı duyulara hitap ettiği için öğretim etkinliklerini keyifli hale getirmektedir. Düz anlatım yerine konuşma etkinlikleri görsel ve işitsel materyallerle zenginleştirildiğinde öğrencilerin hem gerçek hayatla daha yakından ilişki kurmaları sağlanabilmekte hem de derse olan ilgileri ve motivasyonlarının arttığı gözlemlenmektedir (Adem ve Arslan, 2010).

Konuşma etkinlikleri doğası itibarıyla zaten sözel ve sosyal/bireyler arası zekâ alanlarına hitap etmekte iken görsel işitsel materyaller yardımıyla yapılan öğretim, daha da fazla zekâ alanına hitap ederek hem daha kalıcı hem de ilgi çekici hale gelecektir. Yapılan çalışmalarda çoklu zekâ kuramı doğrultusunda hazırlanan

materyallerin öğrencilerin başarısını artırdığı yönünde olumlu etkileri olmasına rağmen yabancı dil öğretiminde kullanılan ders kitaplarının bu doğrultuda hazırlanmamış olması sebebiyle dil öğretiminde istenilen sonuçlara ulaşamamıştır (Keskin ve Yeşilyurt, 2019). Buradan hareketle İngilizce ve Türkçe ders kitaplarındaki konuşma etkinliklerinin görsel ve işitsel öğelerle desteklenme oranı tespit edilecektir. Bu karşılaştırma 4 temel sınıflandırma başlığı altında yapılacaktır:

- 1. Görsel Destekli Konuşma Etkinlikleri:** Görsel destek olarak resimler, şekiller, grafikler, fotoğraflar ve tablolar ele alınmıştır. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, görsel yardımıyla konuşma etkinlik türü ile görsel destekli konuşma etkinliği birbirinden ayrı tutulmasıdır. Çünkü bazen görsel kullanılmıştır ve onunla birlikte verilen etkinlik türünün görsel yardımıyla konuşmayı yönlendirici işlevi bulunmaktadır. Ancak görsel destekli konuşma etkinliklerinde etkinlik ile ilgili görsel kullanılmış ancak etkinliği gerçekleştirmek için en önemli unsur olarak görülmemiştir. Y.İ.T. ders kitabında görsel destek olarak çoğunlukla fotoğraf kullanılırken, N.E.F. serisinde ise daha çok şema, grafik ve tablolar ile görsel destek sağlanmıştır.

Şekil 4.48: Görsel Destekli Konuşma Etkinlikleri Örnekleri (Yedi İklim,56;N.E.F.Intermediate Plus,95)

- 2. İşitsel Öğe Destekli Konuşma Etkinlikleri:** İşitsel destek olarak ise dinleme metni veya şarkı dinleme gerektiren konuşma etkinlikleri temel alınmıştır. İşitsel öğe destekli konuşma etkinlikleri dinleme becerisi ile ilişkilendirilen etkinliklerdir. Yedi İklim B1 düzey ders kitabında tek başına işitsel öğe destekli konuşma etkinliği bulunmamaktadır. Var olan işitsel destekli etkinlikler hep görsel ile de desteklenmiştir. Ayrıca İngilizce öğretimi ders kitaplarında yer

alan konuşma etkinlikleri ile ilişkilendirilen telaffuz etkinlikleri işitsel öğelerle desteklenmiş etkinliklerden sayılmıştır.

2 LISTENING & SPEAKING

- a **6.8** Listen to a competition on a radio programme. With a partner, try to write down the eight heroes and icons.
- b **Communication** Relatives quiz A p.118 B p.121. Make questions to ask a partner.

Şekil 4.49: İşitsel Öğe Destekli Konuşma Etkinlik Örneği (N.E.F. Intermediate,94)

3. **Hem İşitsel Hem de Görsel Destekli Konuşma Etkinlikleri:** Hem işitsel hem de görsel destekli metinlerde dinleme metni ile beraber konu ile alakalı görsel iliştilenmiştir. Yabancılara İngilizce ve Türkçe öğretimi kitaplarından alınan şekil 4.50'deki konuşma etkinliği örnekleri hem işitsel hem de görsel öğelerle desteklenmiştir.

6. Dinleyelim, anlatalım.
Ağustos Böceği ile Karınca

Ağustos Böceği niçin aç kalıyor?
Karınca niçin yemeğini Ağustos Böceği ile paylaşmıyor?

4 LISTENING & SPEAKING
a **4.9** Listen to four people describing their 'dream house'. Match the speakers 1-4 the pictures.

Şekil 4.50: Hem İşitsel Hem de Görsel Destekli Konuşma Etkinlikleri Örnekleri (Yedi İklim,121;N.E.F. Intermediate,58)

4. **Görsel veya İşitsel Destek Olmayan Konuşma Etkinlikleri:** Bu etkinlerde ne görsel ne de işitsel destek bulunmamaktadır. Sadece yönergede ne üzerine konuşulması gerektiği yazı ile belirtilmiştir. Şekil 4.51'de yer alan örneklerdeki konuşma etkinlikleri hem görsel hem de işitsel herhangi bir öğe ile desteklenmemiştir.

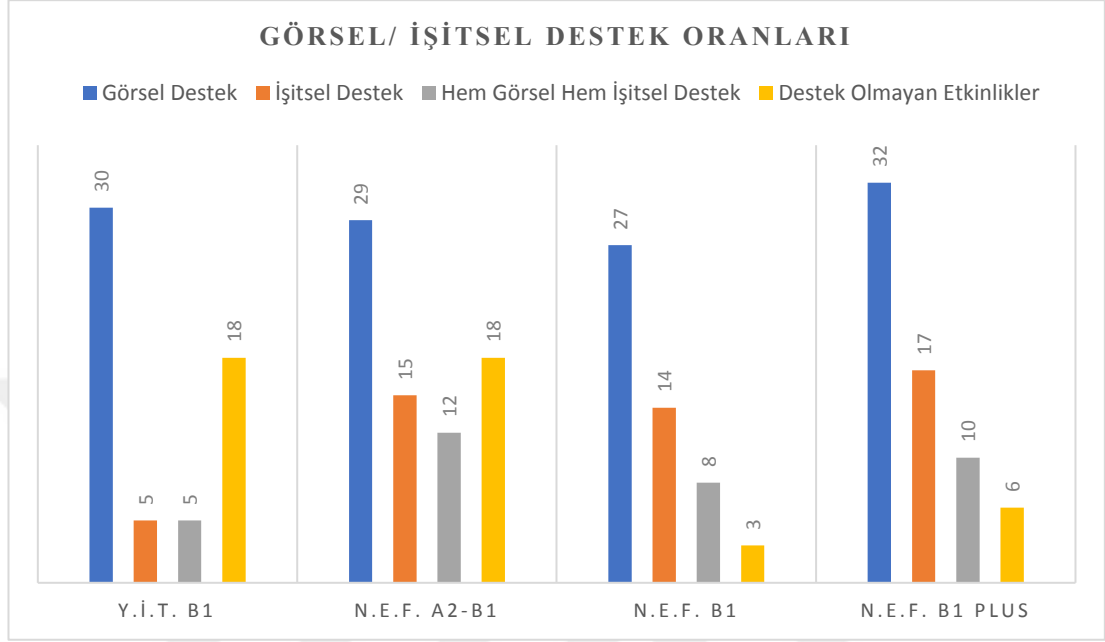
Konuşalım. / Ülkenizde bayramlar nasıl geçiyor?
Bayramlarda neler yapıyorsunuz?

1 INTRODUCING YOURSELF
a Introduce yourself to all the other students. Try to remember their names.
b Can you remember? Does anybody in the class have...?

- a very long name
- a very short name
- a name that's difficult to spell
- an unusual name
- the same name as a famous person from your country

Şekil 4.51: Görsel veya İşitsel Destekli Olmayan Konuşma Etkinlikleri Örnekleri (Yedi İklim,141; N.E.F. Pre-Intermediate,4)

Yedi İklim ve New English File ders kitaplarındaki tüm konuşma etkinliklerinin görsel/ işitsel öğelerle desteklenme oranları aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Şekil 4.52: Ders Kitaplarının Görsel ve İşitsel Öğelerle Desteklenme Oranları

Şekil 4.52’de görüldüğü gibi Y.İ.T. ders kitabında konuşma etkinlikleri en fazla görsel öğelerle desteklenmiştir. Bu görsel öğeler resim, fotoğraf veya tablolardan oluşmaktadır. İşitsel öğelerle desteklenen her etkinlik aynı zamanda görsel öğelerle de desteklenmiştir. Etkinliklerin %31’i (18) ise görsel ve işitsel öğelerden hiçbirisi ile desteklenmemiştir. Yukarıdaki şekilde gösterilen kitaplar arasında işitsel ve hem işitsel hem de görsel öğelerle desteklenme oranı en düşük kitap Y.İ.T. olmuştur.

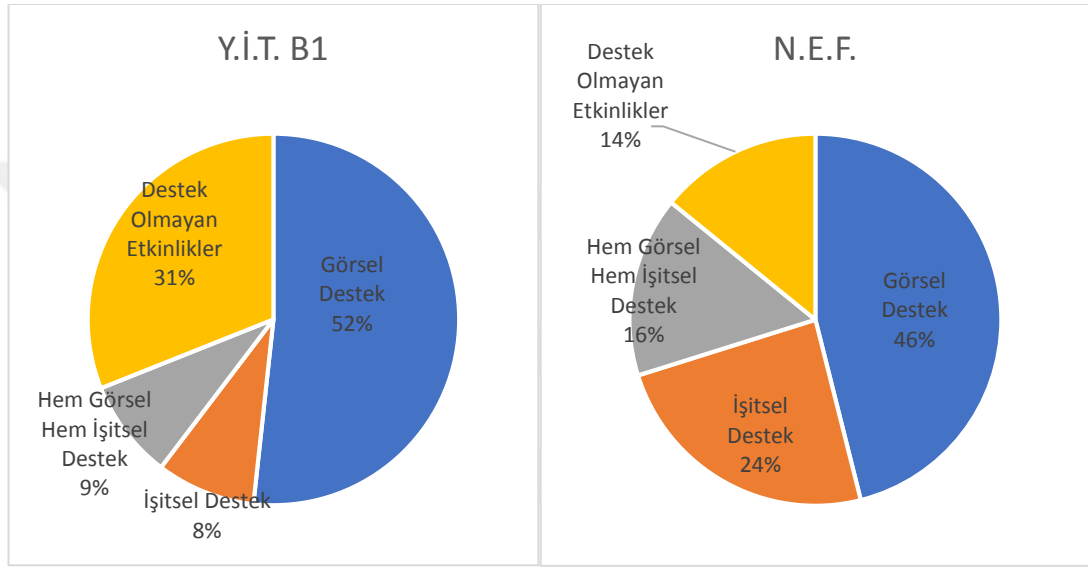
N.E.F. A2-B1 ders kitabında konuşma etkinlikleri en fazla görsel öğelerle %39 (29) desteklenmiştir. İşitsel öğelerle desteklenen etkinliklerin oranı %20 (15) iken hem işitsel hem de görsel öğelerle desteklenme oranı ise %16 (12) olmaktadır. %25 (18) oranında etkinlik ise görsel veya işitsel hiçbir öğe ile desteklenmemiştir.

N.E.F. B1 ders kitabında ise, %52 (27) oranla yine konuşma etkinlikleri en fazla görsel öğelerle ile desteklenmiştir. %27 (14) işitsel, %15 (8) hem görsel hem işitsel, %6 (3) ise ikisinin desteği de bulunmayan etkinliklerdir. Yukarıdaki şekilde yer alan tüm kitaplar arasında görsel ve işitsel destek yer almayan en az etkinliğe sahip olan kitap

olması sebebiyle Intermediate ders kitabının bu anlamda en zengin kitap olduğu söylenebilmektedir.

Son olarak N.E.F. B1 Plus ders kitabında diğer kitaplarda olduğu gibi en fazla %49 (32) görsel öğelerle desteklenmiş konuşma etkinliği bulunmaktadır. %26 (17) oranında işitsel öğe, %16 (10) oranında her ikisi yer almakta, %9 (6) oranında da hiçbirisi yer almamaktadır.

B1 düzeyi ders kitapları karşılaştırmalı olarak aşağıdaki şekilde ele alınmıştır.

Şekil 4.53: Y.İ.T. ve N.E.F. Ders Kitapları Görsel ve İşitsel Öğelerle Desteklenme Oranları Karşılaştırması

Y.İ.T B1 düzeyi ders kitabı ve N.E.F. serisi toplam 3 kitap birlikte ele alındığında yukarıdaki oranlar ortaya çıkmıştır. Şekilde görüldüğü gibi Y.İ.T. ders kitabında ve N.E.F. ders kitaplarında konuşma etkinlikleri en fazla görsel öğelerle desteklenmiştir. Y.İ.T. ders kitabında destek olmayan konuşma etkinlikleri oranı %31 (18) iken N.E.F. ders kitabında bu oran %14 (27)'tür. Diğer taraftan işitsel öğelerle desteklenme oranının da N.E.F. ders kitaplarına kıyasla oldukça düşük olduğu görülmektedir. Hem işitsel hem de görsel öğelerle destekleme oranı açısından da Y.İ.T. ders kitabının yetersiz kaldığı açıkça anlaşılmaktadır. İki grafik birbiri ile kıyaslandığında, kitaplarda yer alan konuşma etkinliklerinin hitap ettiği duyu organının N.E.F. ders kitabında daha fazla olduğu ve çoklu zekâ kuramı doğrultusunda hazırlanmış bir ders kitabı örneği olma ihtimalinin daha yüksek olduğu düşünülmektedir. Aynı şekilde, konuşma etkinliklerinin aynı anda görsel ve işitsel öğelerle desteklenen etkinlik sayısının N.E.F.

ders kitaplarında daha fazla olması sebebiyle aynı anda pek çok duyuya hitap ettiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla N.E.F. ders kitaplarının İngilizce öğrenmek isteyen öğrencilerin derse olan ilgi ve isteklerini artırmaya daha fazla yardımcı olduğu düşünülebilmektedir.

4.1.9. Konuşma Etkinliklerinin Avrupa Ortak Başvuru Metni Tanımlayıcılarına Uygunluk Düzeyleri

Yabancı dil öğretimi öğretim programlarının ve ders kitaplarının hazırlanmasında temel alınan Avrupa Ortak Başvuru Metni yabancı dil öğretimi için standartlaşmış bir öğretim programı sunmaktadır. Dil ile ilgili genel ve iletişimsel olmak üzere iki temel yetiden bahseden metinde sözlü faaliyetlerden olan konuşma becerisi dil öğrenmenin temelini oluşturmaktadır. Üretici becerilerden olan konuşma becerisi edinimine ve gelişimine ilişkin ise çeşitli tanımlayıcılar mevcuttur. İletişimsel faaliyetlere vurgu yapılan metinde iletişim odaklı dil etkinlikleri üç ana başlık altında incelenmiştir. Bunlar: alımlama, etkileşim ve üretimdir.

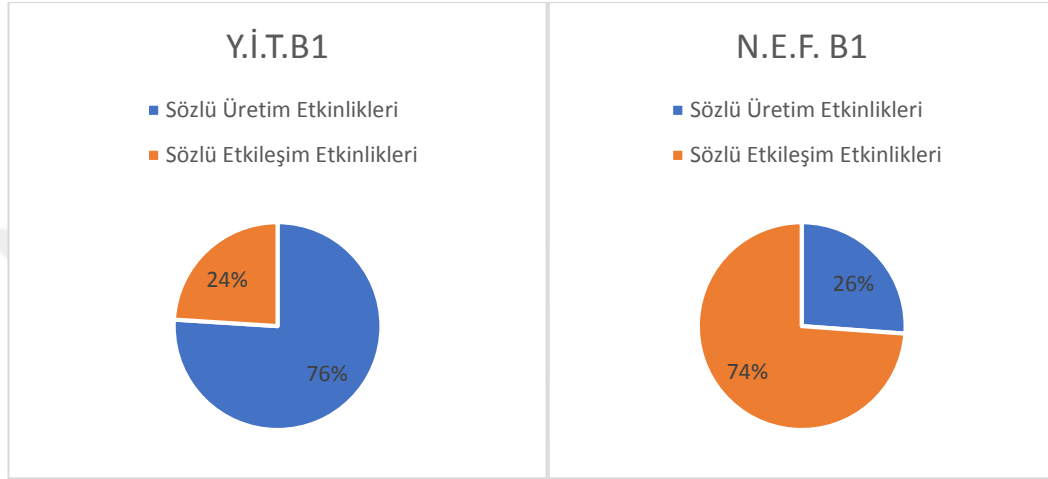
Alımlama etkinlikleri alt başlıklarından birisi olan sözlü kavrama; genel sözlü kavrama, konuşmayı anlama, izleyici kitlesinin bir parçası olarak anlama, duyuru ve yönergeleri anlama, işitsel medya içeriğini ve kayıtları anlama alt becerilerinden oluşmaktadır. Bu beceri aslında bir bakıma dinleme becerisi ile doğrudan ilişkilidir. Sözlü etkileşimin bir parçası olarak öğrencilerin konuşulanları anlayabilme ve kavrayabilme yeterliliklerine sahip olması beklenmektedir. Dolayısıyla konuşma etkinliklerine bakarak tespit edilemez. Diğer iki başlık olan Sözlü Etkileşim ve Sözlü Üretim tanımlayıcılarına göre konuşma etkinlikleri değerlendirilecektir.

Sözlü Üretim Etkinlikleri: Kısa bilgi içeren veya daha uzun sunum yapmayı ifade eden etkinliklerdir. Genel sözlü üretim, kesintisiz monolog, kamusal duyurular ve izleyicilere hitap etme alt başlıklarından oluşmaktadır. Karşılıklı etkileşimin söz konusu olmadığı bu etkinlik türlerinde dilin sadece üretilmesi gerekmektedir. Ayrıca öğrencilerin öğretmen ile olan etkileşimleri sadece soru-cevap içerdiğinden, gerçek bir iletişim imkânı tanımaması nedeniyle bu kapsama girmektedir.

Sözlü Etkileşim Etkinlikleri : Bu etkileşim türünde dil öğrencileri hem konuşmacı hem dinleyici konumundadırlar. Burada ölçekler muhatabı anlama ile başlamakta ve karşılıklı konuşma gibi kişiler arası konuşmalar, işlemsel (bilgi alışverişi, vb.) ve

değerlendirici (resmi ve resmi olmayan tartışma, vb.) düzeyde devam etmektedir. Her iki taraf da iletişime aktif katılma durumundadır. Ders kitaplarında yer alan karşılıklı konuşma, röportaj yapma, bilgi alışverişi, mülakat yapmak ve tartışma etkinlikleri bu kapsamda değerlendirilebilmektedir.

Sözlü üretim ve sözlü etkileşim etkinliklerine yönelik Y.İ.T. B1 ve N.E.F serisi tüm ders kitapları ortak bir grafikte değerlendirilecektir.

Şekil 4.54: Y.İ.T. ve N.E.F. B1 Konuşma Etkinliklerinin Avrupa Ortak Başvuru Metni Tanımlayıcılarına Uygunluk Düzeyleri

Avrupa Ortak Başvuru Metni B1 düzey tanımlayıcı ölçeklerine göre incelenen Yedi İklim Yabancılara Türkçe Öğretimi ders kitabında yer alan konuşma etkinlikleri öğretmen kitabındaki yönergelerle birlikte incelendiğinde %76'sı (38) sözlü üretim etkinlikleri, %24'ü (12) de sözlü etkileşim etkinliklerinden oluşmaktadır. Dolayısıyla etkinliklerin çok büyük çoğunluğu etkileşim içermeyen, sözlü üretim aktarımına yönelik etkinliklerdir.

N.E.F. serisi A2-B1, B1 ve B1 Plus ders kitaplarına bakıldığında ise, sözlü etkileşim etkinliklerinin oranını tüm etkinliklerin %74'ünü (127) oluşturduğu ve sözlü üretime göre %26 (45) daha fazla olduğu açıkça görülmektedir. A2-B1 ders kitabında sözlü üretim etkinliklerinin sayısı 11 iken etkileşim oranı %46'dır. B1 ders kitabında; sözlü etkileşimli etkinlik 36 tane, sözlü üretime dayalı etkinlik ise 18 tane bulunmaktadır. Son olarak B1 Plus ders kitabında sözlü üretim etkinlikleri 16 tane, etkileşim ise 45 tanedir. Tüm ders kitapları dikkate alındığında B1 İngilizce öğretimi kitaplarında öğrencilerin dili hem üretici hem de alıcı olmaları beklenmektedir. Dil öğrenmede

iletişimsel yetinin gelişimine oldukça önem veren AOBM tanımlayıcılarına İngilizce ders kitaplarının daha uygun olduğu tespit edilmiştir.

4.2. Yabancı Dil Olarak Türkçe ve İngilizce Öğretiminde Kullanılan Yedi İklim Türkçe ve New English File B2 Seviyesi Ders Kitapları Karşılaştırması

Orta düzey yabancı dil becerisinin ikinci seviyesi olan B2 düzeyinde 1 adet Y.İ.T ders kitabı bulunmaktadır. N.E.F. ders kitapları serisinde ise B1 seviyesinden farklı olarak 1 kitaptan oluşmaktadır. Upper-Intermediate düzeyi olan bu kitap orta düzeyin son kitabı olarak kabul edilmiştir. Dolayısıyla bu düzeyde karşılaştırma iki kitap arasında yapılacaktır.

4.2.1. Konuşma Etkinliklerinin Üniteler İçerisindeki Dağılım Oranı

A- Yedi İklim B2 Düzeyi Ders Kitabı

Yedi İklim B2 düzeyi ders kitabı toplam 8 üniteden oluşmaktadır. Konuşma etkinlikleri ünite içerisinde belirli bir düzen içerisinde yer almamaktadır. Bazen ünitenin son etkinliği konuşma olabiliyorken bazen yazma etkinliklerine yer verildiği görülmektedir. Üniteye hazırlık etkinlikleri öğrencilerin fikirlerini sorup onları derse ısındırmak amaçlı aktif katılımlarını sağladığı için konuşma etkinliklerine dahil edilmiştir.

Tablo 4.5: Yedi İklim Yabancılara Türkçe Öğretimi B2 Ders Kitabı Konuşma Etkinlikleri Dağılım Oranı

Üniteler	Konuşma	Yazma	Okuma	Dinleme	Dilbilgisi	Kelime	Toplam
1.Ünite	8	7	9	3	5	3	35
K.İ.İ.	-	-	3	-	-	-	3
2.Ünite	8	7	7	4	5	2	33
K.İ.İ.	-	-	1	1	-	-	2
3. Ünite	7	7	11	5	6	4	40
K.İ.İ.	-	1	3	-	-	-	4
4. Ünite	6	6	5	4	5	1	27
K.İ.İ.	-	2	-	-	-	1	3

5. Ünite	6	7	7	3	4	2	29
K.İ.İ.	-	-	2	1	-	1	4
6. Ünite	7	4	7	3	6	5	32
K.İ.İ.	-	-	1	-	-	1	2
7. Ünite	8	7	6	3	2	1	27
K.İ.İ.	-	2	2	-	-	-	4
8. Ünite	7	6	6	4	5	3	31
K.İ.İ.	-	-	2	-	-	1	3
K.İ.İ.T.E.	-	5	14	2	-	4	*
T.E.	57	51	58	29	38	21	251

Tablo 4.5'e göre, Yedi İklim B2 düzeyi ders kitabında konuşma etkinlikleri tüm ünitelerde toplam 57 tane bulunmaktadır. Konuşma etkinlikleri oranı her üniteye eşit değildir. Bu etkinlikler bazen tek başına bazen de diğer becerilerle ilişkilendirilerek ele alınmıştır. Tüm kitap boyunca en fazla okuma etkinliği ile birlikte yer aldığı söylenebilmektedir. Dilbilgisi çalışmaları ile birlikte yer almayan konuşma etkinlikleri, ünite kazanımları çerçevesinde öğrenilen kalıpları konuşurken cümle içerisinde kullanmayı öngörmektedir. Kitapta yer alan becerilerin sayısal oranları şu şekildedir:

Konuşma:57 Yazma : 51 Dinleme: 29
Okuma: 58 Dilbilgisi: 38 Kelime: 21

B2 ders kitabında oransal açıdan en fazla okuma becerisine dayalı etkinliklerin daha sonra okumaya çok yakın bir orana sahip konuşma becerisine dayalı etkinliklerin yer aldığı anlaşılmaktadır. Ardından sırasıyla yazma, dilbilgisi, dinleme ve kelime etkinlikleri yer almaktadır. En fazla etkinlik oranına sahip ilk iki beceriden birisi olması konuşma becerilerinin gelişimi açısından yararlı olsa da diğer becerilerin gelişimini geride bırakmasına sebep olabilmektedir.

B- New English File Upper-Intermediate Ders Kitabı

New English File Upper Intermediate ders kitabı toplam 7 üniteden oluşmaktadır. Orta düzey İngilizce ders kitaplarının sonucusudur. Konuşma etkinlikleri üniteler içerisinde belirli bir düzen veya sıralama göz önünde bulundurulmaksızın yer

almaktadır. Tüm alıştırmaların bitiminde her ünite sonunda B1 ders kitaplarında yer alan pratik İngilizce bölümü Upper Intermediate ders kitabında günlük İngilizce adında bir bölüme dönüşmüştür. Aynı şekilde bu bölüm çoğunlukla dinleme ağırlıklı olup konuşma becerisini öğrenme ürünü olarak küçük bir noktada ele almıştır. Bu sebeple konuşma becerileri kapsamında değerlendirilmemiştir. Benzer şekilde ‘Ne yapabilirsin?’ bölümü başlığı altındaki etkinliklerde öğrencinin kendisini değerlendirmesi gereken bireysel alıştırmalar yer almaktadır. Fakat burada yer alan etkinlikler arasında konuşma etkinliği bulunmamaktadır.

Tablo 4.6: New English File Upper-Intermediate Ders Kitabı Konuşma Etkinlikleri Dağılım Oranı

Üniteler	Konuşma	Telaffuz	Yazma	Okuma	Dinleme	Dilbilgisi	Kelime	Toplam
1.Ünite	6	5	1	7	8	6	4	37
K.İ.İ.	-	-	-	2	-	-	1	3
2.Ünite	4	4	2	5	8	6	4	33
K.İ.İ.	-	-	-	1	1	-	-	2
3. Ünite	5	4	2	5	10	5	4	35
K.İ.İ.	-	-	1	2	2	-	-	5
4. Ünite	3	4	1	6	8	5	4	31
K.İ.İ.	-	-	-	1	-	-	-	1
5. Ünite	5	4	1	5	8	5	4	32
K.İ.İ.	-	-	-	1	1	-	-	2
6. Ünite	5	4	2	6	9	5	4	35
K.İ.İ.	-	-	1	3	2	-	-	6
7. Ünite	4	4	1	5	8	6	5	33
K.İ.İ.	-	-	-	2	1	-	-	3
K.İ.İ.T.E.	32	-	2	12	6	-	1	*
T.E.	32	29	10	39	59	38	29	236

Tablo 4.6’ya göre kitapta yer alan konuşma etkinlikleri her üniteye eşit orana sahip değildir. Dinleme etkinliklerinden sonra üniteler içerisinde konuşma etkinliklerinin en fazla yer alan etkinliklerden birisi olduğu açıkça anlaşılmaktadır. Tüm üniteler

içerisinde en az konuşma etkinlik oranına sahip ünite 4. Ünite, en fazla ise 1. ünite olduğu anlaşılmaktadır.

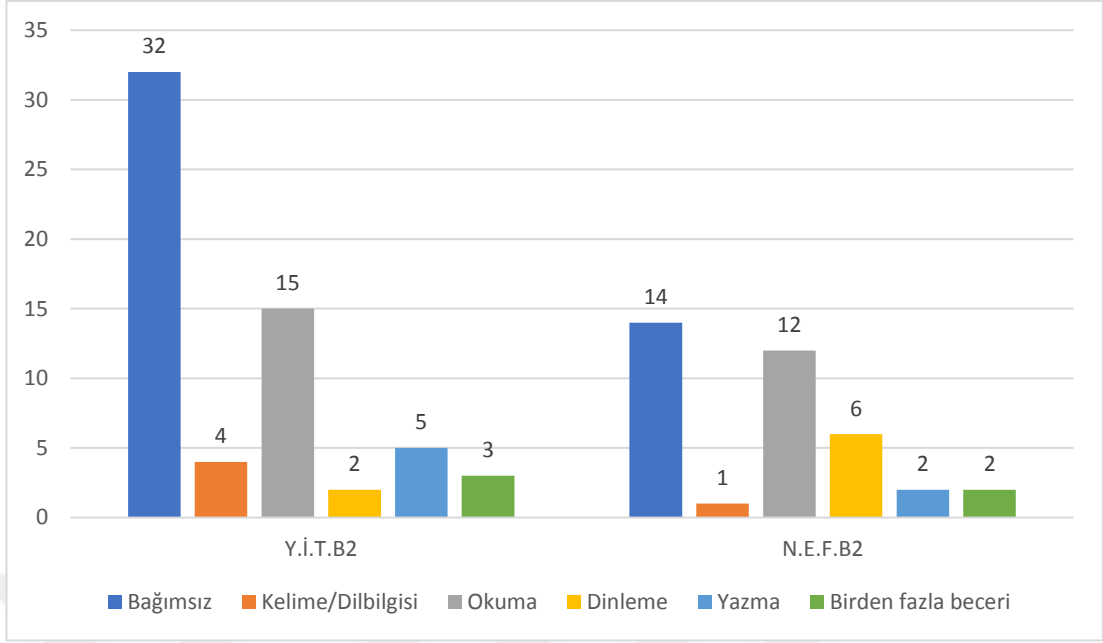
Toplam etkinlik sayıları olarak N.E.F. B2 ders kitabında f(32) konuşma, f(29) telaffuz, f(10) yazma, f(39) okuma, f(59) dinleme, f(38) dilbilgisi, f(29) kelime etkinliği yer almaktadır. Etkinlikler incelendiğinde oransal olarak en fazla yer verilen beceri, dinleme becerisidir. Konuşma becerisi yer verilme sıklığı bakımından yedi farklı etkinlik türü içerisinde dördüncü sırada yer almaktadır. Temel dil becerileri arasında en fazla yer verilen etkinlik türleri sırasıyla dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerisi etkinlikleri olmuştur. En fazla yer verilen etkinlik türlerinin alıcı beceriler olmasından hareketle üretici dil becerilerine bu kitapta daha az önem verildiği söylenebilmektedir.

Konuşma becerisi 12 etkinlik ile en fazla okuma becerisi ile ilişkilendirilmiş olup 6 etkinlik dinleme ve diğerleri sırasıyla 2 yazma ve 1 de kelime etkinlikleri ile birlikte yer almaktadır.

4.2.2. Konuşma Etkinliklerinin Diğer Temel Dil Becerileriyle İlişkilendirilme Oranları

B2 seviye ders kitabı, Y.İ.T. ve N.E.F. ders kitaplarında birer tanedir. Dolayısıyla B1 düzeyinden farklı olarak burada iki kitap arasında karşılaştırma yapılacaktır. Bu ders kitapları değerlendirilirken etkinlik başlıkları temel alınarak ilişkilendirme yapılmış ve etkinliğin amacına göre bir sınıflandırma yapılmıştır.

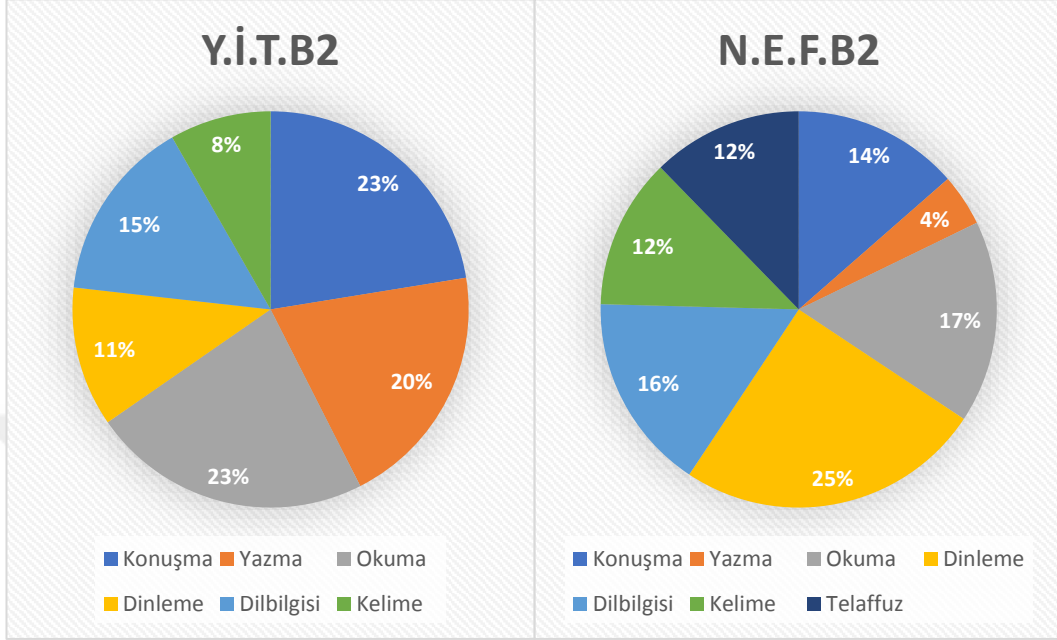
Y.İ.T. kitabında ve N.E.F. ders kitabında konuşma becerileri en fazla bağımsız etkinlikler olarak yer almış olup, ikisinde de bağımsızdan sonra en çok okuma becerisi ile ilişkilendirildiği gözlemlenmiştir. Eğer bu çalışma dinleme becerileri etkinlikleri ile ilgili olsaydı en fazla ilişkilendirilen etkinlik yüksek olasılıkla telaffuz etkinlikleri olacaktı. Y.İ.T ders kitabında yer alan etkinlikler çoğunlukla tartışma, soru-cevap (1.ünite, C-4) veya serbest konuşma etkinliklerinden oluşmaktadır. Dolayısıyla bağımsız etkinlik oranının daha fazla olması etkinlik türü ile açıklanabilmektedir. Ayrıca bu düzeydeki ders kitabında konuşma ile ilgisi olmasının dışında hiç telaffuz çalışmasına yer verilmemiştir. Yedi iklim ders kitabında 4 adet canlandırma çalışması yer almaktadır ve bu çalışmalar konuşma etkinlikleri kapsamında ele alınmıştır.

Şekil 4.55: Konuşma Etkinliklerinin Diğer Becerilerle İlgisi

N.E.F. ders kitabında konuşma etkinlikleri ve diğer becerilerle ilgili etkinlikler hangi etkinlik başlığı altında verildiyse o şekilde ele alınmıştır. Bunların dışında bir dinleme etkinliğinde yer alan yönergedeki bir soru, konuşma etkinliklerinin oranlarını belirlemeyi güçleştireceği için değerlendirilmeye alınmamıştır. Fakat sonlardaki kendini değerlendirme etkinlikleri dahil olmak üzere ünitelerdeki tüm beceri başlıkları dikkatle incelenmiş ve hesaplanmıştır. Bu kitaptaki konuşma etkinliklerinin diğer becerilerle ilgisinde en çok okuma sonra sırasıyla dinleme ve yazma becerileri gelmektedir. Telaffuz becerisi konuşma becerisi ile doğrudan ilişkili olmasına rağmen genellikle dinleme becerisi ile ilişkilendirilmiştir. Konuşma ile ilişkilendirilme oranı 0'dır. Bu yüzden bu grafikte değerlendirilmemiştir. Bu kitapta 2 konuşma etkinliği birden fazla beceri ile ilişkilendirilmiş olup bu becerilerin oranı her iki kitapta da eşittir (N.E.F. 2B-6 ve 6C-1).

4.2.3. Etkinliklerin Beceri Alanlarına Göre Dağılımında Konuşma Becerisinin Yeri

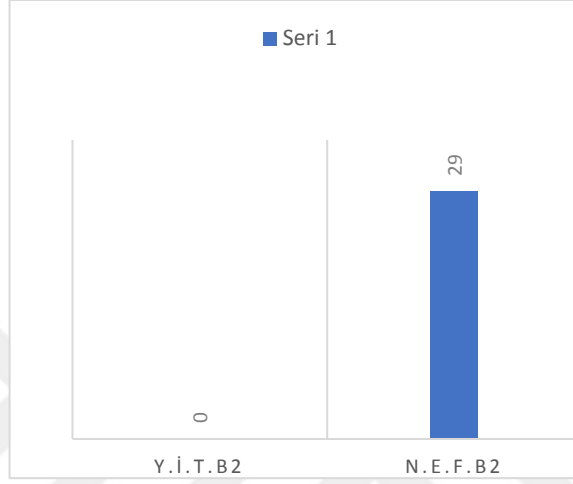

Şekil 4.56: Y.İ.T ve N.E.F. ders kitapları beceri alanlarına göre dağılımı

Şekil 4.56'ya göre, Y.İ.T. ders kitabında konuşma ve okuma becerisinin oranları eşit olup ardından sırasıyla yazma, dilbilgisi, dinleme ve son olarak kelime etkinlikleri gelmektedir. B1 ders kitabına göre becerilerin oranları nispeten daha eşite yakın hale gelmiştir. Kelime ise kitapta en az yer verilen etkinlik olduğu görülmektedir. Diğer taraftan aynı seviyede N.E.F. ders kitabında en fazla yer verilen beceri alanının dinleme olduğu, daha sonra okuma ve okumadan sonra ise 3. Sırada dilbilgisi yer aldığı belirlenmiştir. Konuşma becerisinin ise kitaptaki oranının %15 ile 4. sırada olduğu görülmektedir. Bu seviyede öğrencinin artık hedef dili üretmesi yani üretici beceriler ile kullanması gerekirken alımlama becerisi olan dinleme becerisi ve okuma becerisine daha fazla yer verilmesi oldukça şaşırtıcıdır. İki kitap karşılaştırıldığında Y.İ.T. ders kitabının İngilizce kitaba göre konuşma becerisine daha fazla etkinlik kullanarak yer vermesi bakımından farklılaştığı gözlenmiştir.

4.2.4. Telaffuz Etkinliklerinin Ders Kitaplarındaki Dağılım Oranları

B2 düzeyi Türkçe öğretimi ders kitaplarında B1 düzeyinde olduğu gibi telaffuz etkinlikleri yer almamaktadır. N.E.F. Upper-Intermediate ders kitabında ise toplam 29 etkinlik yer almaktadır. B1 serisinin son kitabı B1 Plus ders kitabında 26 etkinlik yer alırken burada azalma değil artış gözlenmektedir.

Şekil 4.57: Y.İ.T ve N.E.F. Ders Kitapları Telaffuz Etkinlikleri Dağılım Oranı

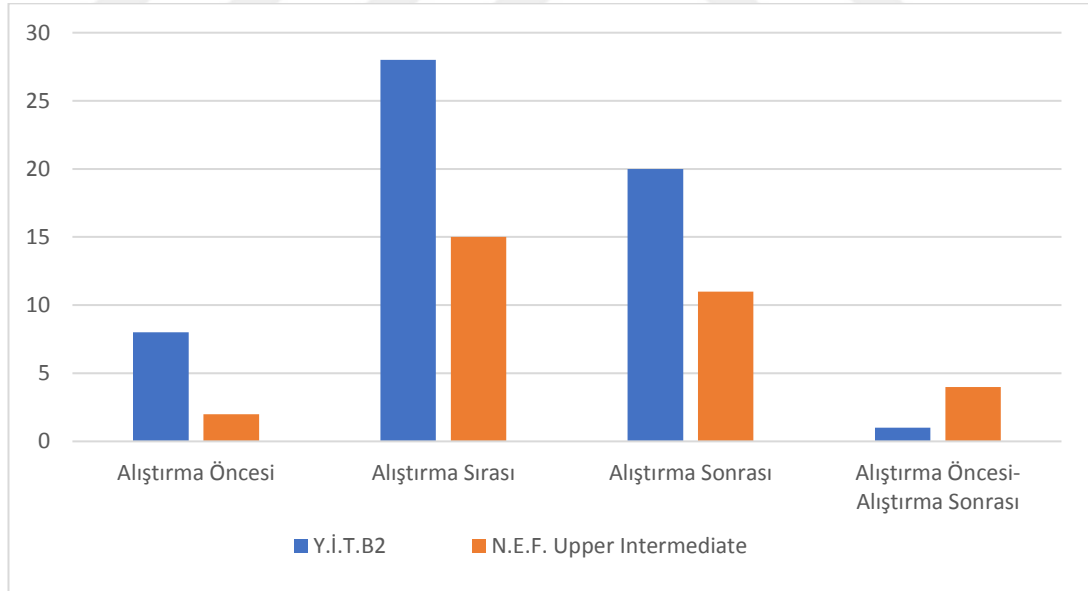
Bu durumda B2 seviyesinde öğrencinin hala telaffuz çalışmalarına ihtiyaç duyulduğu düşünülebilir. Ancak aynı durum Y.İ.T. ders kitabında gözlenmemektedir.

4.2.5. Konuşma Etkinliklerinin Gerçekleşme Anı Dağılım Oranları

B2 düzeyi Y.İ.T. ve N.E.F. Upper-Intermediate ders kitaplarında konuşma metinleri gerçekleşme anı dağılım oranları Şekil 4.58’de gösterilmiştir. Öncelikle Y.İ.T. ders kitabı 8 üniteden oluşmaktadır ve ünitelerin her birinin başlangıcında üniteye hazırlık başlığı altında konuşma alıştırmaları yer almaktadır. Üniteye giriş yapmak için etkileşim içermeyen tek yönlü sorulardan oluşan bu hazırlık etkinlikleri, hedeflenen kazanımlara ulaşmak için öğrencileri konuya ısındırmayı amaçlamaktadır. Bu hazırlık etkinlikleri ünitenin başlangıcında olduğu ve diğer tüm etkinliklere hazırladığı için alıştırma öncesi kapsamında ele alınmıştır. Alıştırma sırası etkinlikler ise, öncesinde veya sonrasında yer alan etkinlikten bağımsız olarak başka bir konu veya uzaktan bağlantılı konular ile ilgili grup etkinlikleri veya soru-cevap etkinlikleridir. Alıştırma sonrası etkinliklerde ise, en fazla okuma etkinliği sonrası konuşma etkinliklerine yer

verildiği görülmektedir. Okuma sonrası yer alan konuşma etkinliklerinin sayısı 13 iken, dinleme sonrası 2, yazma sonrası 4 ve kelime alıştırmaları sonrası ise 1 etkinlik yer almaktadır. Konuşma becerisinin ders kitaplarında diğer becerilerle ilişkilendirilme oranları bir önceki bölümlerdeki veriler aracılığıyla göz önünde bulundurulduğunda ise okuma becerisinin öne çıktığı açıkça gözlemlenmektedir.

N.E.F. Upper Intermediate ders kitabı ise toplamda 7 üniteden oluşmaktadır. Ünitelerde yer alan konuşma başlığı altındaki konuşma etkinlikleri değerlendirilmiş olup bu etkinliklerin öncesinde veya sonrasında yer alan diğer becerilerle ilgisine göre gerçekleşme anları saptanmıştır. Bu kitapta ana alıştırmaya öncesi toplam 2 etkinlik, ana alıştırmaya yani alıştırmaya kendisi konuşma olan 15 etkinlik, ana alıştırmaya sonrası değerlendirme veya pekiştirme kapsamında yer alan konuşma etkinliği sayısı 11 iken, aynı alıştırmaya içerisinde hem alıştırmaya öncesi hem de sonrasında yer alan bütünleşik konuşma etkinlikleri sayısı ise 4'tür. Alıştırmaya öncesinde eşit oranda dinleme, yazma ve okuma etkinlikleri yer almakta iken alıştırmaya sonrasında 10 okuma, 7 dinleme etkinliği yer almaktadır. Yazma etkinliği sonrası ise hiç konuşma etkinliği yer almamıştır.

Şekil 4.58: Y.İ.T ve N.E.F. Ders Kitapları Konuşma Etkinlikleri Gerçekleşme Anı Dağılım Oranları

Bu ders kitaplarında konuşma etkinlikleri gerçekleşme anı karşılaştırmalı olarak ele alındığında ise çeşitli oransal farklılıklar gözlenmektedir. Alıştırmaya öncesi etkinlik oranının Y.İ.T. ders kitabında ünite hazırlık çalışmaları dahil edildiği için daha fazla

olduğu söylenebilmektedir. N.E.F. ders kitabında ise konuşma başlığı altındaki etkinliklerde ana alıştırma öncesi daha az konuşma etkinliği bulunmaktadır. Diğer taraftan, Y.İ.T. ders kitabının ana alıştırma olarak konuşma etkinliğine N.E.F. ders kitabına göre daha fazla yer verdiği söylenebilmektedir. Bu oran bir bakıma bağımsız alıştırmaların varlığını ortaya koymaktadır. Ana alıştırma sonrası yer alan konuşma etkinlikleri oranında Y.İ.T. ders kitabının öne çıktığı söylenebilmektedir. Son olarak hem alıştırma öncesi hem de sonrası konuşma etkinliği yer alan bütünleşik bölümlerde ise N.E.F. ders kitabında bu çeşitliliğin nispeten daha fazla olduğu gözlenmektedir.

4.2.6. Konuşma Etkinlik Türleri Dağılım Oranları

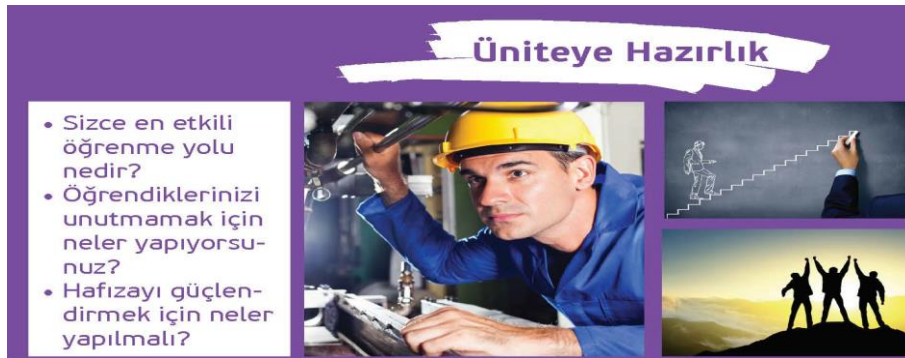
Öğretim faaliyetlerinin çeşitliliğini ve verimini artırmak amacıyla bireysel farklılıklar göz önünde bulundurularak çeşitli yaklaşımlar ve yöntemler yardımıyla konuşma etkinlikleri oluşturulabilmektedir. Bu bölümde, B1 düzeyi kitaplarda yapılan değerlendirmelerde olduğu gibi B2 düzeyi ders kitaplarında da yer alan konuşma etkinlik türleri değerlendirilecektir.

B2 düzeyinde Türkçe ve İngilizce kitapları birer tane olduğu için tek bir tablo altında değerlendirmeler yapılacaktır.

A- Yedi İklim Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitabı

Konuşma etkinlik türleri Yedi İklim B2 ders kitabında B1 ders kitabıyla aynıdır, fakat orada bahsedilmiş olan birkaç konuşma etkinliği bu kitapta yer almamaktadır. B2 düzeyi ders kitabında yer alan konuşma etkinlik türleri de örnekleriyle birlikte şu şekilde sıralanabilmektedir.

Isınma(warm-up) Etkinlikleri: Her ünitenin başlangıcında yer almaktadır. Bu kitapta toplam sekiz ünite ve sekiz ısınma etkinliği bulunmaktadır.

Şekil 4.59: Isınma(warm-up) Konuşma Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B2,142)

Açık Uçlu Sorular: Sıklıkla başvurulan etkinlik türlerinden birisidir. ‘Görüşlere katılıyor musunuz? Niçin?, ...hakkında neler düşünüyorsunuz?’ gibi yorumlayanın algısına göre cevap verilebilecek sorulardır.

Kısa Cevaplı Sorular: Cevabın en fazla bir cümleden oluştuğu yorumlamaya açık olmayan sorulardır. Bazı alıştırmalarda yer alan çoklu sorulardan sadece bir tanesi dahi kısa cevaplı olduğu takdirde bu etkinlik kapsamında da değerlendirilmiştir.

Anlatalım. / Hangi sektörde çalışıyorsunuz?
İşinizi seviyor musunuz?

Şekil 4.60: Kısa Cevaplı Sorular Konuşma Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B2,172)

Tartışma: Fikir alışverişinde bulunmayı sağlayan, farklı görüşlere sahip öğrencilerin beyin fırtınası yapmasına yardımcı olan bir etkinlik türüdür. ‘Tartışalım ve Konuşalım’ başlıkları altındaki tüm etkinlikler bu kapsamda değerlendirilmiştir.

3. Konuşalım.
Komşunun Kıymeti

Yandaki atasözlerinden hangileri metinde anlatılanlarla yakınlık göstermektedir. Bu atasözlerinin anlamlarını tartışınız.

Gülme komşuna gelir başına.
Komşu komşunun külüne muhtaçtır.
Ev alma komşu al.
Komşunun tavuğu komşuya kaz görünür.
Kötü komşu insanı ev sahibi eder.
Hayır dile komşuna hayır gele başına.
Aç kurt bile komşusunu dalamaz.

Şekil 4.61: Tartışma Konuşma Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B2,51)

Betimleme: Y.İ.T.B2 ders kitabında sadece iki tane yer alan fiziksel özellikleri tanımlamayı ifade eden etkinlik türüdür.

Konuşalım. / En yakın arkadaşınızın özelliklerini anlatınız.

Şekil 4.62: Betimleme Konuşma Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B2,49)

Diyalog Canlandırma: Öğrencilerin yönergede ifade edilen diyalogu hem oluşturup hem de canlandırmaları amaçlanmıştır. Beş adet canlandırma etkinliği bulunmaktadır.

10. Canlandıralım.

- Bir grup oluşturunuz.
- Bir ülke seçiniz.
- O ülkenin düşün geleneğini canlandırınız.

Şekil 4.63: Diyalog Canlandırma Konuşma Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B2,41)

Görsel Yardımıyla Konuşma: Bu kitapta kullanım sıklığı diğer etkinlik türlerine göre daha az olan alıştırma türlerindedir.

1. Yukarıdaki görsellerde komşuluk ilişkisinin hangi yönü öne çıkarılmıştır?

Şekil 4.64: Diyalog Canlandırma Konuşma Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B2,41)

Kelime/Kavram Havuzundan Yararlanarak Konuşma: Hedeflenen kazanımları elde edebilmek için söz konusu kitapta genellikle ünite sonunda yer alan konuşma etkinlik türleridir.

Anlatım. / Bu kelimeleri kullanarak ülkenizdeki misafir kültürünüz hakkında bilgi veriniz. Arkadaşlarınıza anlatınız.

Şekil 4.65: Kelime/Kavram Havuzundan Yararlanarak Konuşma Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B2,178)

Yönlendirme/Anlatım: Genellikle öğrencilerin deneyimlerini anlatması istendiğinde veya kendi kültürlerine ait bir durumu ifade etmesi gerektiğinde yer verilen etkinlikler olmuştur. Kullanım sıklığı az olan etkinlik türündendir.

2. Sizin köylerinizde misafirler nasıl ağırlanır ve nerede kalırlar?
3. Bildiğiniz bir fıkrayı ya da gülünç bir olayı anlatınız.

Şekil 4.66: Yönlendirme/ Anlatım Konuşma Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B2,177)

Oyun: B1 düzeyi ders kitabında olduğu gibi burada da en az kullanılan etkinlik türü olmuştur.

Şekil 4.67: Oyun, Konuşma Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B2,87)

Sorulara Cevap Vererek Konuşma: Kitapta en fazla yer verilen iki etkinlik türünden birisidir. Etkinlikler en az iki sorudan, en fazla dört sorudan oluşmaktadır. Öğrencinin sorulara cevap vererek açıklama yapması ve böylelikle dili etkin kullanması amaçlanmaktadır. Görseldeki etkinlik türünde hem sorulara cevap vererek konuşma amaçlanmış hem de en sondaki yönergeye göre canlandırma etkinliği yapılması istenmiştir.

8. Konuşalım Misafir Geldi

1. Sizin ülkenizde misafirlerin karşılanması ve uğurlanmasında neler söylenir?
2. Ülkenizde köy ve şehir hayatında misafirleri ağırlamada farklılıklar var mı?
3. Evinize bir misafir geldiğini düşününüz. Yukarıdaki okuma metninden de yararlanarak onunla karşılıklı sohbet ediniz.

Şekil 4.68: Sorulara Cevap Vererek Konuşma Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B2,167)

Görev Temelli Konuşma: Bir görev gerçekleştikten sonra yapılması planlanan etkinliklerdir. Etkinliğin bir kısmı gösterilmiş olan aşağıdaki şekle göre, işaretleme yapıldıktan sonra öğrencilerin bu cümlelerdeki düşüncelerini ifade etmeleri istenmektedir.

9. İşaretleyelim, açıklayalım.

	Katılıyorum	Katılmıyorum
1. Çocuklar deneme yanılma ile öğrenirler.		
2. Anne ve baba, çocuklarına, arkadaşlıkta ve işlerinde özgürlük tanımalıdır.		

Şekil 4.69: Görev Temelli Konuşma Etkinlik Türü Örneği (Yedi İklim B2,62)

B- New English File Serisi Ders Kitabı

New English File Upper Intermediate ders kitabında toplam 11 konuşma etkinliği türü kullanılmıştır. Etkinlik türü çeşitliliğinin aynı serinin B1 düzey ders kitaplarına göre daha az olduğu söylenebilmektedir. Kullanılan etkinlik türleri ve onlara ilişkin örnekler aşağıdaki gibi sıralanabilmektedir:

Tahmin Etme: Kitapta bir tane yer almaktadır. Serinin B1 düzeyindeki kitaplarında yer almayan burada ilk defa yer verilmiş bir tane örneği bulunan, cevapları verilerek sorunun ne olduğunu tahmin etme etkinliğidir. Bu etkinlik türü öğrencilerin düşünme becerilerini geliştirmektedir.

Şekil 4.70: Tahmin Etme Konuşma Etkinlik Türü Örneği (N.E.F.Upper Intermediate,5)

Röportaj Yapma: Bu etkinlik türünde önceki bölümde de açıklandığı gibi öğrencilerin hedef dili kullanarak soru sorabilmesini ve bu yol ile gündelik hayat durumlarını deneyimleyebilmektedir. Şekil 4.71’de görülen alıştırmaya bir üstteki Tahmin etme alıştırmasının devamıdır. Her ikisi aynı zamanda içerisinde anket yer alan bir okuma metninden sonraki etkinlik olarak konumlanmıştır. Şekildeki yönergede ise bu anketi kullanarak yapılabilecek bir röportaj etkinliği planlanmıştır.

b Now choose six questions from the interviews to ask a partner. Only ask questions which you would be comfortable to answer yourself.

Şekil 4.71: Röportaj Konuşma Etkinlik Türü Örneği (N.E.F.Upper Intermediate,5)

Grup Çalışması: Bu etkinlik türünde ikişerli grup (pair) çalışması yoktur. Aşağıdaki şekilde görüldüğü gibi küçük veya büyük grupla yapılan konuşma etkinliklerini kapsamaktadır.

Talk in small groups. Give examples where you can of people you know or have known.

Şekil 4.72: Grup Çalışması Konuşma Etkinlik Türü Örneği (N.E.F.Upper Intermediate,9)

Açıklama/Anlatım: Bu etkinlik türünde, Upper Intermediate ders kitabında toplam 6 alıştırmaya bulunmakla birlikte hikâye anlatımı veya sınıf önünde sunum yapmak gibi etkinliklerden oluşmaktadır.

- c You are going to give a short presentation to other students. You can choose what to talk about, for example:
- a hobby you have or a sport you play
 - something you really love doing
 - an interesting person in your family
 - a famous person you admire
 - the good and bad side of your job

Şekil 4.73: Grup Çalışması Konuşma Etkinlik Türü Örneği (N.E.F.Upper Intermediate,9)

Sorulara Cevap Vererek Konuşma: Upper Intermediate ders kitabında en fazla yer alan etkinlik türüdür. Her üniteye istisnasız sorulardan hareketle konuşmayı teşvik eden etkinlikler mevcuttur. Şekil 4.74’te sadece bir kısmı yer alan etkinlikte ikişerli gruplar halinde soru-cevap alıştırmaları gerçekleştirilebilmektedir.

1 SPEAKING & READING

a Answer the questions with a partner.

1 How do you think most people react in a life or death disaster situation?

- a They panic and become hysterical.
- b They act coolly and calmly.
- c They freeze and can't do anything.

2 What do you do when you are on a plane and the flight attendant starts to explain the safety procedures?

- a I don't listen. I've heard it so many times!
- b I listen but I don't take it very seriously.
- c I pay attention and also read the safety information in the seat pocket.

Şekil 4.74: Sorulara Cevap Vererek Konuşma Etkinlik Türü Örneği (N.E.F.Upper Intermediate,52)

Tartışma: Tartışma etkinlikleri ikişerli veya daha fazla kişilerden oluşan gruplar halinde gerçekleştirilebilmektedir. Aşağıdaki etkinlikte hem sorulara cevap vererek tartışmayı, fikir alışverişinde bulunarak konuşma becerilerini geliştirme amaçlanmıştır.

- f In pairs, or small groups, discuss these questions.
- 1 Do you agree with Paul Martin that we live in a sleep deprived society?
 - 2 Do you think it's wrong that doctors who are on 'night call' sleep so little?
 - 3 Do you think it should be illegal to drive when you are too tired?
 - 4 What do you think are the best three SLEEP TIPS?

Şekil 4.75: Tartışma Konuşma Etkinlik Türü Örneği (N.E.F.Upper Intermediate,73)

Görsel Yardımıyla Konuşma: Bu etkinliğin kullanım sıklığı serideki diğer kitaplara oranla daha azdır. Görsel desteğiyle birden fazla duyu organı öğrenme ortamına dahil olmaktadır. Şekil 4.76'daki görsel hem ısınma etkinlik türü hem de görsel yardımıyla konuşma örneğidir.

c Look at the photos. Have you seen the film *Oliver Twist* or read the book by Charles Dickens? What is the old man teaching the boys to do?

Şekil 4.76: Görsel Yardımıyla Konuşma Etkinlik Türü Örneği (N.E.F.Upper Intermediate,36)

Karşılaştırma: Şekil 4.77'de görüldüğü gibi bu etkinlik türünde öğrencilerin etkinlik sonrası elde ettikleri bulguları karşılaştırdıkları ve bu şekilde çözüm önerisi bulabilecekleri çalışmalardır.

b Compare with other groups and decide which you think are the best solutions.

Şekil 4.77: Karşılaştırma Konuşma Etkinlik Türü Örneği (N.E.F.Upper Intermediate,39)

Isınma (Warm-up) Etkinlikleri: Konunun başlangıcında yer alan bu etkinlikler Upper- Intermediate ders kitabında beş farklı üniteye yer almaktadır.

1 READING & SPEAKING

a Look at the photos and read the quote. Do you know who the Amish are? What do you think happens in the programme?

Şekil 4.78: Isınma (Warm-up) Konuşma Etkinlik Türü Örneği (N.E.F.Upper Intermediate,88)

Diyalog Canlandırma: Canlandırma etkinlikleri öğrencilerin aktif katılımını gerektirdiğinden derse ilgilerini artırmaya yardımcı olmaktadır. Ancak bu kitapta kullanım sıklığı en az olan etkinliklerden birisidir. Bunun yanında seride yer alan diğer kitaplardaki canlandırma etkinliklerinden farklı olarak bu kitaptaki etkinliklerde öğrencilere durum verilmiş fakat bu duruma uygun olarak metni kendileri hazırlayıp ardından canlandırmaları istenmiştir. Bu yönüyle üretici becerilerin gelişimine ortam hazırlanmış olduğu söylenebilmektedir.

4B Argument! Student A

Read the situations and roleplay the arguments.

1 It's your birthday today. Your husband (B) had promised to come home early. You have prepared a great dinner. You have been dropping hints for the past month that what you really want for your birthday is some jewellery as your partner is usually very unimaginative about choosing presents. Last Christmas he bought you some DVDs which you didn't particularly like. He arrives home late, and produces a box of chocolates (you're on a diet, and he knows this) which looks as if it was bought at a petrol station.

Şekil 4.79: Diyalog Canlandırma Konuşma Etkinlik Türü Örneği (N.E.F. Upper Intermediate,117)

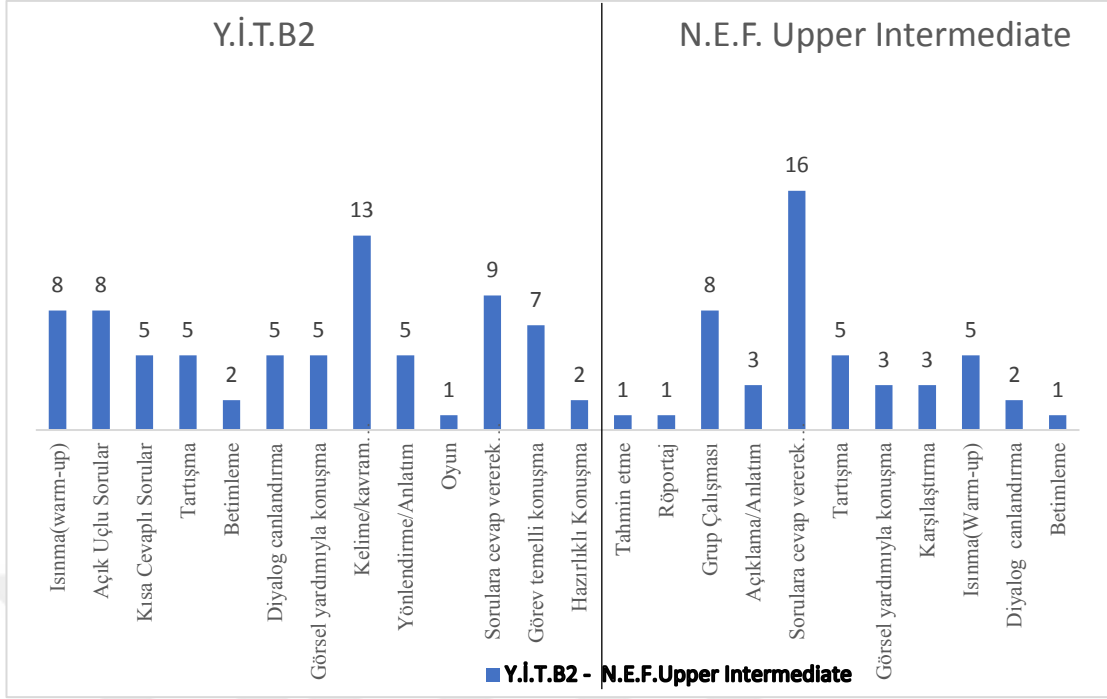
Betimleme: Kullanım sıklığı en az alıştırmaya türlerinden birisidir. Şekil 4.80'deki örnekte yönergede görselden yararlanarak kadının bulunduğu yer, duyguları, o anda neler olduğu hakkında konuşma etkinliği ve hemen arkasından betimleme çalışması yer almaktadır.

- a In pairs, look at the painting. Talk about where the woman is, how she is feeling, and what is happening or has happened. Use her body language to help you.
- b **Communication** Two paintings A p.118 B p.120. Describe your painting for your partner to visualize.

Şekil 4.80: Betimleme Konuşma Etkinlik Türü Örneği (N.E.F.Upper Intermediate,63)

New English File Upper-Intermediate ders kitabında yer alan konuşma etkinlik türleri oransal olarak orantısız bir dağılım göstermektedir. Seviye düzeyinin artması ile birlikte çeşitliliğin de serinin B1 düzeyindeki kitaplarına oranla daha az olduğu söylenebilmektedir.

Aşağıdaki şekilde sırasıyla Yedi İklim ve New English File ders kitapları B2 düzeyi konuşma etkinlik türleri oransal dağılımları gösterilmiştir.

Şekil 4.81: Y.İ.T. B2 ve N.E.F. Upper Intermediate B2 Ders Kitapları Konuşma Etkinlik Türleri Dağılım Oranları

Y.İ.T. B2 ders kitabında 8 ünite toplam 13 etkinlik türü bulunmaktadır. Alıştırma türleri dengeli bir dağılım göstermektedir. Y.İ.T. ders kitabında kullanım sıklığı bakımından en fazla sorulara cevap vererek konuşma ve açık uçlu sorularla konuşma etkinlikleri yer almaktadır. Sorulara cevap vererek konuşma, sohbet yapmak ile birlikte dilin yapısı ve şekli ile ilgili pratik yapma imkânı verdiği için anlamlı alıştırma türlerindedir. Bu alıştırma türlerini ısınma, görev temelli konuşma, kısa cevaplı sorular, tartışma ve diyalog canlandırma alışımları izlemektedir. Kelime/kavram havuzundan ve görsellerden yararlanarak konuşma, anlatım, betimleme ve oyun etkinlikleri ise kullanım sıklığı en az olan etkinliklerdir. Bu alıştırma türleri hazırlık gerektirmeksizin etkinlik anında gerçekleştirilen türlerdendir. Cümle düzeyinde gerçekleşmektedirler. Öğrenciler arası etkileşimi gerektiren oyun, canlandırma etkinliklerinin oranlarının yetersiz olduğu söylenebilmektedir. Y.İ.T. B2 ders kitabında yer alan canlandırma etkinlikleri hazır olan bir metnin canlandırılmasına dayanmayıp, metni oluşturduktan sonra canlandırılması gerektiğinden mekanik alıştırma türlerinden değildir.

N.E.F. Upper Intermediate B2 düzeyi ders kitabında ise 7 ünite toplam 11 etkinlik türü yer almaktadır. Bu alıştırma türlerinin kullanım sıklıkları bakımından orantılı bir

dağılım göstermediği görülmektedir. Kullanım sıklığı en yüksek alıştırma türü, sorulara cevap vererek konuşma alıştırmalarıdır. Grup çalışmaları ile konuşma, tartışma ve ısınma etkinlikleri kullanım sıklığı orta düzeyde olan alıştırma türleridir. Bunlar dışındaki diğer alıştırma türleri olan görsel yardımıyla konuşma, karşılaştırma, açıklama, anlatım ve diyalog canlandırma seyrek yer verilen alışırmalar olup, tahmin etme, röportaj ve betimleme ise en az yer verilen alıştırma türleri olmuştur. Bu alıştırmalardan hiçbiri dil alışkanlıkları edinmeyi sağlayan mekanik alıştırmalar değildir. N.E.F. ders kitabında sorulara cevap vererek konuşma ve açık uçlu sorular etkinlikleri genellikle en az ikiyeşerli gruplar halinde yapmayı gerektiren çalışmalardır. Dolayısıyla etkinliklerin iletişimsel yönü öne çıkmaktadır. Röportaj, grup çalışmaları, diyalog canlandırma ve tartışma etkileşim gerektiren alıştırmalara örnek gösterilebilmektedir. Fakat diğer taraftan, anlatım, sorulara cevap vererek konuşma, betimleme, tahmin etme ve görsel yardımıyla anlatım anlamlı alıştırmalardandır. Konuşma etkinlik türleri B2 düzeyinde biri Türkçe diğeri İngilizce öğretiminde kullanılan iki farklı kitap arasında karşılaştırmalı olarak ele alındığında, iki kitapta da sorulara cevap vererek konuşma etkinliklerinin kullanım sıklığı en yüksek etkinlikler olduğu tespit edilmiştir. Bu etkinlikler grup çalışması halinde yapıldığında akıcı ve doğru konuşmakla birlikte iletişim temelli olması sebebiyle tercih edilmesi yerinde olduğu düşünülebilmektedir. Ancak öğretmen, öğrenci arasında soru-cevap şeklinde gerçekleşen etkinlikler karşılıklı iletişimi becerilerinin gelişimini engellemekte ve tek yönlü etkileşim gerektirmektedir. Y.İ.T. ders kitabında yer alıp İngilizce ders kitabında yer almayan anlamlı alıştırmalardan açık uçlu sorular N.E.F. ders kitaplarında bulunmamaktadır. Bunun sebebi ise bu soru türlerinin hiç olmaması değil; sıralı halde ikiden fazla sorudan oluştuğu için sohbet etmeyi gerektiren, sorulara cevap vererek konuşma kategorisinde değerlendirilmesidir. Y.İ.T. ders kitaplarında ise tartışma, anlatım ve oyun etkinlikleri dışında ayrıca grup içerisinde sohbet etmeyi gerektiren grup çalışmaları yer almamaktadır. Diğer taraftan N.E.F. ders kitapları bu konuda oldukça yeterli ve kapsamlı etkinliklere sahiptir. Y.İ.T. kitabında her ünitenin başlangıcında yer alan ısınma etkinlikleri öğrencileri etkinliklere hazırlamakta, merak ve dikkat uyandırmada önemli işleve sahiptir. N.E.F. ders kitabında ise diğer bir beceri ile ilişkilendirilen konuşma etkinliklerinde ısındırma çalışmalarına yer verilmiştir. Isındırma çalışmaları öğrencilerin dikkatlerini çekip öğrenmeye ilişkin

motivasyonlarını artırırken sınıf etkinliklerinde çeşitlilik sağlamaktadır (Eragamreddy, 2013).

4.2.7. Konuşma Etkinliklerinde Etkileşim Türleri Üzerine Odaklanma Oranları

Etkileşim türlerinin neler olduğundan bir önceki bölümde bahsedilmiştir. Burada B2 düzeyi ders kitaplarından etkileşim türlerinin her birisi için örnekler verilerek açıklanacak ve daha sonra oransal karşılaştırmalar yapılacaktır.

Öğrenci – Öğrenci etkileşimi: Y.İ.T. ders kitabında bu etkileşim türüne ilişkin 13, N.E.F. ders kitabında ise 28 etkinlik yer almaktadır. Yedi İklim ders kitabında 8, New English File kitabında ise 7 ünite bulunmaktadır. Y.İ.T. ders kitabında bu etkileşim diyalog canlandırma, tartışma ve oyun etkinlikleri ile gerçekleştirilmektedir. N.E.F. ders kitabında ise röportaj yapma, sorulara cevap vererek konuşma, tartışma, diyalog canlandırma, karşılaştırma ve grup çalışması öğrenciler arası etkileşimi gerektiren etkinliklerdir. Etkinlik türü bakımından daha çeşitli olması sebebiyle de İngilizce kitaplarda bu etkileşim türünün kullanım sıklığı daha fazladır.

10. Canlandırılım.

- Bir grup oluşturunuz.
- Bir ülke seçiniz.
- O ülkenin düşün geleneğini canlandırınız.

e In pairs or small groups, discuss the questions.

- 1 What do you think are the strengths of your nationality?
- 2 What are the weaknesses?
- 3 In what way would you say you are typical?

Şekil 4.82: Y.İ.T. (41) ve N.E.F. (20) B2 Ders Kitapları Öğrenci - Öğrenci Etkileşim Türü Örneği

Öğrenci – Öğretmen Etkileşimi: Bu etkileşim türünde Türkçe ders kitabında 42, İngilizce ders kitabında ise 9 etkinlik bulunmaktadır. Türkçe ders kitaplarında en fazla önem verilen etkileşim türü olduğu söylenebilmektedir. Bu etkileşim türüyle ilgili, sorulara cevap vererek konuşma, görsel ve kelime yardımıyla konuşma, betimleme ve görev temelli konuşma etkinlik türleri bulunmaktadır. İngilizce ders kitaplarında ise ısınma veya sorulara cevap vererek konuşma etkinlik türlerinde öğrenci-öğretmen etkileşimi gerekmektedir.

Konuşalım. / En sevdiğiniz arkadaşınız size yemeğe gelse ona ne hazırladınız?

c Look at the photos. Have you seen the film *Oliver Twist* or read the book by Charles Dickens? What is the old man teaching the boys to do?

Şekil 4.83: Y.İ.T. (88) ve N.E.F. (36) Ders Kitapları Öğrenci - Öğretmen Etkileşim Türü Örneği

Öğrenci – İçerik (Monolog) Etkileşimi: Türkçe ders kitabında 4, İngilizce ders kitabında ise sadece 1 tane bu etkileşim türüne ilişkin etkinlik bulunmaktadır. Bu etkinliklere ilişkin aşağıda yer verilen iki örnekte öğrencilerden sunum yapması istenmektedir. Dolayısıyla sunum yapma insanlarla herhangi bir etkileşim içermeyen tek başına seslendirdiği monolog bir çalışmadır.

7. Yazalım, konuşalım. Sağlıklı Yaşam

Aşağıdaki anahtar kelimeleri kullanarak üç dakikalık bir sunum hazırlayınız. Sunumunuzu sınıfta paylaşınız.

sağlıklı beslenme

sağlıksız beslenme

gençlik stresi

yoğun iş hayatı

kimyasal maddeler

yaşlılık

hastalık

organik yiyecekler

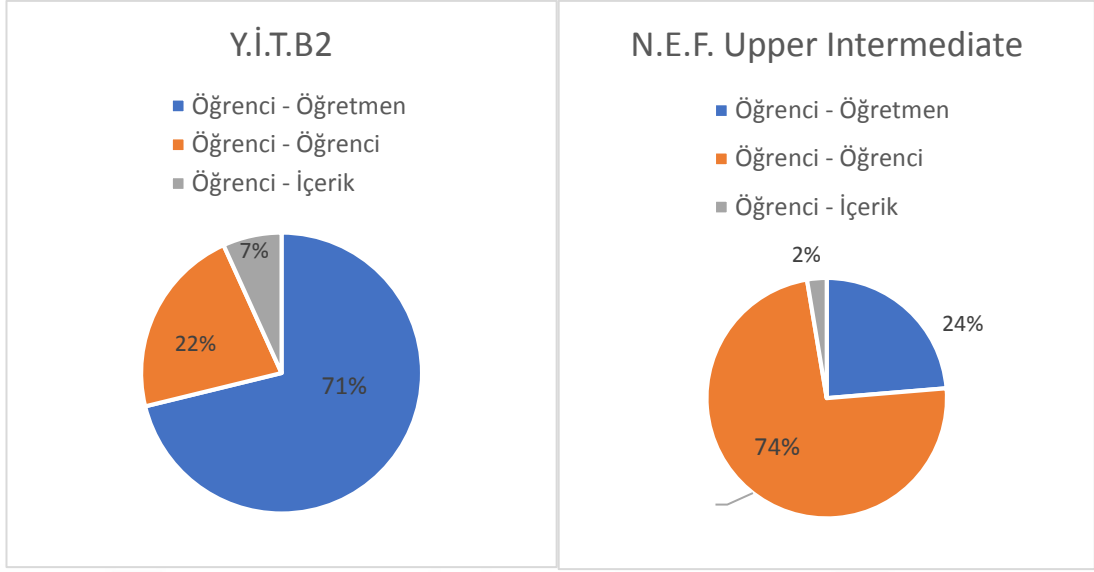
hazır yiyecekler

c You are going to give a short presentation to other students. You can choose what to talk about, for example:

- a hobby you have or a sport you play
- something you really love doing
- an interesting person in your family
- a famous person you admire
- the good and bad side of your job

Şekil 4.84: Y.İ.T. (91) ve N.E.F. (87) Öğrenci - İçerik (Monolog) Etkileşim Türü Örneği

Şekil 4.84’de görüldüğü gibi öğrencilerin kelimeleri kullanarak veya örnek verilmiş konulardan yararlanarak bir konuşma yapması ve anlatı gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Şekil 4.85: Y.İ.T. ve N.E.F. B2 Konuşma Etkinlikleri Etkileşim Türü Oranları

Y.İ.T. ve N.E.F. B2 ders kitapları etkileşim oranları şekil 4.85'ten hareketle karşılaştırmalı olarak ele alındığında, kullanım sıklığı bakımından Y.İ.T. ders kitabında %71 oranla en çok kullanılan etkileşim türü öğrenci-öğretmen iken, N.E.F ders kitabında %74 oranla en yüksek oran öğrenci-öğrenci etkileşimi olmuştur. İki kitapta da en az orana %7 ve %2 oranlar ile öğrenci-içerik etkileşimi sahip olmuştur. Öğrenciler arası etkileşimin yararları olduğu gibi öğretmen ve öğrenci arasındaki iletişimin de öğretim sürecine faydaları olduğunu söylemek mümkündür. Bu noktada, kullanılan ders kitabının benimsediği öğretim felsefesinin iletişim odaklı olup olmaması ile etkinliklerdeki etkileşim türü farklılık gösterebilmektedir. İki ders kitabı için de arzu edilen, öğrencilerin ihtiyaçlarına ve hazırbulunuşluklarına göre öğretim faaliyetlerinin şekillendirilmesidir. Avrupa Ortak Başvuru Metni tanımlayıcılarından olan iletişimsel yetinin sağlanması için Y.İ.T. ders kitabında öğrenciler arası etkileşimin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu noktada yetersiz kaldığı tespit edilmiştir. Diğer taraftan çok sık başvurulan öğretmen-öğrenci etkileşimi dilbilgisi çeviri yönteminde olduğu gibi öğretmen merkezli öğretim yaklaşımını çağırıştırılmaktadır. Günümüz eğitim anlayışında konuşma becerisi kazandırmak için öğrenci merkezli öğretimin öğrencinin iletişim becerilerine önemli katkıları bulunmaktadır. N.E.F. ders kitabının bu anlamda etkili alıştırmalara sahip olduğu açıkça görülmektedir.

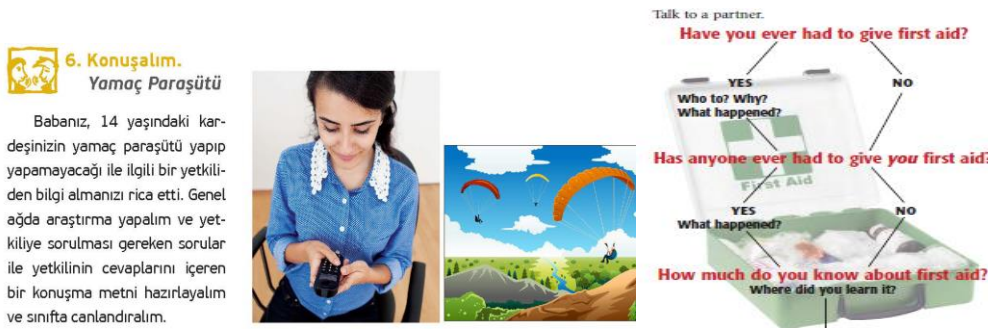
Diğer taraftan N.E.F. ders kitabında ise etkinliklerin büyük bir kısmının öğrenciler arası etkileşimi desteklemesi sebebiyle öğretmen oluşabilecek telaffuz, dilbilgisi,

doğruluk ve akıcılık gibi konuşma becerisinin alt unsurları ile ilgili hataları anında düzeltme imkânı bulamayacaktır. Bu durumda yapılan hataların fosilleşme ihtimali kaçınılmazdır. Etkinliklerin başlangıcında gerektiği durumlarda öğretmenin desteğine başvurulması yararlı olacaktır.

4.2.8. Konuşma Etkinliklerinin Görsel ve İşitsel Öğelerle Desteklenme Oranları

Yabancı dil öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki etkinliklerde görsel ve işitsel öğelerin kullanımının öğretim faaliyetlerini olumlu yönde etkilediği belirtilmişti. Önceki bölümde olduğu gibi Yedi İklim ve New English File B2 ders kitaplarında yer alan konuşma etkinliklerinin görsel ve işitsel materyallerle destekleme oranları 4 ana başlık altında incelenecektir. Bu başlıkların her biri, B2 düzeyi ders kitaplarından örnekler yardımıyla açıklanacaktır.

Görsel Destekli Konuşma Etkinlikleri: Görsel destekli konuşma etkinlikleri Y.İ.T. ders kitabında 3'ü tablo ile olmak üzere geri kalanı fotoğraf ile desteklenmiştir. Örneğin aşağıdaki şekilde Yedi İklim kitabında yer alan alıştırma yamaç paraşütü kelimesinin anlamını bilmeyen veya hatırlamayan öğrenciler görselden destek alabilirler veya içerisinde 'first aid' kelimesi geçen bir konuşma etkinliği N.E.F. ders kitabında şekil 4.86'daki gibi gösterilirse öğrencilere verilen görev konusunda oldukça yardımcı olabilmektedir.

Şekil 4.86: B2 Düzeyi Ders Kitapları Görsel Destekli Konuşma Etkinlikleri Örneği (Y.İ.T.B2, 132; N.E.F. Upper Intermediate, 13)

İşitsel Öge Destekli Konuşma Etkinlikleri: İşitsel öge destekli konuşma etkinliklerine Y.İ.T. ders kitabında çok az sayıda (2) yer verilmiştir. Bu anlamda B1 düzeyi ders kitabına göre yetersiz kaldığı söylenebilmektedir. Dinleme etkinlikleri ile ilişkilendirilen konuşma etkinlikleri hem aktif dinleme hem de etkin, anlaşılır duruma

uygun konuşma becerisini geliştirmektedir. Şekil 4.87’de yer alan N.E.F. ders kitabındaki örnekte, önce dinleme metni dinletilir ve onunla ilgili sorular cevaplandırılır, ardından ikişerli veya küçük gruplarla konu hakkında tartışma etkinliği yapılması istenir. Böylece dinleme metni ile konuşma etkinliği ilişkilendirilmiştir.

9. Konuşalım. Gelenekler

- a) Dinlediğimiz gelenekler hakkında ne düşünüyorsunuz? Sizin için en ilginç olanı hangisidir?
b) Sizin ülkenizdeki düşün gelenekleri nelerdir?

1 LISTENING & SPEAKING

a You're going to listen to four people talking about the typical characteristics of people from their country (England, Ireland, Scotland, and the USA). Before you listen, with a partner try to predict what positive and negative characteristics the speakers might mention.

e In pairs or small groups, discuss the questions.

- 1 What do you think are the strengths of your nationality?
- 2 What are the weaknesses?
- 3 In what way would you say you are typical?

Şekil 4.87: İşitsel Öğe Destekli Konuşma Etkinliği Örnekleri (Y.İ.T.B2,41;N.E.F.Upper Intermediate,20)

Hem Görsel Hem İşitsel Öğe Destekli Konuşma Etkinlikleri: Konuşma etkinlikleri Y.İ.T. ders kitabında sadece 1 kez hem görsel hem de işitsel öğelerle desteklenmiştir. Yedi İklim B2 ders kitabında yer alan “Dinleyelim, tartışalım, işaretleyelim” (104) etkinliğinde görsel olarak hem tablo ve resimler bir arada kullanılmış hem de dinleme etkinliği sonrası metnin başlığına ilişkin tartışma etkinliği yer almıştır. N.E.F. ders kitabında ise şekil 4.88’deki etkinlikte Barbara Haddrill isminde bir kadın hakkında bir gazete haberi hikayesi dinletilmekte ve ilgili etkinlikler tamamlandıktan sonra metin hakkında çeşitli sorular yöneltilerek öğrenci konuşmaya teşvik edilmektedir.

8 LISTENING & SPEAKING

a 3.8 Listen to the first part of a news story about a woman called Barbara Haddrill. What did she do? Why?

b Listen to the first part again and answer the questions.

- 1 What was Barbara's dilemma? Why?
- 2 What changes has she made to her lifestyle over the last six years? Why?
- 3 How did Barbara travel? Through which countries?
- 4 How was she able to take such a long holiday?

c 3.9 Listen to the second part and complete the information in the chart.

UK TO AUSTRALIA ONE-WAY				
	Cost	Distance	Time	CO ₂ emissions
Barbara	£ _____	_____ miles	_____ days	_____ tonnes
plane	£ _____	_____ miles	_____ hours	_____ tonnes

d What do you think of Barbara's trip?

Şekil 4.88: Hem Görsel Hem İşitsel Öğe Destekli Konuşma Etkinliği Örneği (N.E.F.Upper Intermediate,43)

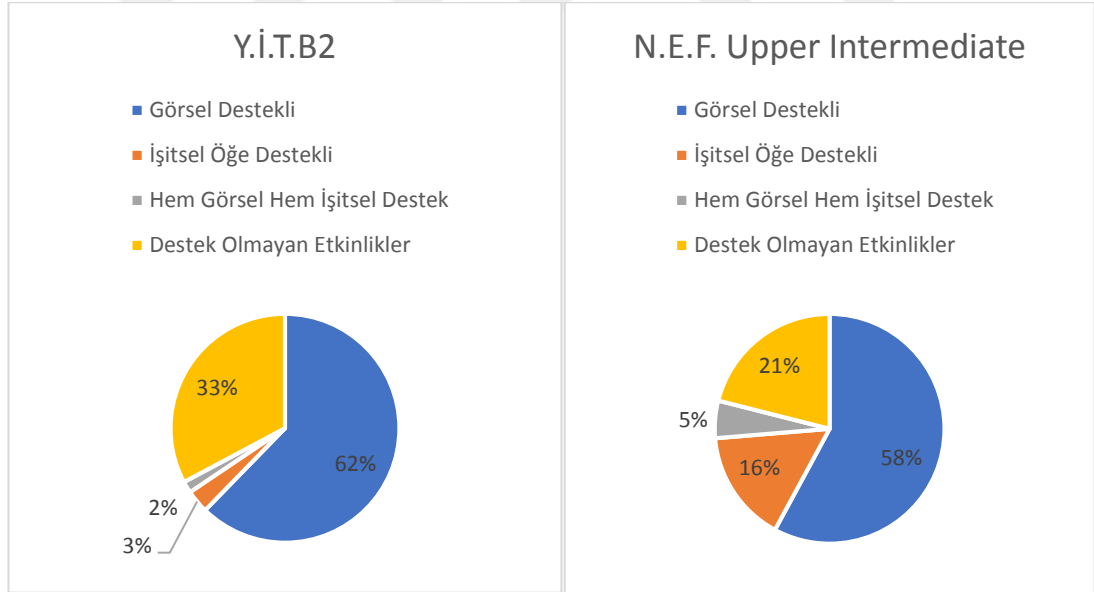
Görsel veya İşitsel Destek Olmayan Konuşma Etkinlikleri: Görsel veya işitsel destek olmayan konuşma etkinlikleri oranı Yedi İklim B1 ders kitabında %31 (18) iken aynı serinin B2 ders kitabında bu oran daha da artarak %33 (20) olmuştur. Oranların birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. Dil düzeyine, yaş grubuna ve öğrenci ihtiyaçlarına göre görsel destek oranı ders kitaplarında yer bulabilmektedir. N.E.F. B1 ders kitaplarında ise destek olmadan yer verilen konuşma etkinliği oranı %14 (27) iken aynı serinin B2 düzeyi ders kitabında bu oran düşerek %21 (8) olmuştur. Aşağıdaki örneklerde sadece yazı diliyle etkinlik ifade edilmiştir.

Konuşalım. / Şanslı olduğunuzu düşünüyor musunuz?

- a You are going to do 'speed questioning' with other people in the class. Before you start, think of five questions to ask.
- b When your teacher says 'Start', you have three minutes to talk to the person next to you. Ask and answer each other's questions and ask for more information. When the teacher says 'Change', stop and go and talk to another student.

Şekil 4.89: Görsel veya İşitsel Destek Olmayan Konuşma Etkinlikleri Örnekleri (Y.İ.T.B2, 138; N.E.F. Upper Intermediate, 7)

B2 düzeyi yabancılara İngilizce ve Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki tüm veriler karşılaştırmalı olarak ele alındığında ise aşağıdaki Şekil 4.90 ortaya çıkmaktadır.

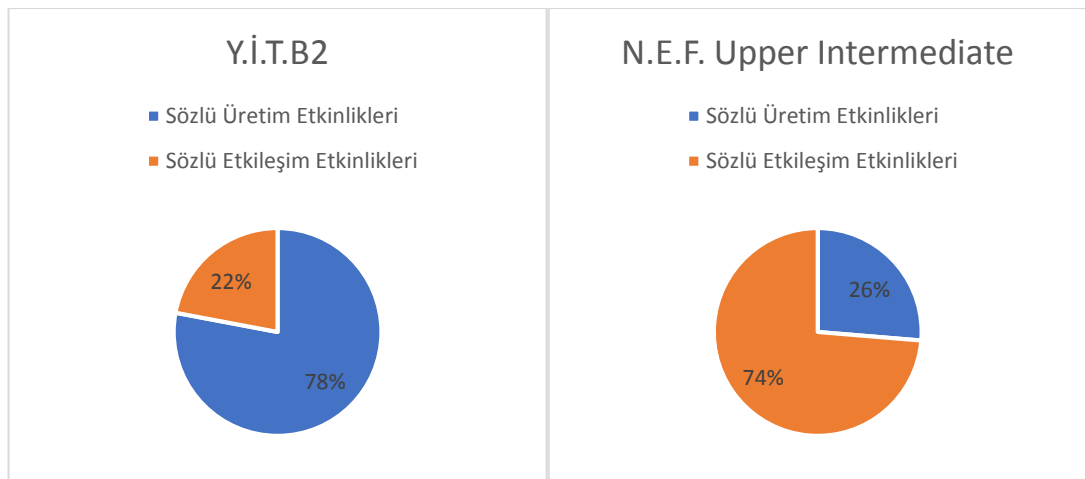
Şekil 4.90: Y.İ.T. B2 ve N.E.F. Upper Intermediate Ders Kitapları Konuşma Etkinlikleri Görsel ve İşitsel Öğelerle Desteklenme Oranları

B2 düzeyi yabancılara İngilizce ve Türkçe Öğretimi ders kitapları karşılaştırmalı olarak ele alındığında iki farklı kitapta da görsel destek oranının %62 (38) ve %58 (22) ile en yüksek oran olduğu görülmektedir. Şekilde yer alan ikinci en yüksek oran ise

görsel veya işitsel destek olmayan etkinliklerdir. İşitsel öge destekli etkinliklerin İngilizce ders kitabında %16 (6) oranla Yedi İklim ders kitabından %3 (2) daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Hem görsel hem de işitsel desteğe sahip etkinliklere %2 ve %5 oranlarından anlaşılacağı üzere her iki kitapta da nadiren rastlanmaktadır. Sonuç olarak, Yedi İklim ders kitabı konuşma etkinlikleri görsel destek anlamında zengin bir anlayış benimsemesine rağmen işitsel öğelerle destekleme konusunda yetersiz kalmıştır. İngilizce ders kitabında ise Yedi İklim'e göre daha az görsel destek kullanılmış fakat daha fazla işitsel destekten yararlanılmıştır. Dolayısıyla destek olmayan etkinlik oranı da bu sebeple Yedi İklim ders kitabına göre daha azdır.

4.2.9. Konuşma Etkinliklerinin Avrupa Ortak Başvuru Metni Tanımlayıcılarına Uygunluk Düzeyleri

Konuşma etkinlikleri Avrupa Ortak Başvuru Metni tanımlayıcılarına göre sözlü üretim ve sözlü etkileşim başlıkları altında incelenmiştir. Bu bölümde de B2 düzeyi ders kitaplarında yer alan konuşma etkinliklerinin etkileşim içerip içermediklerine göre incelenip değerlendirmelerde bulunulacaktır. Bu değerlendirmeler yapılırken AOBM konuşma etkinlikleri tanımlayıcı ölçeklerinden yararlanılmıştır. Etkileşim etkinlikleri öğretmen merkezli öğretim sistemlerinde yer verilmeyen; öğrenci merkezli anlayışı benimseyen ders materyallerinde ve sınıf ortamlarında sıklıkla karşılaşılan etkinlik türleridir.

Şekil 4.91: Y.İ.T. ve N.E.F B2 Düzey Ders Kitapları Konuşma Etkinliklerinin Avrupa Ortak Başvuru Metni Tanımlayıcılarına Uygunluk Düzeyleri

Şekil 4.91’de görüldüğü gibi Y.İ.T. ders kitaplarında sözlü etkileşim %78 (28) orana sahip iken, sözlü üretim etkinliklerine %22 (13) oranında yer verilmiştir. Diğer taraftan N.E.F. Upper Intermediate ders kitabında ise tam tersi bir durum söz konusudur. Sözlü etkileşim %74 (28), sözlü üretimin payı da %26 (10) olmuştur. B1 ders kitapları analizinde de karşılaşılan iki farklı dil öğretiminde kullanılan kitaplar arasındaki tam tersi durum oldukça şaşırtıcıdır. Etkinliklerde öğrenciler arası etkileşim olmazsa iletişimsel yeti de gelişme ihtimali azalır. Öğretmen ve öğrenci arasında tek yönlü bilgi ve deneyim paylaşımı gerektiren etkinlikler, öğrencilerin gerçek hayatla karşılaşma durumlarında hedef dili etkin, doğru ve akıcı kullanarak iletişim kurmalarını zorlaştırmaktadır.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada öncelikle konu ile ilgili kuramsal çerçeve sunulmuştur. Dilin tanımına, nasıl ortaya çıktığına ve sözlü iletişim becerileri bağlamında dil olgusuna değinilmiştir. Daha sonra dil becerileri öğretiminden ve üretici dil becerilerinden birisi olan konuşma becerisinin öneminden bahsedilmiştir. Çalışmanın ana konusunu oluşturan konuşma beceri ve konuşma becerisi ediniminde kullanılan etkinlikler yabancılara İngilizce ve Türkçe öğretimi ders kitapları bağlamında karşılaştırılarak ele alınmıştır.

Alan yazın taranıp yapılan çalışmalar incelendiğinde, Yabancılara Türkçe öğretimine yönelik ders kitaplarına ve konuşma etkinliklerine yönelik; A1-A2 düzeyi alıştırmaların incelenmesi (Özbal, 2019), yabancı dil olarak konuşma becerisinin Yedi İklim B1 düzey ders materyalleri üzerinden değerlendirilmesi (Çolak, 2018), ders kitaplarında metinler arası aşamalılık (Çekici ve Kara, 2017), kültür aktarımı açısından ders kitaplarının karşılaştırması (Sever, 2019), Türkçe ve İngilizce öğretiminde kullanılan ders kitaplarının sözcük öğretimi açısından karşılaştırılması (Güher Erer,2011), Türkçe ve İngilizce ders kitaplarının tema ve tema içeriğindeki sözcükler açısından karşılaştırılması (Güneş, 2019) çalışmalarının yapıldığı tespit edilmiştir. Bu çalışmaların yanında ayrıca aşağıda yer alan tezler ve makaleler söz konusu çalışmanın ilham kaynağını oluşturmaktadır.

İngilizce ve Türkçe ders kitaplarının karşılaştırmalı olarak ele alındığı “Yabancı dil olarak Türkçe ve İngilizce öğretiminde temel düzey dinleme-anlama etkinliklerinin karşılaştırılması” adlı çalışmada dinleme-anlama becerilerine ilişkin etkinlikler Yeni Hitit (A1-A2) ve New Headway (A1-A2) ders kitaplarında karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Dinleme becerileri alıştırmaları içerisinde, gerçekleşme anına göre dinleme öncesi, dinleme sırası ve sonrası şeklinde sınıflandırılmıştır. Bu beceriler daha sonra dinleme etkinlik türleri, diğer becerilerle ilişkilendirilme düzeyleri, dinleme modelleri, dinleyicinin rolü, dinleme sürecinde yer alan dil dışı öğeler ve son olarak

etkinliklerin AOBM kazanımlarına uygunluk düzeyleri bakımından değerlendirilmiştir. Sonuç olarak Yeni Hitit ders kitaplarının dinleme-anlama becerisini geliştirme konusunda yeterli olmadığı saptanmıştır (Tuzcu Eken, 2011). Yabancılara Türkçe öğretimi alanına katkı sağlaması amaçlanan bu tez, ders kitapları değerlendirme ölçütleri bakımından alanda yapılacak çalışmalara rehberlik etmektedir.

Uzbek (2019) tarafından yapılan “Gazi Tömer ile Interchange Fourth Edition Kitaplarındaki Konuşma Etkinliklerinin Konuşma Becerisi Bağlamında Karşılaştırılması” adlı yüksek lisans tez çalışmasında ise yabancılara Türkçe öğretiminde yaygın bir şekilde kullanılan Gazi Tömer ders kitapları ile Cambridge Üniversitesi tarafından hazırlanmış ders kitapları belirli ölçütler dikkate alınarak değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonucunda ise Gazi Tömer ile Interchange Fourth Edition kitaplarında konuşma etkinliklerinin eşit oranda kullanılmış olduğu, görsel materyallerle zenginleştirilmiş gerçek yaşama uygun etkinliklerden oluştuğu tespit edilmiştir.

Sevil Hasırcı'nın (2019) “Yabancılara Türkçe öğretimine yönelik ders kitaplarının konuşma becerisi açısından karşılaştırılması” adlı çalışmasında Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe, Yedi İklim Türkçe ve İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı konuşma etkinlikleri bakımından karşılaştırılmaktadır. Her bir etkinlik çeşitli kriterler doğrultusunda incelenmiş ve yorumlanmıştır. Araştırmada doküman analizi yöntemi kullanılmış olup etkinlikler soru türleri, doğruluk, akıcılık, soru türleri ve gerçek yaşamla ilgisi gibi ölçütler bakımından değerlendirilmiştir. Öğrenci merkezli etkinliklere daha fazla yer verilmesi, konuşma hazırlık aşamalarının göz önünde bulundurulması ve becerilerin dağılımının orantılı olması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Kocayanak (2021) “Yabancı Dil Olarak Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Konuşma Becerisi Etkinliklerinin Karşılaştırılması” adlı makalesinde yabancı dil olarak Türkçe derslerinde kullanılan Türkçeye Yolculuk ve Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe ders kitaplarını konuşma becerisi etkinlikleri bakımından karşılaştırmıştır. A1 düzeyi ders kitapları ele alınmıştır. Çalışmada öncelikle konuşma becerilerinde kullanılabilen teknikler açıklanmış ve sonrasında ise *etkinliklerin ünite içerisindeki dağılım oranı, etkinlik türleri dağılım oranları, konuşma bölümü dışındaki etkinliklerin dağılımı, iletişimsel etkinlik bağlamında* kullanma düzeylerine ilişkin sorulara cevap aranmıştır.

Araştırmanın sonucunda, konuşma etkinliklerin çeşitliliğine değil anlamlı ve tutarlı olmaları, dil becerileriyle ilişkilendirmeler orantılı olmaları, öğretmen kitaplarının rehber niteliği taşımaları, iletişimsel becerilerin gelişiminin konuşma gelişimi için önemli olduğu vurgulanmıştır.

Tüm bu çalışmalardan hareketle yabancılara Türkçe öğretiminde en yaygın kullanılan ders kitaplarından birisi olan Yedi İklim Türkçe orta düzey (B1-B2) ders kitabı ile İngilizce öğretiminde yıllardır kullanılan Oxford yayıncılığa ait New English File ders kitapları belirlenen yönleriyle karşılaştırılarak yabancılara Türkçe öğretimi alanında yapılacak çalışmalara yardımcı olması amaçlanmıştır. Bu inceleme yapılırken bazı ölçütler belirlenmiş ve maddeler haline getirildikten sonra konuşma etkinliklerinin değerlendirilmesi ve karşılaştırılması yapılmıştır. B1 ve B2 düzeyindeki ders kitapları ayrı olarak kendi aralarında incelenmiş ve değerlendirmeler yapılmıştır. Bazı ölçütler analiz edilirken gerektiğinde kitaplardan edinilen örneklerden faydalanılmıştır.

İngilizce ders kitapları New English File setinde B1 düzeyinde toplam 3 kitap yer alırken, Yedi İklim Türkçe setinde 1 adet kitap yer almaktadır. B2 düzeyinde ise karşılaştırılmış olan iki set kitapta da 1 adet kitap bulunmaktadır. Bu karşılaştırma Türkçe kitapların sayıca daha az olduğu 6 kitap arasında gerçekleştirilmiştir.

Konuşma etkinliklerinin Yedi İklim Türkçe (Y.İ.T.) ders kitapları üniteleri içerisindeki dağılımı açısından ele alındığında her üniteye diğer etkinliklere oranla sayıca ortalama ikinci sırada yer almakta olduğu tespit edilmiştir. Diğer taraftan New English File (N.E.F.) serisi ders kitaplarında da diğer etkinliklere oranla en fazla yer verilen etkinlikler konuşma etkinlikleri olmuştur. B1 düzeyinde N.E.F. serisinde toplam 3 ders kitabı bulunduğu için ayrı olarak sınıflandırmak gerekirse konuşma etkinliklerine üniteler içerisinde en fazla yer veren kitap Pre-Intermediate ders kitabı olmuştur. B2 düzey ders kitaplarına gelindiğinde ise, Y.İ.T. ders kitabında 8 üniteye en fazla yer verilen ikinci etkinlik konuşma etkinliği olurken aynı düzey N.E.F. ders kitabında toplam 7 ünite içerisinde kullanım sıklığı bakımından en fazla yer verilen üçüncü etkinlik olmuştur. Kitaplar içerisinde yer alan konuşma etkinlikleri oranlarına verilen önem bakımından iki farklı kitabın da elverişli olduğu söylenebilmektedir. Ayrıca, İngilizce ders kitaplarında konuşma etkinliklerinin ünite içerisindeki dağılım oranları dikkate alındığında bir üniteye genellikle kullanım sıklığı bakımından en fazla konuşma ve daha sonra dinleme etkinliklerine yer verildiği görülmüştür. Ancak Türkçe öğretimi ders kitaplarında okuma etkinliği büyük bir farkla en fazla yer verilen

etkinlik türü olmuştur. Bu durum Türkçe ders kitaplarında dilin kullanılıp üretilmesine değil, alımlanmasına öncelik verildiğini göstermektedir.

B1 düzeyi ders kitapları arasında diğer becerilerle ilişkilendirilme oranı en düşük kitap, Y.İ.T. ders kitabı olmuştur. Y.İ.T. ders kitabında diğer becerilerle ilişkilendirilmeyen 20 etkinlik bulunmaktadır. Aynı düzey N.E.F. ders kitapları arasında ilişkilendirilme oranı en düşük olan kitap serinin ilk kitabı olan Pre-Intermediate ders kitabıdır. En düşük oran ise son kitap olan Intermediate Plus ders kitabındadır. Birbirleriyle ilişkilendirilen etkinliklerin daha verimli ve kalıcı olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla Y.İ.T. ders kitabındaki etkinlikler bu konuda zenginleştirilmeye ihtiyaç duymaktadır. B2 düzey ders kitaplarında ise Y.İ.T. ders kitabında bağımsız etkinlik oranı çok fazla olduğu için diğer becerilerle en az ilişkilendirilen etkinliklere sahiptir.

Beceri alanlarına göre dağılımı grafiklerinde birinci ölçütteki verilerden faydalanılmıştır. Y.İ.T. B1 düzeyi ders kitabında en fazla önem verilen beceri oransal değerler göz önünde bulundurulduğunda okuma becerisi olduğu görülmektedir. Alımlama becerilerinden olan okuma becerisinin oranının daha fazla olması iletişimsel yetiyi geliştirmeye yönelik bu kitabın yetersiz kaldığını göstermektedir. N.E.F. ders kitabında ise en fazla yer verilen beceri konuşma becerisi olmuştur. Diğer taraftan B2 düzeyi ders kitaplarında ise beceri alanları konusunda eşit bir dağılım söz konusu değildir. Y.İ.T. ders kitabında en fazla okuma becerisi ile ilgili etkinlikler yoğunlaşmış iken, N.E.F. ders kitabında ise dinleme etkinliklerine odaklanılmıştır. Üretici becerilerden olmayan bu iki beceri türünün baskın olması etkileşim becerilerinin gelişimini geri bırakmaktadır.

Sesletim etkinliklerinin ders kitapları içerisindeki dağılım oranı sadece N.E.F. serisi ders kitapları aracılığıyla incelenmiştir. Çünkü B1 ve B2 düzeylerinde Y.İ.T. ders kitaplarında telaffuz etkinliklerine hiç yer verilmemiştir. Telaffuz becerisi dinleme veya okuma etkinlikleri aracılığıyla kelimelerin sesletimine maruz bırakılarak öğretilir olsa da N.E.F. serisi kitaplarında olduğu gibi ayrıca bir etkinlik içerisinde yer verilmemiştir. N.E.F serisinde bulunan tüm kitaplardaki telaffuz etkinliklerinin bir kısmı da konuşma etkinlikleri ile ilişkilendirilerek yer almaktadır. Telaffuz sadece kelimeyi veya kelime gruplarını sözlü ifade etmek ya da duymak değil aynı zamanda vurgu, tonlama, ritim gibi alt basamaklardan oluşan konuşma becerisi gelişimi ile yakından ilgisi olan bir beceri alanıdır. Dolayısıyla tek başına dinleme veya sesli okuma yoluyla geliştirilemez.

Konuşma etkinlikleri ünite içerisinde bazen ana etkinliğin başlangıcında ısınma aktivitesi olarak, bazen öğrenilenleri pekiştirmek, bilgiyi yoklamak amaçlı etkinlik sonrası, bazen de hiçbir etkinlik ile bağlantılı olmaksızın ana etkinlik biçiminde yer almaktadır. Bu durum aslında konuşma becerisinin diğer becerilerle ilişkilendirme oranı ile doğru orantılı bir veri sağlamaktadır. Öyle ki, Y.İ.T. ders kitabında konuşma etkinliği gerçekleşme anı en fazla ana etkinlik yani alıştırmaya sırasında etkinliği olarak karşımıza çıkmaktadır. N.E.F. ders kitaplarında ise alıştırmaya sonrasında bilgiyi yoklama amaçlı yer verilme oranı oldukça yüksektir. B2 düzeyinde hem N.E.F. hem de Y.İ.T. ders kitabında konuşma etkinlikleri en fazla ana alıştırmaya olarak yer almaktadır. Bu durum öğrencilerin gündelik hayatla ilgili, basit, anlaşılır durumlara ilişkin etkinliklerle karşılaştığı anlamına gelmektedir. Alıştırma öncesi ve sonrası etkinliklere yer verme bağlamında ise Y.İ.T. ders kitabı öne çıkmaktadır. Hem alıştırmaya öncesi hem sonrasında konuşma etkinliğine yer vermesi bakımından da N.E.F. ders kitabı daha fazla alıştırmaya oranına sahiptir.

Konuşma etkinliklerinde tek başına Y.İ.T. ders kitabında 16 etkinlik türü bulunmaktadır. N.E.F. B1 düzey ders kitapları ayrı olarak ele alındığında her birisinde 13 etkinlik türü yer almaktadır. Toplam oranları karşılaştırma yapılacak olursa Y.İ.T. 16 ve N.E.F. 39 şeklinde olacaktır. Konuşma etkinlik türleri alıştırmaların etkileşim türleri ile ilgili mesajlar verebilmektedir. Dolayısıyla en sık yer verilen etkinlik türü kitabın temel felsefesini ortaya koyabilecek niteliğe sahiptir. Y.İ.T. ders kitabında en fazla açık uçlu sorulara yer verilmiştir. Kitapta yer alan toplam 47 etkinliğin 13 tanesi bu sorulardır. N.E.F. ders kitaplarında ise sorulara cevap vererek konuşma etkinlikleri en yüksek kullanım oranına sahip etkinliklerdir. B2 düzey ders kitaplarında ise, Y.İ.T. ders kitabında sorulara cevap vererek konuşma ve açık uçlu sorular etkinlik türleri en yüksek orana sahipken, N.E.F. ders kitabında büyük bir çoğunlukla yine sorulara cevap vererek konuşma etkinlikleri (16) öne çıkmaktadır. Ona en yakın oran grup çalışması etkinliği (8)'dir.

Konuşma etkinlik türleri konuşma alıştırmalarındaki etkileşim türü ile ilgili ipuçları verse de ayrı başlık altında incelenmiştir. Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde yer alan iletişimsel yeti olgusu ve gelişebilmesi için gereken alt becerilerin ne derece oluşup oluşmadığı ile ilgili etkinliklerdeki etkileşim oranlarına bakılarak değerlendirmeler yapılmıştır. Sınıf içerisinde iki şekilde yer alan etkileşim türlerine öğrenci-içerik veya monolog etkileşimi de eklenerek değerlendirme kapsamına alınmıştır. B1 düzeyi

Y.İ.T. ders kitabında öğrenci-öğrenci etkileşim oranı %24 iken, N.E.F. ders kitaplarında bu oran %75'tir. B2 düzeyde ise Y.İ.T. ders kitabında %22, N.E.F. ders kitabında da %74 oranındadır. Y.İ.T ders kitapları konuşma etkinliklerinde öğretmen-öğrenci etkileşimini öne çıkarmış ve bu da öğrenci ve öğretmen arasında tek yönlü iletişimin oluşmasına sebep olmuştur.

Konuşma etkinliklerinin görsel ve işitsel öğelerle desteklenme oranı ile hitap ettiği duyu organı oranı da artmaktadır. Y.İ.T. ders kitaplarında ve N.E.F. ders kitaplarındaki konuşma etkinlikleri sunulurken görsel kullanılması ile veya dinleme metinleriyle desteklenmesi sayesinde öğretimin etkililiği artmaktadır. Y.İ.T ders kitabında yer alan etkinliklerin yarısından fazlası görsel, %8 oranda etkinlik de işitsel destekle sunulmuştur, N.E.F. ders kitabında da aynı şekilde etkinliklerin yarısına yakını görsel destekle, fakat %24 oranında da işitsel destekle sunulmuştur. B2 düzeyinde ise, aynı şekilde görsel destek oranı her iki kitapta da yüksek iken işitsel destek yönünden Y.İ.T. ders kitabı geride kalmıştır.

Avrupa Ortak Başvuru Metni tanımlayıcılarına göre konuşma etkinlikleri sözlü etkileşim ve sözlü üretim etkinlikleri başlıkları altında incelenmiştir. B1 ve B2 ders kitaplarında N.E.F. serisindeki ders kitapları sözlü etkileşime dayalı etkinliklere ağırlık vermesi bakımından öne çıkmıştır.

Tüm bu sonuçlardan hareketle Yabancılar Türkçe Öğretimi için hazırlanacak kitaplara yönelik öneriler şu şekilde sıralanabilmektedir:

Yabancılar Türkçe öğretimi için hazırlanacak kitaplara yönelik öneriler:

- Yedi İklim Türkçe ders kitabında konuşma etkinliklerindeki yönergeler çok kısa ve yetersizdir. Bu sebeple alıştırmada ne yapılması gerektiği bazen öğretmen desteği olmadan anlaşılammaktadır. Fakat N.E.F. ders kitaplarında açıklayıcı ve net yönergeler yer almaktadır. Yönergelerin gözden geçirilmesi ve daha açıklayıcı olması kitapların geliştirilmesinde yararlı olacaktır.
- Avrupa Ortak Başvuru Metni tanımlayıcılarında yer alan dilin alımlama becerileri ile birlikte, üretici becerilerine de ağırlık verebilecek etkinliklere dengeli bir oranda yer verilmelidir.
- Dinlemenin konuşma için ön koşul oluşturan bir beceri olduğu göz önünde bulundurularak konuşma etkinlikleri dinleme etkinlikleri ile ilişkilendirme oranı artırılmalı, etkinlikler içerisinde birlikte sunulmasına özen

gösterilmelidir. Ayrıca okuma becerisinin yanında konuşma etkinlikleri kelime, dilbilgisi ve yazma becerileri ile de ilişkilendirme oranı artırılmalıdır.

- Türkçenin güzel ve anlaşılır konuşulabilmesi için Y.İ.T. ders kitaplarında sesletim ve sesletim alt becerilerini geliştirmeye yardımcı etkinliklere yer verilmelidir.
- Y.İ.T. ders kitapları konuşma etkinlik türlerinde grupla çalışma, ikişerli veya üçerli gruplar halinde karşılıklı konuşma etkinliklerinin sıklıkları artırılmalıdır. N.E.F. ders kitaplarında ikişerli grup olmaksızın oluşturulmuş konuşma etkinliği yok denecek kadar azdır. Bu sayede hem etkileşim çift yönlü olmakta hem de öğrenci merkezli bir öğretim anlayışı benimsenmiş olmaktadır.
- Diller için standartlaştırılmış bir program sunan Avrupa Ortak Başvuru Metni tanımlayıcılarına uygunluk sağlayabilmesi için Y.İ.T. ders kitaplarının sözlü üretim etkinlikleri azaltılıp daha fazla etkileşim içeren alıştırmalara yer verilmesi gerekmektedir.
- Öğrencilerin gerçek yaşam durumlarını deneyimlemelerini sağlayabilecek etkinlik türlerine yer verilmelidir. Açık uçlu ve etkileşimi tek yönlü gerçekleşen etkinlik türlerinin oranları azaltılmalıdır.
- Konuşma etkinliklerinde görsel desteğin yanında bir o kadar önemli olan ve konuşmanın ön koşulu olarak görülen işitsel öge destek oranının da artırılması gerekmektedir.
- Avrupa Ortak Başvuru Metni tanımlayıcılarına uygunluk düzeylerinin artması ve dil öğrenimi sürecinde öğrencilerin iletişim becerilerinin gelişmesi için konuşma etkinliklerinin sözlü üretime değil sözlü etkileşime dayalı etkinliklerinden oluşması beklenmektedir. Bu doğrultuda Yedi İklim Türkçe ders kitaplarında sözlü etkileşim odaklı etkinliklerin oranları artırılmalıdır.

Öğretmenlere yönelik öneriler:

- Yabancılara Türkçe öğretimi için kullanılacak ders kitaplarının seçiminde benimsenen öğretim felsefesi temel alınmalıdır ve bu sebeple ders kitapları incelenmesine ilişkin çalışmalar gözden geçirilmelidir.
- Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitabında konuşma etkinliklerinde sıklıkla yer alan, sorulara cevap vererek konuşma etkinlik

türlerinde sözlü etkileşimi teşvik edici yönlendirmelerde bulunulmalı, sınıf ortamı iletişime açık hale getirilmelidir.

- Yedi İklim Türkçe ders kitabında sesletim etkinlikleri ayrıca yer almamaktadır. Bu sebeple konuşma etkinlikleri esnasında vurgu, tonlama ve ritim gibi sesletim alt becerileri dikkate alınarak sesletim etkinlikleri gerçekleştirilmelidir.
- Konuşma etkinliklerinin haricinde okuma metinleri seslendirilirken veya dinleme metinleri dinletilirken öğretmen yönlendirmesi ile telaffuz çalışmaları yapılmalıdır. Öğrencinin kendi dili ile hedef dil arasında ses benzerliklerini ve zıtlıklarını fark etmesi sağlanmalıdır.
- Konuşma becerisinin gelişimi ders materyali dışında otantik materyaller ile de desteklenmeli, öğrencilerin gerçek yaşam durumlarını deneyimlemesine fırsat tanınmalıdır.
- Konuşma becerisi öğretiminde hedef dilde konuşmalar öğrenciler için örnek teşkil ettiğinden öğretmen daima açık ve anlaşılır konuşmalıdır.

Araştırmacılara yönelik öneriler:

- Yabancı dil öğretimi ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi kitapları dört temel dil becerisi bağlamında karşılaştırılarak ele alınabilir.
- Bu teze konu olan ders kitapları okuma, yazma ve dinleme becerileri ele alınarak incelenebilir.
- Konuşma etkinlikleri karşılaştırmalı olarak ele alınırken gerçek hayat durumlarıyla ilişkili olup olmadığı da değerlendirilebilir.
- Yabancılara Türkçe öğretiminde ve İngilizce öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki konuşma etkinliklerinin doğruluk ve akıcılık üzerine odaklanma oranları incelenebilir.
- Konuşma etkinlikleri başlangıcında kullanılan yönergeler ele alınarak karşılaştırmalı incelenebilir.
- Konuşma etkinlikleri yer aldıkları üniteler içerisindeki temalarına göre sınıflandırılıp değerlendirilebilir.
- Konuşma etkinlik türleri sınıflandırılarak öğrencilerin hangi etkinlik türünde daha rahat ve etkili iletişim kurdukları hakkında bir anket çalışması yapılabilir.

KAYNAKÇA

Abdurrahman IB (2019) Animals and Human Language. https://www.researchgate.net/publication/332511191_Animals_and_Human_Language (03 Aralık 2021).

Adem E ,Arslan M (2010) Yabancılara Türkçe Öğretiminde Görsel Ve İşitsel Araçların Etkin Kullanımı. *Dil Dergisi* 147(63-86):24. (Ankara Üniversitesi TÖMER, Ankara)

Altan MZ, (1999) Çoklu zekâ kuramı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 17(17), 105-117.

Altay İF (2016) *Teaching Pronunciation*, Ekrem Solak (Ed.). Teaching Language Skills For Prospective English Teachers içinde (Pelikan Yayınları, Ankara).

AOBM Council of Europe Council for Cultural Co-operation Education Committee Modern Languages Division (2001) *Common European Framework of Reference for Languages: learning, teaching, assessment* (Cambridge University Press, Cambridge).

AOBM Council of Europe Council for Cultural Co-operation Education Committee Modern Languages Division (2021) *Common European Framework of Reference for Languages: learning, teaching, assessment* (Cambridge University Press, Cambridge).

Arı G (2018) *Konuşma Eğitimi*. Mustafa Durmuş, Alpaslan Okur (Ed.) Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı içinde (s. 277-294) (Grafiker Yayınları, Ankara).

Arslan M, Gürdal A (2012) Yabancılara görsel ve işitsel araçlarla Türkçe kelime öğretim yöntemi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(1), 255-270.

Aydın İS, Pehlivan A (2021) *Konuşma Türleri*, Çetinkaya G (Ed.), Konuşma ve Eğitimi (Pegem Akademi, Ankara).

- Aydoğan H, Akbarov AA (2014) The four basic language skills, whole language & intergrated skill approach in mainstream university classrooms in Turkey. *Mediterranean Journal of Social Sciences* 5(9): 672-672.
- Bahrani T, Soltani R (2012) How to teach speaking skill. *Journal of education and Practice* 3(2): 25-29.
- Barın M (2018) Konuşma becerisi: Konuşma ve yazı dili. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 22(Özel Sayı 2): 1903-1913.
- Batdı V (2013) İşbirlikli öğrenmenin yabancı dil öğretimindeki önemine ilişkin öğretmen görüşleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 158-165.
- Baugh AC, Cable T (2002) *A History of the English Language* (Routledge, New York).
- Bekleyen N (2015) *Dil Öğretimi* (Pegem Akademi, Ankara).
- Berwick RC, Friederici AD, Chomsky N, Bolhuis JJ (2013) Evolution, brain, and the nature of language. *Trends in cognitive sciences* 17(2): 89-98.
- Bölükbaş F (2016) *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Etkinlikler*, Burak Tüfekçioğlu, Faruk Yıldırım (Ed.) *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi: Kuramlar, Yöntemler, Beceriler, Uygulamalar içinde* (s. 353-366) (Pegem Akademi, Ankara).
- Brace J, Brockhoff V, Sparkes N, Tuckey J (2013) *Speaking and listening map of development: Adressing current literacy challenges* (2nd edn) (Rigby Harcourt Education, Port Melbourne).
- Brown HD (2000) *Principles of Language Learning and Teaching* (Vol.4) (Longman, New York).
- Büyüköztürk Ş, Çakmak EK, Akgün ÖE, Karadeniz Ş, Demirel F (2017) *Bilimsel araştırma yöntemleri* (Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara).
- Can C (2011) *Avrupa Birliği Dil Politikası ve Yabancı Dil Olarak Türkçe* (Anı Yayıncılık, Ankara).

- Chaney AL, Burk TL (1998) *Teaching Oral Communication in Grades K-8* (Allyn & Bacon, Boston).
- Chomsky N (2002) *Dil ve Sorumluluk*, çev. Hüsnü Özasya. (Ekin Yayınları, İstanbul).
- Cortazzi M, Lixian J (1999) *Cultural Mirrors*. Eli Hinkel (Ed.) Culture In Second Language Teaching and Learning içinde (s. 196-219) (Cambridge University Press).
- Coşkun A, Göçer A, Tabak AGG (2012) Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Kaynakçası. *Türklük Bilimi Araştırmaları. Türklük Bilimi Araştırmaları*, (32): 73-126.
- Çapan S (1996) Bilişsel Gelişim ve Dil Edinimi. *Dilbilim Araştırmaları Dergisi* 7: 284-287.
- Çolak M (2018) Yabancı/İkinci Dil Olarak Türkçe Konuşma Becerisinin Yedi İklim B1 Düzeyi Ders Materyalleri Üzerinden Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türkiyat Araştırmaları Anabilim Dalı, Ankara.
- De Saussure F (1998) *Cours de linguistique generale*, çev. Berke Vardar, (Multilingual Yayınları, İstanbul).
- Demirekin B (2016) *Yaklaşımdan Tekniğe Yabancılara Türkçe Öğretimi ve Yöntem Sonrası Dönem*. Burak Tüfekçioğlu, Faruk Yıldırım (Ed.) Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi: Kuramlar, Yöntemler, Beceriler, Uygulamalar içinde (s. 43-78) (Pegem Akademi, Ankara).
- Demirel Ö (1993) *Yabancı Dil Öğretimi: İlkeler, Yöntemler, Teknikler* (USEM Yayınları, Ankara).
- Demirel Ö (1999) *İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi* (MEB Yayınları, İstanbul).
- Demirel Ö (2009) *Öğretme sanatı* (Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara).
- Doğan Y (2007) İlköğretim ikinci kademedeki dil becerisi olarak dinlemeyi geliştirme çalışmaları. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Dörnyei Z (2009) *The Psychology of Second Language Acquisition* (Oxford U.P., Oxford).
- Duman GB (2013) Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde materyal geliştirme ve materyallerin etkin kullanımı. *Ana Dili Eğitimi Dergisi* 1(2): 1-8.
- Durmuş M, Okur A (2013) *Yabancılar Türkçe Öğretimi El Kitabı* (Grafiker Yayınları, Ankara).
- Eragamreddy N (2013) Teaching Creative Thinking Skills. *IJ-ELTS: International Journal of English Language & Translation Studies* 1(2): 4-248.
- Erdönmez İ (2019) İletişimin Döngüsel Süreci Bağlamında Sözlü İletişim. *Uluslararası Sanat Kültür ve İletişim Dergisi* 2(1): 81-98.
- Erer NG (2011) *Türkçe ve İngilizcenin yabancı dil olarak öğretilmesinde kullanılan iki seri kitabın sözcük öğretimi açısından karşılaştırılması* (Master's thesis, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü).
- Ergenç İ (1994) Beyindeki Dil, *Bilim Teknik Dergisi*, 314: 36-39.
- Ergin M (1980) *Türk Dil Bilgisi* (Boğaziçi Yayınları, İstanbul).
- Ergin M (2009) *Türk Dil Bilgisi* (Bayrak Yayınları, İstanbul).
- Fidan M (2009) *İletişim Kurmak İstiyorum* (Tablet Yayınevi, Konya).
- Fidan Ö (2016) *Türkçenin Yabancı/İkinci Dil Olarak Öğretimi: Konuşma*. Burak Tüfekçioğlu, Faruk Yıldırım (Ed.) *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi: Kuramlar, Yöntemler, Beceriler, Uygulamalar içinde* (s. 129-156) (Pegem Akademi, Ankara).
- Gedikli Y (2015) *Dillerin Şifresi Dilleri Kökeni ve Türeyişi* (Boğaziçi Yayınları, İstanbul).
- Göçer A (2015) Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde konuşma becerisinin kazandırılması. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 17(2): 21-36.
- Gün M, Yiğit A (2020) The Views Of Instructors On Teaching Speaking Skills To The Syrian Students Learning Turkish as a Foreign Language. *Educational Policy Analysis and Strategic Research* 15(1): 197-208.

- Günay VD (2013) *Dil ve İletişim* (Papaty Bilim, İstanbul).
- Gündüz Ş, Şimşek T (2014) *Anlatma Teknikleri-2 Uygulamalı Konuşma Eğitimi El Kitabı* (Grafiker Yayınları, Ankara).
- Güneş F (2014) Konuşma öğretimi yaklaşım ve modelleri. *Bartın University Journal of Faculty of Education* 3(1): 1-27.
- Güneş K (2019) Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitapları ile yabancı dil olarak İngilizce öğretimi ders kitaplarının tema ve tema içeriğindeki sözcükler açısından karşılaştırılması (Master's thesis, Sakarya Üniversitesi).
- Harmer J (1998) *How to teach English* (Pearson Education Limited, Essex).
- Hasırcı S (2019) Yabancılara Türkçe Öğretimine Yönelik Ders Kitaplarının Konuşma Becerisi Açısından Karşılaştırılması. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi* 8(2): 1068-1098.
- Hengirmen M (2006) *Yabancı dil öğretim yöntemleri: ve tömer yöntemi* (Engin Yayınevi, Ankara).
- Hişmanoğlu M (2006) Current Perspectives On Pronunciation Learning and Teaching. *Journal Of Language And Linguistics Studies*, 2(1): 101-110.
- Hocket (2008) www.phon.ox.ac.uk/jcoleman/designfeatures.htm.
- Huber E (2008) *Dilbilime Giriş* (Multilingual Yabancı Dil Yayınları, İstanbul).
- İşcan A (2011) Türkçenin Yabancı Dil Olarak Önemi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*. 2(4): 29-36.
- İşisâğ KU, Demirel Ö (2010) Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni'nin konuşma becerisinin gelişiminde kullanılması. *Eğitim ve Bilim*, 35(156): 190-204.
- Janson T (2016) *Dillerin Tarihi*, çev. Mehmet Doğan (Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul).
- Kara M, Çekici YE (2017) Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarında metinler arası aşamalılık: Yedi İklim Türkçe ve İzmir üzerine

karşılaştırmalı bir inceleme. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 411.

Karakoç Öztürk B (2016) *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Materyal Tasarımı- Süreç ve Etkinlikler-*. Burak Tüfekçioğlu, Faruk Yıldırım (Ed.) *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi: Kuramlar, Yöntemler, Beceriler, Uygulamalar içinde* (s. 325-352) (Pegem Akademi, Ankara).

Kaşıkcı E (2006) *İmaj İletişim & Beden Dili* (Hayat Yayıncılık, İstanbul).

Kerimoğlu C (2014) *Genel Dilbilime Giriş* (Pegem Akademi Yayınları, Ankara).

Kerimoğlu C (2018) *Dilin Kökeni Arayışları 3: Hayvan İletişimi-I. Dil Araştırmaları* 12(23): 23-56.

Keskin H, Yeşilyurt, E (2019) *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan “Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti” nin çoklu zekâ kuramı açısından incelenmesi. Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(1), 1-18.

Kılınçarslan S (2016) *İletişime Giriş* (Seçkin Yayıncılık, Ankara).

Kıran Z, Kıran A (2013) *Dilbilime Giriş* (Seçkin Yayıncılık, Ankara).

Kocayanak D (2021) *Yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarında yer alan konuşma becerisi etkinliklerinin karşılaştırılması. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 4(2021 Yunus Emre ve Türkçe Yılı Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Özel Sayısı): 123-139.

Korkut E (2016) *Metin dilbilimi ve dil öğretimi*, Ece Korkut ve İrem Onursal Ayırır (Ed.) içinde, *Dilbilimleri ve dil öğretimi* (s.173-202). (Seçkin Yayıncılık, Ankara).

Korkut E, Onursal Ayırır İ (2015) *Dil Bilimleri ve Dil Öğretimi* (Seçkin Yayıncılık, Ankara).

Kumaravadivelu B (2006) *Understanding Language Teaching from Method to Postmethod* (Lawrance Erlbaum Associates, New Jersey).

Kurudayıoğlu M (2003) *Konuşma eğimi ve konuşma becerisini geliştirmeye yönelik etkinlikler. Türklük Bilimi Araştırmaları* (13): 287-309.

- Kurudayıoğlu M, Sapmaz S (2016) Yabancı dil olarak Türkçe konuşma öğretimine dair öğretmen bilişleri. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks* 8(3): 85-102.
- Kürüm EY (2016) *Teaching Speaking Skills*. Ekrem Solak (Ed.) Teaching Language Skills for Prospective English Teachers içinde (Pelikan Yayınları, Ankara).
- Larsen-Freeman D (2000) *Techniques and principles in language teaching* (Oxford University Press, Oxford).
- Lyons J (1981) *Language and linguistics* (Cambridge University Press).
- Masduqi H (2016) Integrating receptive skills and productive skills into a reading lesson. *Proceeding of the International Conference on Teacher Training and Education*. Surakarta, Central Java, Endonezya, November 5-6.
- Mayring P (2000) Qualitative Content Analysis. *Forum: Qualitative Social Research* 1(2): 159-176.
- Melanlıoğlu D (2012) Dinleme Becerisine Yönelik Ölçme Değerlendirme Çalışmalarında Üstbiliş Stratejilerinin Kullanımı. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 7(1): 1583-1595.
- Moeller AK, Catalano T (2015) Foreign language teaching and learning. *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences* 2: 327-332.
- Moore MG (1989) Three types of interaction. *American Journal of Distance Education* 3(2): 1-6.
- Mutlu ME , Kip B & Kayabaş İ (2005) Açıköğretim e-öğrenme sisteminde öğrenci-içerik etkileşimi. V. *Uluslararası Eğitim Teknolojileri Konferansı'nda sunulmuş bildiri, Sakarya*.
- Nation ISP, Newton J (2009) *Teaching ESL/EFL listening and speaking* (Routledge, Taylor& Francis Group, New York and London).
- Nichols J (2012) *Monogenesis or polygenesis: a single ancestral language for all humanity?* (The Oxford handbook of language evolution).

- Nowak MA, Krakauer DC (1999) The evolution of language. *Proceedings of the National Academy of Sciences* 96(14): 8028-8033.
- Nunan D (2003) *Practical English language teaching: speaking* (Mc Graw Hill Publications, New York).
- Özbal B (2019) Yabancı Dil Olarak Türkçe Ders Kitaplarında Alıştırmaların İncelenmesi: A1-A2 Düzeyi, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türkiyat Araştırmaları Anabilim Dalı, Ankara.
- Özbay M (2002) *Yazılı anlatım becerisinin geliştirilmesi Sadık Tural armağanı* (Can Reklamevi Basın Yayın, Ankara).
- Özdemir C (2018) Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminin Tarihçesi. *Alatoo Academic Studies* 2: 58-65.
- Özkan M (2009) *İnsan, iletişim ve dil* (Akademik Kitaplar, İstanbul).
- Özmen C, Güven E, Dürer ZS (2017) Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Konuşma Becerisi: Sesletime Yönelik Bir Uygulama ve Etkinlik Önerisi. *Turkish Studies* 12(28): 593-634.
- Öztürk A (1998) Dilbilim Açısından Arılarda İletişim Sistemi ve Özellikleri. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* (12): 119-125.
- Özüdoğru M, Dilman H (2014) *Anadil edinimi ve yabancı dil öğrenim kuramları* (Anı Yayıncılık, Ankara).
- Pegem Akademi Yayıncılık (2015) *ÖABT İngilizce Alan Bilgisi, Eğitimi* (Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara).
- Reese HW (2011) The learning-by-doing principle. *Behavioral development bulletin* 17(1): 1-19.
- Richards JC (2001) *The role of coursebooks in a language program* (Cambridge University Press, Cambridge).

- Richards JC, Rodgers TS (2014) *Approaches and methods in language teaching* (Cambridge University Press, Cambridge).
- Sallabaş M E, Sağlık H (2020) A1 düzeyindeki yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında yer alan konuşma etkinliklerinin Avrupa dil gelişim dosyası yeterlilikleri bağlamında değerlendirilmesi. *Turkish Studies-Educational Sciences* 15(3): 2033-2046.
- Sarıçoban A (2014) *Linguistics for English Language Teaching* (Anı Yayıncılık, Ankara).
- Selman VC (2016) Türkiye Türkçesinde Anlam Bilimi (Semantik). *Journal of the collage of languages (JCL)* (33):150-171.
- Sever P, Gün M (2019) *Yeni Hitit dil öğretim seti ile Yedi İklim dil öğretim setinin Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültür aktarımı açısından karşılaştırılması* (Master's thesis, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi).
- Solak E (2016) *Teaching Language Skills for Prospective English Teachers* (Pelikan Yayıncılık, Ankara).
- Sünbül AM (2010) *Öğretim ilke ve yöntemleri* (Eğitim Akademi Yayıncılık, Konya).
- Şahin M (2015) Öğretim materyallerinin öğrenme-öğretme sürecindeki işlevine ilişkin öğretmen görüşlerinin analizi. *Kastamonu Eğitim Dergisi* 23(3): 995-1012.
- Şahin TY, Yıldırım S (1999) *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme* (Anı Yayıncılık, Ankara).
- Tarcan A (2004) *Yabancı Dil Öğretim Teknikleri* (Nobel Yayıncılık, Ankara).
- Tayfun R (2009) *Etkili İletişim ve Beden Dili* (2.baskı) (Nobel Yayıncılık, Ankara).
- Temizyürek F, Erdem İ, Temizkan M (2007) *Konuşma Eğitimi* (Öncü Kitap, Ankara).
- Toklu O (2003) *Dilbilime Giriş* (Akçağ Yayınevi, Ankara).
- Tura SS (1983) Dilbiliminin Dil Öğretimindeki Yeri. *Türk Dili ve Edebiyat Dergisi* (Dil Öğretimi Özel Sayısı) 47(379-380): 8-17.
- Tuzcu Eken D (2011) *Yabancı Dil Olarak Türkçe ve İngilizce Öğretiminde Temel Düzey Dinleme-Anlama Etkinliklerinin Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi,

T.C. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yabancı Dil Olarak Türkçe Bilim Dalı, İstanbul.

Tüm G (2014) Çok uluslu sınıflarda yabancı dil Türkçe öğretiminde karşılaşılan sesletim sorunları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 29(29-2): 255-266.

Uçak S (2016) Dil öğrenimi ve Edinimi üzerine bir tartışma. *Aydın Tömer Dil Dergisi* 1(1): 65-80.

Uzbek A (2019) Gazi Tömer ile Interchange Fourth Edition Kitaplarındaki Konuşma Etkinliklerinin Konuşma Becerisi Bağlamında Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Nevşehir.

Way DP, Joiner EG, Seaman MA (2000) Writing in the secondary foreign language classroom: The effects of prompts and tasks on novice learners of French. *Modern Language Journal* 84(2): 155-281.

Widdowson HG (1996) *Linguistics* (Oxford University Press, Oxford).

Yaman E (2007) *Doğru Güzel ve Etkili Konuşma Sanatı Sözlü Anlatım* (Savaş Yayınevi, Ankara).

Yanpar T (2005) *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme* (Anı Yayıncılık, Ankara).

Yanpar T (2011) *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı* (Anı Yayıncılık, Ankara).

Yıldırım A, Şimşek H (2008) *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (Seçkin Yayınevi, Ankara).

Yılmaz A (2001) Sınıf İçi Öğrenci-Öğrenci Etkileşiminin Öğrenme ve Sosyal Gelişim Üzerindeki Etkileri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* 25(25): 147-158.

Yılmaz EO, Aktuğ S (2011) Uzaktan eğitimde çevrimiçi ders veren öğretim elemanlarının uzaktan eğitimde etkileşim ve iletişim üzerine görüşleri. *M. Akgül vd.(Ed.), Akademik Bilişim*, 501-512.